LIFEINFORESTS

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

Erdőgazdálkodásról és erdőkezelésről natura 2000 területeken

Konferencia összefoglaló
(e-booklet)

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, Soproni Egyetem

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió
LIFE+ Information and Communication programjának
és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügy támogatásával.

LIFEINFORESTS

PROGRAM

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA
ERDŐGAZDÁLKODÁSRÓL ÉS ERDŐKEZELÉSRŐL NATURA 2000 TERÜLETEKEN

SOPRONI EGYETEM
(volt Nyugat-Magyarországi Egyetem)
SOPRON Cházár András tér 1.
2017. március 21-22.

0. nap / Március 20. / hétfő

ELŐESTI PROGRAM

17:00 **Soproni városnézés, majd borkóstoló** (saját költségen)

Találkozó időpontja és helyszíne: 17:00, 9400 Sopron, Széchenyi tér, országzászló (Széchenyi tér – Várkerület kereszteződésénél)
A borkóstoló időpontja és helyszíne: 18:30, Prinyő Borozó és Látványpince (9400 Sopron, Koronázó domb 22.)

1. nap / Március 21. / kedd

8:30 – **Regisztráció**

9:30 – 9:50 **A konferencia megnyitó**

DR. BIDLÓ ANDRÁS, dékánhelyettes – Soproni Egyetem
DR. GÁLHIDY LÁSZLÓ, erdő program vezető – WWF Magyarország

9:50 – 10:30 **I. Plenáris ülés**

Natura 2000 és erdők
RAKONCZAY ZOLTÁN, Európai Bizottság, Környezetvédelmi Főigazgatóság, szakpolitikai tisztviselő

Natura 2000 erdők kezelésének gyakorlati példái – európai körkép
PAWEŁ PAWLACZYK, Klub Przyrodników (Lengyelország)

10:30 – 10:50 **Kávé szünet**

10:50 – 12:15 **I. Plenáris ülés**

A Natura 2000 célkitűzések integrálása az erdőgazdálkodásba – a szlovén modell
ŽIVAN VESELIČ, Mr. Sc. Slovenia Forest Service (Szlovénia)

Természetvédelmi szempontok a Steigerwald erdőgazdálkodásában
ULRICH MERGNER, Bayerische Staatforsten (Németország)

Natura 2000 szempontok érvényesítése védett területen – Kalkalpen Nemzeti Park
DR. ERICH MAYRHOFER, Kalkalpen Nemzeti Park (Ausztria)

A LIFE program és az erdők – jó gyakorlatok
LUCIE TROKANOVÁ, NEEMO, LIFE kommunikációs szakértő

12:15 – 13:15 **Ebéd**

13:00 – 13:30 **Természetes Erdeinkért Pályázat** – poszter szekció bemutatása

13:30 – 15:30 **II. Plenáris ülés** – magyar helyzetkép

Natura 2000 erdőkezelés Magyarországon az elmúlt 13 év tapasztalatainak tükrében
DR. VARGA ILDIKÓ, Földművelésügyi Minisztérium, Természetmegőrzési Főosztály

Natura 2000 célok megvalósítása erdőterületeken
DR. KIRÁLY GERGELY, Soproni Egyetem

Natura 2000 előírások alkalmazása
DR. TÍMÁR GÁBOR, Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága

Miért fontos a Natura 2000 a magán erdőgazdálkodóknak?
DUSKA JÓZSEF, Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége

Az örökerdő gazdálkodás tapasztalatai
CSÉPÁNYI PÉTER, Pilisi Parkerdő Zrt.

15.30 – 16.00 **Kávé szünet**

16:00 – 17:45 **Szekcióülések**

1. Natura 2000 értékek megőrzése az erdőgazdálkodás során

(angol nyelven is elérhető)

Szekcióelnök:
FRANK TAMÁS
Bükki Nemzeti Park Igazgatóság

Natura 2000 célkitűzések elérése hagyományos és természetközeli erdőgazdálkodás mellett
PARTOS KÁLMÁN,
Mecsekerdő Zrt.

Natura 2000 célkitűzések elérése magánerdőben
LACZKÓ PÉTER,
erdészeti szakirányító

2. A természetvédelmi célú fejlesztések lehetőségei

(angol nyelven is elérhető)

Szekcióelnök:
DR. MARKOVICS TIBOR
Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság

A közösségi jelentőségű erdős élőhely-típusok fenntartásának kérdései
DR. SZMORAD FERENC, erdőmérnök

Javaslatok a fokozottan védett nagytestű madárfajok erdei fészkelőhelyeinek védelmére
KRÁLL ATTILA, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

A homoki erdőssztyepp mintázatai, értékei és fejlesztési lehetőségei a Duna-Tisza közén
DR. VADÁSZ CSABA,
Kiskunság Nemzeti Park Igazgatóság

3. Jogszabályi kérdések, támogatási rendszerek

Szekcióelnök:
DUSKA JÓZSEF,
Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége

Natura 2000 támogatási rendszerek
LAPOS TAMÁS,
Erdészeti Igazgatóság, Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

17:45 – 18:00 **Technikai szünet**

18:00 – 19:00 **Záró plenáris ülés**

19:00 – **Vacsora és állófogadás**

2. nap / Március 22. / szerda

8:00 – 14:00 **Terepi programok a Sopron környéki erdőkben a Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. közreműködésével**

14:00 – 14:10 **Zárszó**

14:10 – 15:00 **Ebéd**

SSID: konferencia
PASSWORD: konf2017

A nemzetközi konferencia nyelve a magyar, de párhuzamos angol-magyar, magyar-angol nyelvű tolmácsolás biztosított a teljes konferencia során egy specifikus hazai szekciót leszámítva.
A konferencia mindkét napján az étkezés a regisztrált résztvevők számára biztosított.
A programváltozás jogát fenntartjuk.

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügy támogatásával.

Élő Erdő konferencia

Nemzetközi konferencia azerdőgazdálkodásról és erdőkezelésről Natura 2000 területeken

2017. március 21-22., Sopron

A WWF Magyarország, az Europa Media Nonprofit Kft és partnerei a LIFEinFORESTS projekt keretein belül szakmai erdészeti konferenciát szerveztek annak érdekében, hogy széles körű fórumot biztosítsanak a Natura 2000 területein lévő **fenntartható erdőgazdálkodás tapasztalatainak megosztására**. A magyar és nemzetközi szakértők bemutathatták a fenntartható erdőgazdálkodásban elért aktuális eredményeket és azok gyakorlati alkalmazásait. Ezenkívül a résztvevőknek lehetőségük nyílt a támogatási rendszerekről, elvárásokról és egyéb lehetőségekről további ismereteket szerezni, valamint terepen elsajátítani a konferencián tanult gyakorlati alkalmazásokat.

Az Európa Unió által létrehozott **Natura 2000** egy **összefüggő ökológiai hálózat**, amelynek célja, hogy a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül **biztosítsa a biológiai sokféleség megóvását**. A lefedett területek hatalmas változatosságot mutatnak: Észak Skandinávia erdős tundráitól kezdve a Kanári szigeteki babérlombú erdőkön át az egyedülállóan Magyarországon található Pannon jellegű Kárpát-medencei erdőkig számtalan növény- és állatfaj megőrzését tűzte ki célul a Natura 2000.

Ezek a célkitűzések már több, mint 300 éve felmerültek az erdőgazdálkodásban, azóta sokat változtak a célok eléréséhez használt módszerek és a külső környzeti tényezők. **Jelenleg a klímaváltozás kihívást jelent** a fajok és társulások, illetve élőhelyeik megőrzésében, ezért elengedhetetlen az elméleti és gyakorlati tudások széleskörű megosztása az érintettek körében. Kulcsfontosságú az újfajta módszerek bevezetése az erdőgazdálkodásban, azonban ez hatalmas költséget jelent a gazdálkodók számára, ezért a Natura 2000 pénzbeli támogatással segíti az erdőgazdálkodók munkáját és a közösségi jelentőségű cél elérését, valamint kompenzálja az ebből eredő bevételkieséseket.

A konferencia tartalmi előadásait az Európai Bizottság Környezetvédelmi főigazgatóság képviseletében Ifj. Rakonczay Zoltán indította, aki a Natura 2000 kilátásait ismertette a résztvevőkkel. Prezentációjában szó volt a a Natura 2000 jelenlegi állapotáról és tevékenységeiről, valamint az EU stratágiáról és jövőbeli alkalmazásáról.

Paweł Pawlaczyk, a Naturalists Club Poland képviselője a Natura 2000 európai áttekintéséről szóló előadásában hangsúlyozta a program szükségességét a program nélküli szcenáriók bemutatásával.

A Slovenia Forest Service ügyvezetője, Živan Veselič ismertette a Natura 2000 célok integrálásának szlovéniai modelljét. A jelenlegi helyzet bemutatása mellett Živan Veselič prezentációjában kitért a szlovén erdőgazdaság jövőbeli céljaira és terveire is.

A németországi helyzetről, konkrétabban a Steigerwald-i természetvédelemről és erdőgazdálkodásról Ulrich Mergner számolt be, aki alternatív koncepció(k) bevezetését sürgeti. Bemutatta az Ebrach-i/bajorországi erdők példáján keresztül a terv fenntarthatóságát és a Natura 2000 céljaival való integrálhatóságát.

Az osztrák Kalkalpen Nemzeti Park igazgatója, Dr. Erich Mayrhofer 'Védett területek célkitűzései' előadásában a vad/beavatkozásmentes gazdálkodás témáját járta körül, valamint szó esett a természetes fejlődés szakaszairól és indikátorairól is.

Lucie Trokanová, a LIFE Program kommunikációs szakértője releváns LIFE projektek bevált gyakorlatait mutatta be prezentációjában. A program bemutatása mellett gyakorlati példákon keresztül ismertette a projektek főbb kihívásait és a sikerességük faktorait.

A magyarországi erdőkezelés elmúlt 13 év tapasztalatairól szóló előadásában Dr. Varga Ildikó, a Földművelésügyi Minisztérium Természetmegőrzési Főosztály osztályvezetője a jogi oldalról közelítette meg az erdőkezelés témakörét. Prezentációjában körbejárta többek között az erdős jogsértési eljárások, valamint az erdőtervrendeletek kérdéseit.

Király Gergely, a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Karának képviseletében a 'Natura 2000 célok megvalósítása erdőterületeken' címmel a hazai helyzetről és problémákról tartott előadást.

A Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóságának erdőtervezője, Tímár Gábor a Natura 2000 előírások alkalmazása című előadásában ismertette az általános- és természetvédelmi jogszabályokat és az erdőterv rendeleteket időszakokra bontva. Ezenkívül gyakorlati példákon keresztül osztotta meg tapasztalatait és az elérni kívánt célokat.

A magán erdőgazdálkodók szemszögét és érdekeltségüket a Natura 2000-ben Duska József, a MEGOSZ ügyvezető elnöke mutatta be.

Csépányi Péter, a Pilisi Parkerdő Zrt.termelési és természetvédelmi főmérnöke az örökerdő gazdálkodás tapasztalatairól tartott prezentációjának központi témája a vágásos és az örökerdő közötti különbségek bemutatása, valamint az örökerdő-gazdálkodásra való áttérés előnyeinek ismertetése volt.

Laczkó Péter, szakirányító erdész és erdőgazdálkodó a magánerdők helyzetéről tartott előadásában a Natura 2000 célkitűzéseket helyezte középpontba. Emellett fontos szerepet kapott a program szempontjából fontos előhelyek és fafajták bemutatása.

Partos Kálmán, a Mecsekerdő Zrt.Pécsváradi Erdészet erdő gondnoka a hagyományos és természetközeli erdőgazdálkodás témáját járta körül.

Dr. Markovics Tibor, az Őrségi Nemzeti Park igazgatója a Nemzeti Park vagyonkezelésében lévő erdők erdőkezelési koncepcióját mutatta be, különös hangsúlyt adva a természetvédelmi stratégia és a saját kezelésű erdők kezelési terv elkészítési módjának.

Dr. Vadász Csaba a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság képviseletében a homoki erdőssztyepp mintázatairól, értékeiről, és a duna-tisza közi fejlesztési lehetőségekről tartott prezentációt.

"Javaslatok a fokozottan védett nagytestű madárfajok erdei fészkelőhelyeinek védelmére" címmel prezentált Králl Attila, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület csoportvezetője. Előadásában a zavarásra érzékeny és közepesen érzékeny madarak bemutatása mellett hasznos javaslatokat tett a hazai madárfajok erdei fészkelőhelyeinek védelmére.

Dr. Szmorad Ferenc erdőmérnök és természetvédelmi szakértő a közösségi jelentőségű erdős élőhelytípusok fenntartásának kérdéseit járta körül. Bemutatta a Natura 2000 célok megvalósításához szükséges eszközöket, illetve a területeken folytatott erdőgazdálkodás hatásait és a program által nyújtott lehetőségeket.

"Jogszabály és támogatás – ostor és kenyér" címmel tartott prezentációt Lapos Tamás, a NÉBIH Erdészeti Igazgatóság közigazgatási főtanácsadója. Hangsúlyt kapott a Natura 2000 területek kijelölésének hazai és nemzetközi kérdése, valamint a Natura 2000 hatásainak vizsgálata.

Élő Erdő Konferencia
Soproni Egyetem
2017 március 21 – 22

A Natura 2000 Kilátásai

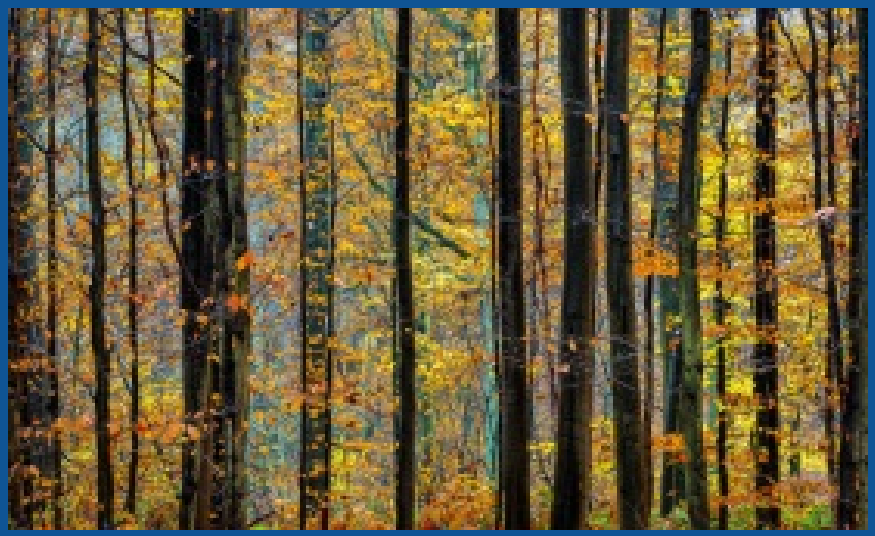

Ifj. Rakonczay Zoltán
Francois Kremer

Európai Bizottság
Környezetvédelmi
főigazgatóság

Vázlat

- Áttekintés a Natura 2000 állapotáról
- Jelenlegi tevékenységek
  - Bilógiai Sokféleség Stratégia
  - Natura 2000 és az erdők - útmutató
- A jövő irányai
  - "REFIT"
  - Klímaváltozás

European Commission

Áttekintés a Natura 2000 állapotáról

NATURA 2000

Comisión Europea

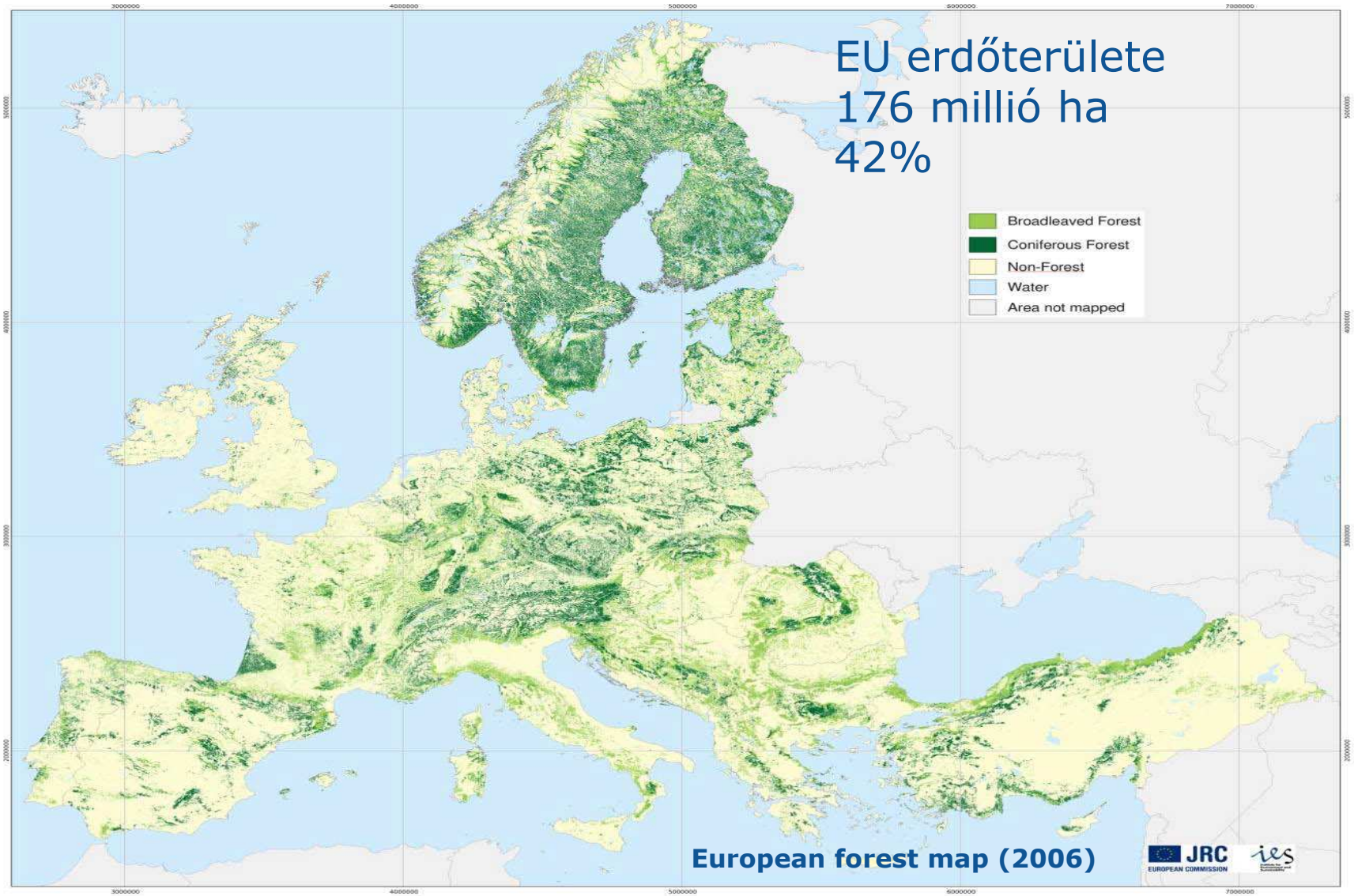

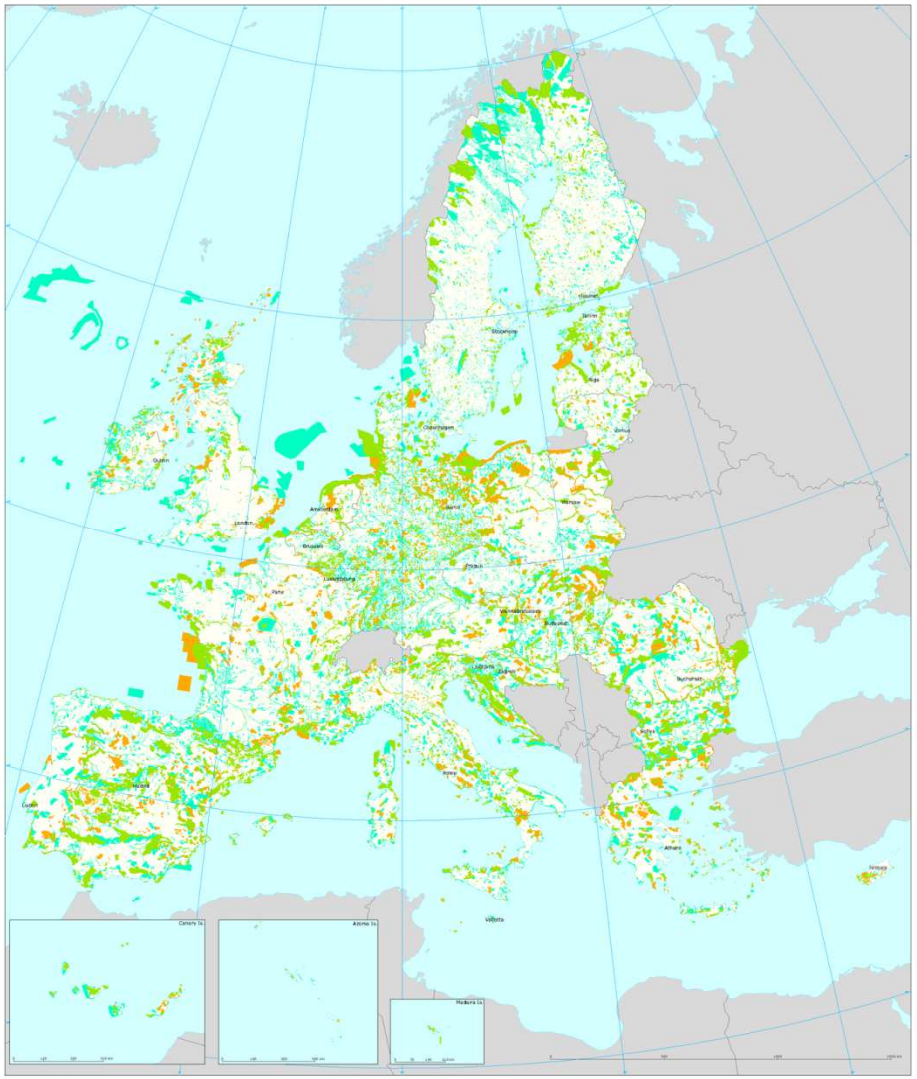

A Natura 2000 hálózat

27 393 terület

1 106 612 km²
(szárazföld 18.1%-a)

318.125 km² tengeri

A Natura 2000 területének 50%-a erdő

Az EU erdők 21%-a része a Natura 2000 hálózatnak

European Commission

Natura 2000 védelem alatt álló erdők részaránya tagországonként (2012)

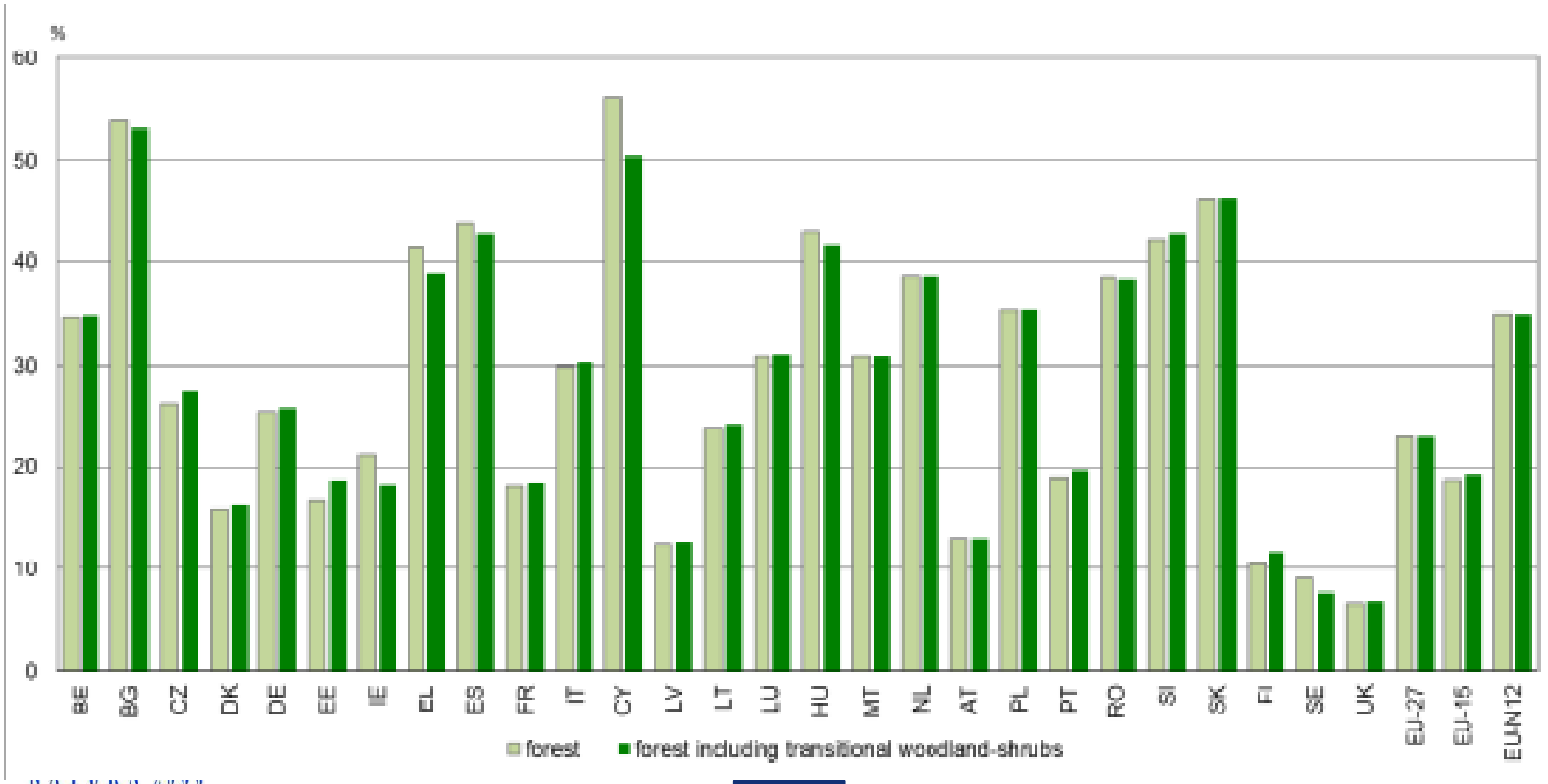

European Commission

EU jelentés a természet állapotáról 2015
védettségi helyzet

madarak

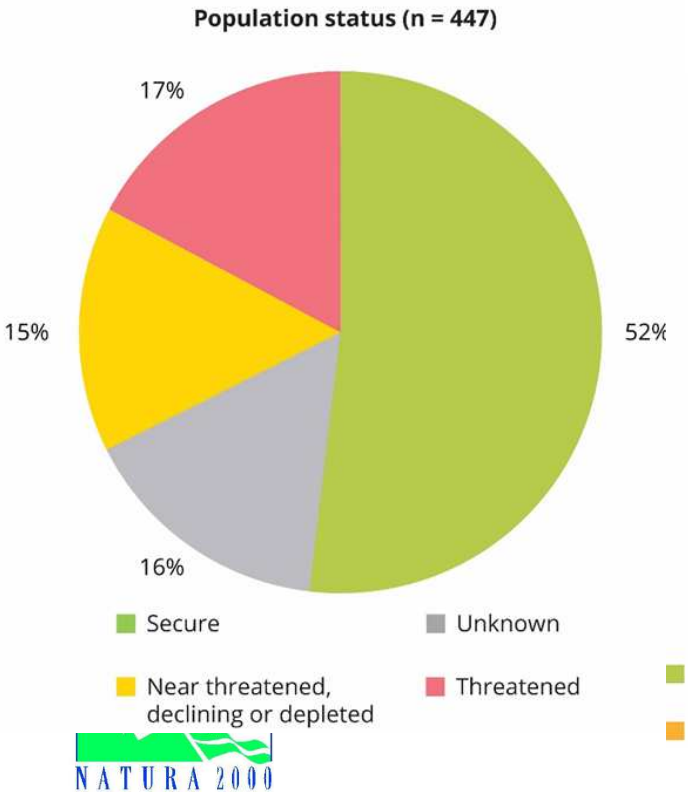

egyéb fajok

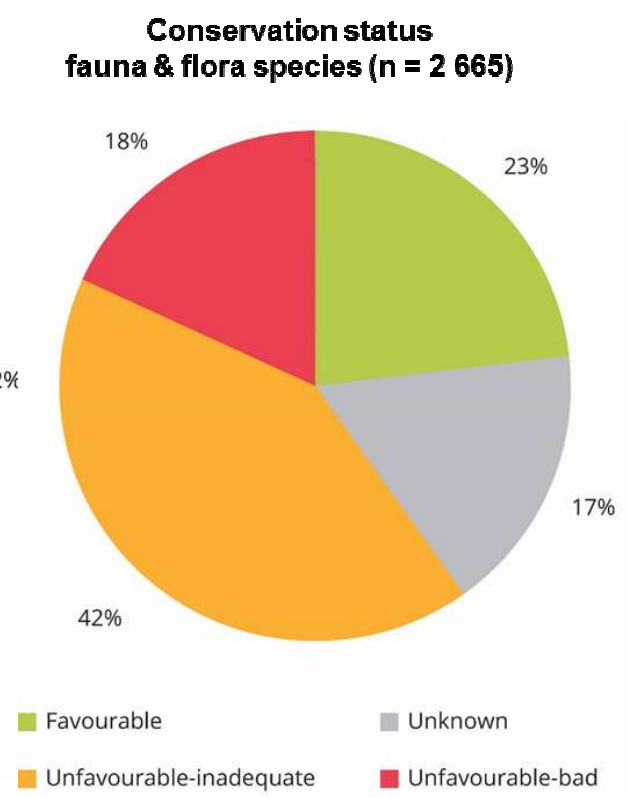

élőhelyek

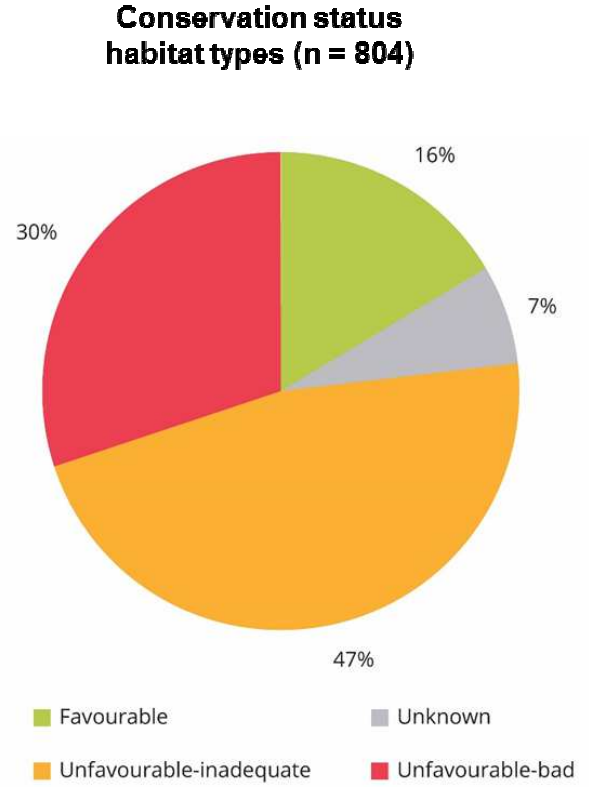

EU jelentés a természet állapotáról 2015
erdő élőhelyek védettségi helyzete

(2007-2012 jelentési időszak)

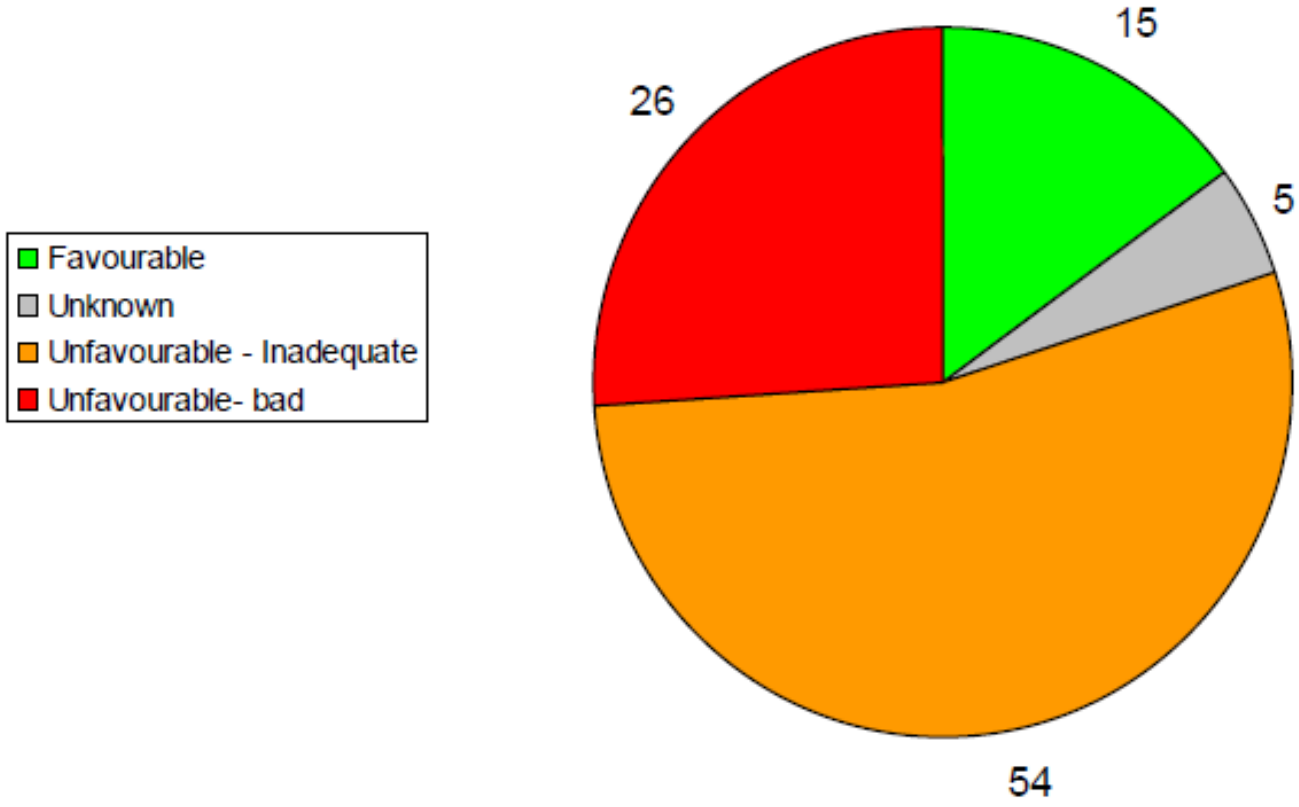

NATURA 2000

European Commission

EU jelentés a természet állapotáról 2015
erdő élőhelyek védettségi helyzete

(2007-2012 jelentési időszak)

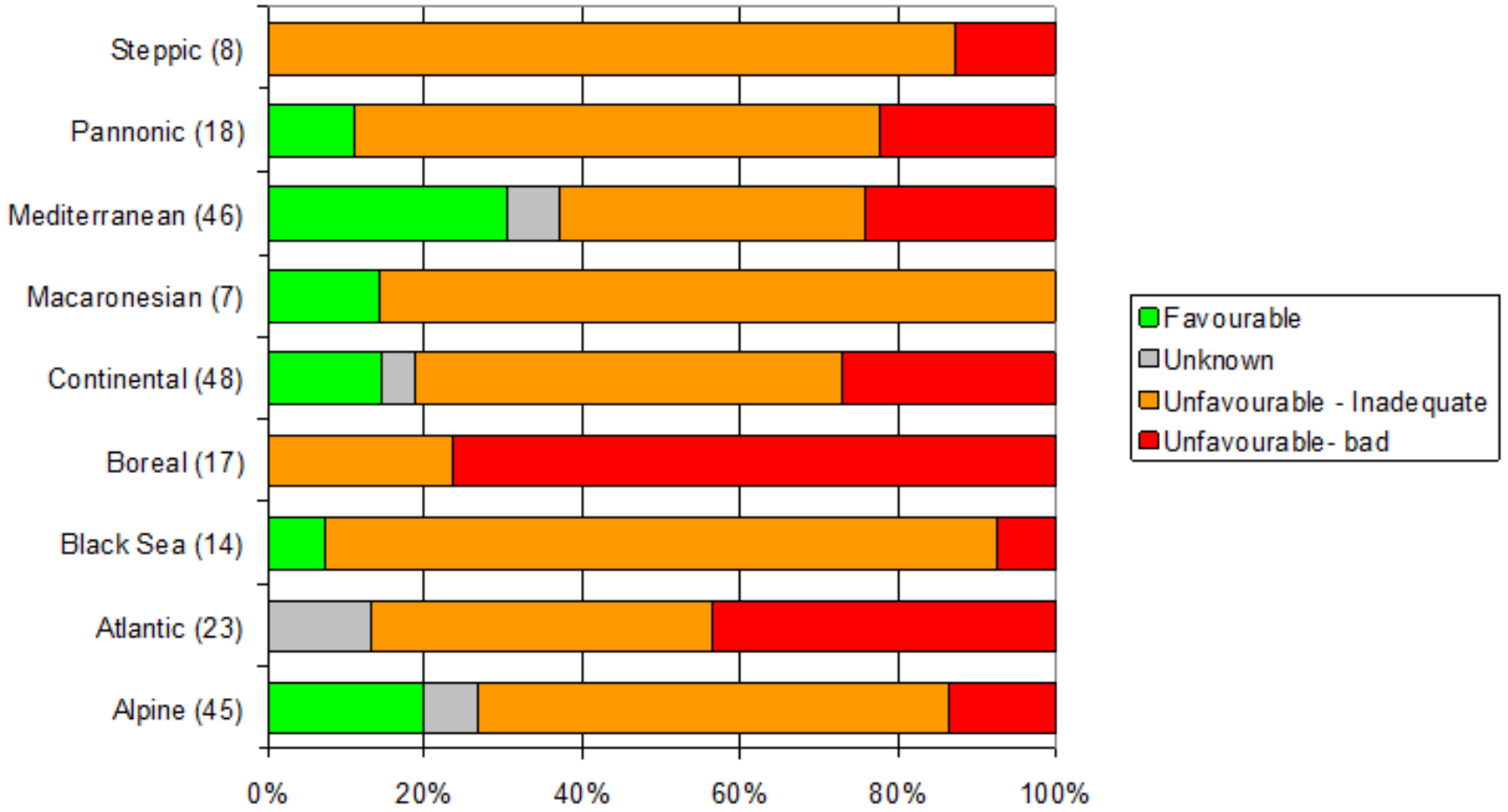

NATURA 2000

European Commission

Comisión Europea

Erdők: Fő fenyegetések

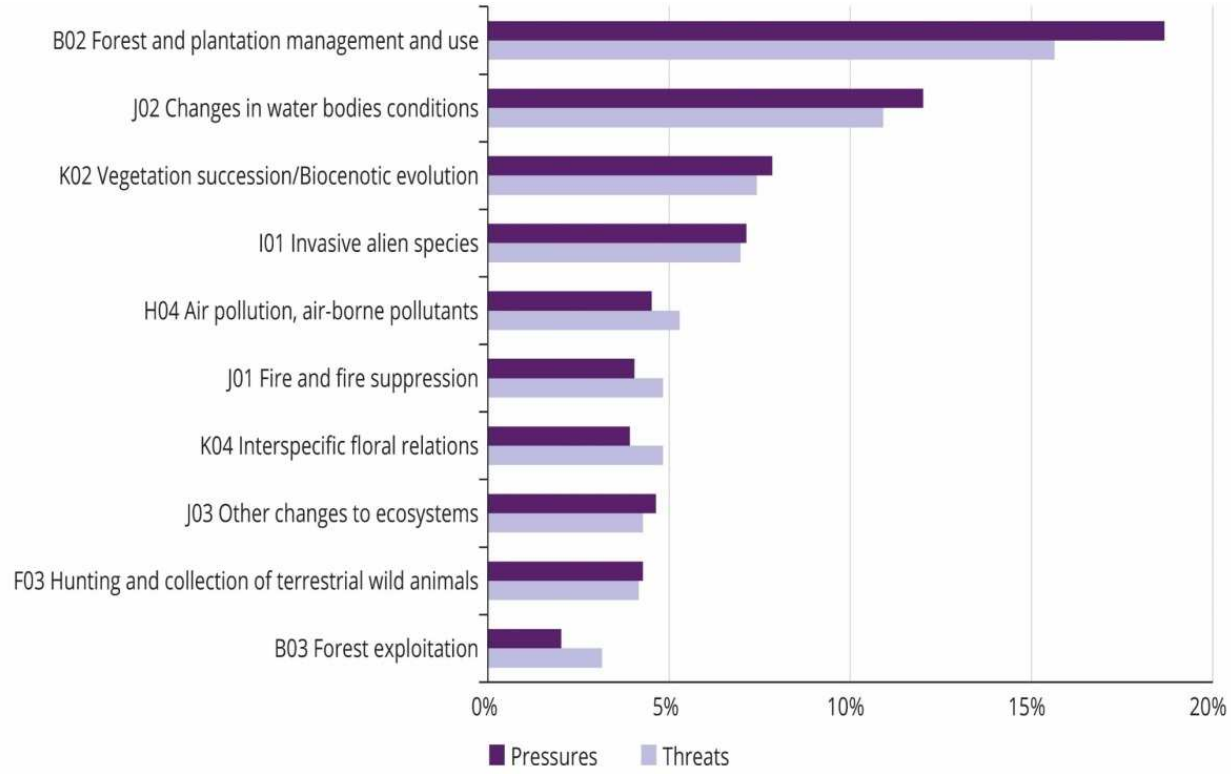

Source: Report of Art. 17 of the Habitats Directive

EU Stratégia a Biológiai Sokféleség Megőrzésére

Stratégia (2011)

Jövőkép 2050-re

Az Európai Unió biológiai sokfélesége és … ökoszisztéma-szolgáltatások oltalmazása, értékelése ill. helyreállítása

A 2020-as kiemelt célkitűzés

…[*fentiek*] romlásának megállítása az Európai Unióban 2020-ig, valamint állapotuk helyreállítása a lehetőségekhez képest

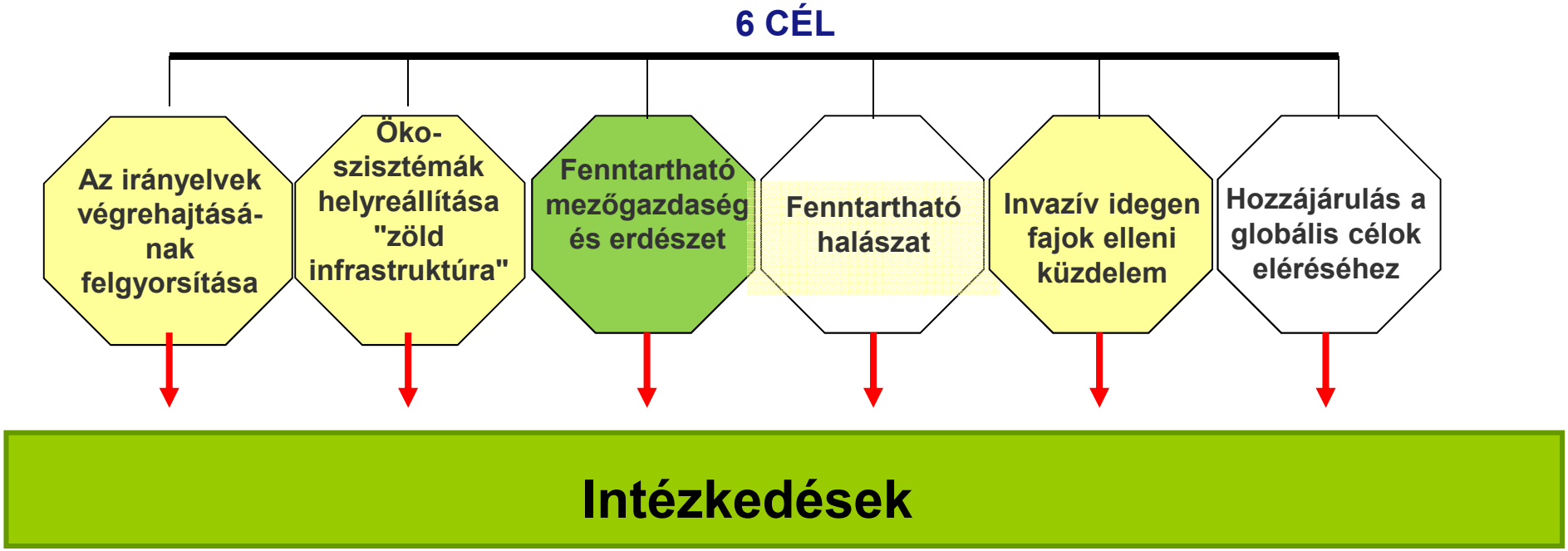

Az erdőhöz leginkább kapcsolódó cél

3. cél – B) Erdők

Erdőtervek

- ***erdőgazdálkodási tervek, illetve "azokkal egyenértékű eszközök"***
- ***valamennyi köztulajdonban lévő erdő***
- ***bizonyos méret fölötti, VF támogatásban részesülő magánerdő***

Mérhető javulás az erdőgazdálkodástól függő ill. az által érintett fajok védettségi helyzetében, valamint az ökoszisztéma-szolgáltatásokban.

European Commission

Natura 2000 és az Erdők

Bizottsági útmutató

NATURA 2000

Az útmutató

- Nem normatív
- Információforrás és javaslatok gyűjteménye
- Célközönség: természetvédelmi és erdészeti hatóságok, területkezelők, egyéb érdekeltek
- Továbbfejleszthető, adaptálható
- Minden nyelven elérhető lesz (magyarul is hamarosan)

Tartalom

I. **Áttekintés** erdők és Natura 2000, Erdőstratégia, stb.

II. **Gyakran ismételt kérdések**

III. **Esettanulmányok**, követni érdemes példák

IV. **Függelékek**, szószedet, hívatkozások, stb.

Gyakran ismételt kérdések

- Területek kijelölése
- Védelmi célok kijelölése
- Természetvédelmi intézkedések megvalósítása
- Az állapotromlás megakadályozása
- Erdőgazdálkodási előírások
- Finanszírozás (természetvédelem ill. gazdálkodás)
- Új tevékenységek tervezése
- Monitoring és értékelés
- Kommunikáció, koordináció
- Faj- és élőhelyvédelem Natura 2000 területeken kívül
-

Főbb következtetések

- Az erdőgazdálkodás és a Natura 2000 összeegyeztethető, és kölcsönösen segíthetik egymást
- Még sokat kell tenni az erdei fajok és élőhelyek megfelelő védelmi állapotának érdekében
- Az edők és az erdészek kulcsszerepet játszanak a Natura 2000 céljainak elérésében
- Több és jobb együttműködéssel és kommunikációval lehet a közös érdekekek elérését segíteni
- Az erdőterveket és a Natura 2000 kezelési terveket jobban lehetne integrálni
- Alapvető a védelmi célok tiszta és megfogalmazása

A természetvédelmi irányelvek megfelelőségi vizsgálata

('regulatory fitness' / 'REFIT')

Cselekvési terv

Diagnózis:
A természetvédelmi irányelvek megfelelnek a célnak, *de a megvalósításon javítani kell*

- *Túl sok faj és élőhely mutat negatív tendenciát*
- *A területeknek csak 50%-án van megfelelő természetvédelmi kezelés*
- *Finanszírozási hiány*
- *A jogszabályok rugalmatlan alkalmazása indokolatlan késlekedéseket és fennakadásokat okoz (pl. engedélyezési folyamatok során)*
- *Elégtelen tudás, tudatosság és együttműködés*
- *Az irányelvek a Natura 2000 területeken kívül is megkövetelnének bizonyos tevékenységeket*

Terápia:
Tevékenységi terv a végrehajtás javítására

A "Fitness Check" a következő területeken talált tennivalót:

*1. A végrehajtási tevékenység fokozása a **hatásosság** érdekében*

*2. "Okos" megoldások alkalmazása a **hatékonyság fokozásásra***

*3. Erősíteni kell a Natura 2000-be történő **befektetést**, valamint a más szakpolitikákkal történő jobb **integrációt***

*4. Javítani az információhoz, tudáshoz való **hozzáférést**, az érintettekkel történő **koordinációt** és a nagyközönség **tudatosság**át*

Javaslatok érkeztek a következő forrásokból:

- **Tagországok (tanácsi következtetések)**
- **Európai Parlament (határozat)**
- **Régiók Tanácsa (vélemény)**
- **Gazdasági és Szociális Tanács (vélemény)**
- **Magánszektor, civil szervezetek, szakmai szervezetek, állampolgárok (találkozók, konferenciák, levelek, stb.)**

Eddigi javaslatok (példák)

- *Dialógus a tagországokkal a EIR (felülvizsgálat) után*
- *A biogeográfiai folyamat fölerősítése új elemekkel (határokon átnyúló tevékenységek, célok, beruházások, együttműködés)*
- *Kezelési tervek ill. szükséges intézkedések kidolgozása minden területre*
- *Dialógus az érintettekkel és platform a konfliktuskezelésre*
- *A megnövelt ill. új típusú KAP finonszírozás lehetőségeinek számbavétele*

European Commission

Klímaváltozás

European

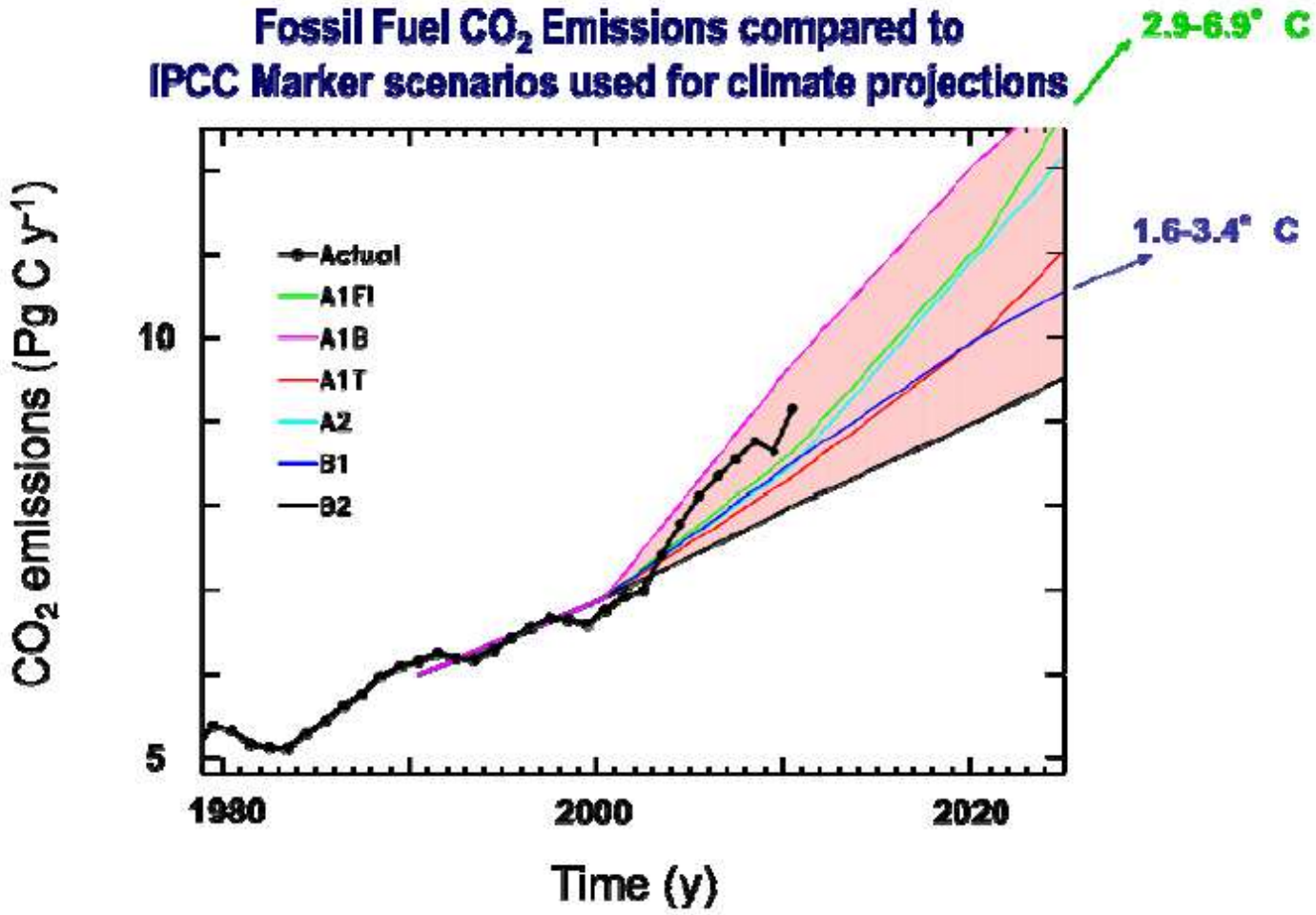

Updated from Le Quéré et al (2009) Nature Geoscience, using Marker scenarios and emissions from Peters et al (2012) Nature Climate Change

European Commission

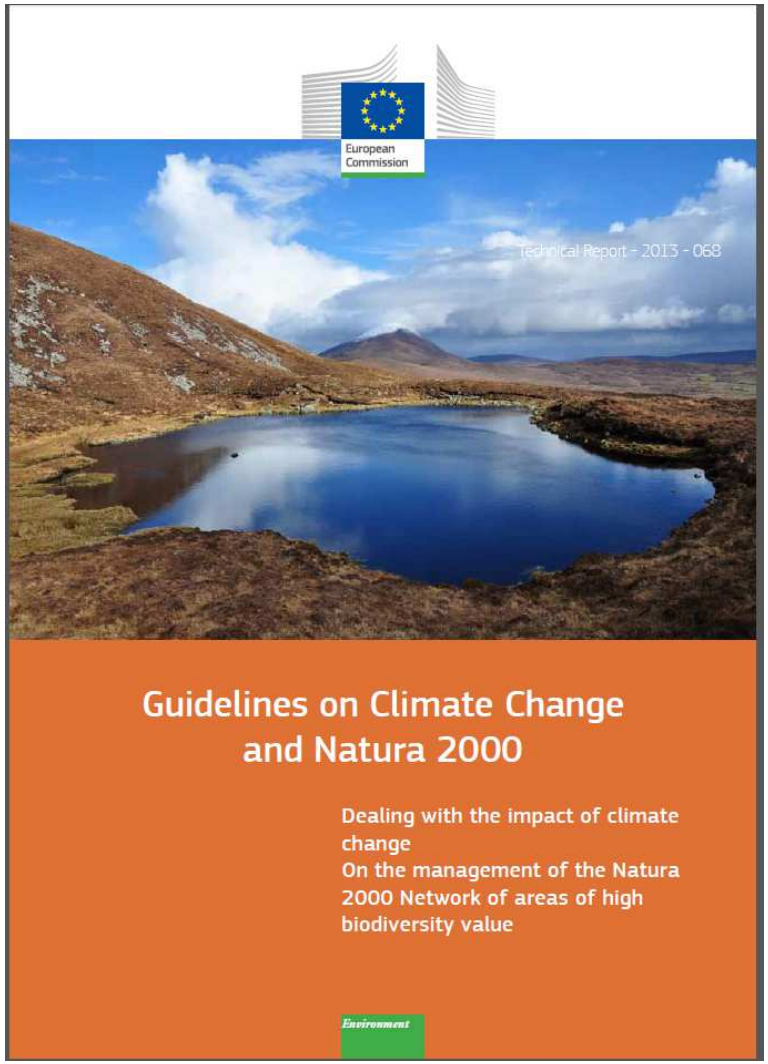

Figyelmet érdemlő események és folyamatok:

- A "REFIT" cselekvési terv elfogadása (2017 tavasz)
- N2000 és az Erdők magyar kiadás
- Konzultáció a vidékfejlesztés erdészeti támogatásainak értékeléséről (spring 2017)
- Biogeográfiai szemináriumok (Pannon régió - 2018)

Köszönöm a figyelmet!

A Környezetvédelmi Főigazgatóság természetvédelmi honlapja:
http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm

Natura 2000 és az Erdők – útmutató és GYIK:
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

A Natura 2000 biogeográfiai folyamata:
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platform/index_en.htm

Natura 2000 és a klímaváltozás:
http://ec.europa.eu/environment/nature/climatechange/pdf/Guidance%20document.pdf

Ifj. Rakonczay Zoltán
Európai Bizottság
Környezetvédelmi Főigazgatóság
zoltan.rakonczay@ec.europa.eu

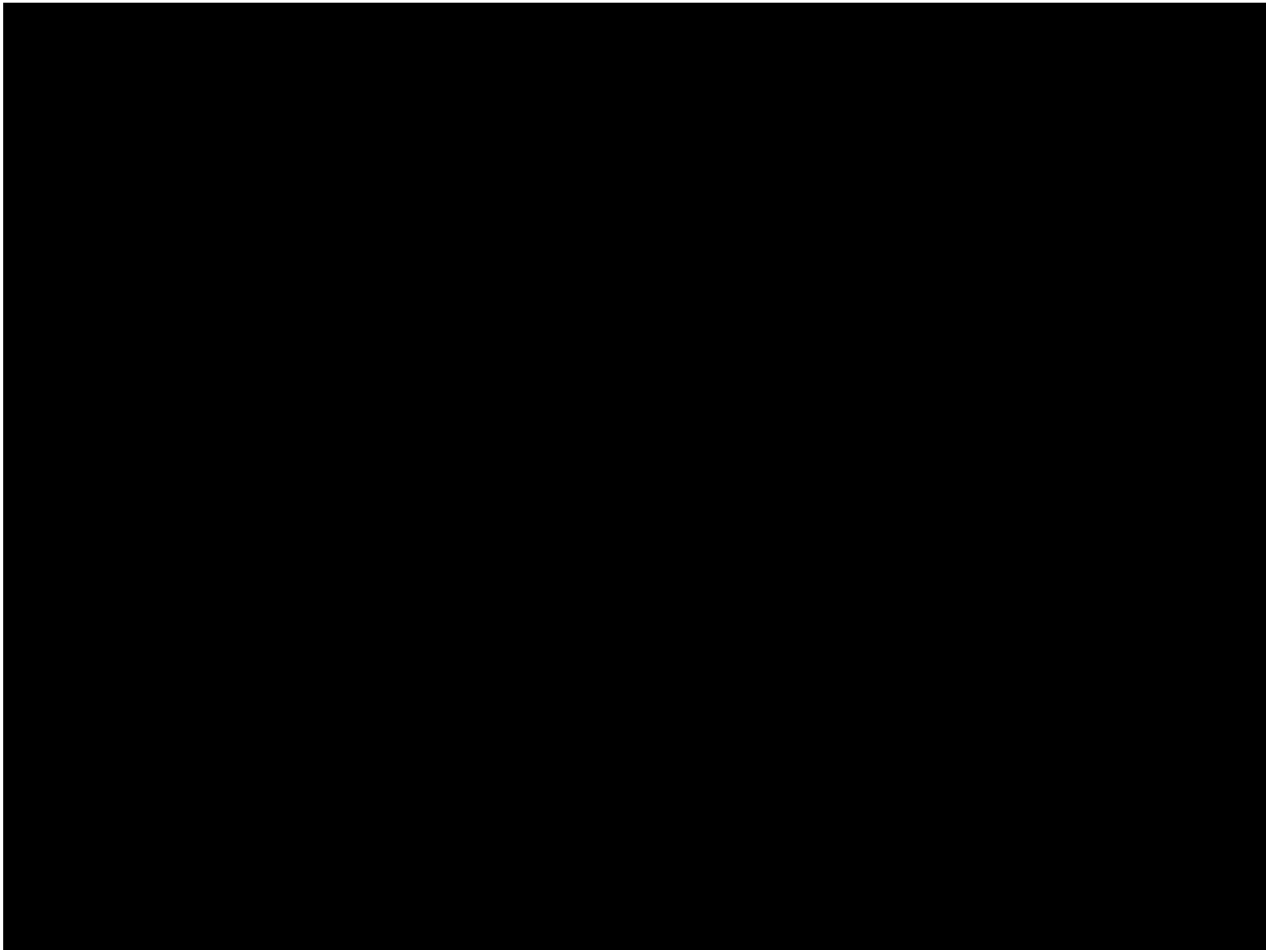

	SOURCES	1000m3	%	%	1000m3	USES	
PRIMARY	Industrial roundwood (conifer): Removals	256,026	29.5%	18.8%	163,746	Sawmill industry (conifer)	MATERIALS
	Industrial roundwood (non-conifer): Removals	78,623	9.0%	2.1%	18,297	Sawmill industry (non-conifer)	
	Industrial roundwood (conifer): Net-trade *	7,422	0.9%	1.4%	12,141	Veneer & Plywood	
	Industrial roundwood (non-conifer): Net-trade *	6,888	0.8%	13.2%	114,900	Chemical pulp industry	
	Fuel wood: Removals	99,431	11.4%	0.3%	3,037	Semi-chemical pulp industry	
	Fuel wood: Net-trade	12	0.0%	2.5%	21,735	Mechanical pulp industry	
	Bark	30,316	3.5%	3.2%	28,159	Fiberboard industry	
	Woody biomass from outside forest	15,675	1.8%	6.1%	53,382	Particle board industry	
SECONDARY	Sawmill residues	82,290	9.5%	1.1%	9,305	Dissolving pulp	
	Other industrial residues	10,891	1.3%	3.3%	28,888	Wood pellets industry	
	Wood chips and particles: Net-trade *	3,623	0.4%	22.1%	191,650	Direct Wood	H & P
	Other secondary wood residues: Net-trade *	4,164	0.5%	25.7%	223,553	Indirect Wood	
	Wood pellets: Domestic production	28,888	3.3%				
	Wood pellets: Net-trade *	10,854	1.2%				
	Black liquor	66,861	7.7%				
	Post-consumer wood	37,556	4.3%				
	Unaccounted sources	129,272	14.9%				
	Total sources	**868,792**			**868,792**	**Total uses**	

LIFE IN FORESTS

Improved communication, cooperation and capacity building for preserving biodiversity in Natura 2000 forests

Paweł Pawlaczyk
Naturalists Club Poland

EXAMPLES OF NATURA 2000 FOREST MANAGEMENT - EUROPEAN OVERVIEW

LIFE IN FORESTS CONFERENCE
21-22 MARCH 2017
SOPRON, HUNGARY

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Forests in Natura 2000

49% of European Natura 2000 = forest

21% of european forests = Natura 2000

Natura 2000 forests EU28 = 38 384 200 ha

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

How to manage the forest in N2000 site?

What is the proper management from the point of view of „habitats and species ecological requirements”?

- Do nothing?
- Do as usual?
- Do as usual with some biodiversity-targeted modifications?
- Do conservation?

How to find the consensus / compromise with other forest use?

- Who is the owner?
- How to motivate the owner?

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

From the point of view of ecological requirements

Do nothing?

Non-intervention approach:

- in many cases relevant for forest ecosystem, so as for Natura 2000 forest species & habitats

From the point of view of ecological requirements

Do nothing?

Examples of biodiversity restored after 20-year non intervention in beeach forest, Drawa National Park, Poland

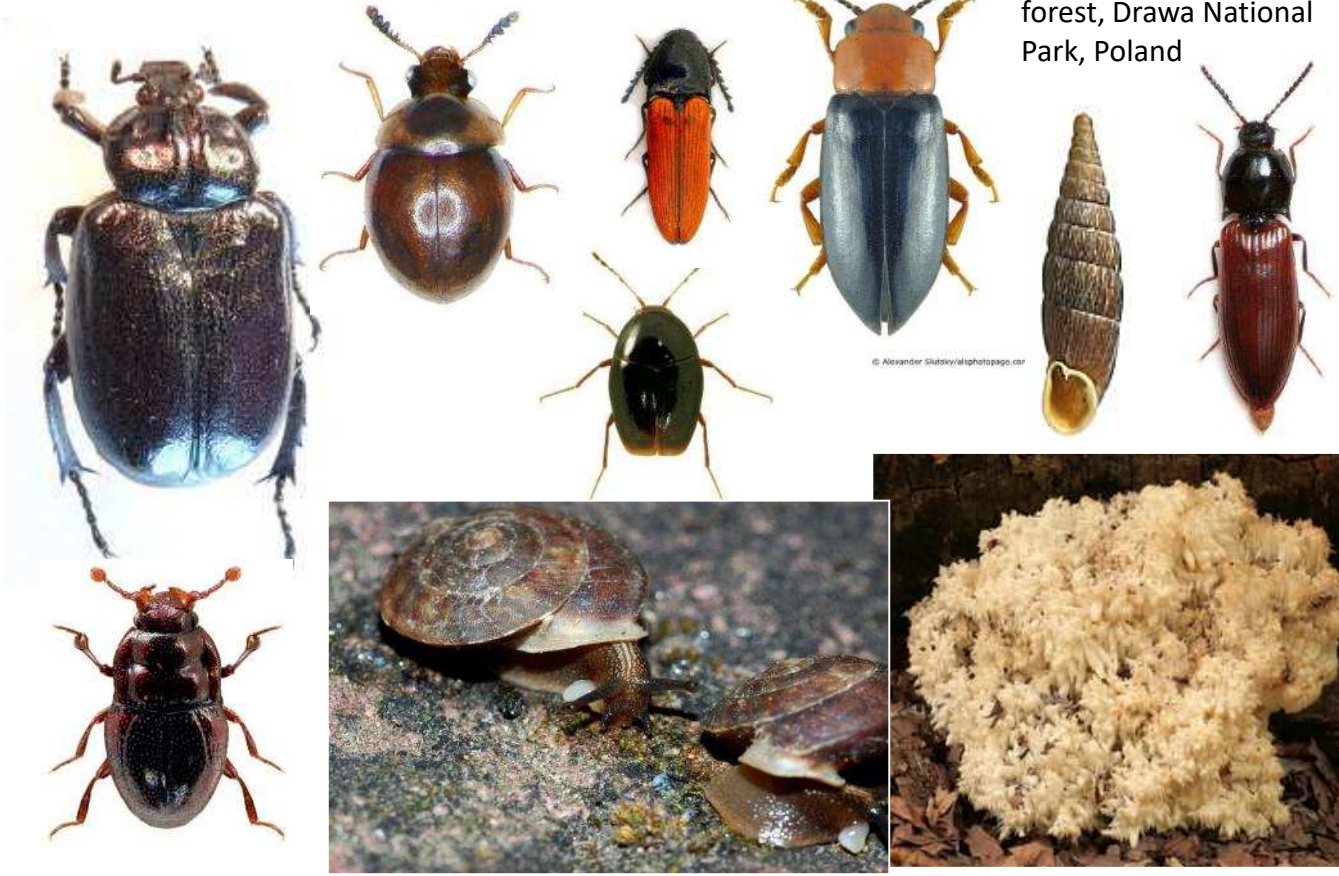

May be also a biodiversity restoration tool in formerly managed forest

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Do nothing?

What about disturbances, sometimes large-scale?

in some cases non-intervention seems to be the best to be done…

Wikimedia Commons, Longdistancer

Fot. S. Szubzda BULiGL Białystok – Dokumentacja aneksu…

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

From the point of view of ecological requirements

Do nothing?

But:

- For some forest habitats & species not relevant approach!
- Sometimes disturbance-dependent biodiversity elements excluded

silvipastoral systems

forest meadows

fire-dependent forests

oak forests

open-forest species

termophilous xylobiontic species

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Do as usual ?

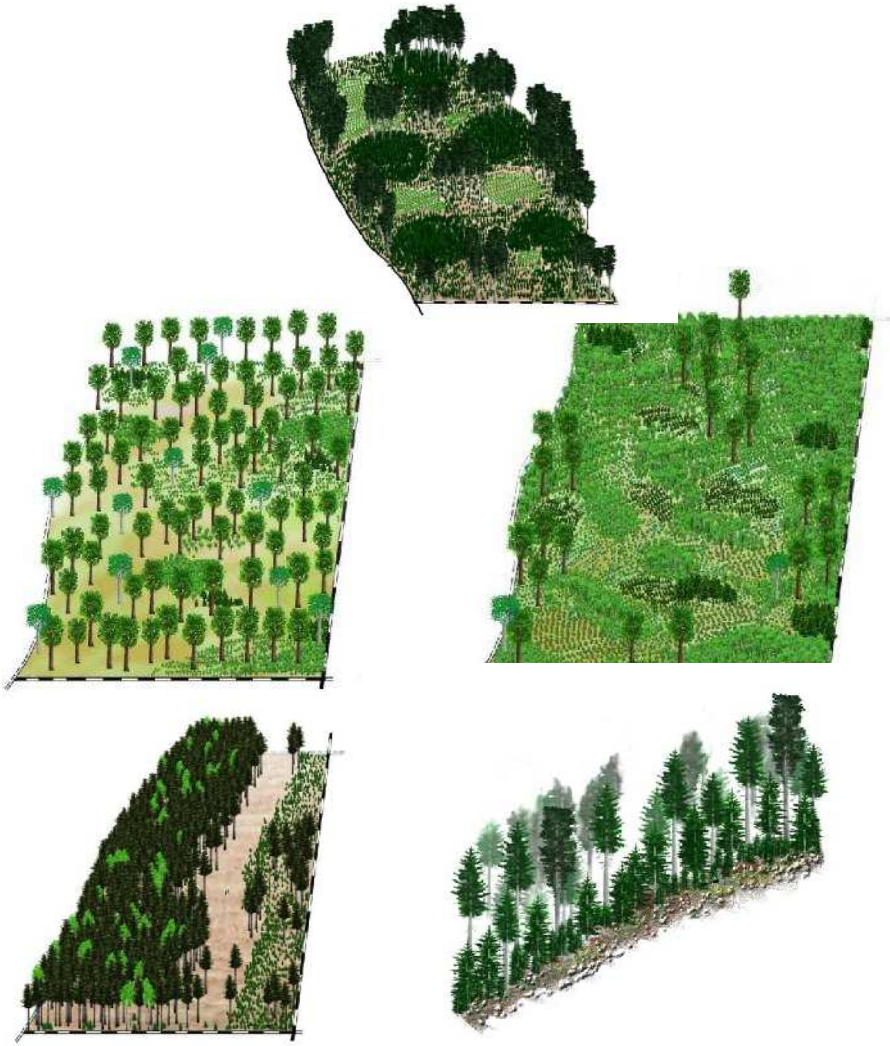

various silviculture systems

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Do as usual ?

Traditional management systems, presently abandoned – usually valuable for biodiversity !

Dehesa in Spain

Wikimedia Commons

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Do as usual ?

Fot. Wikimedia Commons, Andrej Chudy

Some species really benefit

Case: Lullula arborea and clearcuts

… but some not

Common argument:
„if the forest is good enough to be designated as Natura 2000 it means the management is appropriate”

Against:

- Extinction debt concept
- Structural deficites
- Euroepan conservation status estimation:

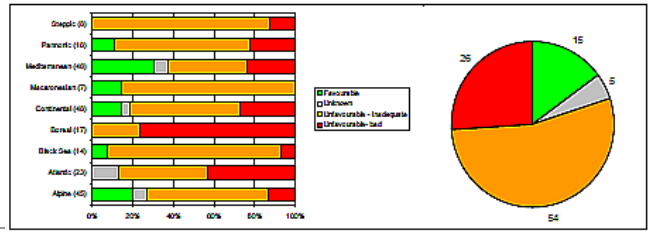

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Do as usual with modifications?

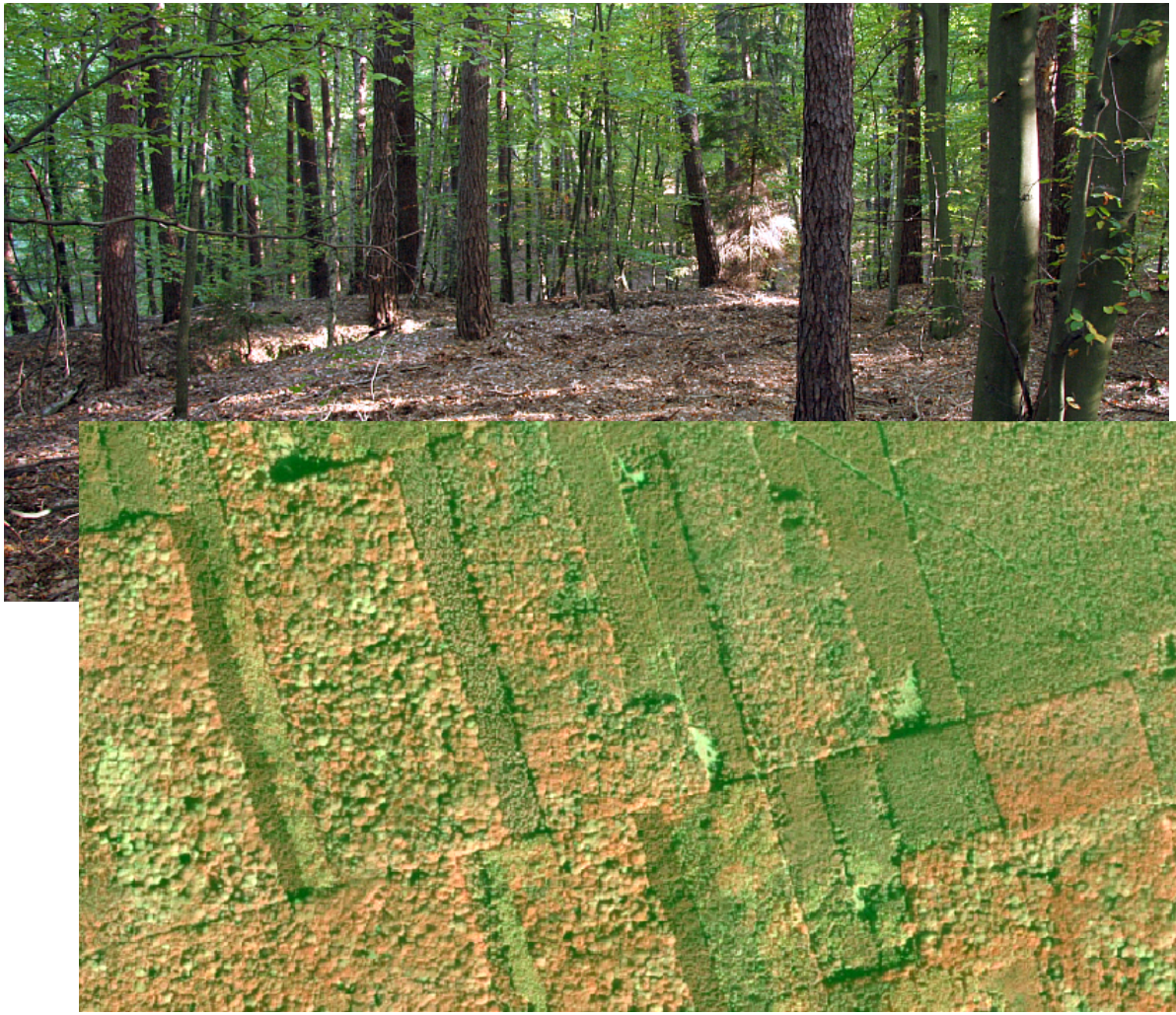

Adjusted species composition – imitating the natural one

- restoration of species composition in many cases necessary

Söderåsen LIFE project, Sweden

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Do as usual with modifications?

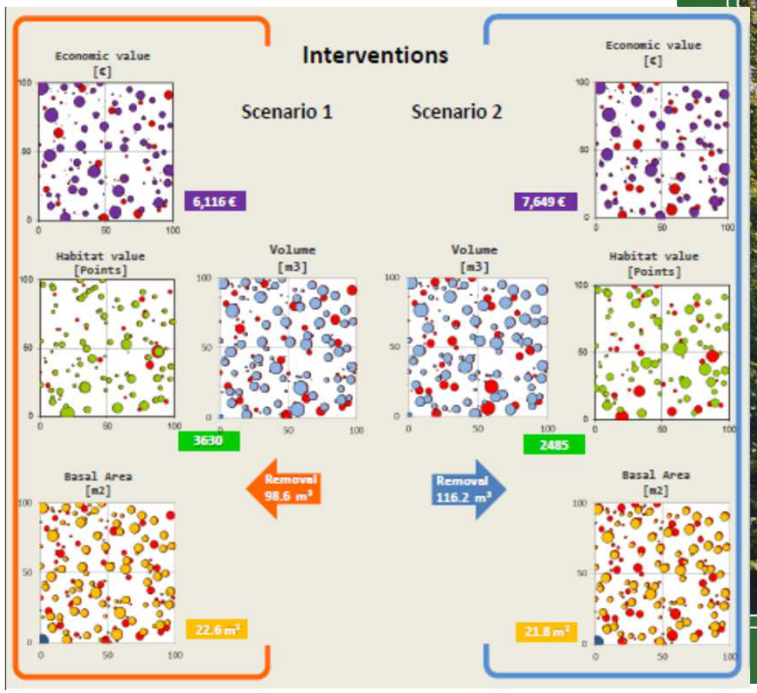

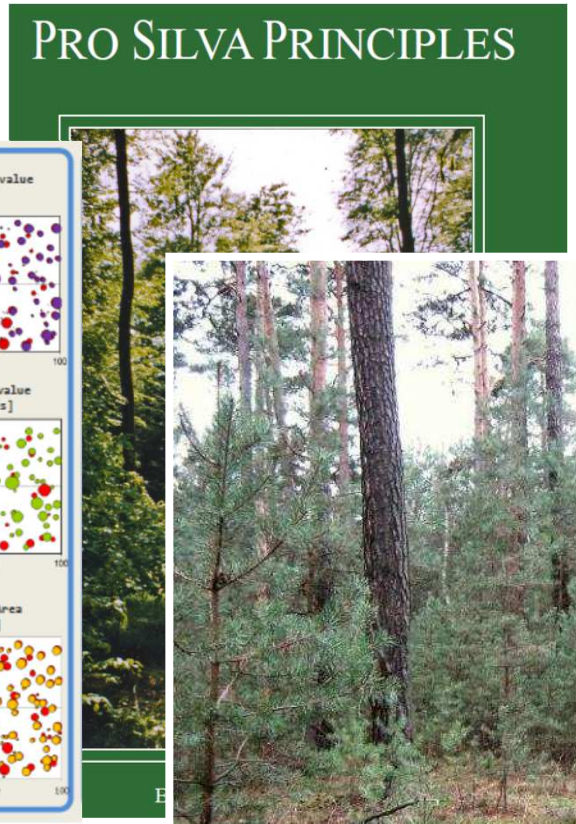

Modified silvicultural system?

„Individual tree felling systems" - advanced silviculture, allowing ecological adjustments

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

LIFE IN FORESTS

Do as usual with modifications?

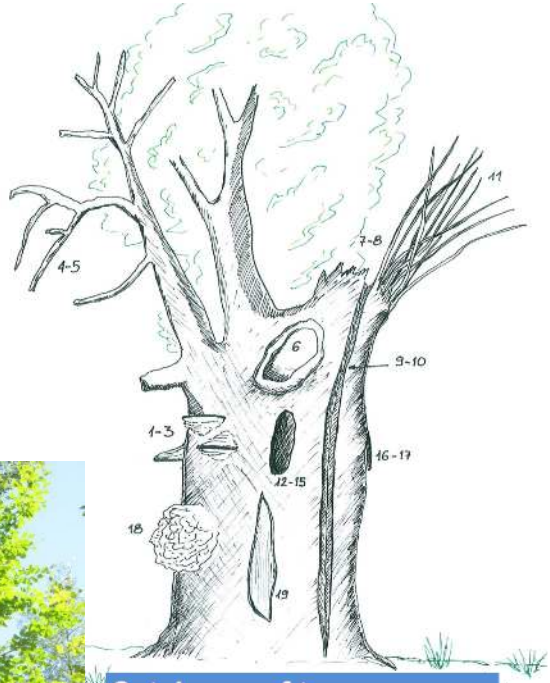

Catalogue of tree microhabitats

Reference field list

Key structural elements:

- deadwood
- „biodiversity trees”, microbiotopes

Ecological requirement for deadwood: 20-40 m^3/ha, with some places with much more, with appropriate quality

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

From the point of view of ecological requirements

Do conservation?

- Fire management
- Miming natural disturbacces
- Remove alien species
- Creating deadwood
- Creating micorhabitats
- Restoring forest grazing
- Species specific measures…

… usually NOT the same approach as typical contemporary forest management

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

How to find the point of compromise?

Stakeholders

Interests

Economy

Forest owners

General society

Motivation instruments:

- Appropriate Assessment
- Forest Management Plans
- Forest-Environmental Measures
- Specific Contractual Measures

Poland, two contradictory demonstration for Bialowieza Forest management

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Land share vs land spare

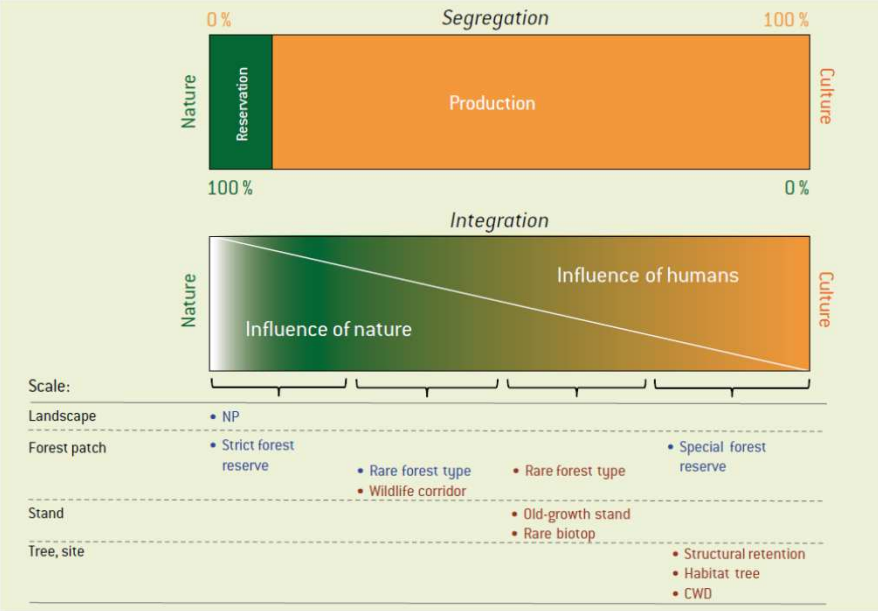

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Multifunctional ≠ all in one

Spatial structure:

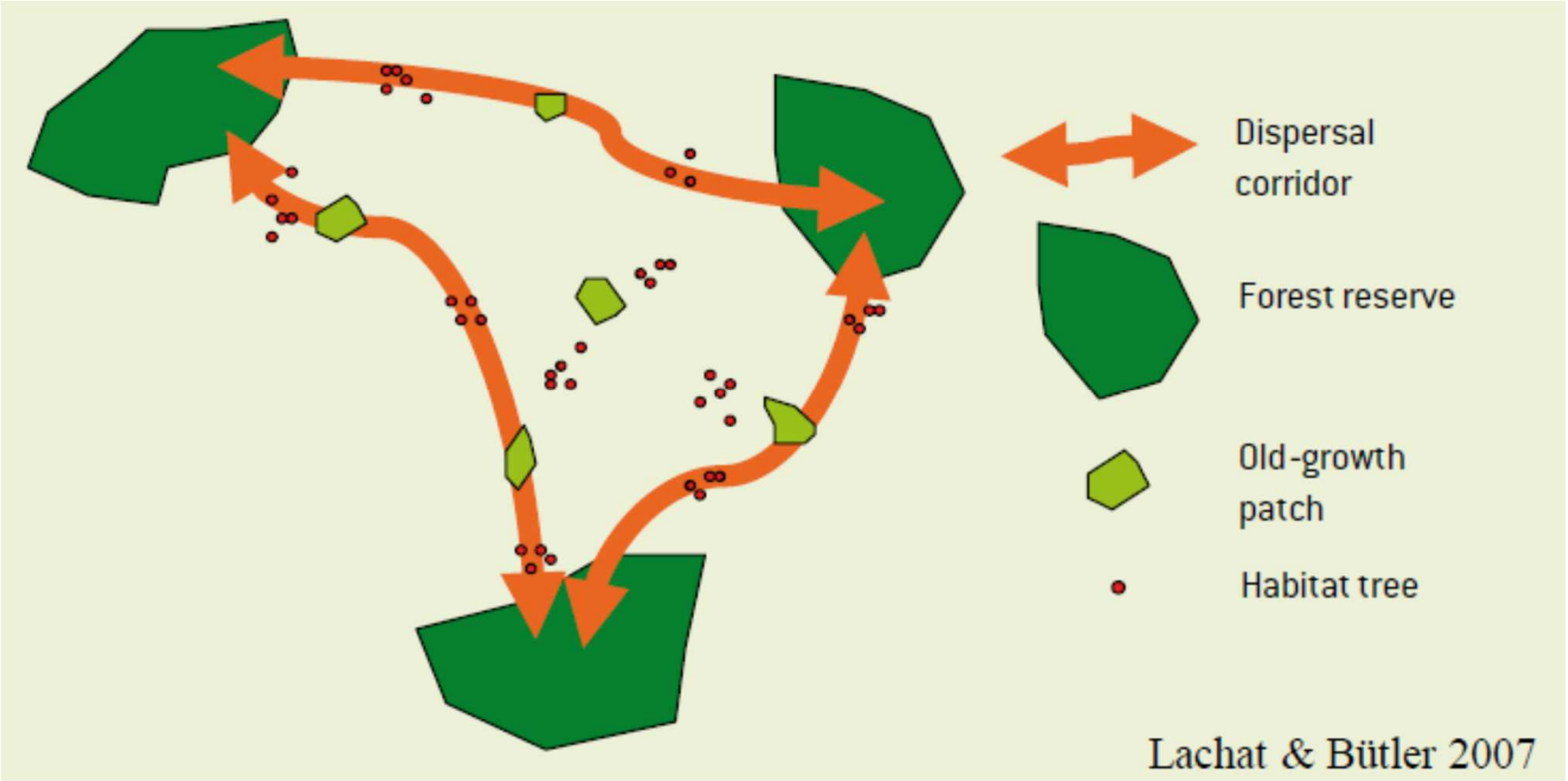

From: T. Schulz & H. Cosyns, Integrate+ project

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Multifunctional ≠ all in one

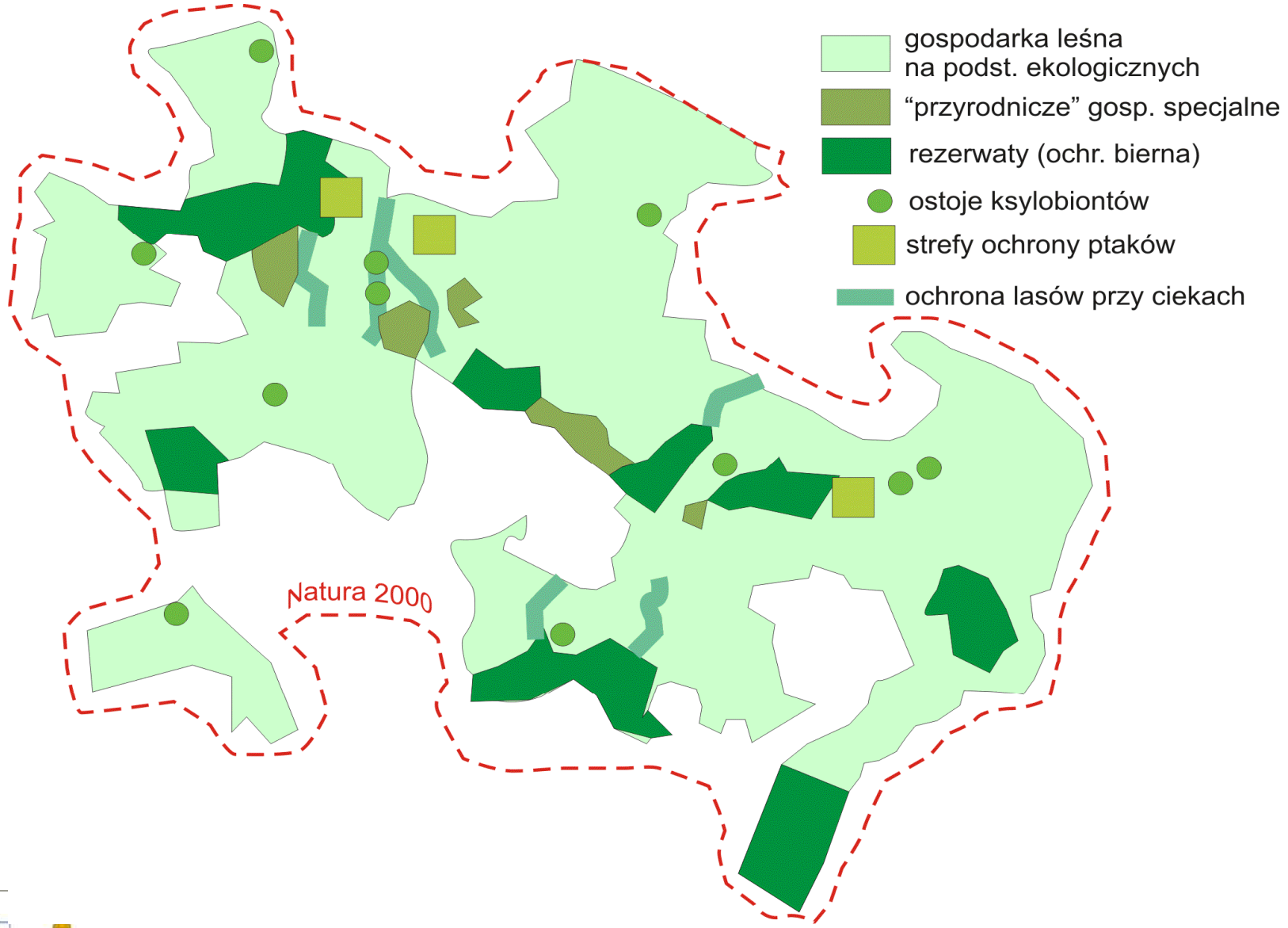

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

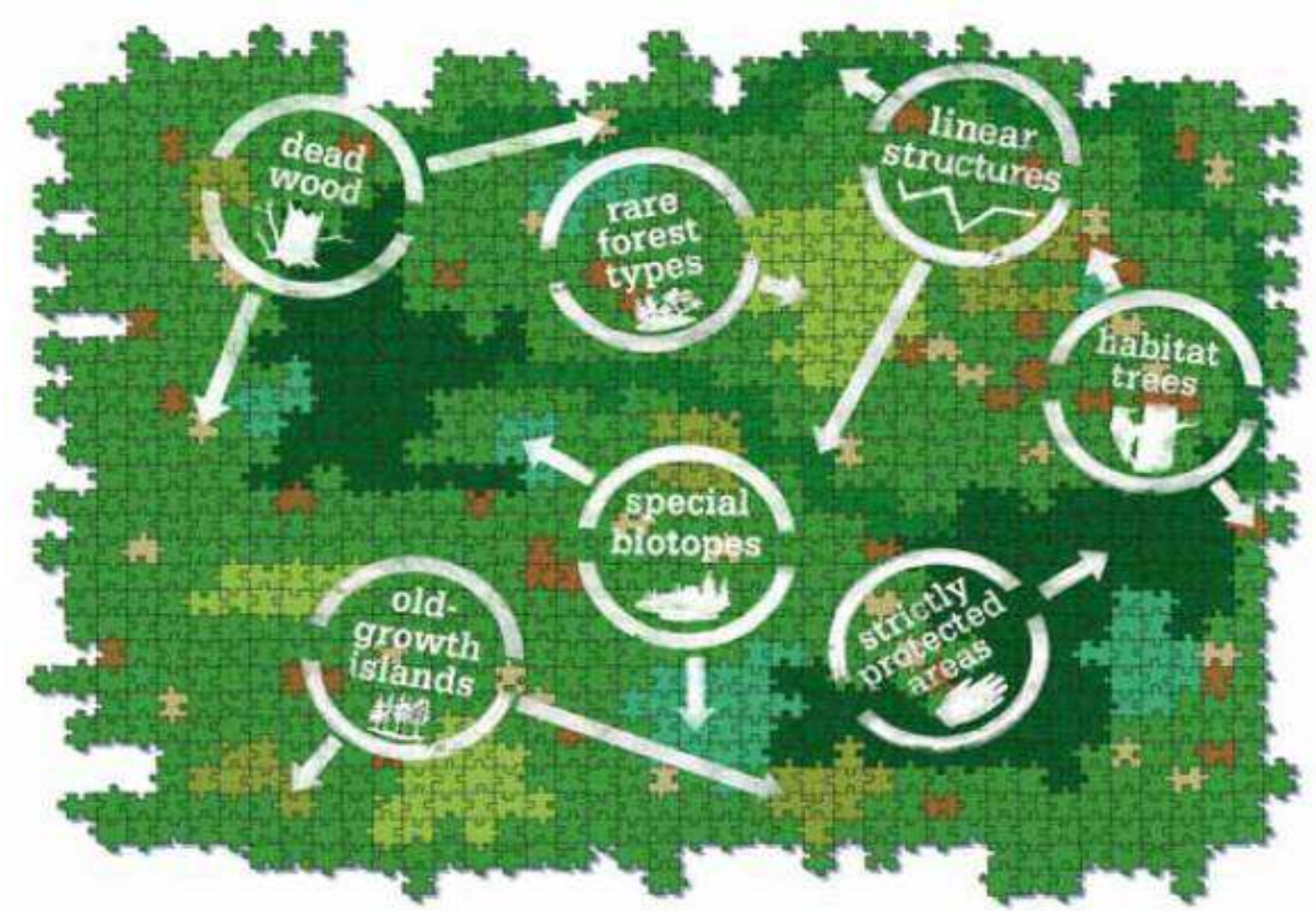

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Biodiversity needs silvidiversity

Thank you for your attention

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

LIFE IN FORESTS

Improved communication, cooperation and capacity building for preserving biodiversity in Natura 2000 forests

Živan Veselič MSc
Head of Sector for professional matters
Slovenia Forest Service

INTEGRATION OF NATURA 2000 OBJECTIVES INTO CLOSE-TO-NATURE FOREST MANAGEMENT – THE SLOVENIAN MODEL

LIFE IN FORESTS CONFERENCE

21-22 MARCH 2017
SOPRON, HUNGARY

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Natura 2000 in Slovenia

- Natura 2000 sites extend over 45 % of Slovene forests.
- In most of them the production functions are also important.
- Forests cover 70,7 % of Natura 2000 sites.

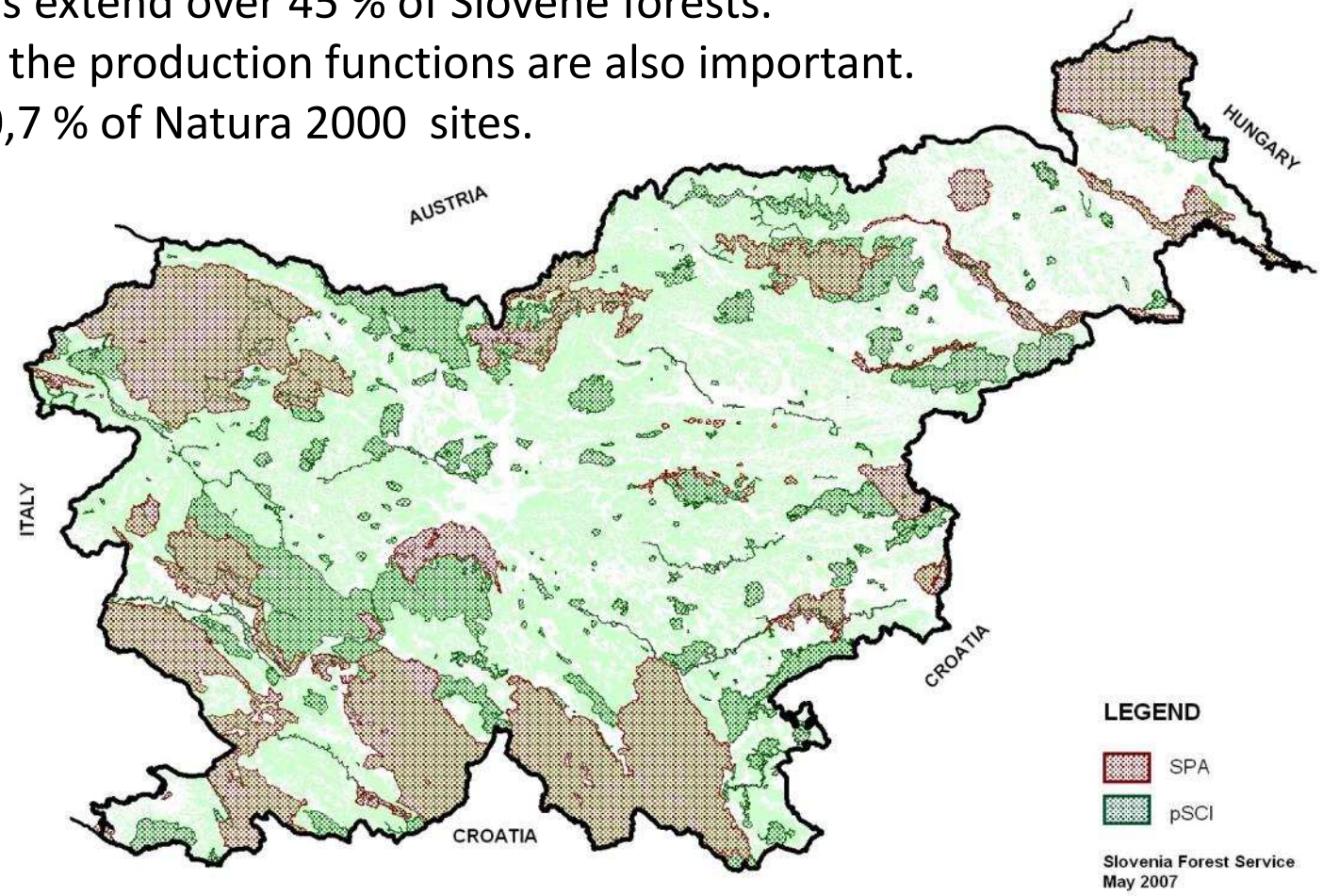

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Hierarchy of Natura 2000 management

Environment Protection Act

Nature Conservation Act

Natura 2000 Site Management Programme

Plans and measures in different branches:

- **Forest management plans**
- Wildlife management plans
- Strategies for great carnivore management
- Measures of modified agricultural practice
- Water management plans
- Plans of fishery management

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Slovenian Forestry

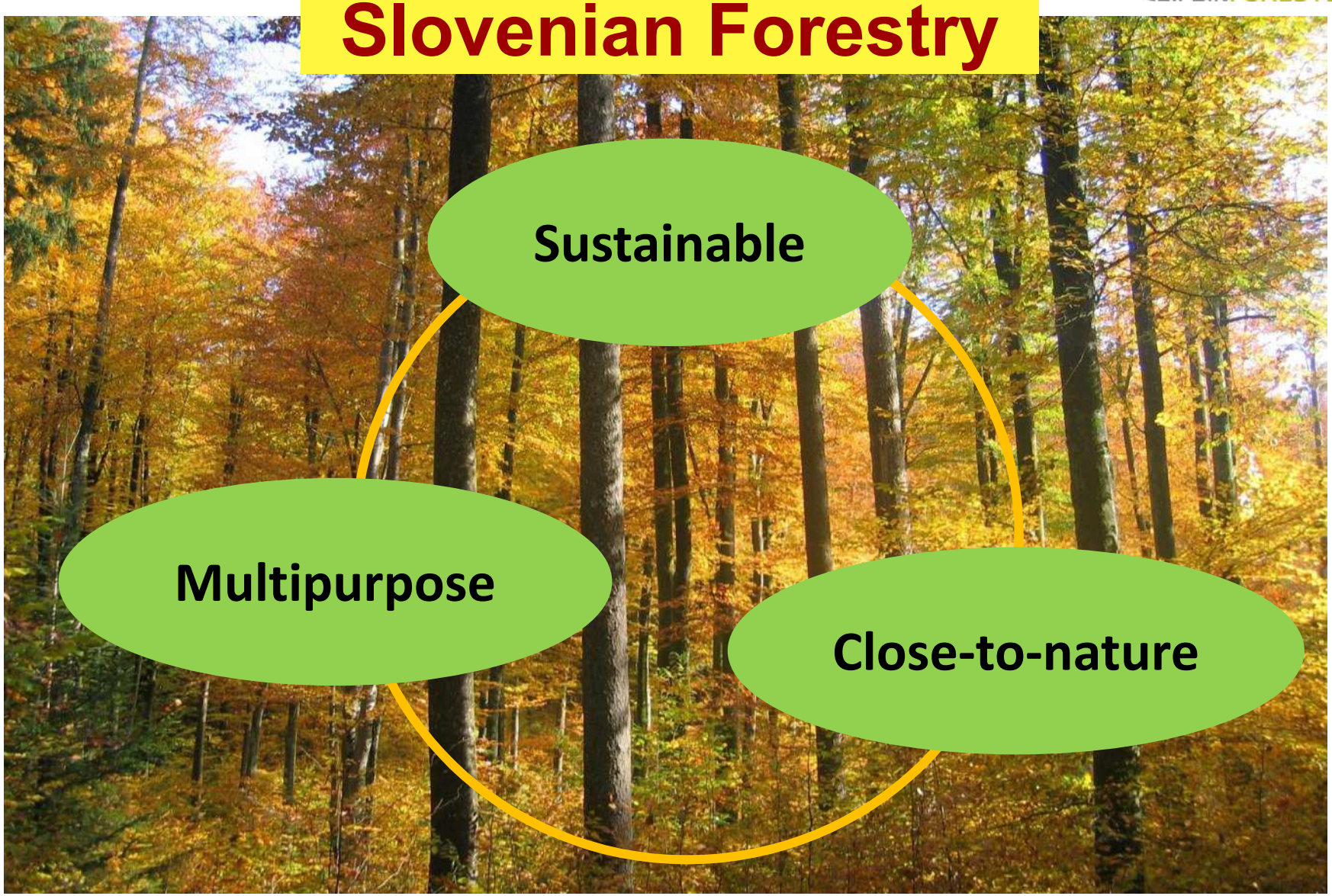

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Hierarchy of Management Plans in Forestry

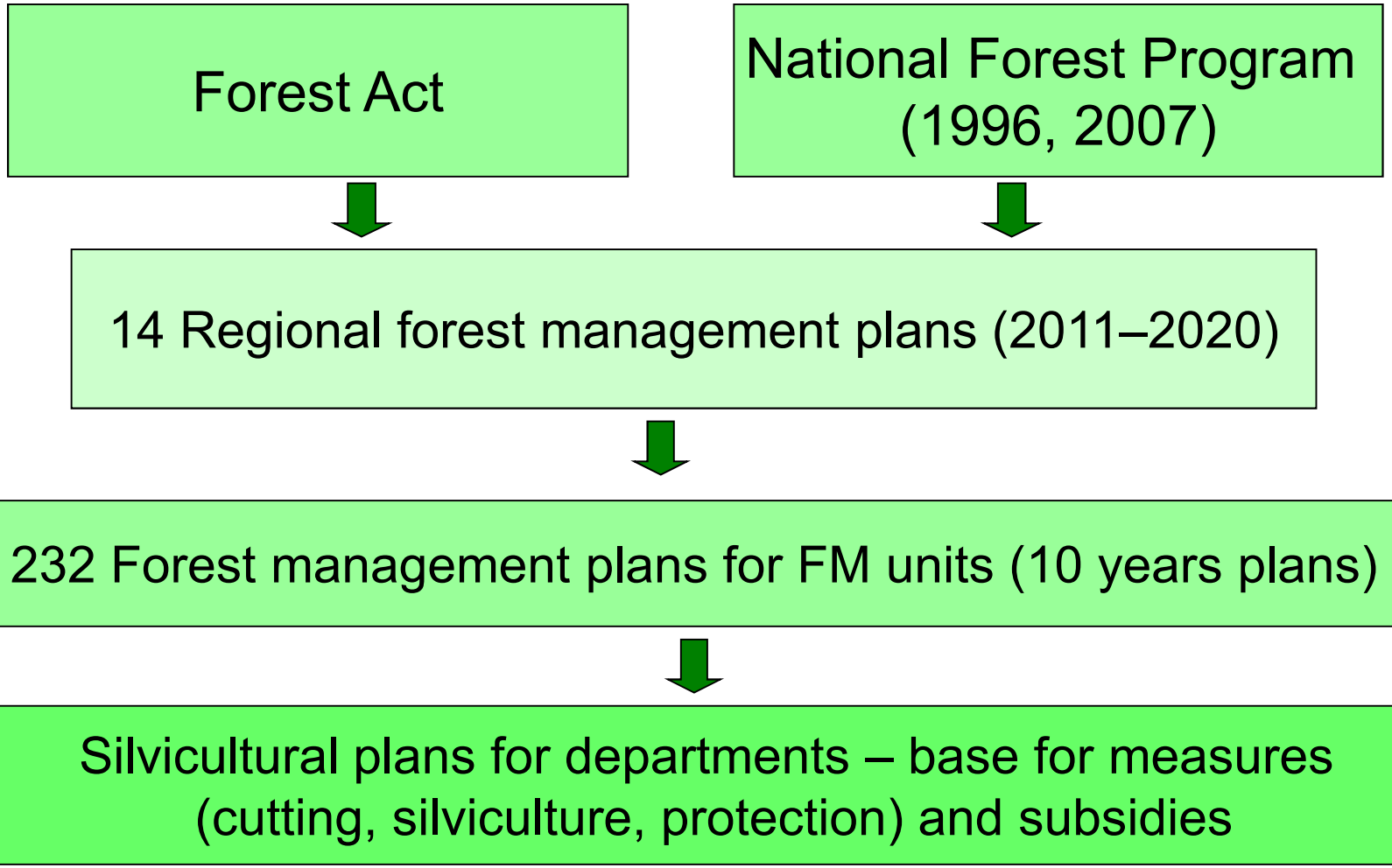

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Slovenia Forest Service

Organization of SFS:

Central unit

- D. of forestry planning
- D. of silviculture and forest protection
- D. of forest technique
- D. of wildlife animals and hunting

14 Regional units

69 Local units

396 Forest districts

650 Forest professionals

Main tasks of SFS:

- Forest and wildlife management plans, including Natura 2000
- Silviculture and forest protection
- Selecting trees for harvesting
- Forest roads – opening up and maintenance
- Popularization of forests and forestry
- Extension for forest owners
- Collecting data and keeping records
- Monitoring of forests
- Co-operation in spatial planning
- Etc.

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Spatial organization of forest management planning

Regional forest management units (14)

Forest management units (232)

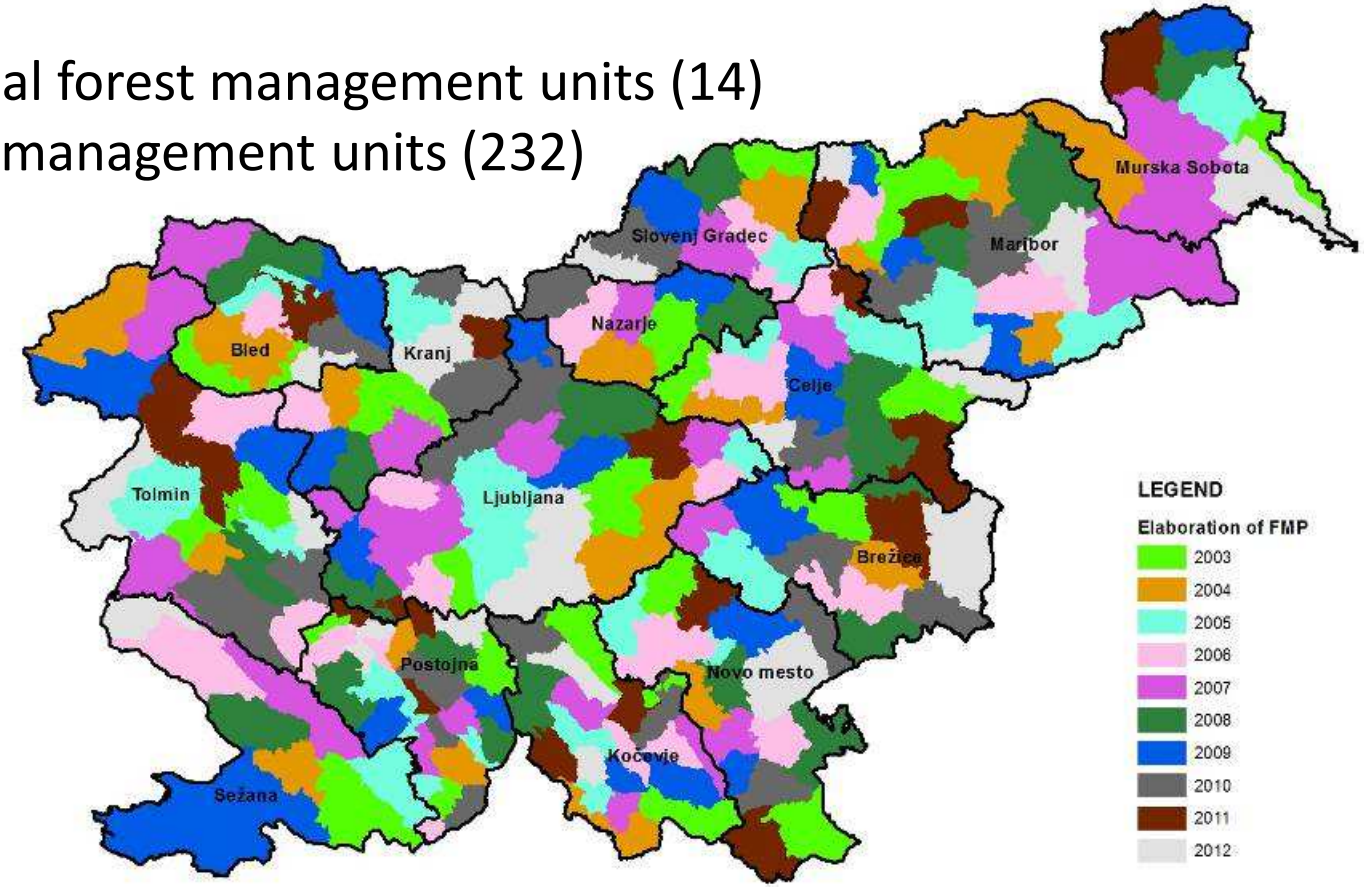

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Forest management planning

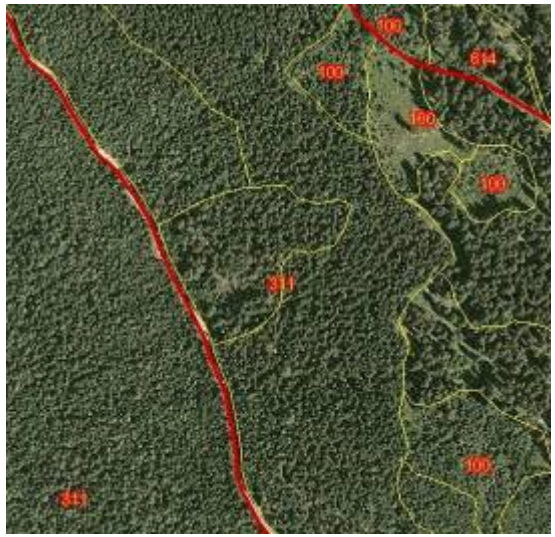

Stands description

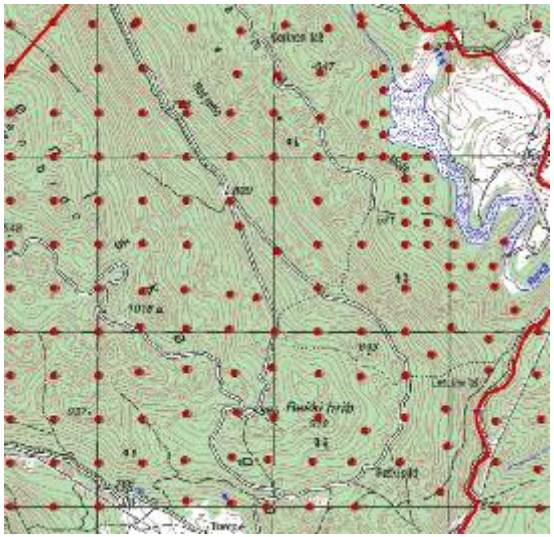

Permanent sampling plots

Forest functions:
ecological, social, production

Objectives of the management; harmonizing of functions
Guidelines for management
Measures: allowed cutting, tending and f. protection measures, f. roads and skidding tracks, biodiversity measures, measures for other f. functions

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Protective forests and forest reserves

Protective forests: 98.762 ha,

Forest reserves: 9.508 ha, 170 forest reserves

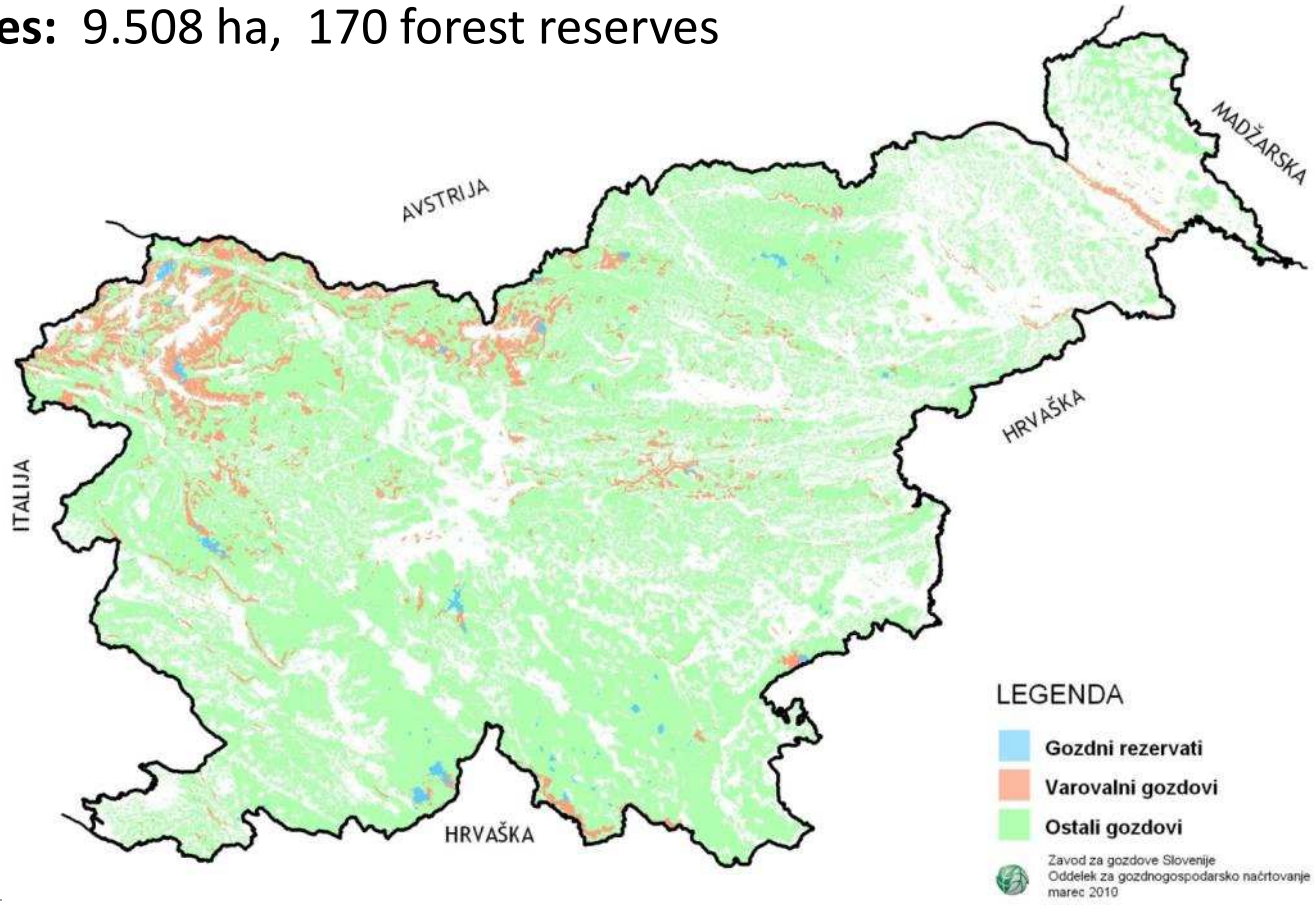

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Forests with biodiversity function

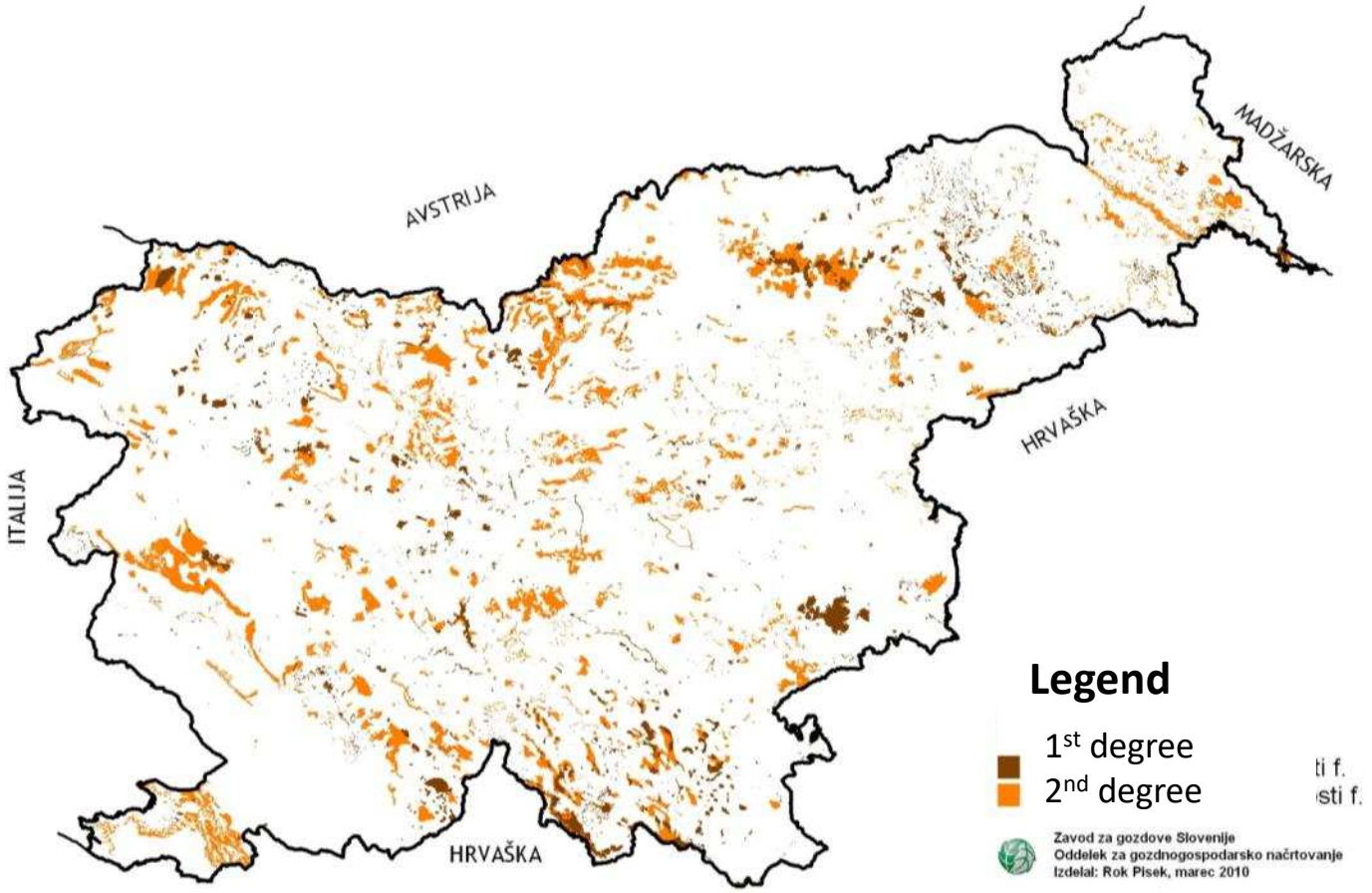

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Quiet zones and winter resorts for game

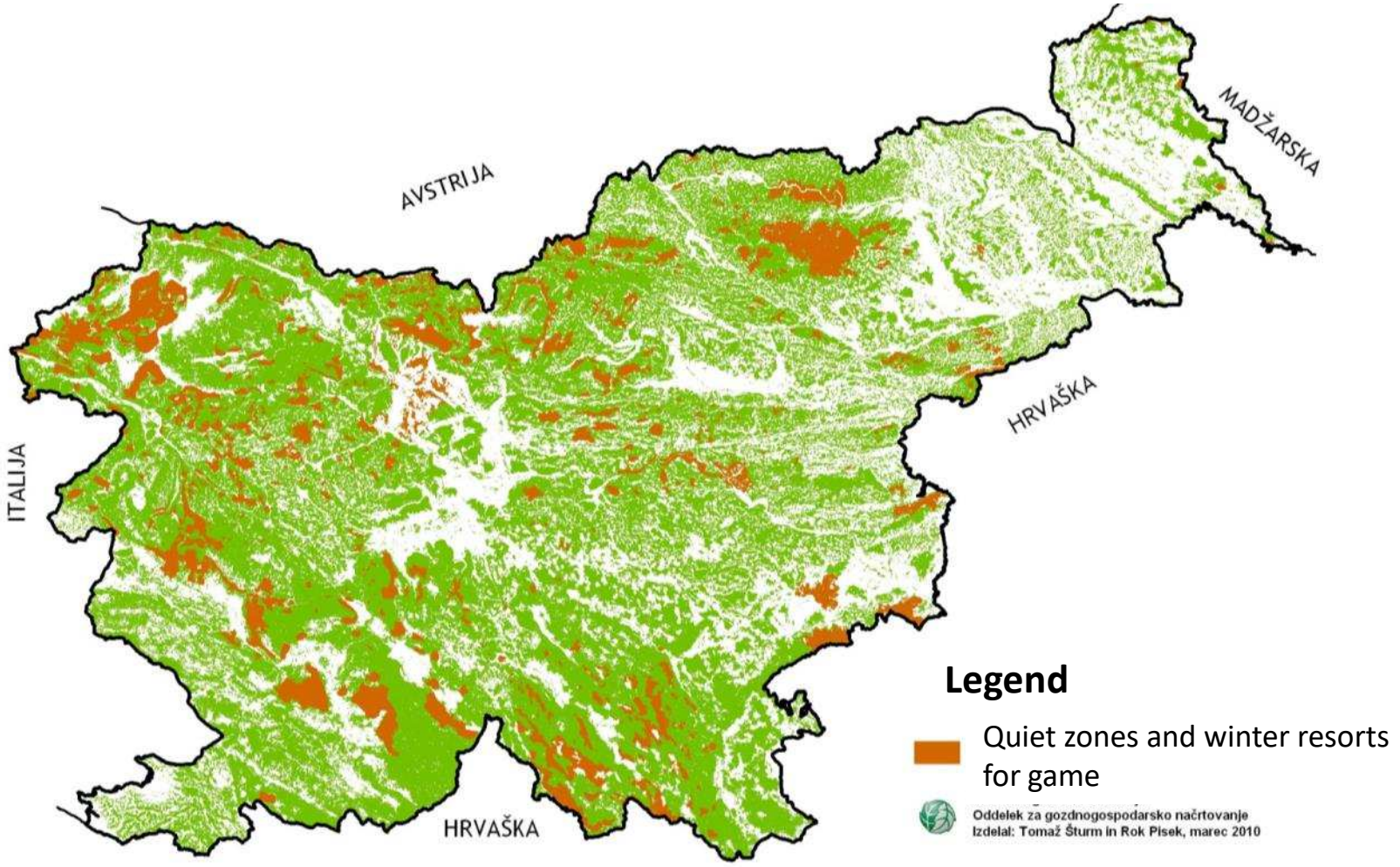

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Parcels where cutting has been occured

Example of forest management unit

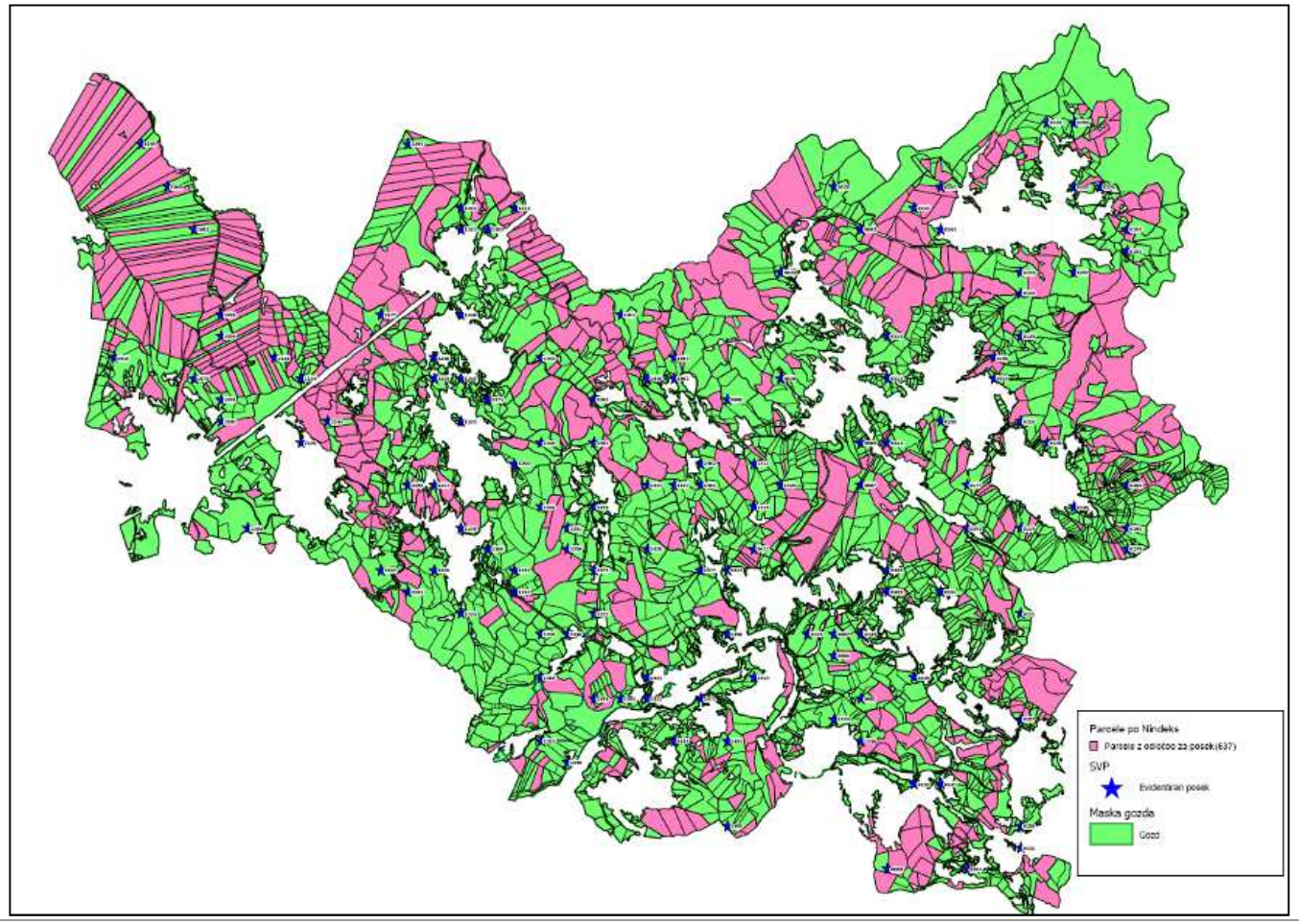

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Preparation of forest management plan

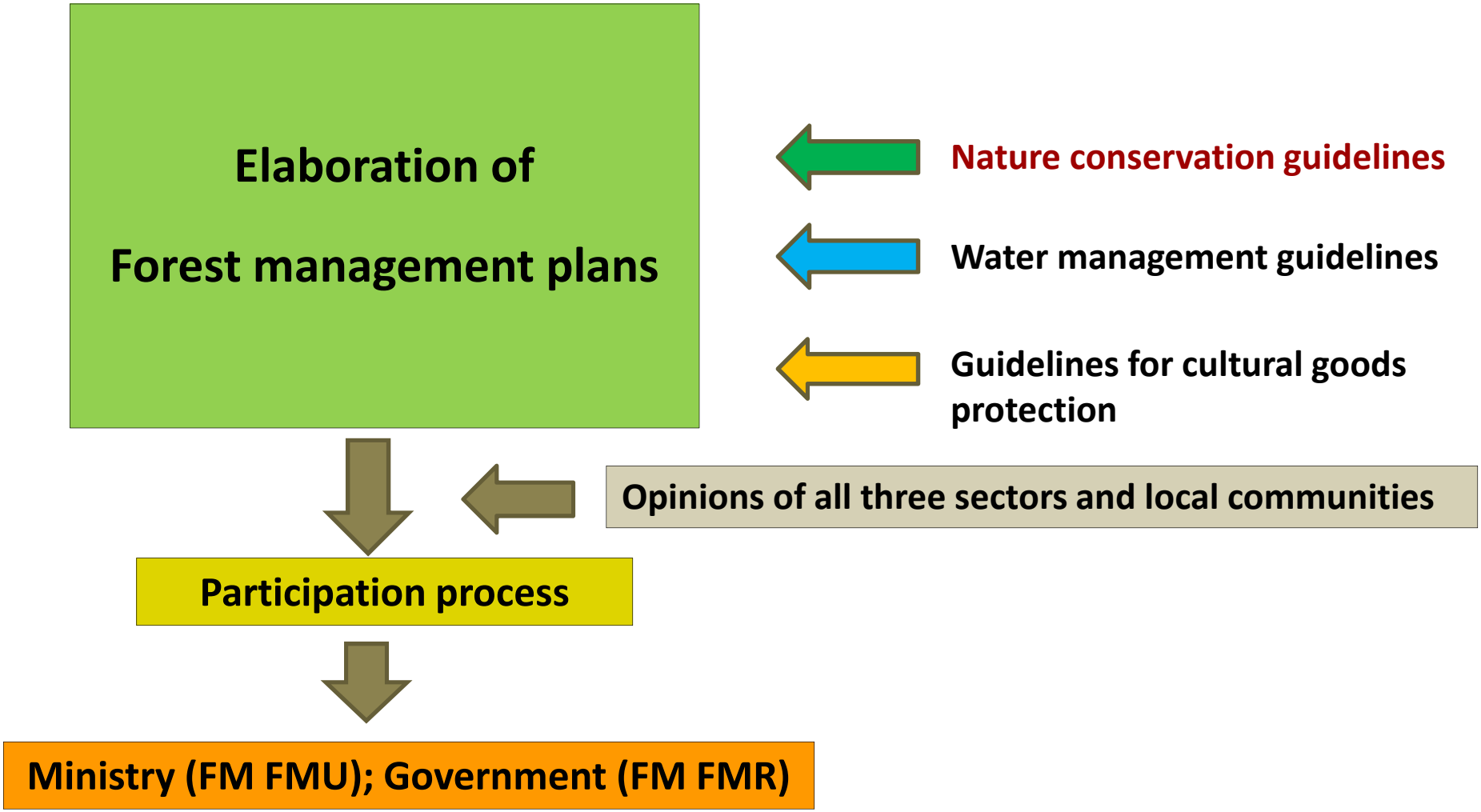

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Natura 2000 Site Management Programmes

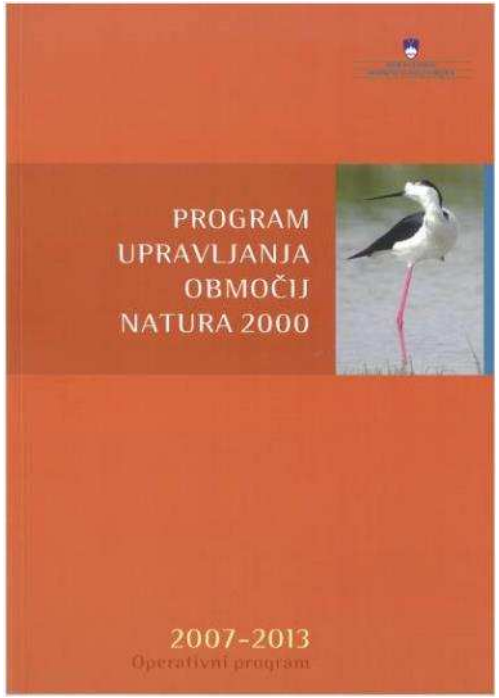

PUN2000
Program upravljanja Nature 2000
2014 - 2020

Leading partner:

Ministry for Environment and Spatial Planning

Other partners:

Institute for Protection of Nature
Slovenia Forest Service
Fishery Research Institute of Slovenia
Institute for Water of Republic of Slovenia
Chamber of Agriculture and Forestry of Slovenia

The first Natura 2000 management program - for the period 2007 - 2013

The second Natura 2000 management program - for the period 2014 -2020.

Both of programmes were adopted by Slovenian Government.

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

LIFEINFORESTS

State of Habitat Types Evaluation Procedure

Koda HT	Ime	Biogeografic region	Area of zone of appearance	Area	Structure and funkcions	Perspective	Final evaluation
91E0	Obrečna vrbovja, jelševja, jesenovja	ALP	U1-	U1-	U1-	U1-	**U1-**
91E0	Obrečna vrbovja, jelševja, jesenovja	CON	U1-	U2-	U2-	U2-	**U2-**
9110	Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum)	CON	FV	FV	U1+	FV	**U1+**
9110	Bukovi gozdovi (Luzulo-Fagetum)	ALP	FV	FV	U1+	FV	**U1+**
9180	Javorovi gozdovi (Tilio-Acerion)	CON	FV	U1-	U1-	U1-	**U1-**
9180	Javorovi gozdovi (Tilio-Acerion)	ALP	FV	U1-	U1-	U1-	**U1-**
9340	Gozdovi Quercus ilex in Q. rotundifolia	CON	FV	U1=	FV	FV	**U1=**
9410	Kislolj. smrekovi g. (Vaccinio-Piceetea)	ALP	FV	FV	U1=	FV	**U1=**
9530	(Sub-)mediteranski g. č. bora	ALP	FV	FV	FV	FV	**FV**
91D0	Barjanski gozdovi	ALP	FV	U1-	U1-	U1-	**U1-**
91F0	Obrečni hrastovo-jesenovo-brestovi g.	CON	FV	U2-	U2-	U2-	**U2-**
91K0	Ilirski bukovi gozdovi	ALP	FV	FV	FV	FV	**FV**
91K0	Ilirski bukovi gozdovi	CON	FV	FV	FV	FV	**FV**
91L0	Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi	ALP	FV	U1=	U1=	U1=	**U1=**
91L0	Ilirski hrastovo-belogabrovi gozdovi	CON	FV	U1=	U1=	U1=	**U1=**
91R0	Dinarski g. r. bora na dolomitu	ALP	FV	FV	FV	FV	**FV**
91R0	Dinarski g. r. bora na dolomitu	CON	FV	FV	FV	FV	**FV**
4070	Ruševje	ALP	FV	FV	FV	FV	**FV**

Explanation of evaluation

FV	Favourable
U1+	Unfavourable - → better
U1=	Unfavourable - stable
U1-	Unfavourable - → worse
U1x	Unfavourable - trend is unknown
U2+	Bad state - → better
U2=	Bad state - stable
U2-	Bad state - → worse
U2x	Bad state - trend is unknown
XX	It was impossible to evaluate

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Vision of the Natura 2000 Forest Management

Photo: Mirko Perušek

- **To keep network of forest reserves**
- **To designate network of key habitats** (with measures and without them)
- **To reach 3 % of dead wood with diameter above 30 cm**
- **To reach 5-10 % of dead wood in special parts of forests**

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

The Contents of Natura 2000 Guidelines for the Individual Sites

- List of species & HT,
- Protective objectives/guidances,
- Reference values of favourable conditions (accessible),
- Time period for state monitoring,
- Nature guidelines for individual zones

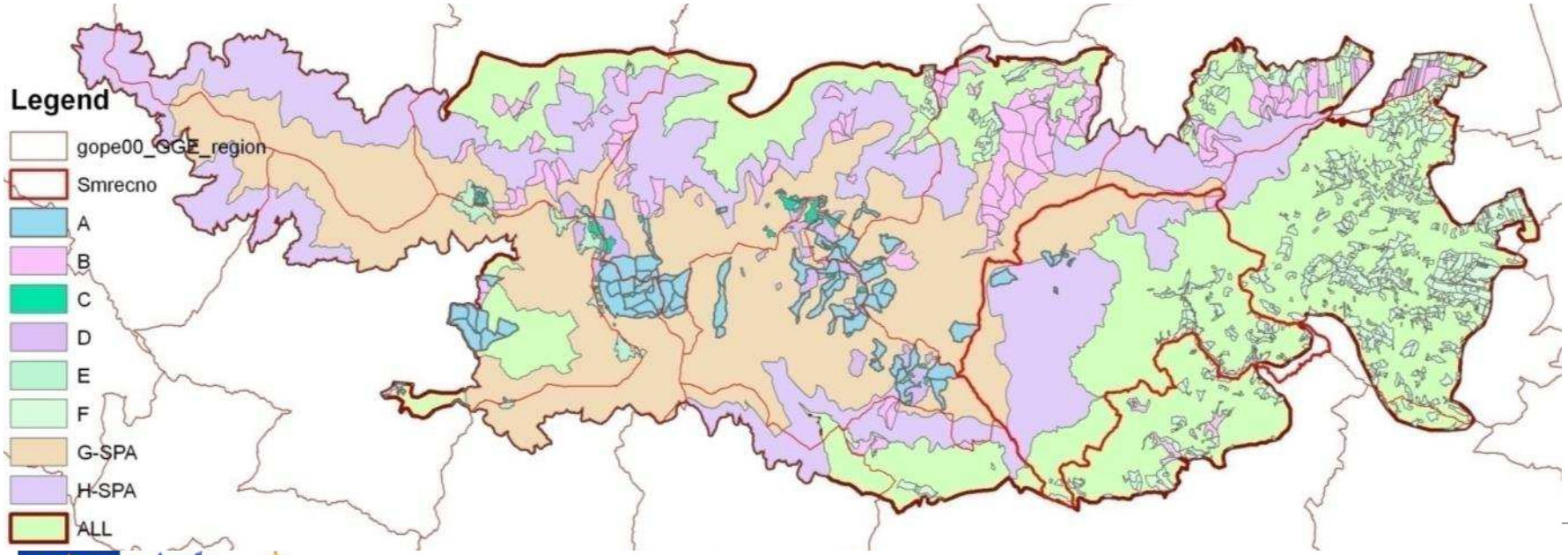

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Forest Management Plans – the Management Plans for Forests in Natura 2000 Sites

Photo: Robert Vidervol

Forest management plans are the plans for Natura 2000 in the forests.

The realisation of measures that exceed the obligatory scope according to forest legislation in private forests depends on special national fund for Natura 2000. It was created in 2016.

Examples of „above standard“ measures:

- special measures for conservation of biotops
- to keep dead wood in forests
- to plant fruitbearing trees in forests
- to set birds nest boxes

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Photo: Andraž Žnidaršič

Future development

- We are continuously developing a system of nature conservation guidelines.
- We are also developing a system for monitoring of measures.
- We are promoting the significance of nature conservation and Natura 2000 network.

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Life in Forests Conference 21.March 2017 Sopron

Nature conservation and forest management in Steigerwald

by Ulrich Mergner, Ebrach

Clear-cutting is the predominant management regime worldwide
Cut and leave, Romania
(Photo: Ulrich Mergner)

Forest biodiversity lost!
Danube valley,
Romania
(Photo: Ulrich Mergner)

We urgently need examples for alternative concepts :

Timber harvesting in accordance with nature in Ebrach/Bayerische Staatsforsten

Forstbetriebe und Flächen

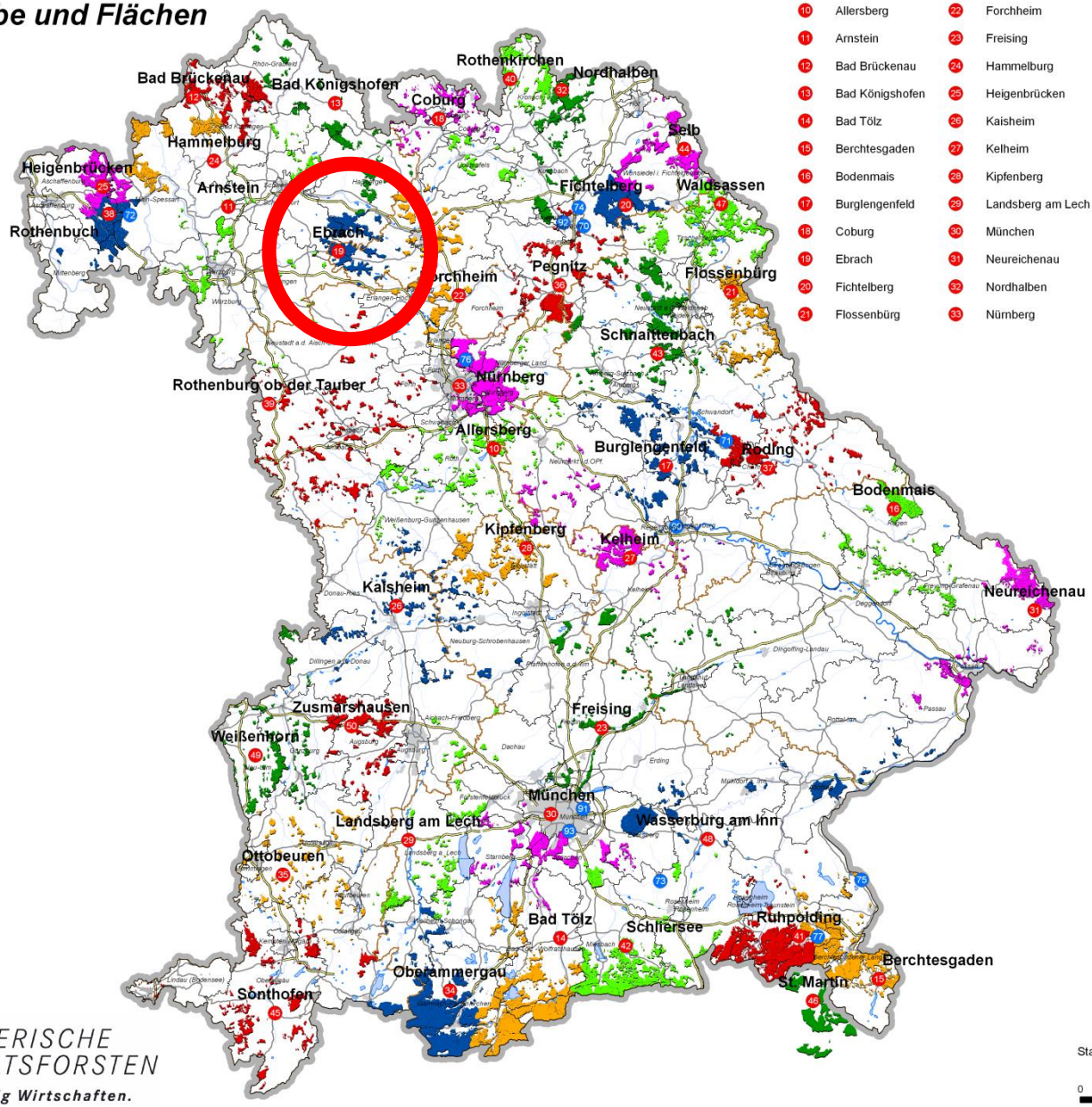

10 Allersberg	22 Forchheim	34 Oberammergau	46 St. Martin, Bayerische Saalforste
11 Arnstein	23 Freising	35 Ottobeuren	47 Waldsassen
12 Bad Brückenau	24 Hammelburg	36 Pegnitz	48 Wasserburg am Inn
13 Bad Königshofen	25 Heigenbrücken	37 Roding	49 Weißenhorn
14 Bad Tölz	26 Kaisheim	38 Rothenbuch	50 Zusmarshausen
15 Berchtesgaden	27 Kelheim	39 Rothenburg ob der Tauber	
16 Bodenmais	28 Kipfenberg	40 Rothenkirchen	
17 Burglengenfeld	29 Landsberg am Lech	41 Ruhpolding	
18 Coburg	30 München	42 Schliersee	
19 Ebrach	31 Neureichenau	43 Schnaittenbach	
20 Fichtelberg	32 Nordhalben	44 Selb	
21 Flossenbürg	33 Nürnberg	45 Sonthofen	

70	Maschinenbetrieb, Stützpunkt Bayreuth
71	Maschinenbetrieb, Stützpunkt Bodenwöhr
72	Maschinenbetrieb, Stützpunkt Rechtenbach
73	Maschinenbetrieb, Stützpunkt Schönau
74	Pflanzgarten, Stützpunkt Bindlach
75	Pflanzgarten, Stützpunkt Laufen
76	Forstliches Bildungszentrum, Stützpunkt Buchenbühl
77	Forstliches Bildungszentrum, Stützpunkt Laubau
90	Zentrale, Regensburg
91	Informations- und Kommunikationstechnik, München
92	Revision und Forsteinrichtung, Bayreuth
93	Forsteinrichtung, München

BAYERISCHE STAATSFORSTEN
Nachhaltig Wirtschaften.

Stand 01.07.2005

0 25 50 75 100 Kilometer

FBL Ulrich Mergner

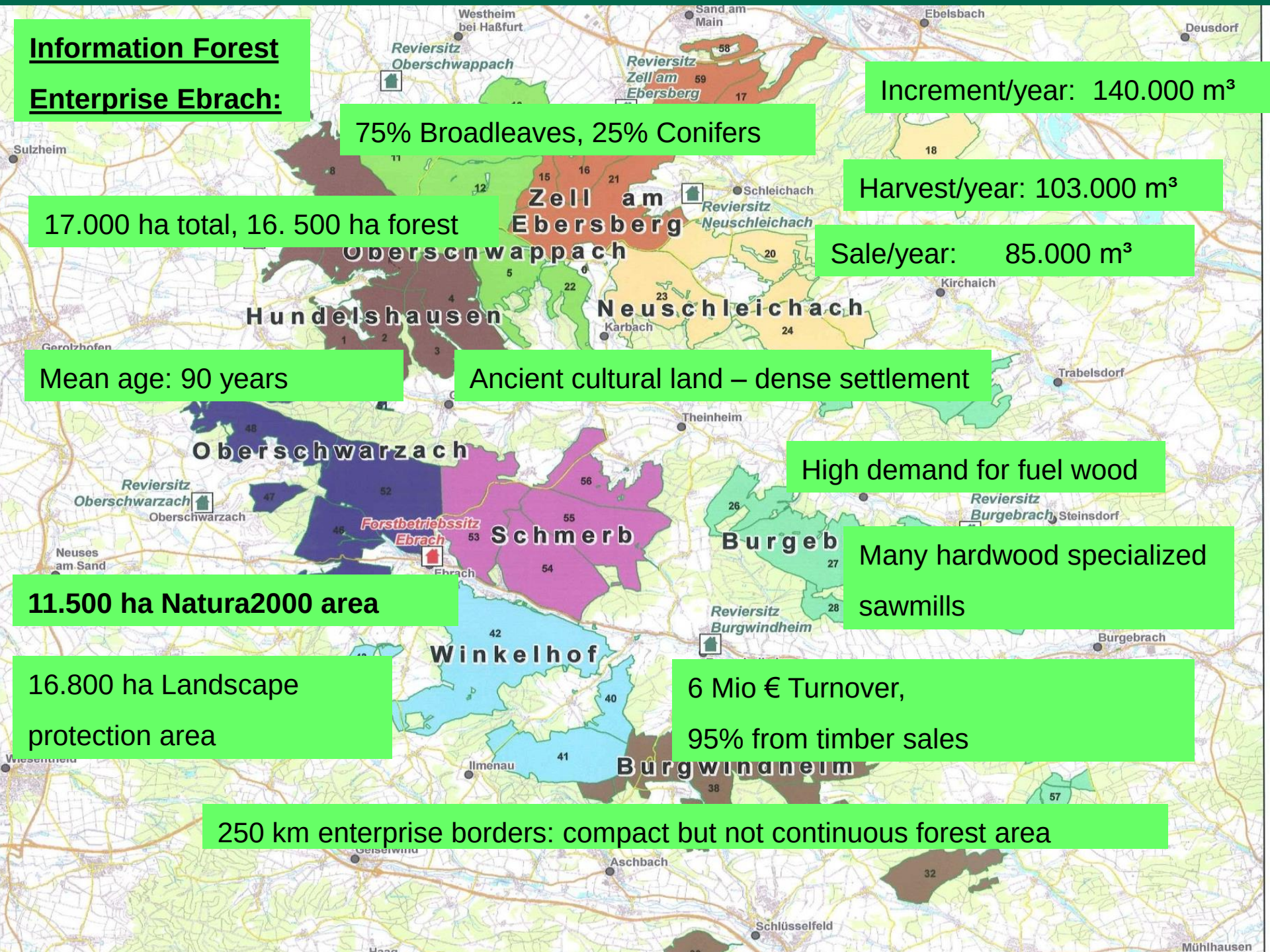
Information Forest Enterprise Ebrach:
75% Broadleaves, 25% Conifers
Increment/year: 140.000 m³
Harvest/year: 103.000 m³
Sale/year: 85.000 m³
17.000 ha total, 16. 500 ha forest
Mean age: 90 years
Ancient cultural land – dense settlement
High demand for fuel wood
Many hardwood specialized sawmills
11.500 ha Natura2000 area
16.800 ha Landscape protection area
6 Mio € Turnover,
95% from timber sales
250 km enterprise borders: compact but not continuous forest area
Zell am Ebersberg
Oberschwappach
Hundelshausen
Neuschleichach
Oberschwarzach
Schmerb
Burgeb
Winkelhof
Burgwindheim
Reviersitz Oberschwappach
Reviersitz Zell am Ebersberg
Reviersitz Neuschleichach
Reviersitz Oberschwarzach
Forstbetriebssitz Ebrach
Reviersitz Burgebrach
Reviersitz Burgwindheim
Westheim bei Haßfurt
Sand am Main
Ebelsbach
Deusdorf
Sulzheim
Schleichach
Kirchaich
Karbach
Trabelsdorf
Theinheim
Steinsdorf
Burgebrach
Neuses am Sand
Ebrach
Ilmenau
Aschbach
Schlüsselfeld

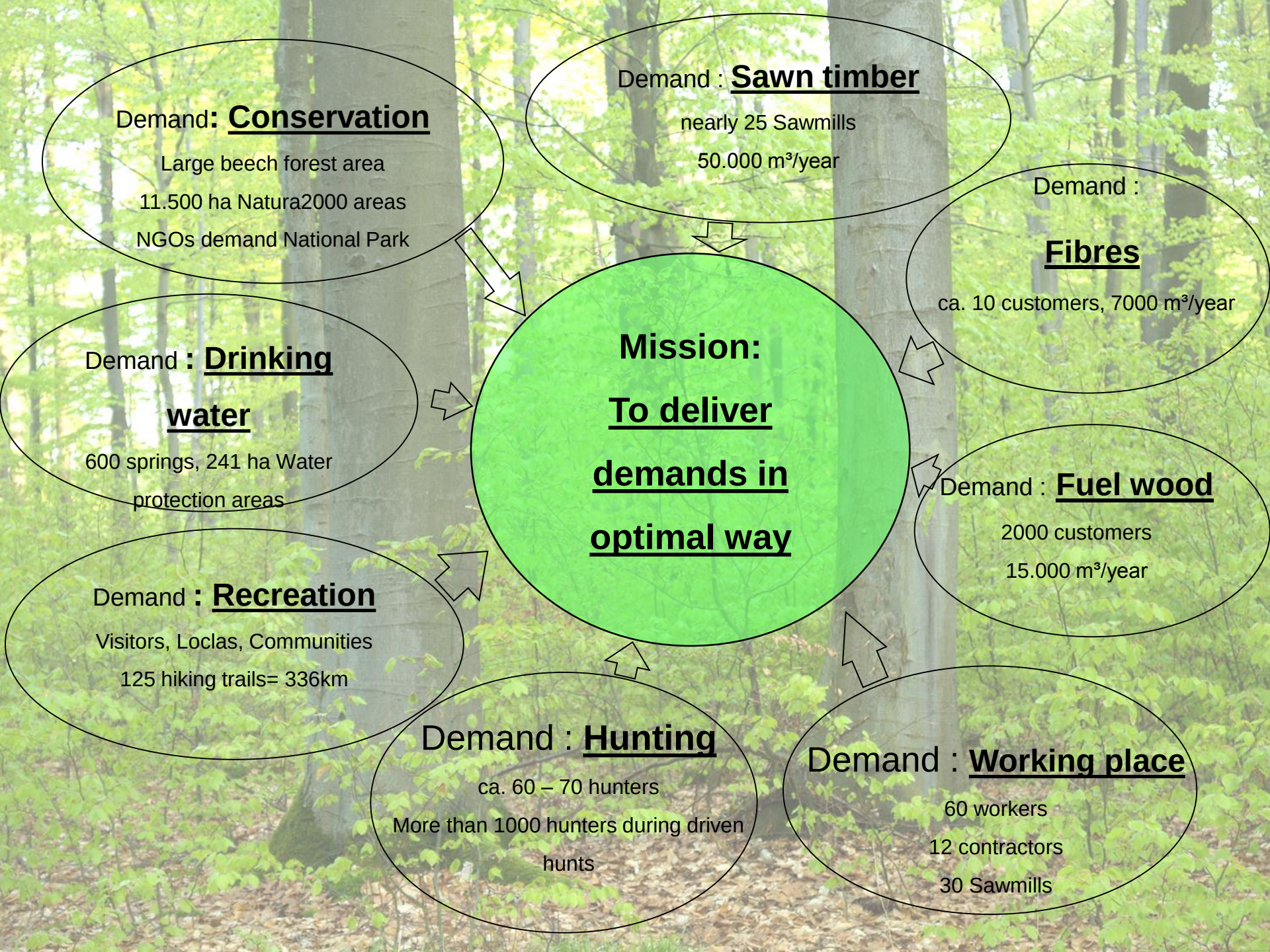
Demand: Conservation
Large beech forest area
11.500 ha Natura2000 areas
NGOs demand National Park
Demand : Sawn timber
nearly 25 Sawmills
50.000 m³/year
Demand : Fibres
ca. 10 customers, 7000 m³/year
Demand : Drinking water
600 springs, 241 ha Water protection areas
Mission: To deliver demands in optimal way
Demand : Fuel wood
2000 customers
15.000 m³/year
Demand : Recreation
Visitors, Loclas, Communities
125 hiking trails= 336km
Demand : Hunting
ca. 60 – 70 hunters
More than 1000 hunters during driven hunts
Demand : Working place
60 workers
12 contractors
30 Sawmills

Targets for state forest according to Art. 18 of Bavarian Forest Law:

Management aims for state forests is to optimize the total value of all ecosystem services

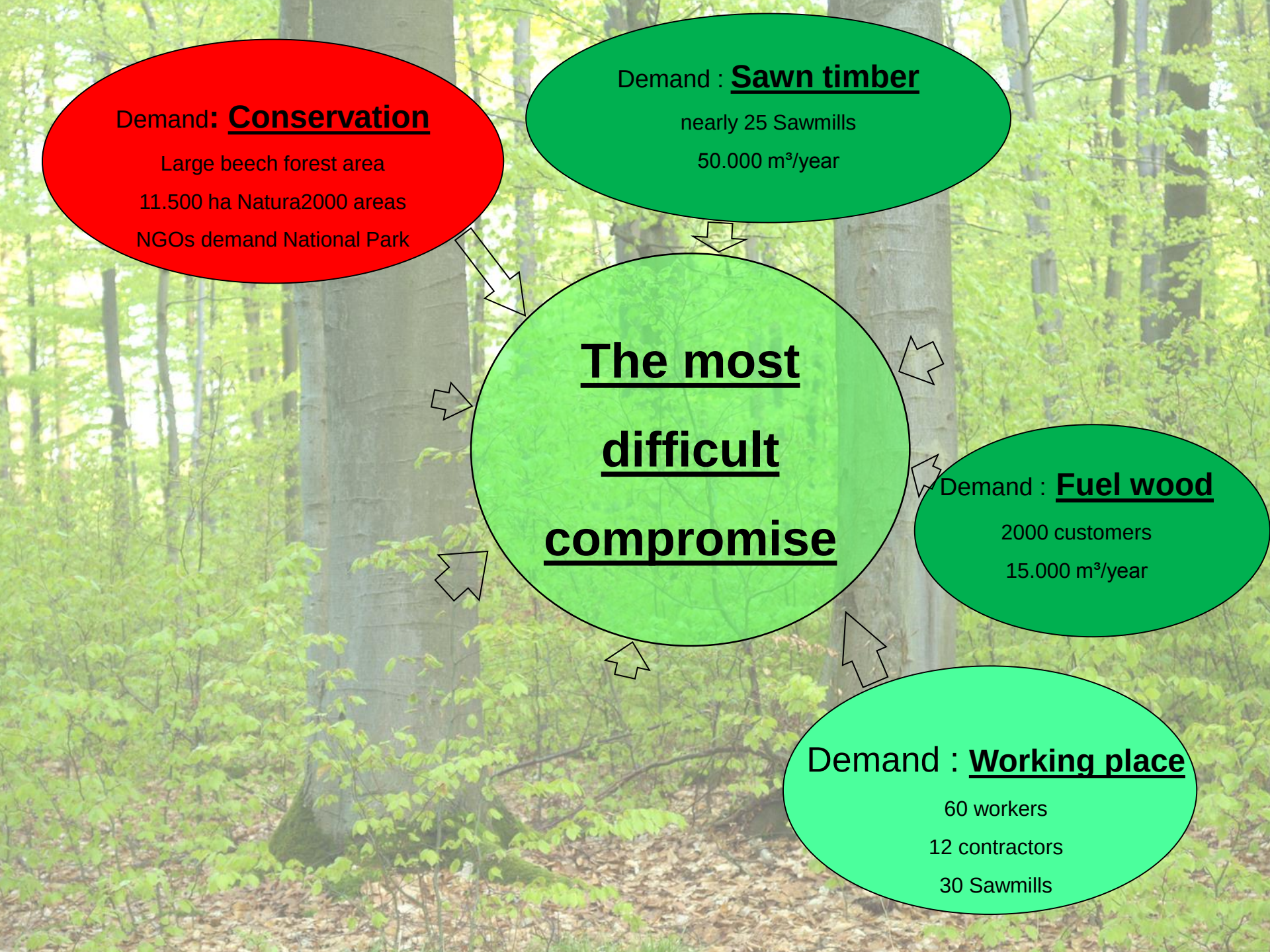
Demand: Conservation
Large beech forest area
11.500 ha Natura2000 areas
NGOs demand National Park
Demand : Sawn timber
nearly 25 Sawmills
50.000 m³/year
The most difficult compromise
Demand : Fuel wood
2000 customers
15.000 m³/year
Demand : Working place
60 workers
12 contractors
30 Sawmills

Fuel wood sales

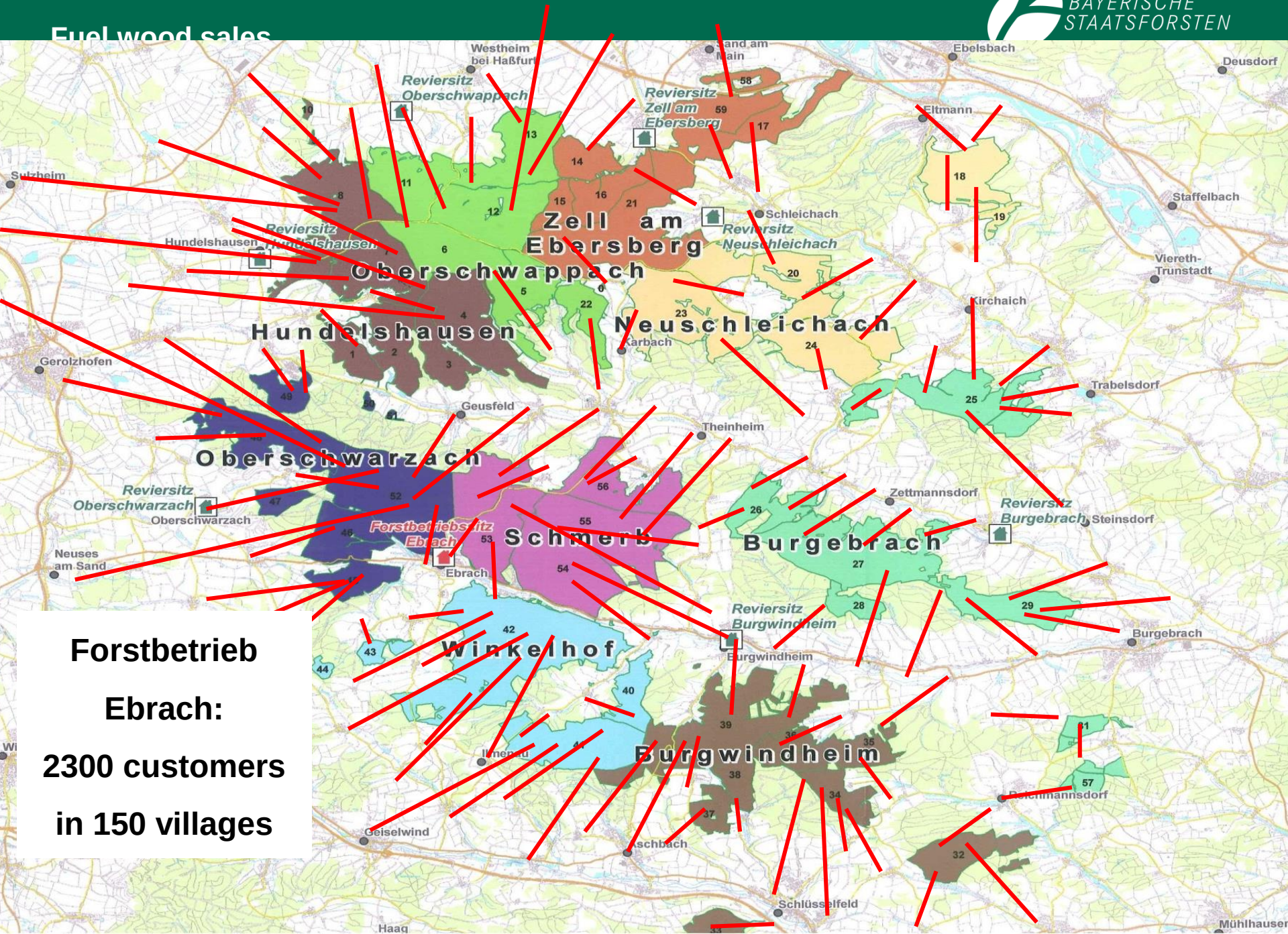

Forstbetrieb Ebrach:

2300 customers

in 150 villages

MÖHRINGER
Systemlieferant
Turn-Key Supplier

Fright charges of timber from forest to sawmill

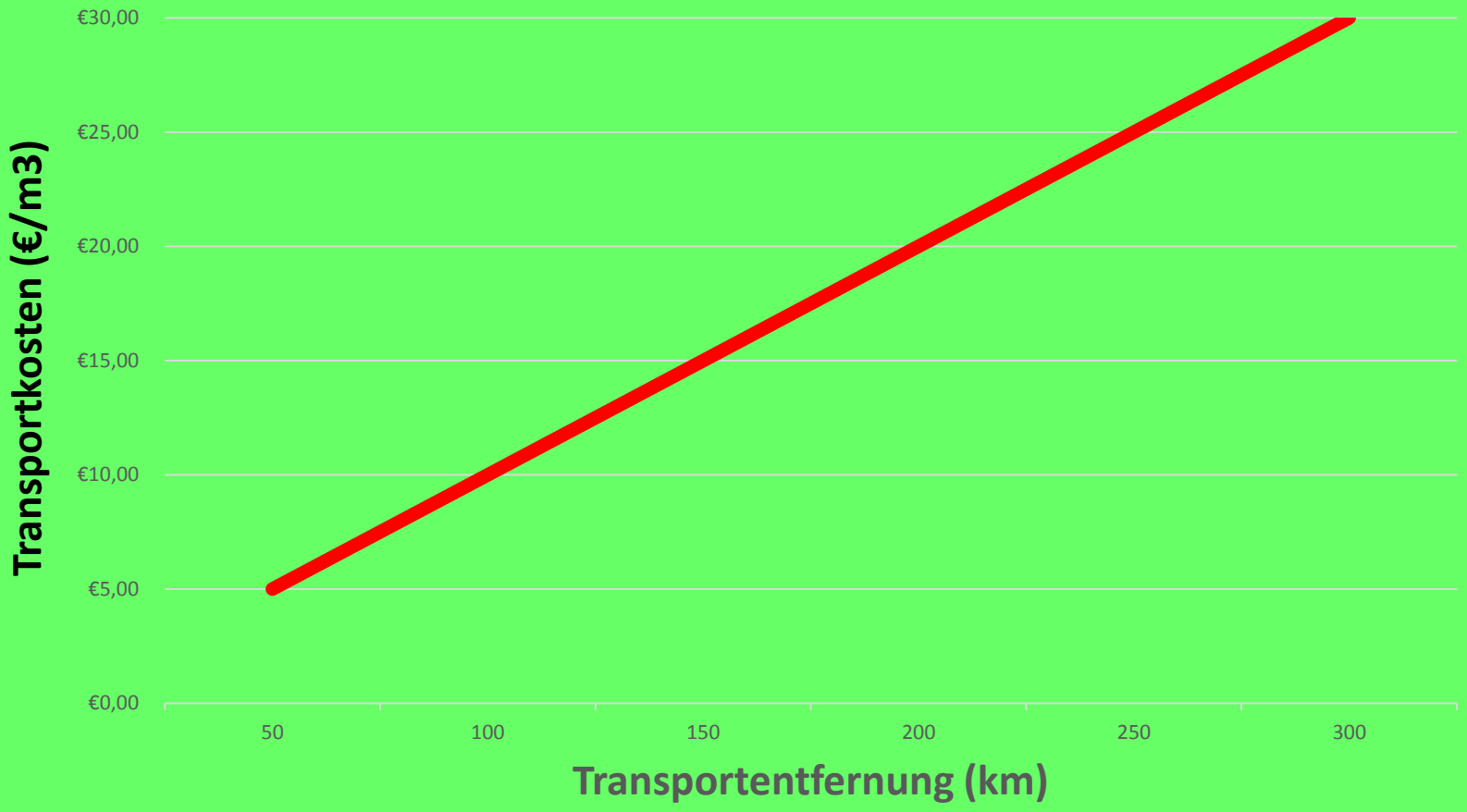

Timber sales

BAYERISCHE STAATSFORSTEN
Nachhaltig Wirtschaften.

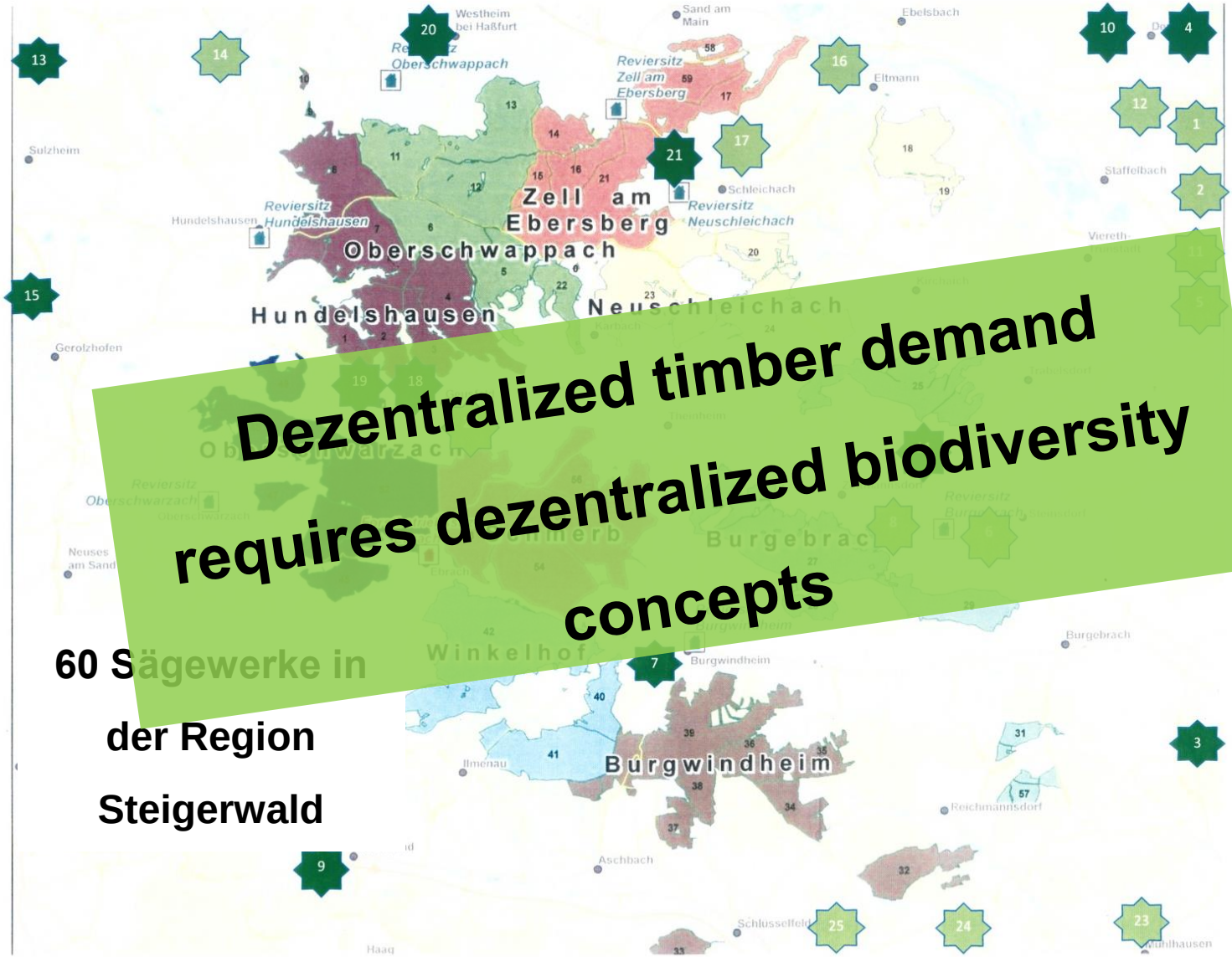

Dezentralized timber demand requires dezentralized biodiversity concepts

60 Sägewerke in der Region Steigerwald

Sägewerkskunden

des Forstbetriebs Ebrach in der Region Steigerwald

Landkreis Bamberg

1. Brehm, Richard – Kemmern
2. Eberlein – Stadelhofen
3. Gunreben – Strullendorf
4. Jacob, Erich – Grub am Forst
5. Kröner – Bischberg
6. Lechner – Burgebrach
7. Moser – Burgwindheim
8. Neser – Burgebrach
9. Reinlein – Geiselwind
10. Schonath – Scheßlitz
11. Schug – Schönbrunn
12. Ziegelhöfer – Breitengüßbach

Landkreis Schweinfurt

13. Alt – Schwebheim
14. Barthel – Donnersdorf
15. Gleitsmann – Wipfeld

Landkreis Haßberge

16. Bauerschmitt – Eltmann
17. Gehrig – Oberaurach
18. Jäger, Ludwig – Rauhenebrach
19. Jäger, Bernd – Rauhenebrach
20. Reitz – Wonfurt
21. Wirth – Oberschleichach
22. Zipfel – Rauhenebrach

Landkreis Erlangen-Höchstadt

23. Brehm, Wolfgang – Adelsdorf
24. Kugler – Vestenbergsgreuth

Landkreis Neustadt a. d. Aisch-Bad Windsheim

25. Nahrhaft – Markt Bibart

Naturschutzkonzept der Bayerischen Staatsforsten

Concept of Bavarian State Enterprise for conservation of natur and wood-species

BAYERISCHE STAATSFORSTEN

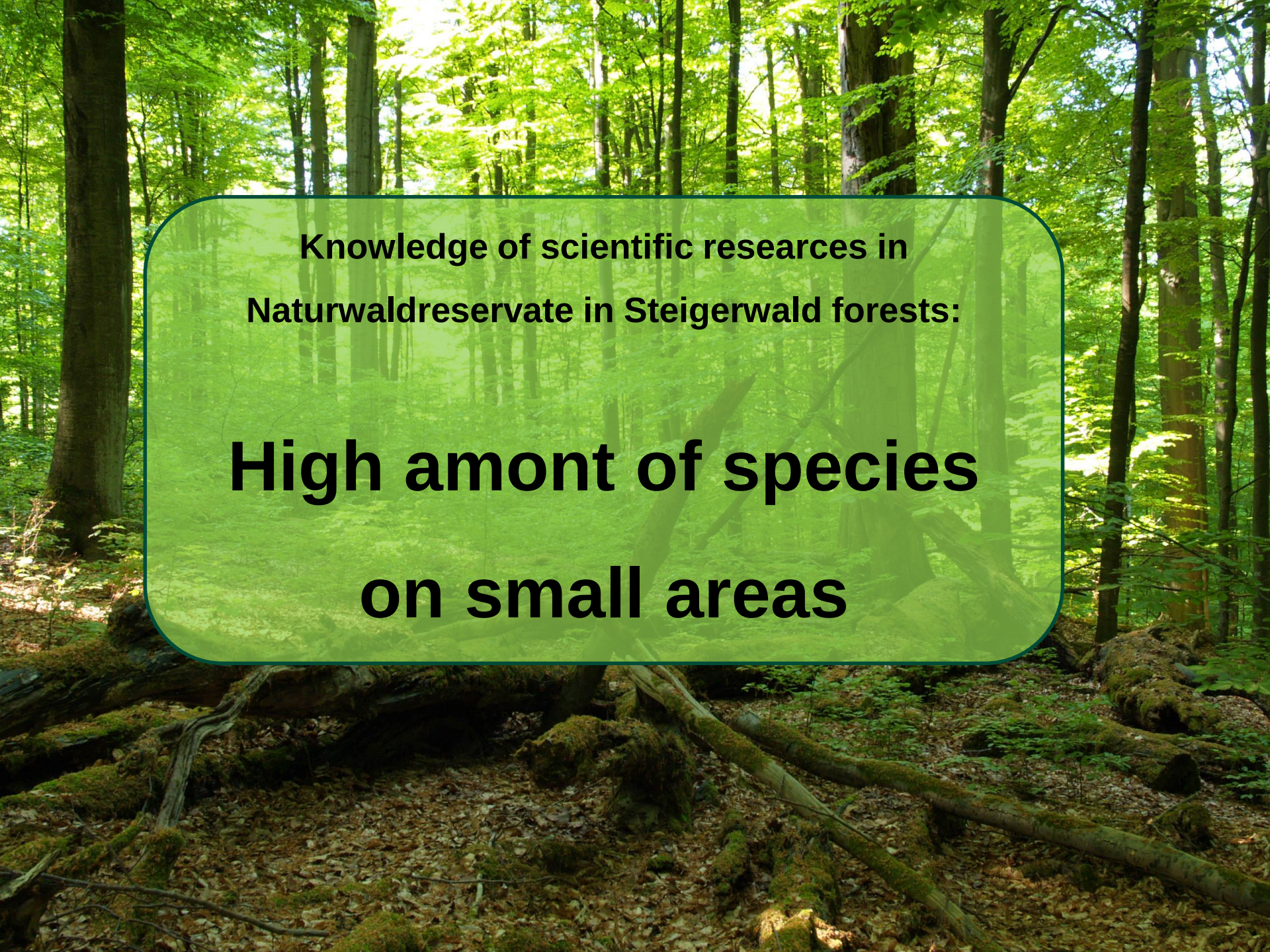

Knowledge of scientific researces in

Naturwaldreservate in Steigerwald forests:

High amont of species on small areas

Estimation of experts:

480 saproxylic beetles in Steigerwald

What saproxylic species need:

Entrance into the tree by microhabitats

European Forest Institut (EFI) provides valuable support for integrative management

Marteloskop is an importent support for
recognize and value different microhabitats

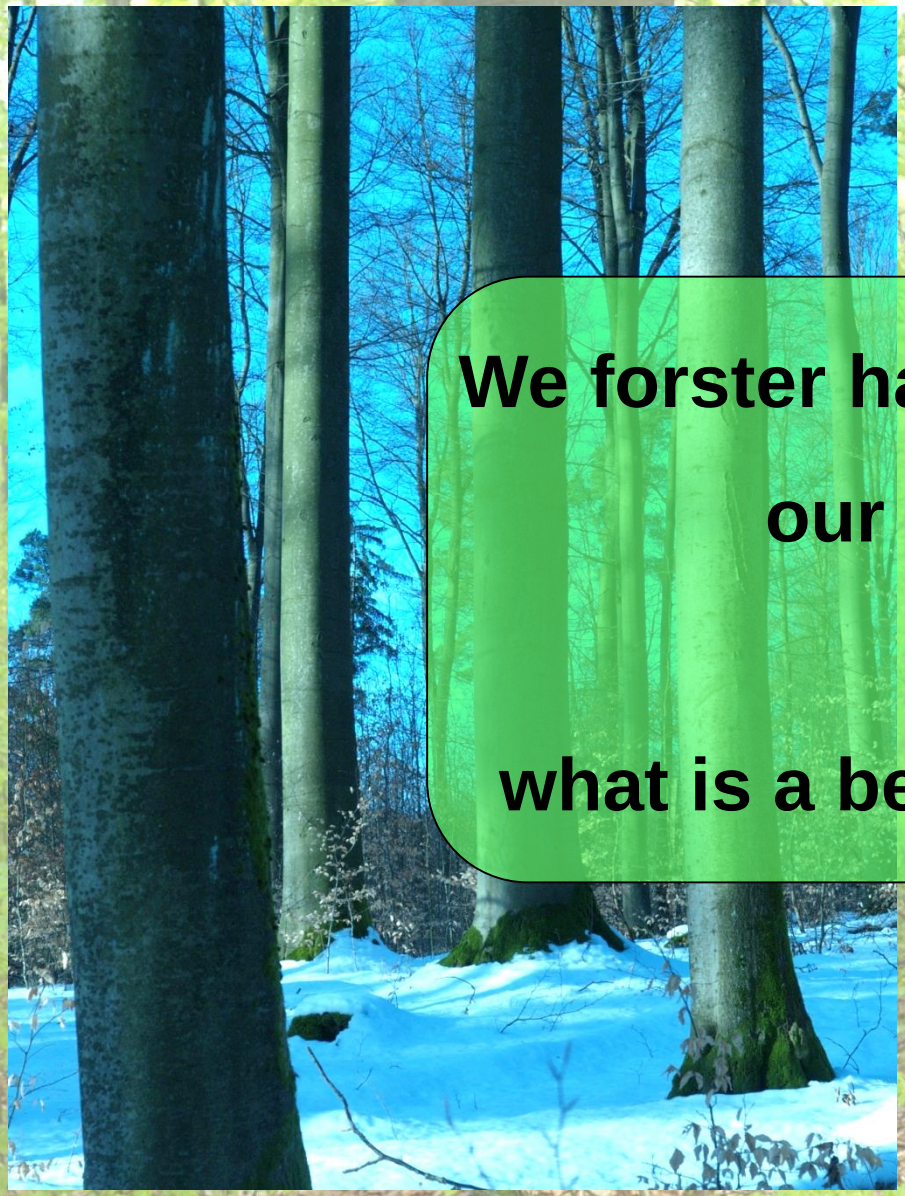

We forster have to change

our optic

–

what is a beautiful tree?

We foresters had to change:
from sign to cut …..

The reason:
deat branch
…. to the wave of habitat-tree

Naturschutzkonzept

für den

Forstbetrieb Ebrach

Regional Concept for conservation of natur and wood-species

Stand: Dezember 2014

Strategy for the safeguarding of biodiversity
Our local concept

- Integrative model „Schützen und Nutzen“

- 1.200 ha set-asides:
  - 6 strict reserves
  - 200 „Trittstein“ habitats
  - 40 km edges

- 6.000 ha minimal impact in stands more than 100 y.

- Deadwood management:
  - 40 m^3/ha from140 years
  - 20 m^3/ha from100 years

- 10 habitat trees per ha

Habitat trees – the backbone for species diversity

Inventory 2010 including habitat trees

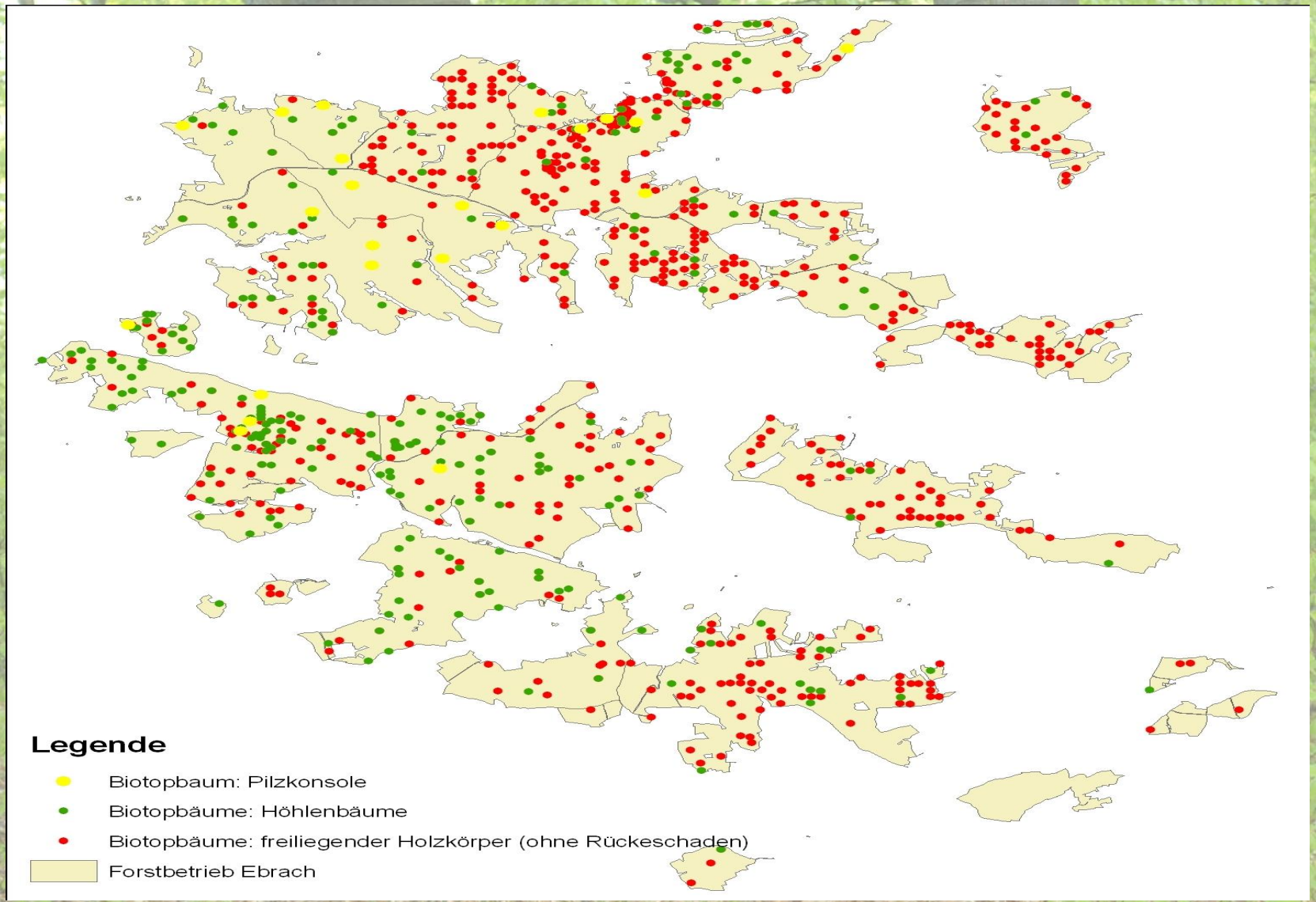

Conservation despite utilization

The biodiversity concept of Ebrach State Forest Enterprise

Tending

- **Conservation goal:** Retention of wolf trees (undesired overgrowth)
  Retention of mature „achievers“ as habitat trees
- **Silvicultural goal:** Diversification of mixed tree species

- **Implementation:**

- No tending in mono-specific young stands
- No negative selection
- Spray-paint instead of chainsaw (Fuelwood harvest as priority)

Conservation despite utilization

The biodiversity concept of Ebrach State Forest Enterprise

Early and late thinning phases

- **Conservation goal:** Retention of potential habitat trees
- **Silvicultural goal:** Promotion of elite trees (tree groups)

- **Implementation:**
  - Limiting selected elite trees to ca 40 – 50 / ha
  - Positive selection and marking with coloured tape
  - Preservation of potential habitat trees
  - No negative selection, no clearing out of bad quality trees
  - Creating high stumps during harvester operations

Conservation despite utilization

The biodiversity concept of Ebrach State Forest Enterprise

Regeneration phase (AD / VJN / LB)

- **Conservation goal:** Accumulation of deadwood (20 m³ / 40 m³)
  10 habitat trees/ha
- **Silvicultural goal:** Target diameter harvest
  Promotion of admixtures
- **Implementation:**

- Separation of the harvested trunk from the crown at first strong branch
- Limiting the use of timber not processed for sale

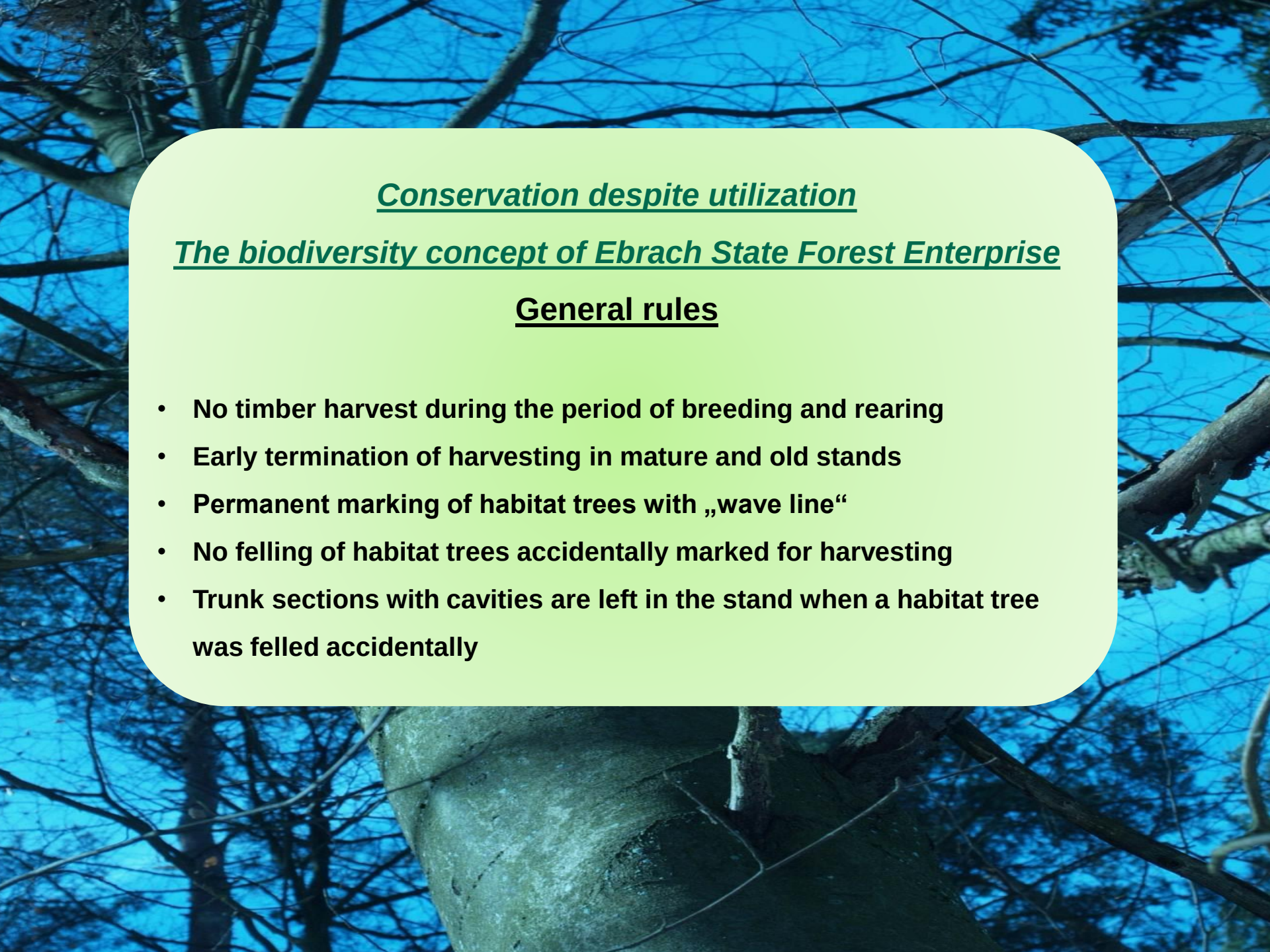

Conservation despite utilization

The biodiversity concept of Ebrach State Forest Enterprise

General rules

- **No timber harvest during the period of breeding and rearing**
- **Early termination of harvesting in mature and old stands**
- **Permanent marking of habitat trees with „wave line“**
- **No felling of habitat trees accidentally marked for harvesting**
- **Trunk sections with cavities are left in the stand when a habitat tree was felled accidentally**

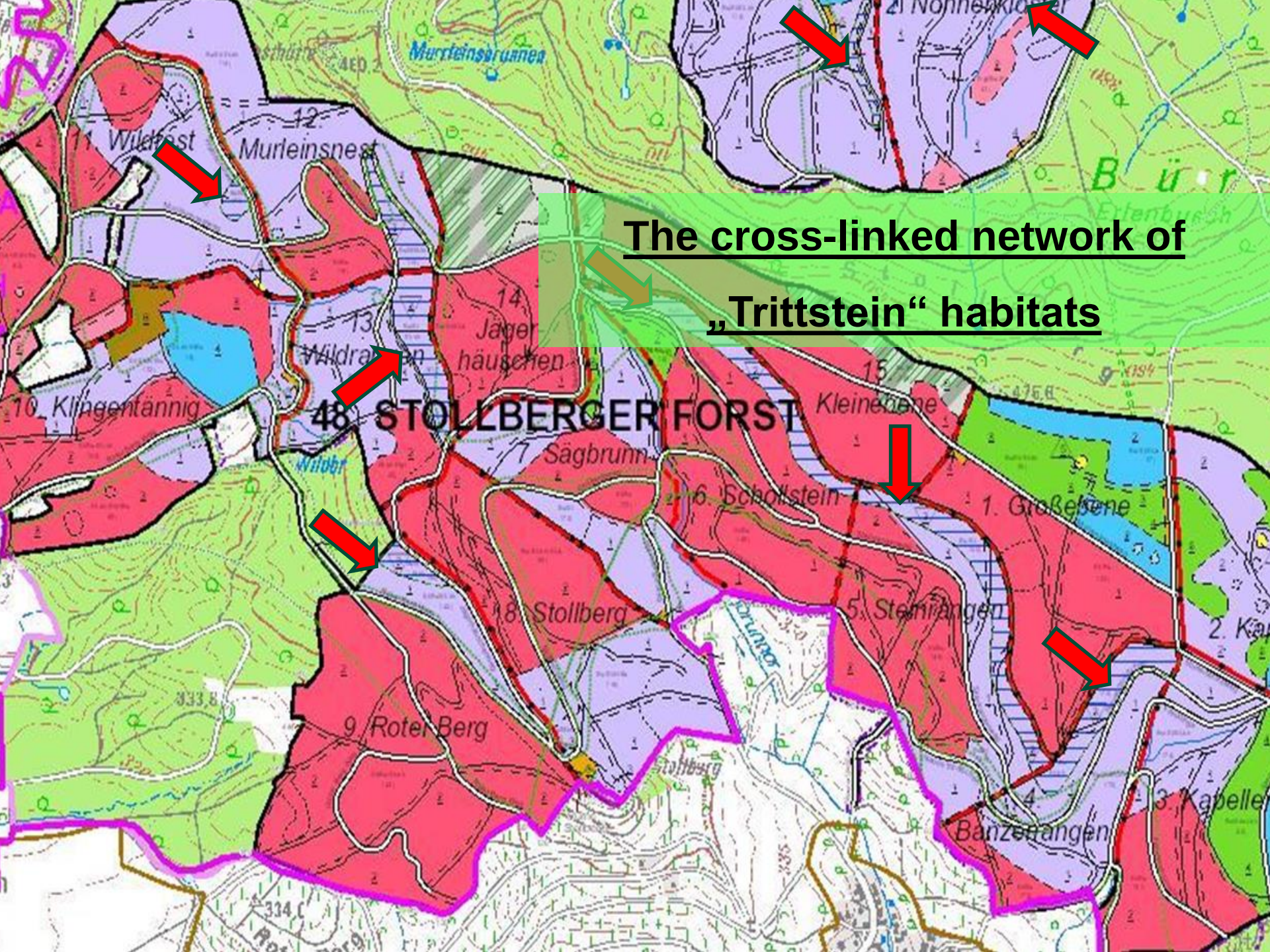
The cross-linked network of
„Trittstein“ habitats
48 STOLLBERGER FORST
11 Wildfest
12 Murleinsnest
13 Wildrain
14 Jägerhäuschen
15 Kleineiche
10 Klingentannig
7 Sägbrunn
6 Scholstein
1 Großeiche
18 Stollberg
5 Steinrangen
9 Roter Berg
4 Banzenrangen
Murleinsbrunnen

Trittstein habitats are permanently marked

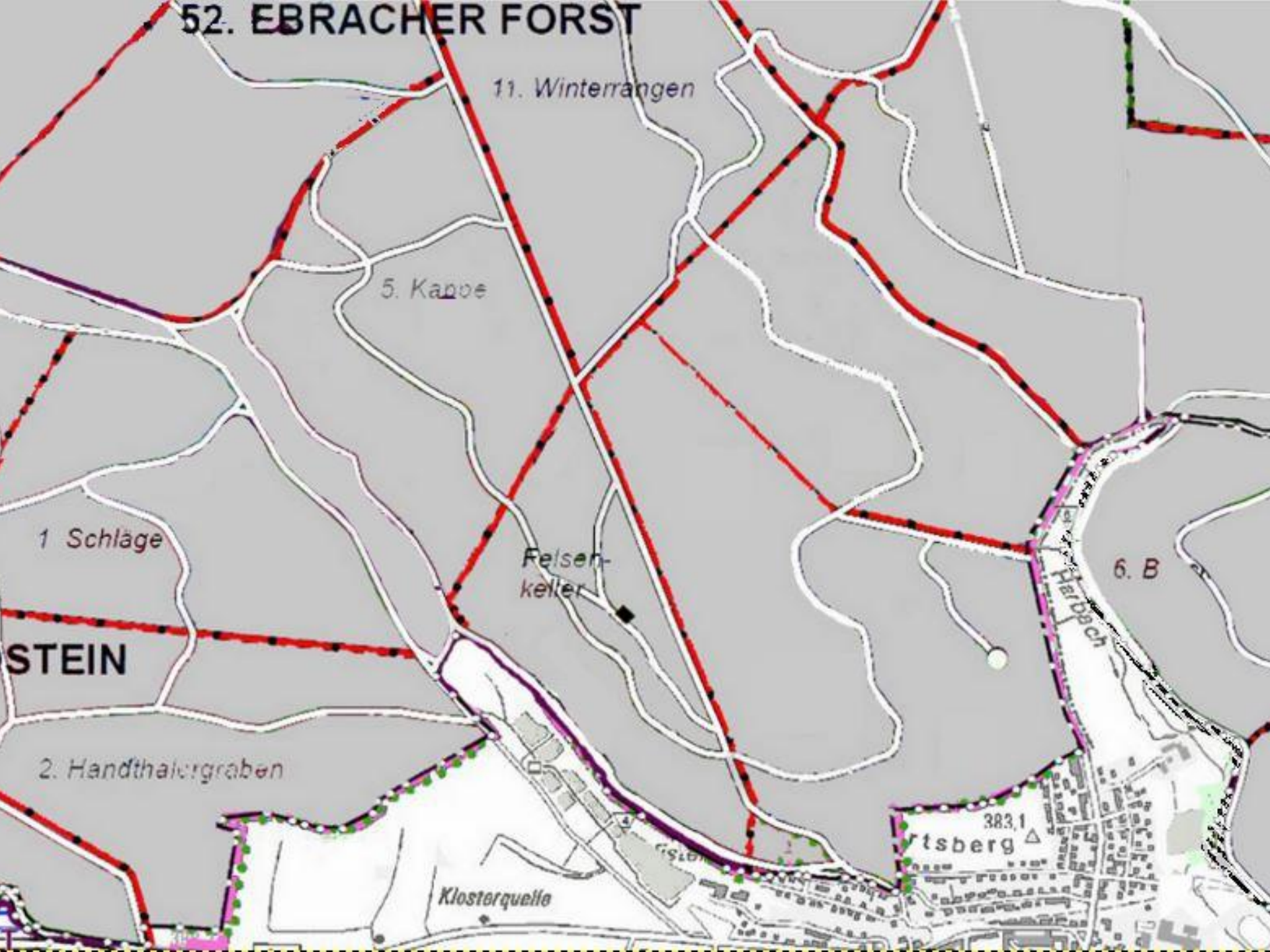
52. EBRACHER FORST
11. Winterrangen
5. Kappe
1 Schläge
Felsen-
keller
6. B
STEIN
Herbach
2. Handthalergraben
383,1
tsberg
Klosterquelle

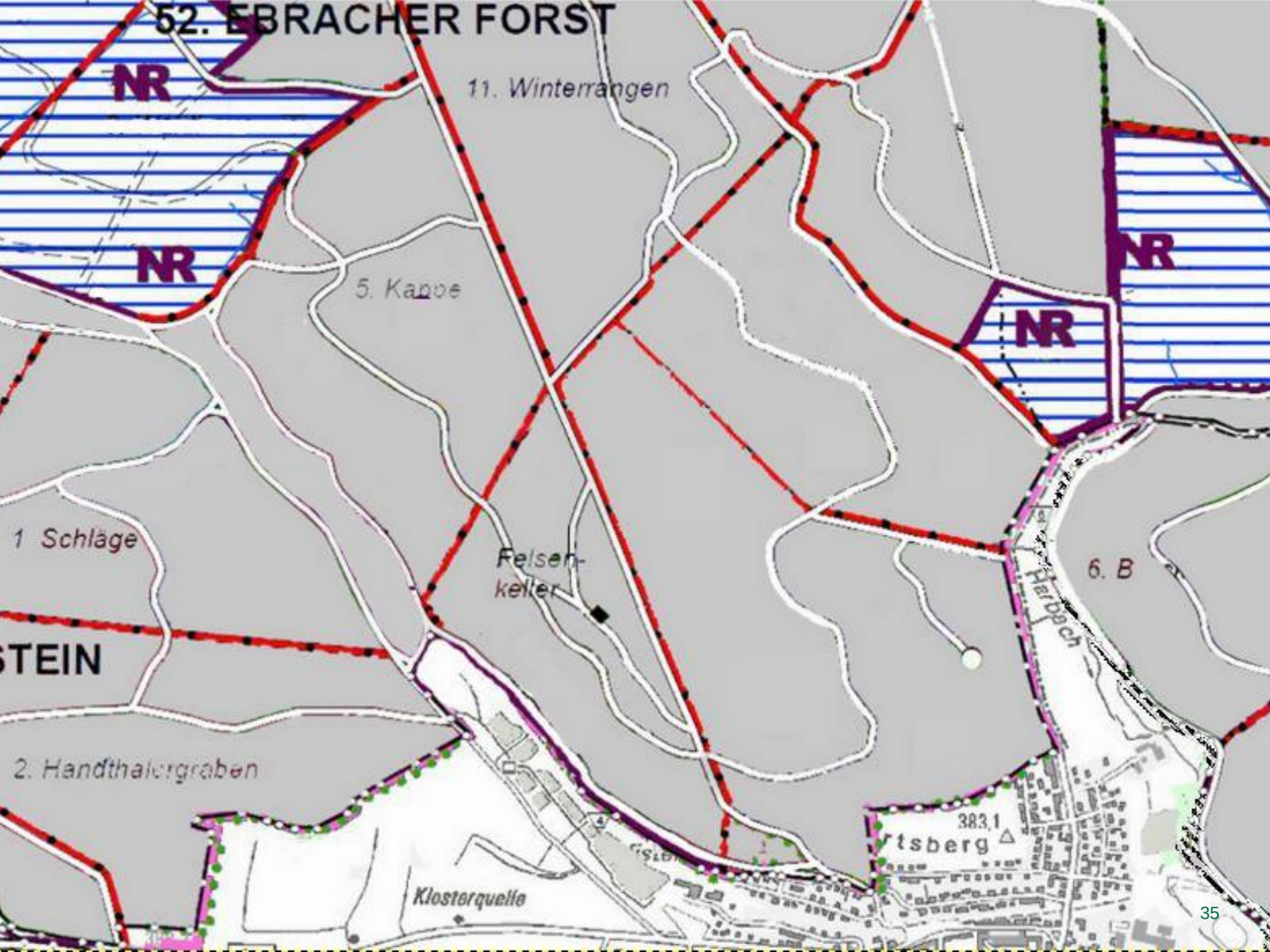
52. EBRACHER FORST
NR
NR
NR
NR
11. Winterrangen
5. Kappe
1 Schläge
Felsen-
keller
6. B
STEIN
2. Handthalergraben
Harbach
383,1
rtsberg
Klosterquelle

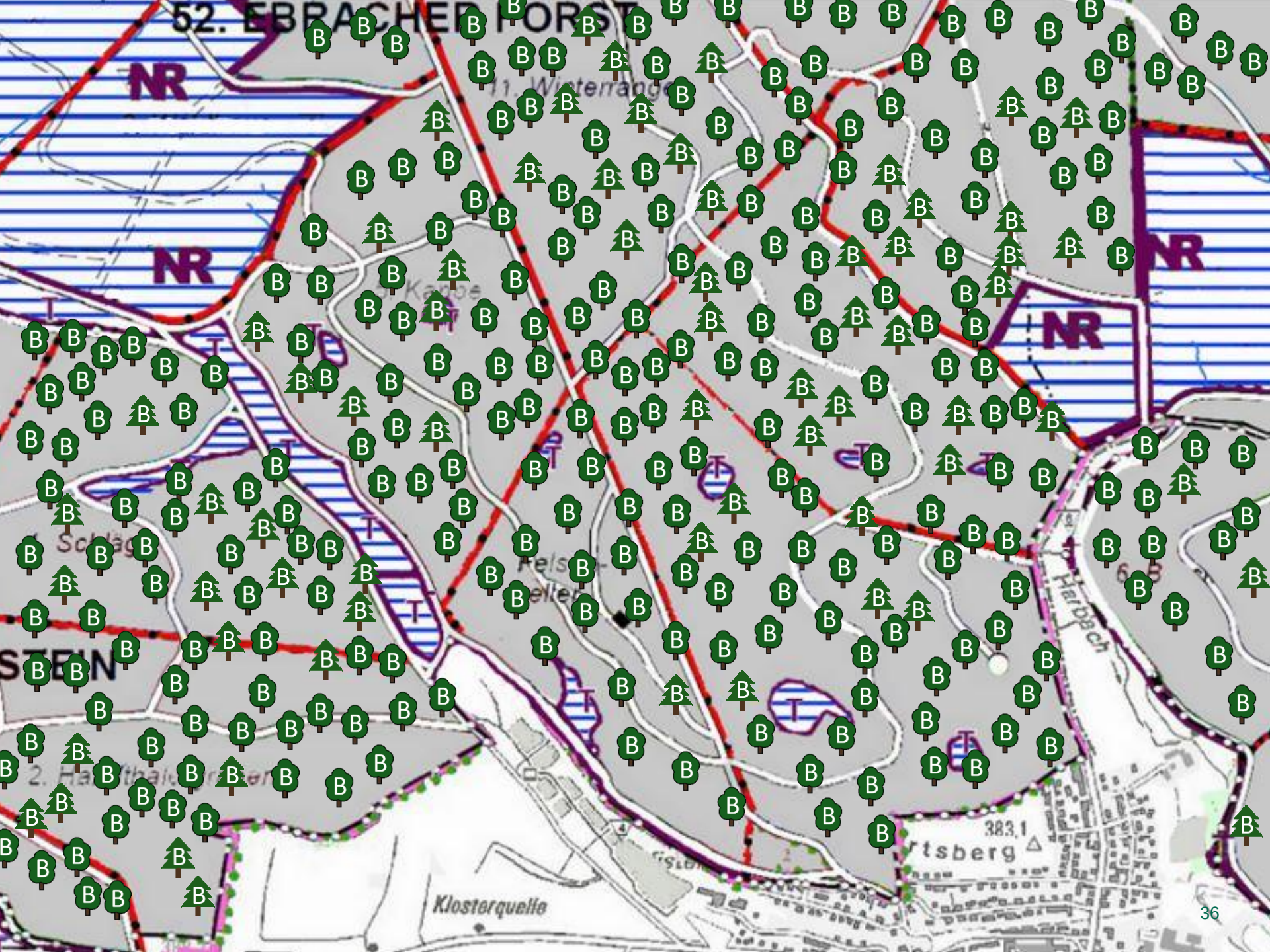
52. EBRACHER FORST
NR
NR
NR
Klosterquelle
383.1

Deadwood volumes increased to 23 m³
per ha (Inventory 2010)

Nutrient sustainability

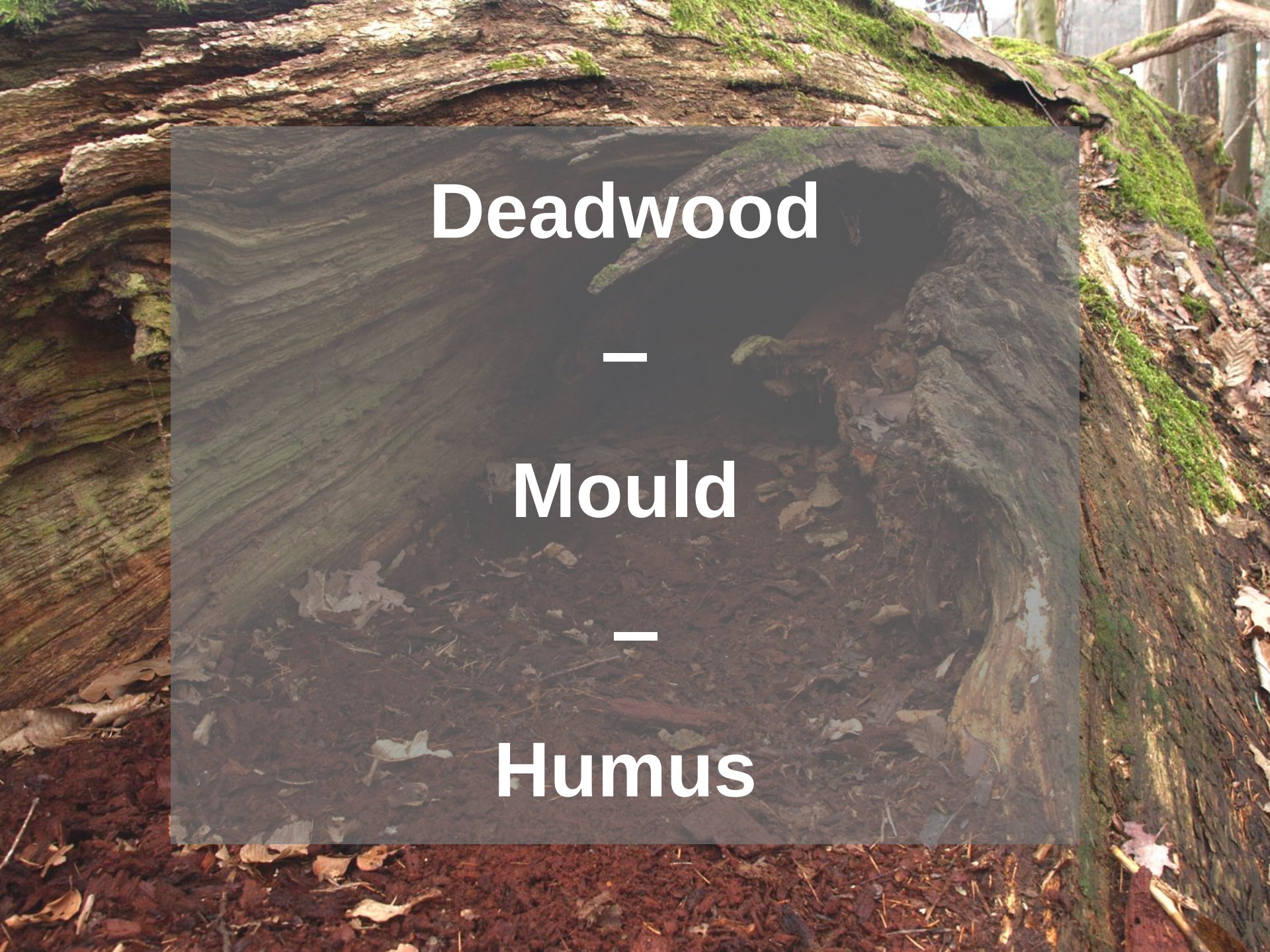
Deadwood
–
Mould
–
Humus

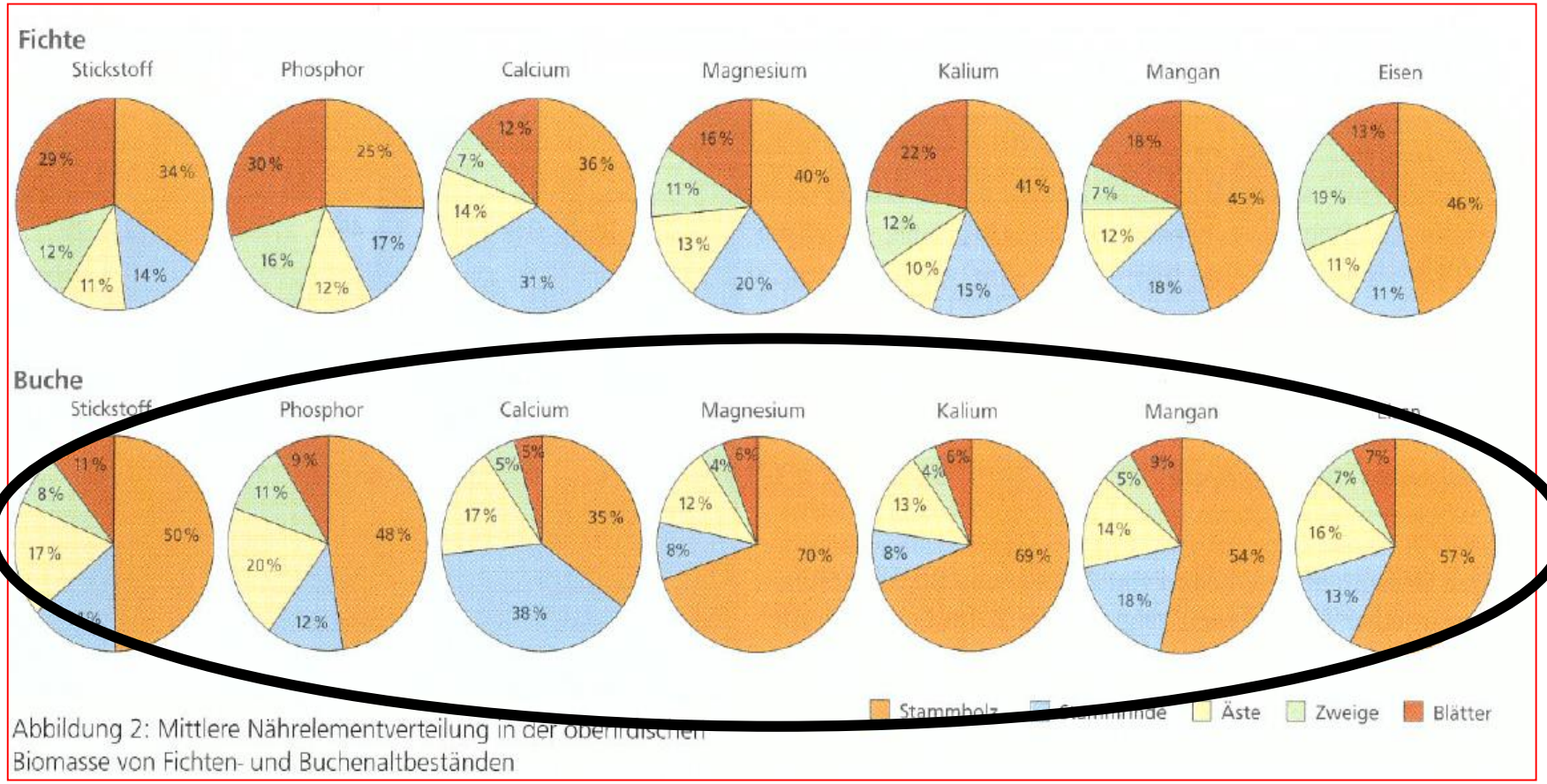

Abbildung 2: Mittlere Nährelementverteilung in der oberirdischen Biomasse von Fichten- und Buchenaltbeständen

Quelle: Weis/Göttlein: Nährstoffnachhaltige Biomassennutzung, LWF-aktuell 90-2012

Deadwood
–
Mould
–
Water storage

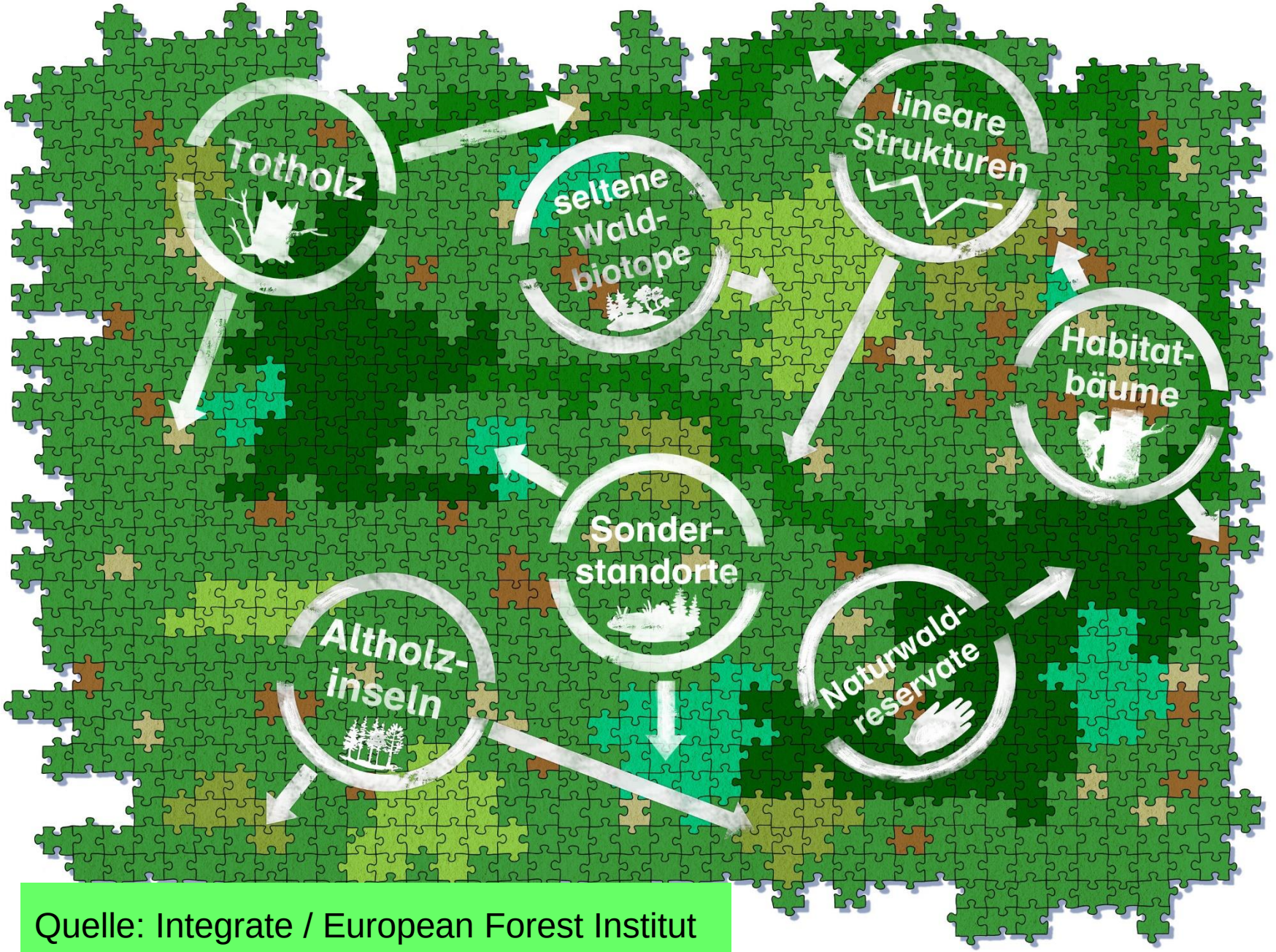

Quelle: Integrate / European Forest Institut

Example: Black woodpecker (Dryocopus martius)

10 ha
Habitatbaumfläche

200 ha Revierfläche

= <u>1 Brutpaar</u>

10 ha
Habiatatbaumfläche

200 ha Revierfläche

= <u>1 Brutpaar</u>

200 ha
=
20 x 10 Hektar
= 20 Brutpaare

Example: Black beetle (Bolitophagus reticulatus)

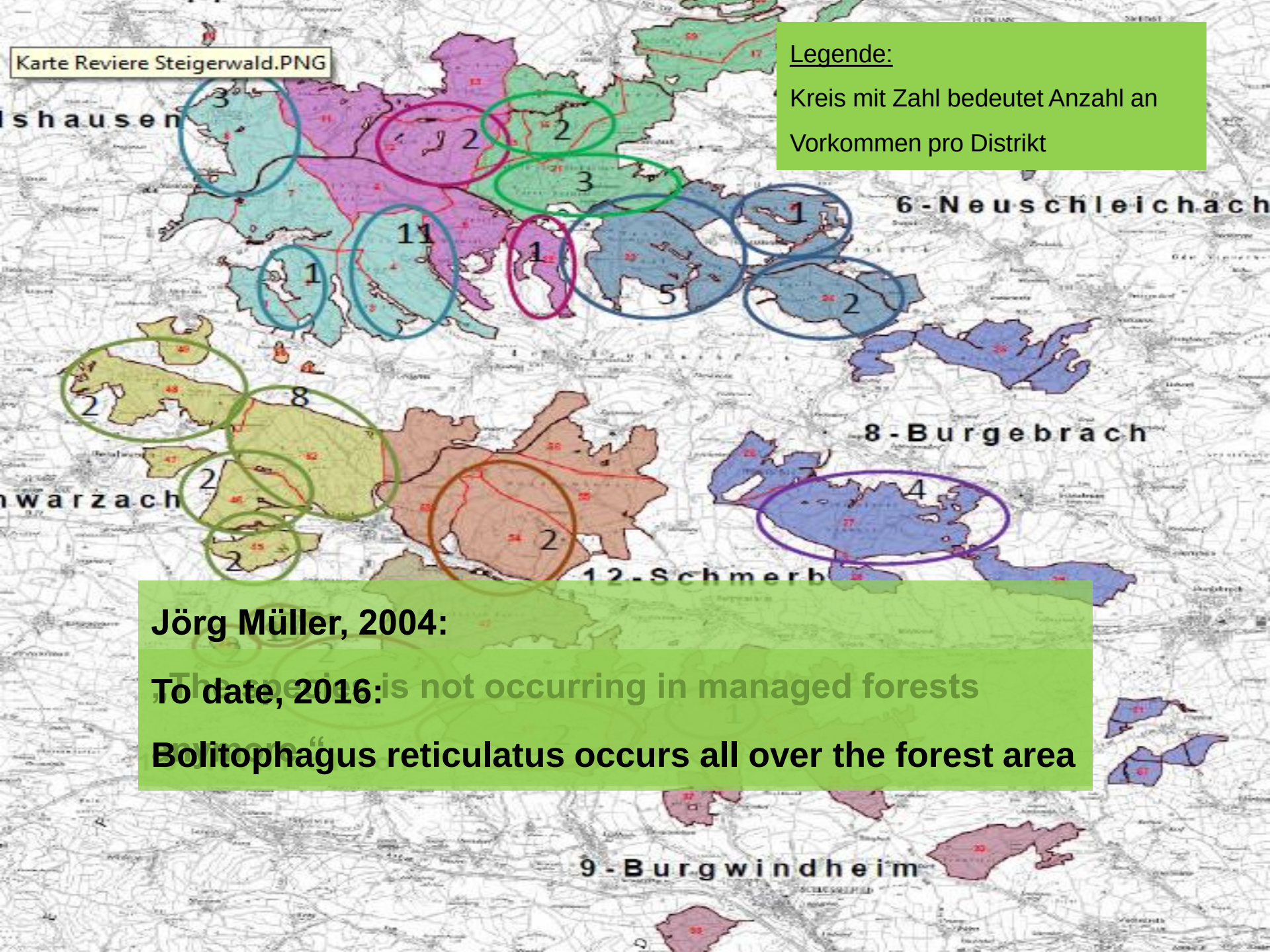

Jörg Müller, 2004:

„The species is not occurring in managed forests anymore“

To date, 2016:

Bolitophagus reticulatus occurs all over the forest area

Example: Hericium spec. (H.Coralloides, H. erinaceus, H.cirrhatum)

Not a rarity anymore also in the managed forest

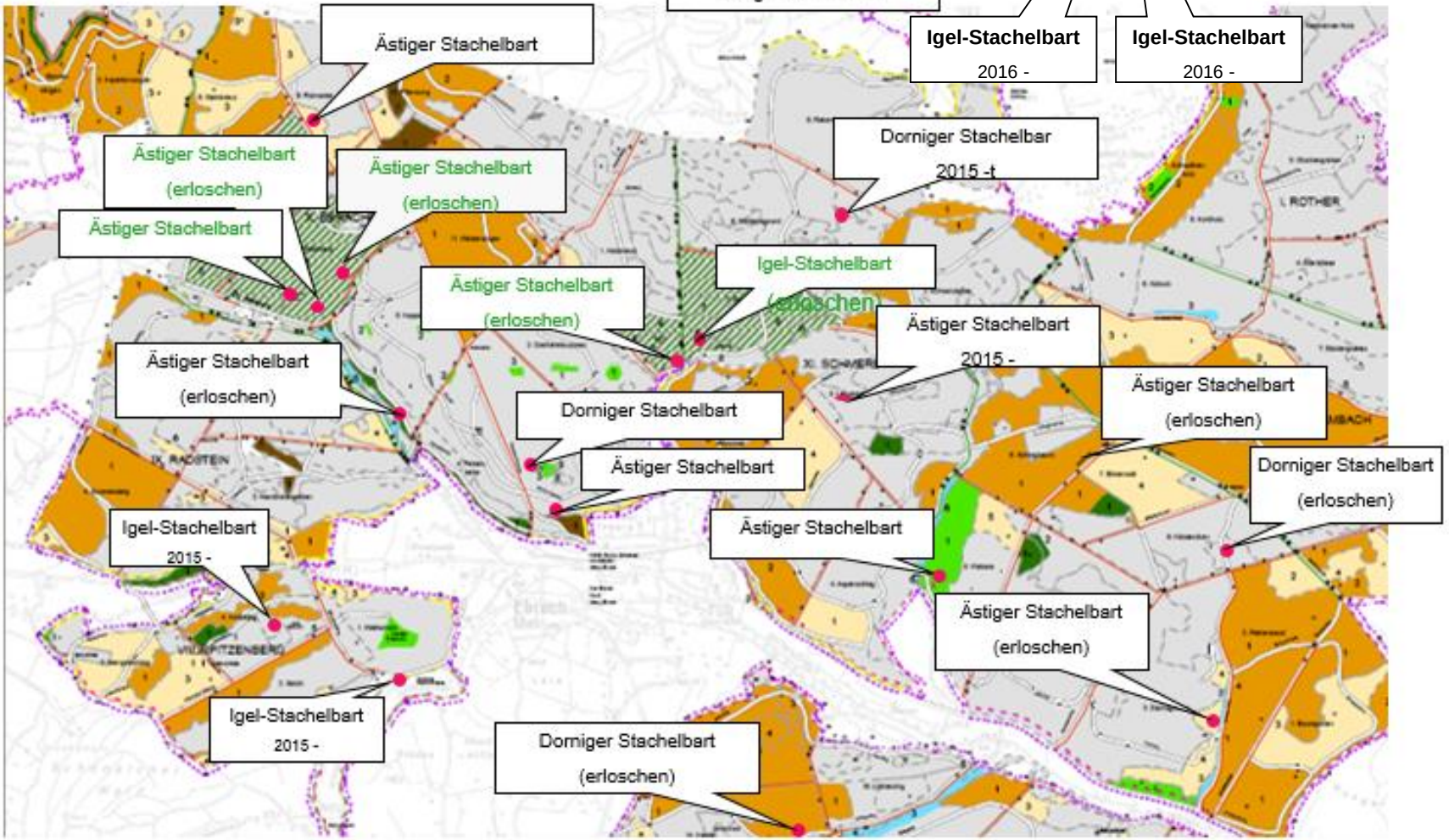
Ästiger Stachelbart
Igel-Stachelbart
2016 -
Igel-Stachelbart
2016 -
Ästiger Stachelbart
Ästiger Stachelbart
(erloschen)
Ästiger Stachelbart
(erloschen)
Dorniger Stachelbar
2015 -t
Ästiger Stachelbart
Igel-Stachelbart
(erloschen)
Ästiger Stachelbart
(erloschen)
Ästiger Stachelbart
2015 -
Ästiger Stachelbart
(erloschen)
Dorniger Stachelbart
Ästiger Stachelbart
Ästiger Stachelbart
(erloschen)
Dorniger Stachelbart
(erloschen)
Igel-Stachelbart
2015 -
Ästiger Stachelbart
Ästiger Stachelbart
(erloschen)
Igel-Stachelbart
2015 -
Dorniger Stachelbart
(erloschen)

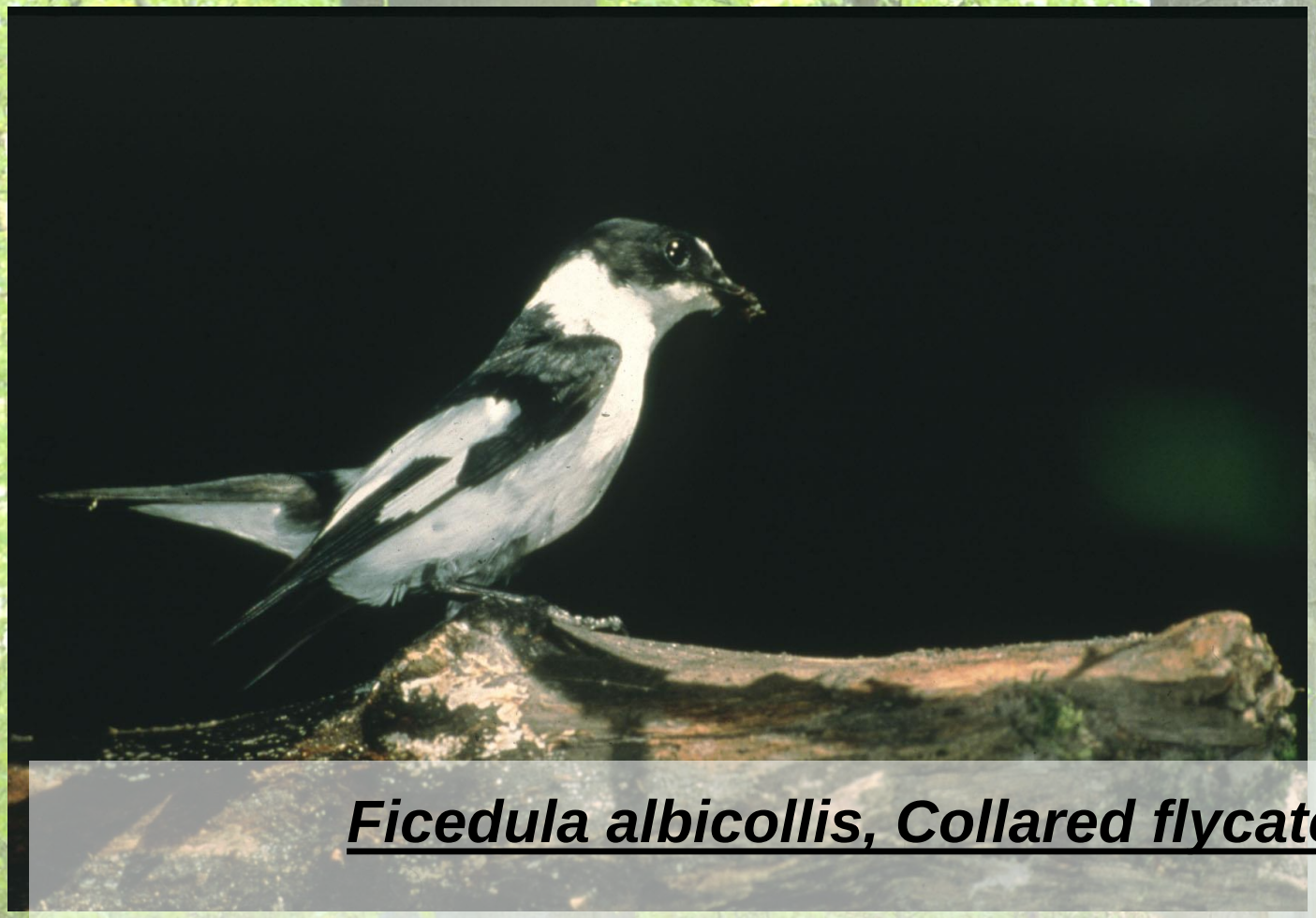

***Ficedula albicollis*, Collared flycatcher**

Occurs due to abundant small cavities all over the managed forest

Trox perrisii

2010 re-discovered in the managed forest

Benefits of the concept:

1. Compatibility of ecology and economy in the same forest
2. Short distance timber sales
3. Short distance wilderness experience
4. Distribution of species over total forest area
5. Applicable in nearly all forest enterprises

Preconditions:

1. Remnants of natural forest vegetation
2. Waiving of maximal income from timber sales
3. Acceptance of local population

FFH-Area: Buchenwälder und Wiesentäler des Nordsteigerwaldes

BAYERISCHE STAATSFORSTEN
Nachhaltig Wirtschaften.

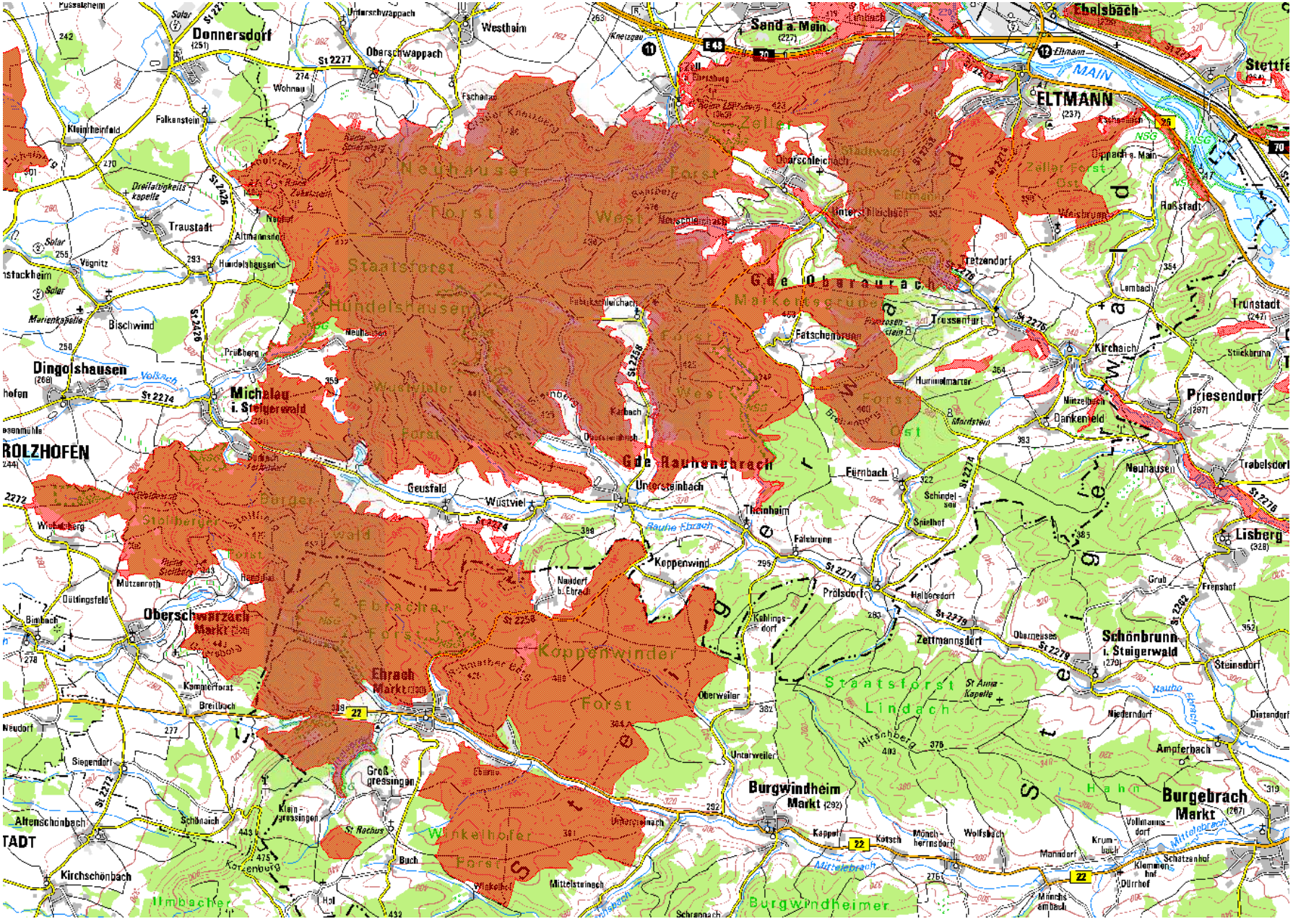
Donnersdorf
Oberschwappach
Westheim
Sand a. Main
Ebelsbach
ELTMANN
Stettfe
MAIN
Kleintheinfeld
Falkenstein
Traustadt
Neuhäuser Forst West
Staatsforst Hündelshausen
Gde Oberaurach
Markeltecrube
Zeller Wald
Zeller Forst Ost
Raßstadt
Trunstadt
Priesendorf
Dingolshausen
Michelau i. Steigerwald
Bischwind
Gde Rauhenebrach
Untersteinbach
Fürnbach
Lisberg
Neuhausen
Trabelsdorf
Geusfeld
Wüstviel
Theinheim
Koppenwind
Falsbrunn
Prölsdorf
Oberschwarzach Markt
Ebrach Markt
Koppenwinder Forst
Staatsforst Lindach
Zettmannsdorf
Schönbrunn i. Steigerwald
Steinsdorf
Burgwindheim Markt (292)
Burgebrach Markt (267)
Ampferbach
Altenschönbach
Kirchschönbach
Winkelhofer Forst
Mittelsteinach
Buch
Großgressingen
Kleingressingen
Schönaich
Siegendorf
Breitbach
Kammerforst
Mützenroth
Bimbach
Oberweiler
Unterweiler
Burgwindheimer
Hahn
Wolfsbach
Mönchherrnsdorf
Kotsch
Kappel
Mannsdorf
Schatzenhof
Dürrhof
Frensdorf
Grub
Halberedorf
Kühlingsdorf
Zettmannsdorf
Oberneuses
Niederndorf
Distendorf
Darkenfeld
Kirchaich
Lembach
Tetzendorf
Trassenfurt
Fatschenbrunn
Hummelmarter
Nitzelbach
Stückbrunn
Dürrfeld
Wald
Ebracher Forst
Ebracher Wald
Stellberger Wald
Burger Wald
Wiesenbacher Forst
Ebracher Forst
Ebracher Forst Ost
Ebracher Forst West
Hündelshausen
Neuhausen
Prüßberg
Marienkapelle
Vögnitz
Altmannsdorf
Nothof
Dreifaltigkeitskapelle
Fabrikschleichach
Oberschleichach
Unterschleichach
Fischbach
Zeller Knauern
Kreuzgau
Ehmann
Wohnau
Unterschwappach
Fischhaus
Lohrberg
Wolfsberg
Stellberg
Wüstviel
Geusfeld
Untersteinbach
Naudorf b. Ebrach
Rauhe Ebrach
Schindelsau
Spielhof
Kahlberg
Hurmelmarter
Fischhaus
Mordstein
Franzosenstein
Rauhe Scheerach
Volkach
Ebrach
Rauhe Ebrach
St 2274
St 2275
St 2276
St 2277
St 2278
St 2279
St 2280
St 2281
St 2282
St 2283
St 2284
St 2285
St 2286
St 2287
St 2288
St 2289
St 2290
St 2291
St 2292
St 2293
St

Der Forstbetrieb Ebrach im FFH-Gebiet Nordsteigerwald

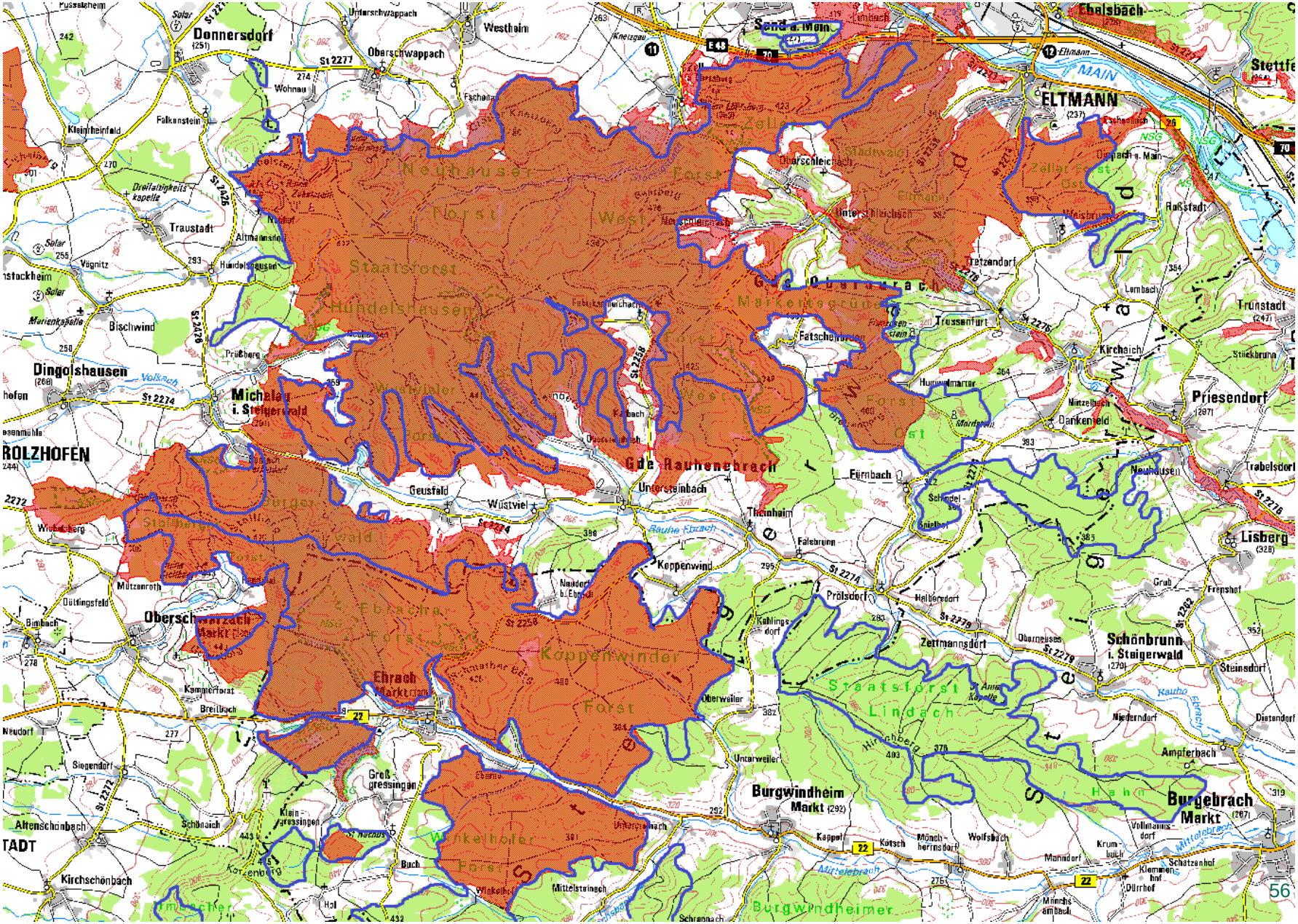
Donnersdorf
Oberschwappach
Westheim
Sand a. Main
Ebelsbach
ELTMANN
MAIN
Stettfe
Kleintheinfeld
Falkenstein
Traustadt
Altmannstein
Hündelshausen
Bischwind
Prüßberg
Dingolshausen
Michelau i. Steigerwald
ROLZHOFEN
Geusfald
Wüstviel
Untersteinbach
Gde Rauhenebrach
Fürnbach
Theinheim
Falsbrunn
Koppenwind
Prölsdorf
Zettmannsdorf
Schönbrunn i. Steigerwald
Lisberg
Priesendorf
Trunstadt
Trossenfurt
Kirchaich
Tetzendorf
Roßstadt
Dankenfeld
Trabelsdorf
Neuhausen
Obersch... Markt
Ebrach Marktplatz
Koppenwinder Forst
Staatsforst Lindach
Burgwindheim Markt (292)
Burgebrach Markt (267)
Ampferbach
Steinsdorf
Altenschönbach
Kirchschönbach
Großgressingen
Kleingressingen
Mittelsteinach
Buch
Schönaich
Wolfsbach
Mönchherrnsdorf
Kappel
Kotsch
Mainaudorf
Krumbach
Vollmannsdorf
Schatzenhof
Dürrhof
Burgwindheimer
Mittelebrach
Rauhe Ebrach
Neudorf b. Ebrach
Oberweiler
Unterweiler
Hain
Neuhauser Forst West
Neuhauser Forst Ost
Hündelshausen Staatsforst
Ebracher Forst
Winkelhofer Forst
Zeller Forst West
Zeller Forst Ost
Markergrund
Oberschleichach
Unterschleichach
Lembach
Humpelmarter
Nitzelbach
Schindelstein
Grub
Frenshof
Niederndorf
Distendorf
Mönchsambach
Schrappach
Hof
Siegendorf
Breitbach
Kammerforst
Mützenroth
Dürrwasserberg
Bimbach
Neudorf
Wirbelsberg
Stallberg
Kirchberg
Hirschberg
Kapellenberg
Kohlingsdorf
Halbersdorf
Obermeuses
Kamm
Kreuzberg
Schmalzberg
Schwanberg
Eichelberg
Dreifaltigkeitskapelle
Marienkapelle
Kapelle
Kreuz
Volkach
Ebrach
Aurach
Main
Knetzgau
Zeil
Haßfurt
Ebrach
Rauhe Ebrach
Mittelebrach
Aurach
Main

Seven FFH – umbrella - species in Steigerwald

BAYERISCHE STAATSFORSTEN
Nachhaltig Wirtschaften.

Lucanus cervus

Myotis bechsteinii

Myotis myotis

Triturus cristatus

Bombina variegata

Barbastella barbastellus

Dicranum viride

Bildquelle: Wikipedia

Seven FFH – umbrella - species in Steigerwald

BAYERISCHE STAATSFORSTEN
Nachhaltig Wirtschaften.

	Evaluation			Erhaltungs zustand
	Population	Habitat-Quality	Disturbance	
Lucanus cervus	C	C	B	**C**
Triturus cristatus	B	B	A	**B**
Bombina variegata	C	B	B	**B**
Babastella barbastellus	A	A	A	**A**
Myotis bechsteinii	B	B	B	**B**
Myotis myotis	B	B	A	**B**
Dicranum viride	B	B	B	**B**

Five Natura2000 - Habitats

LRT 9110 Hainsimsen-Buchenwald (Luzulo-Fagetum)

LRT 9130 Waldmeister-Buchenwald (*Asperulo-Fagetum)*

LRT 9170 Labkraut-Eichen-Hainbuchenwald (*Galio-Carpinetum*)

LRT 9180 Schlucht- und Hangmischwälder (*Tilio-Acerion)*

LRT 91E0 Auenwälder (mit *Alnus glutinosa* und *Fraxinus excelsior*)

Bildquelle: Wikipedia

Five Natura2000 - Habitats

BAYERISCHE STAATSFORSTEN
Nachhaltig Wirtschaften.

	Luzulo Fagetum 9110	Asperulo Fagetum 9130	Tilio Acerion 9170	Alno-Padion 9180	Carpinion Betuli 91E0
Microhabitats	A-	A-	A-	A-	B+
Typical Species	A	A	A-	B+	B
Disturbances	A-	A-	A-	A-	B
Evaluation in total	A-	A-	A-	A-	B

The Ebrach concept shows:

There is no problem to combine Natura2000 (Biodiversity conservation) with timber harvesting (Timber demand)

Timber for people

Deadwood for biodiversity

Thanks

LIFE IN FORESTS

Improved communication, cooperation and capacity building for preserving biodiversity in Natura 2000 forests

Dr. Erich Mayrhofer
Direktor
Kalkalpen Nemzeti Park (Austria)

NATIONALPARK KALKALPEN

NATURA 2000 - OBJECTIVES IN PROTECTED AREAS

21-22 MARCH 2017
SOPRON, HUNGARY

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

LIFEINFORESTS

Natura 2000
- objectives in protected areas

1. *Kalkalpen National Park*
2. *Milestones of the development of Natura 2000 areas*
3. *Wilderness as non-intervention-management*
4. *Indicators of wilderness*

NATIONAL PARKS AUSTRIA

20 Jahre NATIONALPARK KALKALPEN

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Where Limestone Alps National Park is located ?

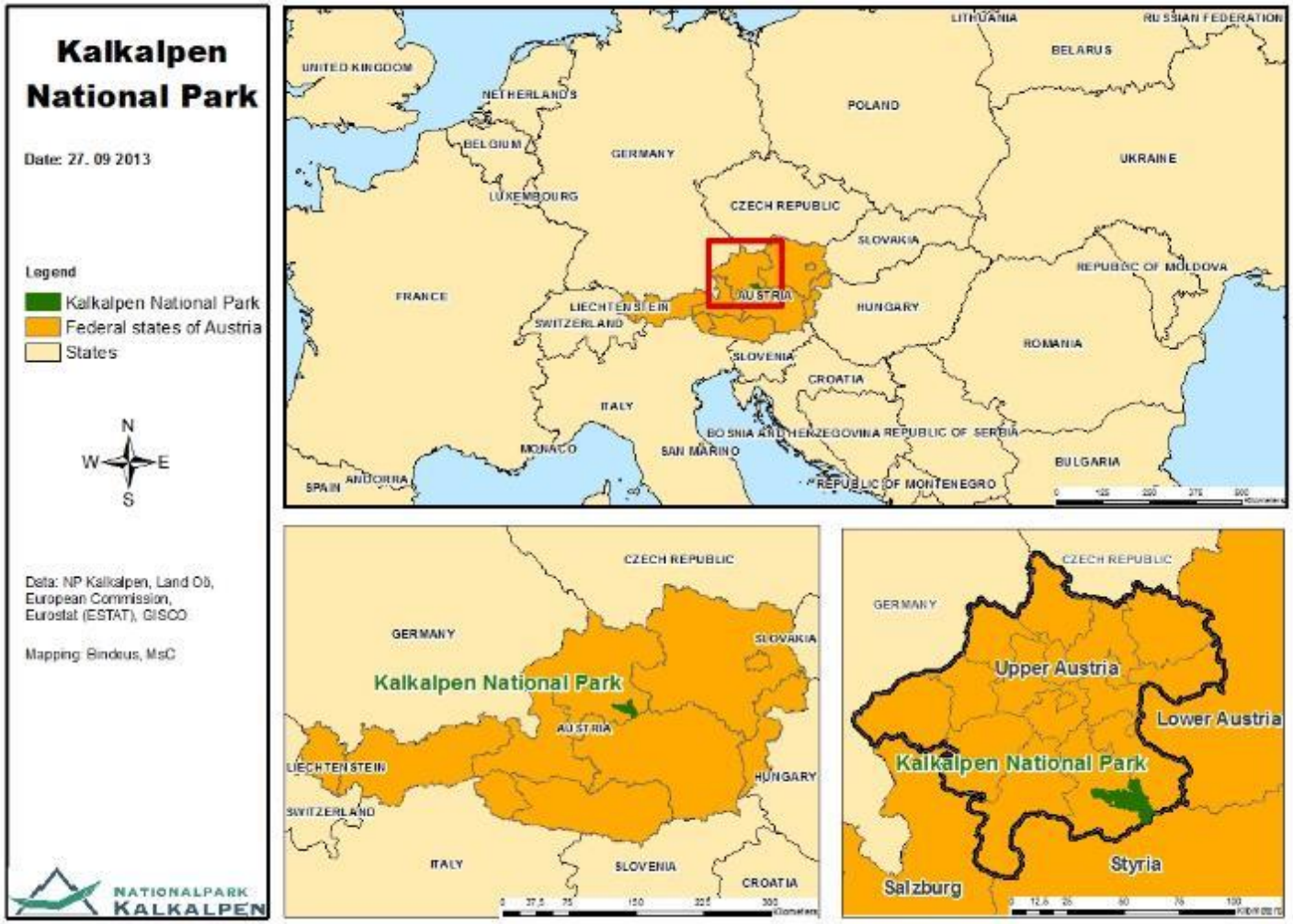

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Cultural landscape has been developed

Long history of land use by:

- iron production;
- dominions and monasteries;
- wood production

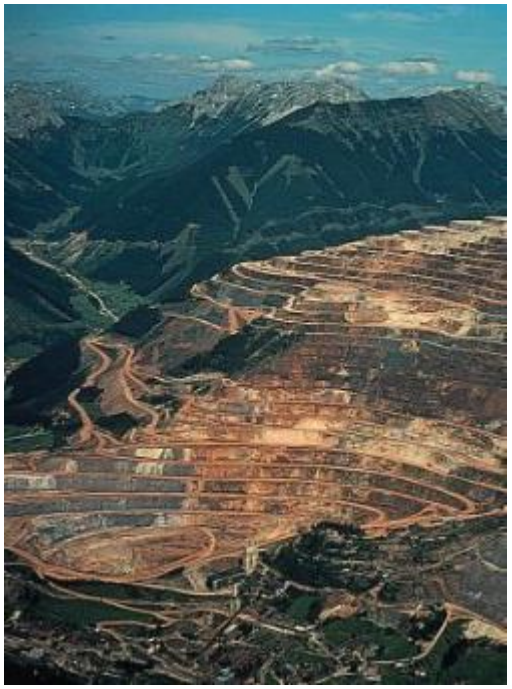

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Kalkalpen National Park: high diversity of habitats and species

Opened: 25th of July 1997

Size: 210 square kilometers

Ownership: 80% state, 20% private, 1% local community

International recognition: IUCN category II, Ramsar site and Natura 2000

Elevation: 385 to 1,963 m (Hohe Nock)

Main rocks: limestone, dolomite

30 types of forests: 50 % spruce dominated 50 % deciduous forests; Spruce-fir-beech mixed forests, deciduous gorges forests, bog woodland, riparian forests

30 different species of mammals (lynx, brown bear)
80 species of breeding birds, 1,600 different species of butterflies
1,000 flowering plant, moss and fern species

480 Kilometers of natural rivers and waterways

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Overview of the forest area towards Ötscher

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Hotspot in the Eastern Alps:

Old beech forests in the Sengsen and Hintergebirge mountains:

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Old beech forests of Europe nominated as World Natural Heritage Site

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Limestone summit in the south on the provincial border to Styria and the Gesäuse National Park

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

In the west the extensionarea of the national park towards the Totes Gebirge

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Mountains, gorges, forests, alpine pastures

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

2. Milestones of the development of Natura 2000 areas

➢ Legal framework for protected areas and protective goods

Article 10

Promotion of "**connecting landscape elements**"
- to enable the migration, spread of species and the **genetic exchange**
- to improve the **ecological coherence** of the Natura 2000 network
- eg: stepping stones, linear structures such as river, moors or hedges.

Article 12

Member States shall take the **necessary measures to ensure a strict system of protection for:** (1)
The **species** referred to in Annex IV (a) **in their natural distribution areas**
To introduce;

This prohibits:

(A) all deliberate forms **of capture or killing** of animals taken from nature
Specimens of these species;
(B) **any deliberate disturbance of these species, in particular during reproduction, rearing, hibernation and hike times;**

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

2. Milestones:
International and national guidelines and legal basis

- European Commission: **Guidelines on Wilderness in Natura 2000** Management of terrestrial wilderness and wild areas within the Natura 2000 Network. Technical Report 2013 – 069.
- **European Wilderness Quality Audit** - Preliminary Report | Kalkalpen Wilderness, Austria January 2016; www.wilderness-society.org ; Introduction
- Nationalparks Austria: Positionspapier **Wildnis und Prozessschutz** in Österreichischen Nationalparks. März 2017.
- Nationalparks Austria: Positionspapier des Fachausschusses **Borkenkäfermanagement**. 2013
- Europarc Deutschland u. Institut für Ländliche Strukturforschung : EMINA – **Evaluierung des Managements** an Hand von Indikatoren, NP Kalkalpen 2015.
- Nationalparks Austria: LEGZU – Empfehlungen für gemeinsame **Qualitäten von Managementplänen** österreichischer NPs. 2014.
- Nationalparks Austria: **Nationalpark-Strategie Österreich** 2020+; 2016.

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Natura 2000 areas in Austria

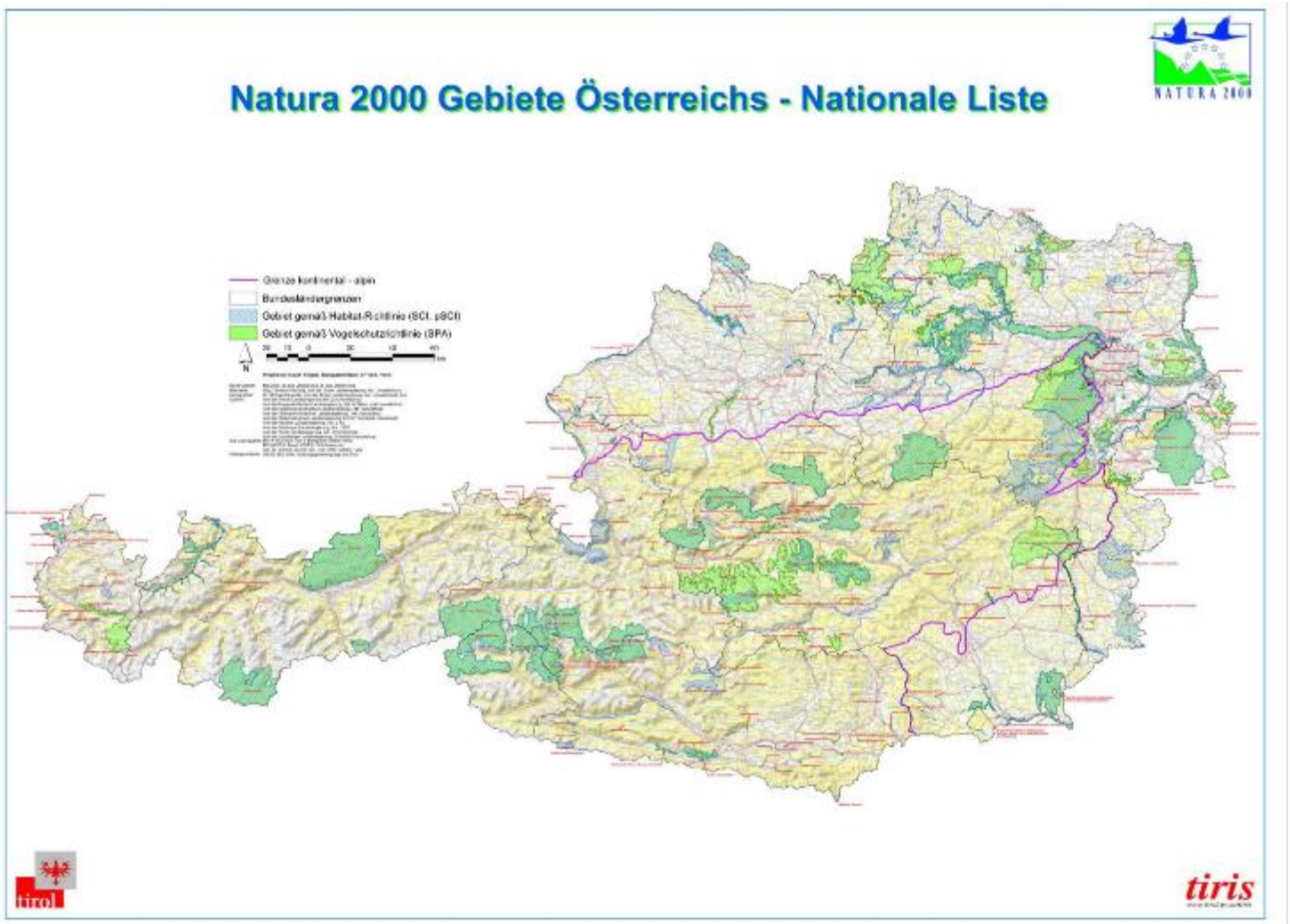

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Pilot Region of the Alps

Cooperation between wilderness and regional added value

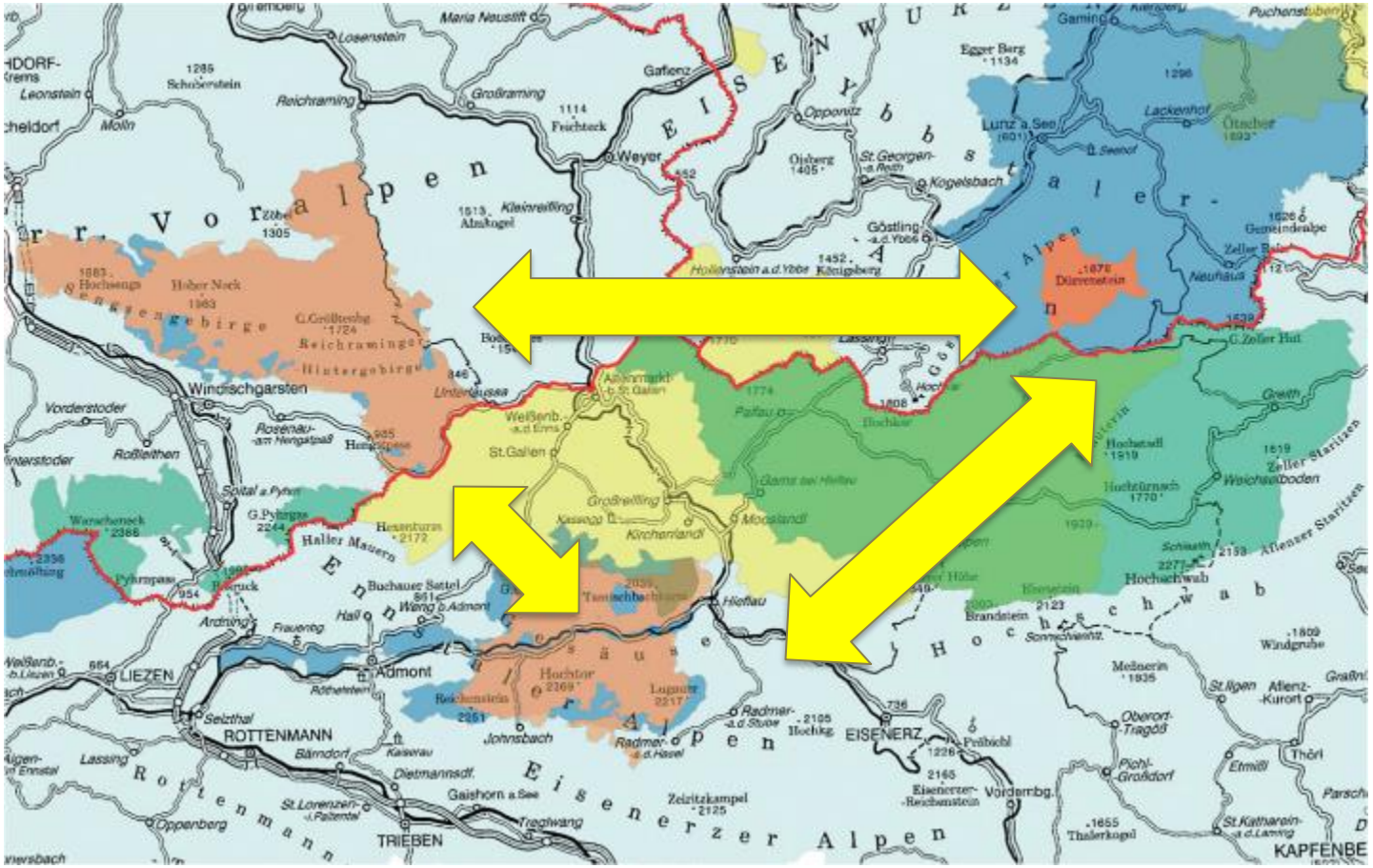

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Ecological Continuum

Natural Forest Network - Project Area

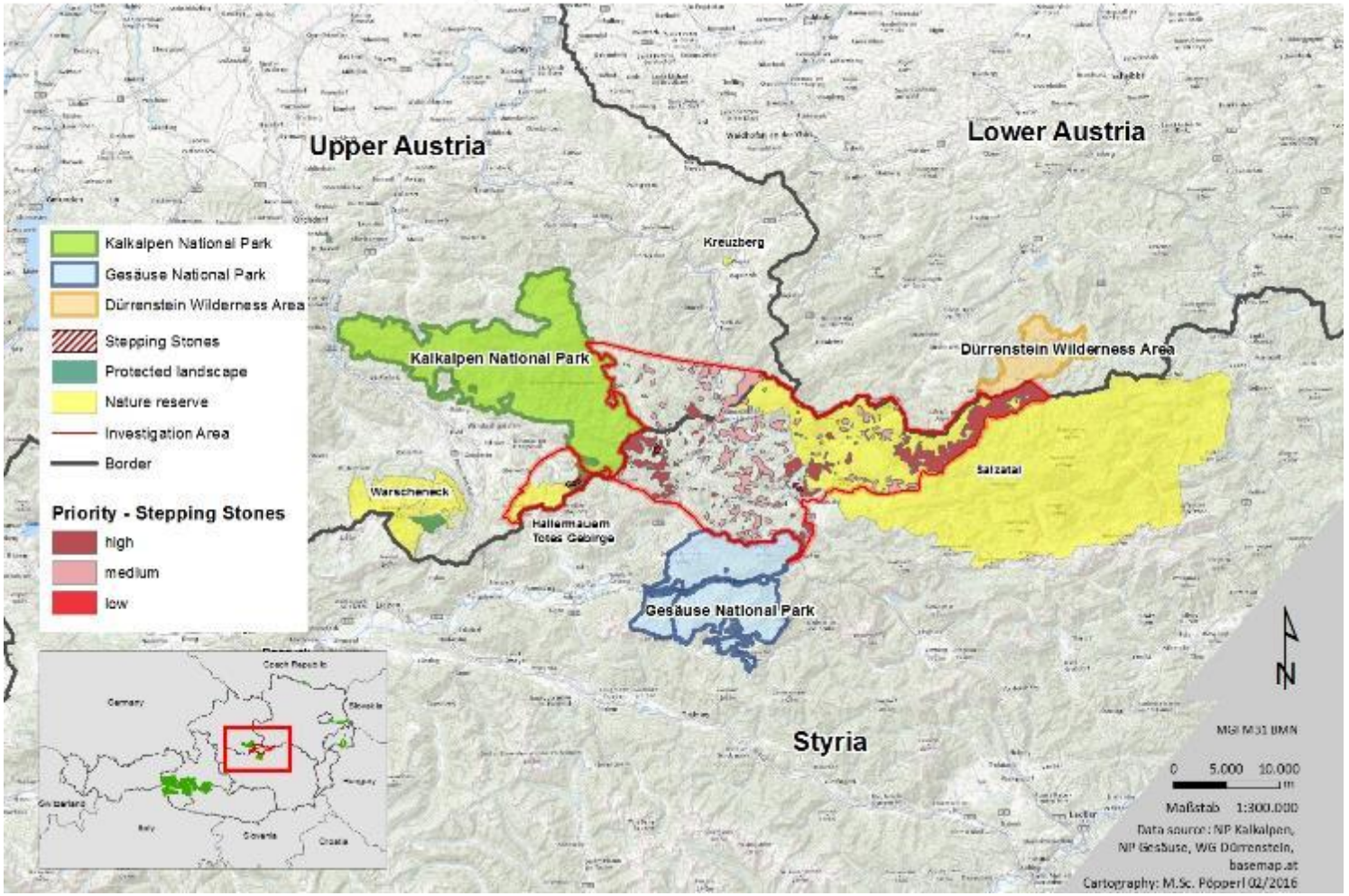

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Nationalpark plan

Nature

1) Wilderness and biodiversity: TP1) wilderness plan; TP2) network and ecological connection

2) Planning and management: TP3) Research and monitoring; TP4) forest management; TP5) wild animal management; TP6) Pastures and meadows

Visitors

3) Offers and guidance: TP7) Education, wilderness mediation and visitor guidance; TP8) Visitor centers and operations; TP9) Support points and infrastructure

4) Communication and region: TP10) Strategic brand profile; TP11) Framework agreement of the NP region and NP partners

Business

5) Knowledge management: TP12) wilderness knowledge; TP13) Data management

6) Organization: TP14) Organization manual; TP15) Operations

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Visitor‘s program

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

2. Milestones: summary obligationes

1. **Define the goods you want to protect:**

- Inventory of habitats and species
- Specifically protected goods:
  - Annexes species
  - priority protect goods
- **Protective goods of national interest with special responsibility of the protected area**

2. **Need good conditiones**

- Ensuring a good condition of conservation
- Restoration of a good state of conservation; specific programs
- Zoning: non-intervention management; land use and management
- No significant impairment of protected goods
- Avoid threats

3. **Ecological connection of Natura 2000 and other protected areas:**

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

3. Wilderness

Legal protection of natural development

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

3. Wilderness

Benefits of natural conditions:

- **Integrity** of natural processes in an intact ecosystem
- **Resilience** of resistance; Coping competences of stressful living conditions
- **Variety** of characteristics in the population
- **Abundance:** number of species or individuals of a species; Population density
- **Consistency** and networking of habitats; Exchange of species between populations

These factors promotes:
- **Survival** of a species,
- **adaptation** to changed climatic conditions,
- **Genetic variety** of species
- **Stability and elasticity** against loads
- **Evolutionary development**

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

3. Wilderness: non-intervention-management Zoning

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

3. Wilderness:
Main factors of the natural development

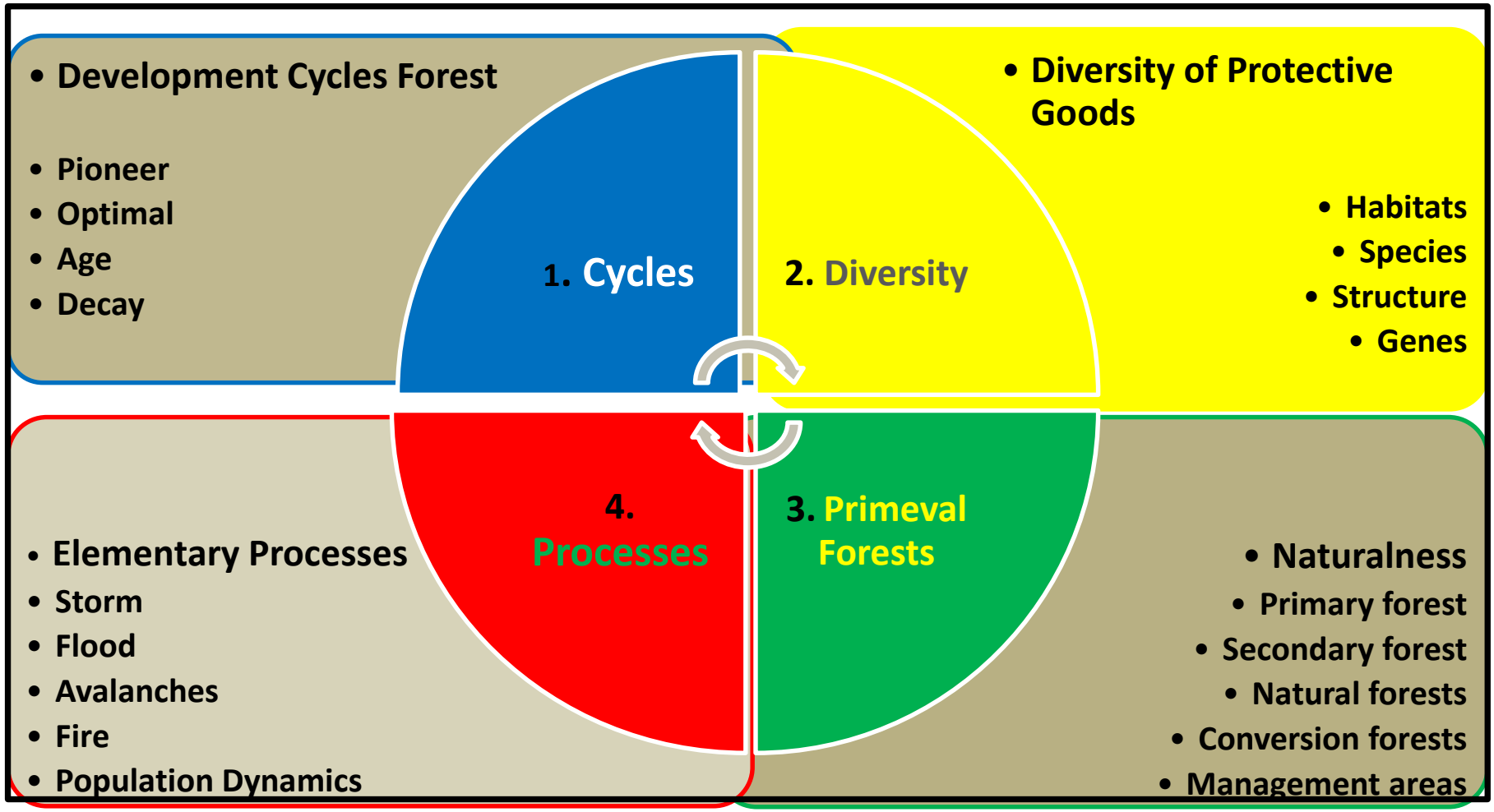

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Main factors of the returning wilderness

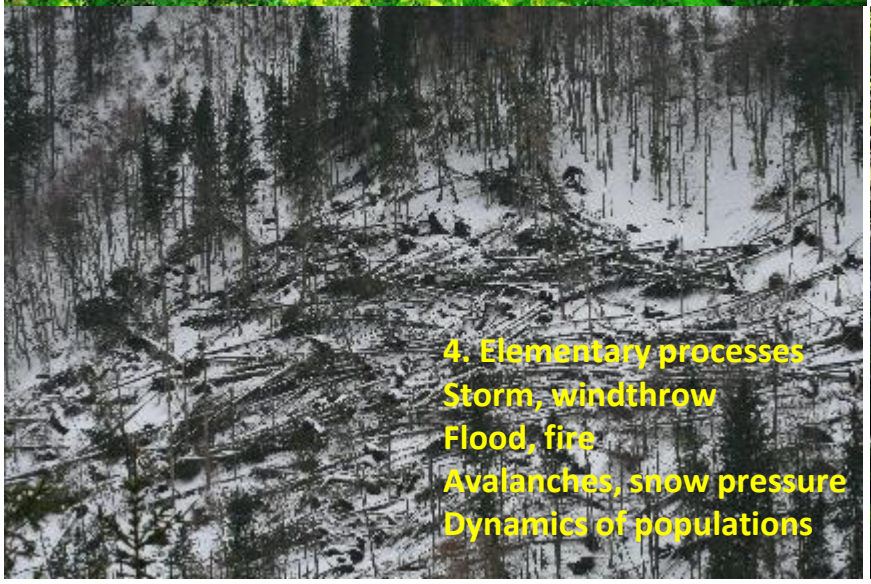

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Indicators: Hemeroby and native species

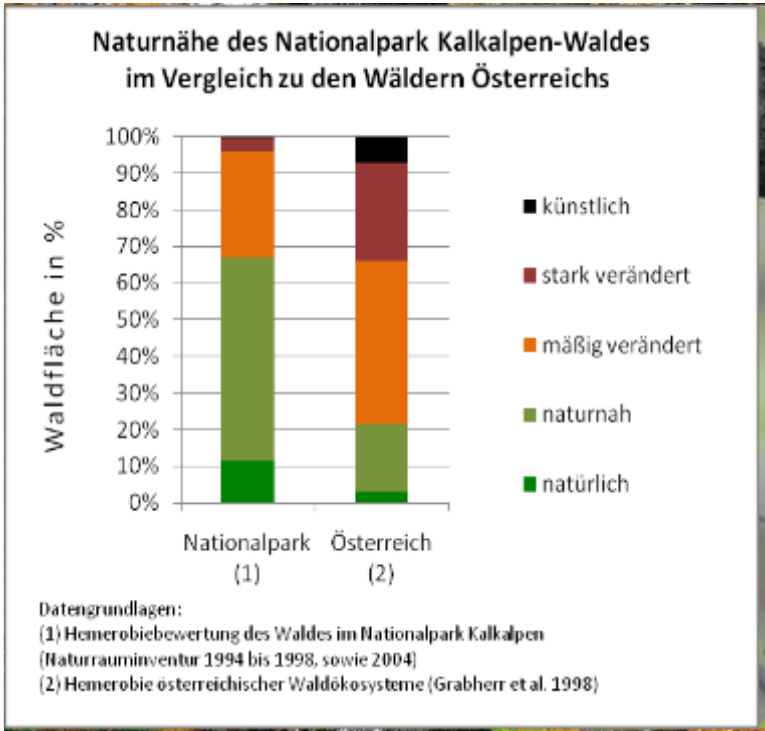

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Indicators:

saproxylic beetles, goblin moss, lynx, old beech forests

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Indicaters of wilderness

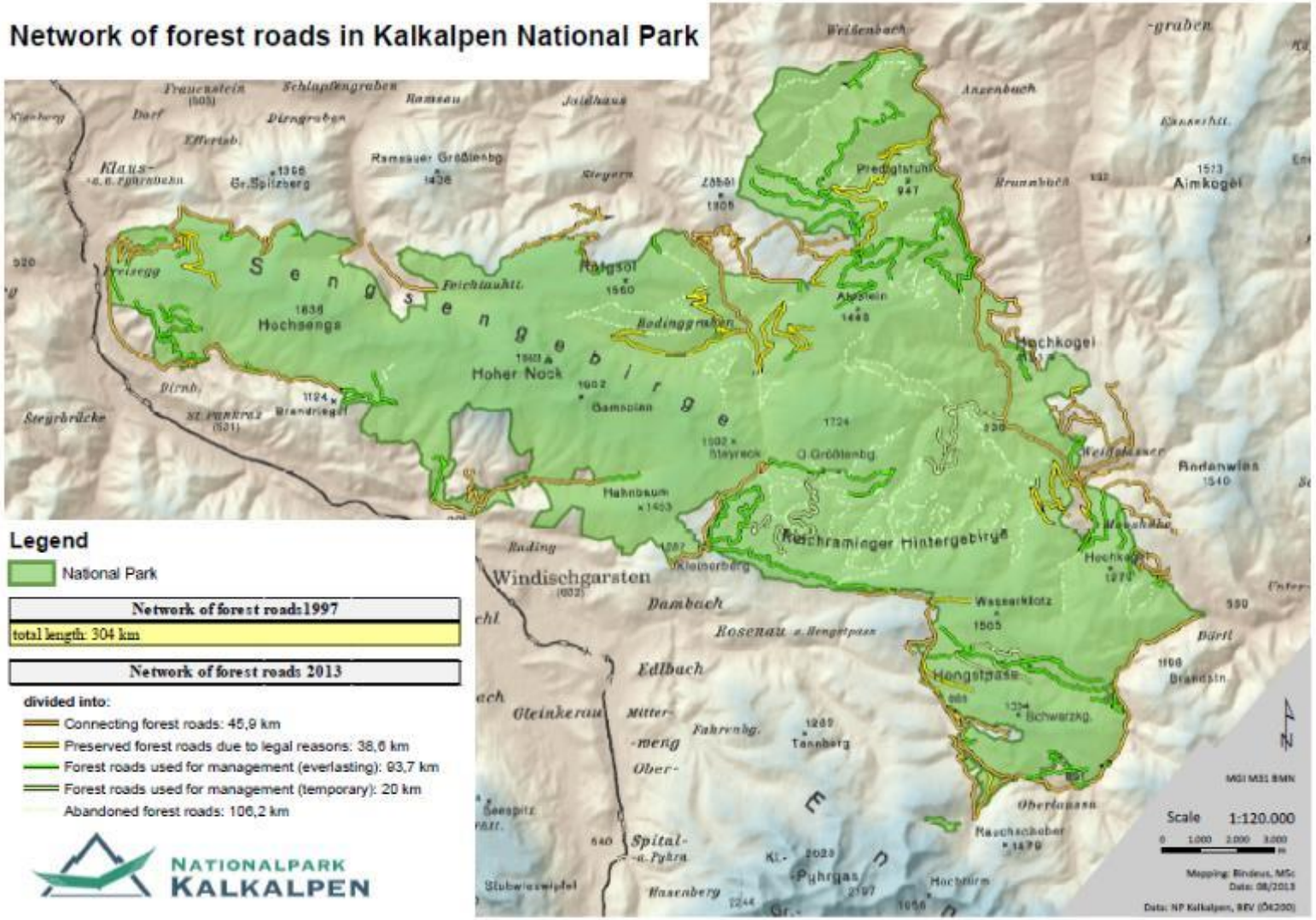

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Permission for undisturbed development

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

Here you can feel the wilderness!

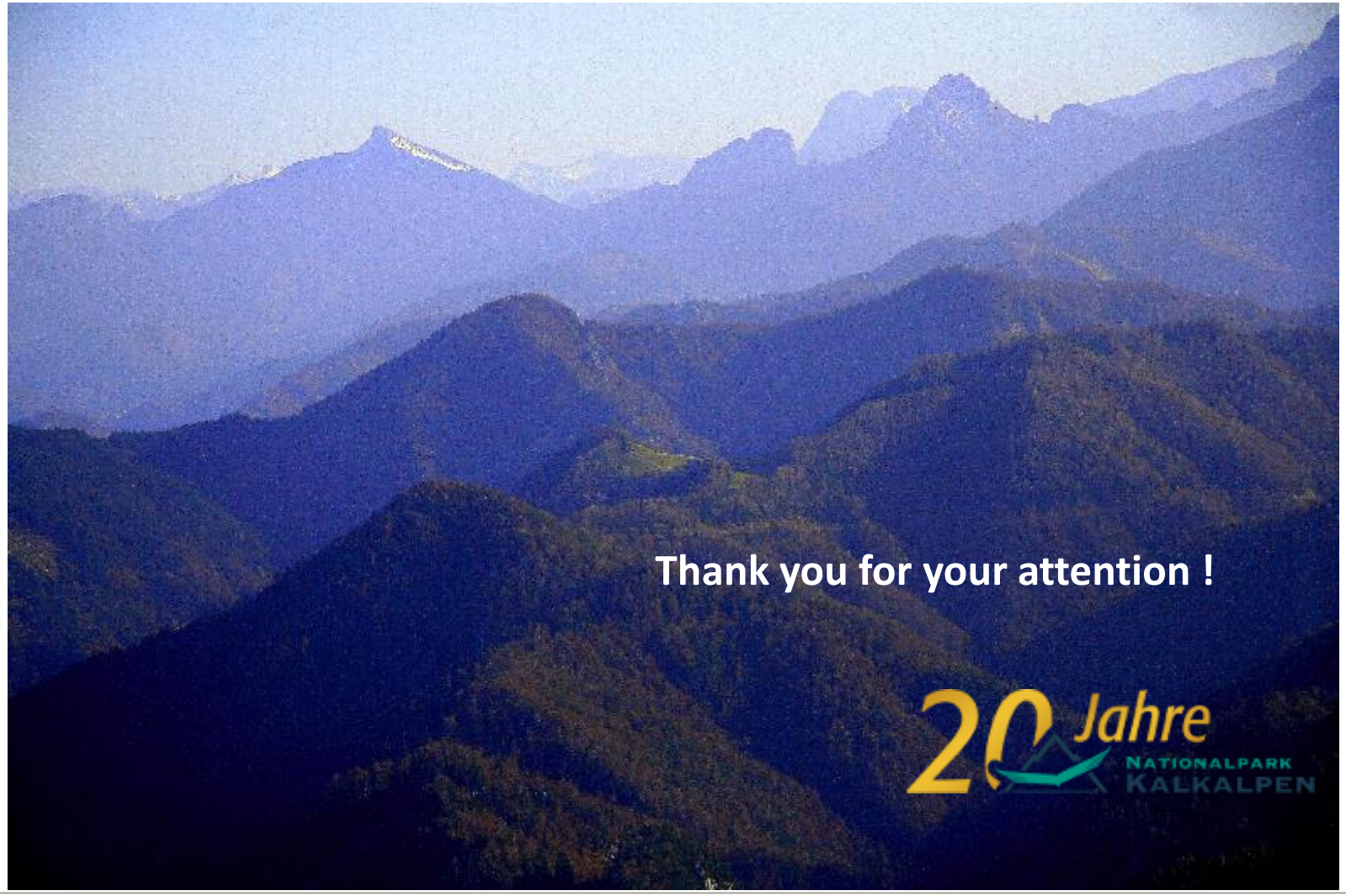

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

LIFE IN FORESTS

Improved communication, cooperation and capacity building for preserving biodiversity in Natura 2000 forests

Dr. Erich Mayrhofer
Direktor
Kalkalpen Nemzeti Park (Austria)

NATIONALPARK KALKALPEN

NATURA 2000 - OBJECTIVES IN PROTECTED AREAS

21-22 MARCH 2017
SOPRON, HUNGARY

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

LIFE IN FORESTS

Improved communication, cooperation and capacity building for preserving biodiversity in Natura 2000 forests

Lucie Trokanová
LIFE Communication Expert
LIFE Programme - NEEMO
Communications Team

LIFE PROGRAMME FORESTS - BEST PRACTICES

LIFE IN FORESTS CONFERENCE

21-22 MARCH 2017
SOPRON, HUNGARY

With the contribution of the LIFE financial instrument of the European Union and the Hungarian Ministry of Agriculture.

The LIFE Programme

L'Instrument Financier pour l'Environnement

The only EU funding tool dedicated exclusively to the environment and climate action

Since 1992

- **4 480** projects approved
- **€3.46** billion for **2014-2020** (€2.14 billion in 2007-2013)
- Two sub-programmes:
    - LIFE Environment
    - LIFE Climate Action

Pilot, **demonstration**, **best practice** or **information**, **awareness and dissemination** projects to contribute to implementing and developing EU environmental policy and legislation

LIFE & Forests

- NAT projects (majority) – conservation and restoration of forest habitats and species

- ENV projects – address particular threats and aim at a more sustainable use of forest resources; climate change

- GIE projects – awareness raising, fire prevention

LIFE forest projects

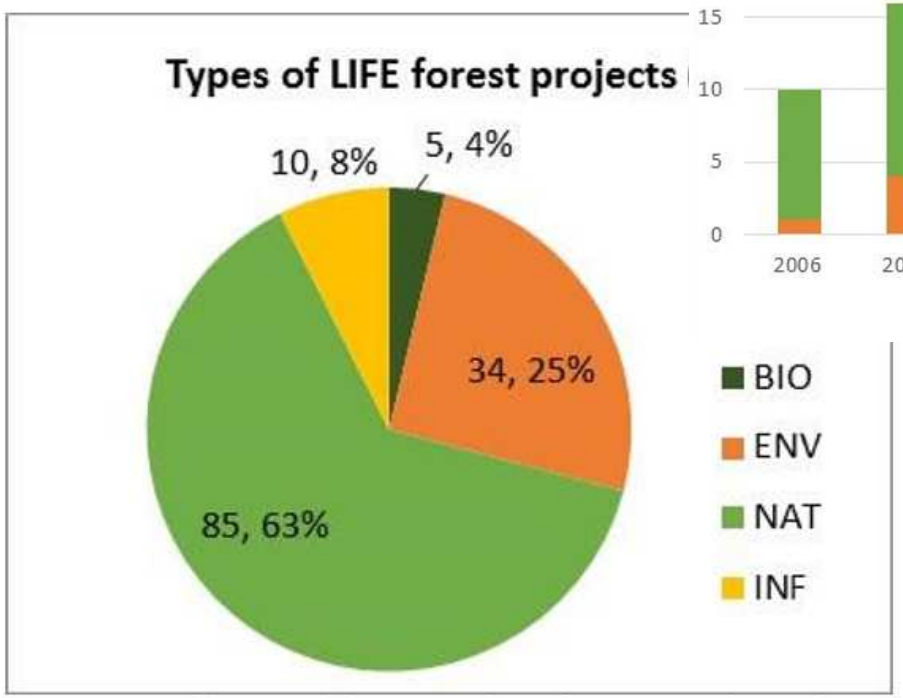

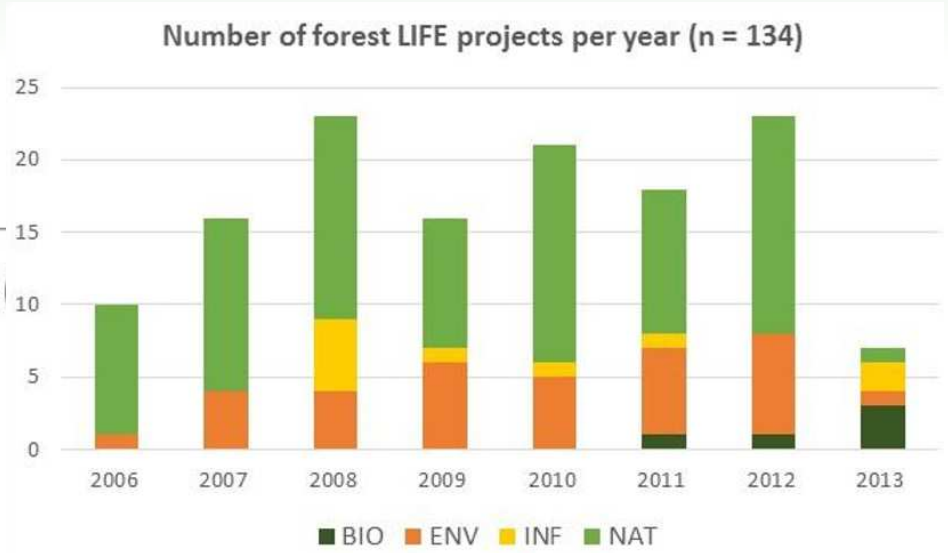

Number and percentage of type of forest-related LIFE projects in period 2006-2013

Forest Thematic Report, 2015

LIFE & Forests - Beneficiaries

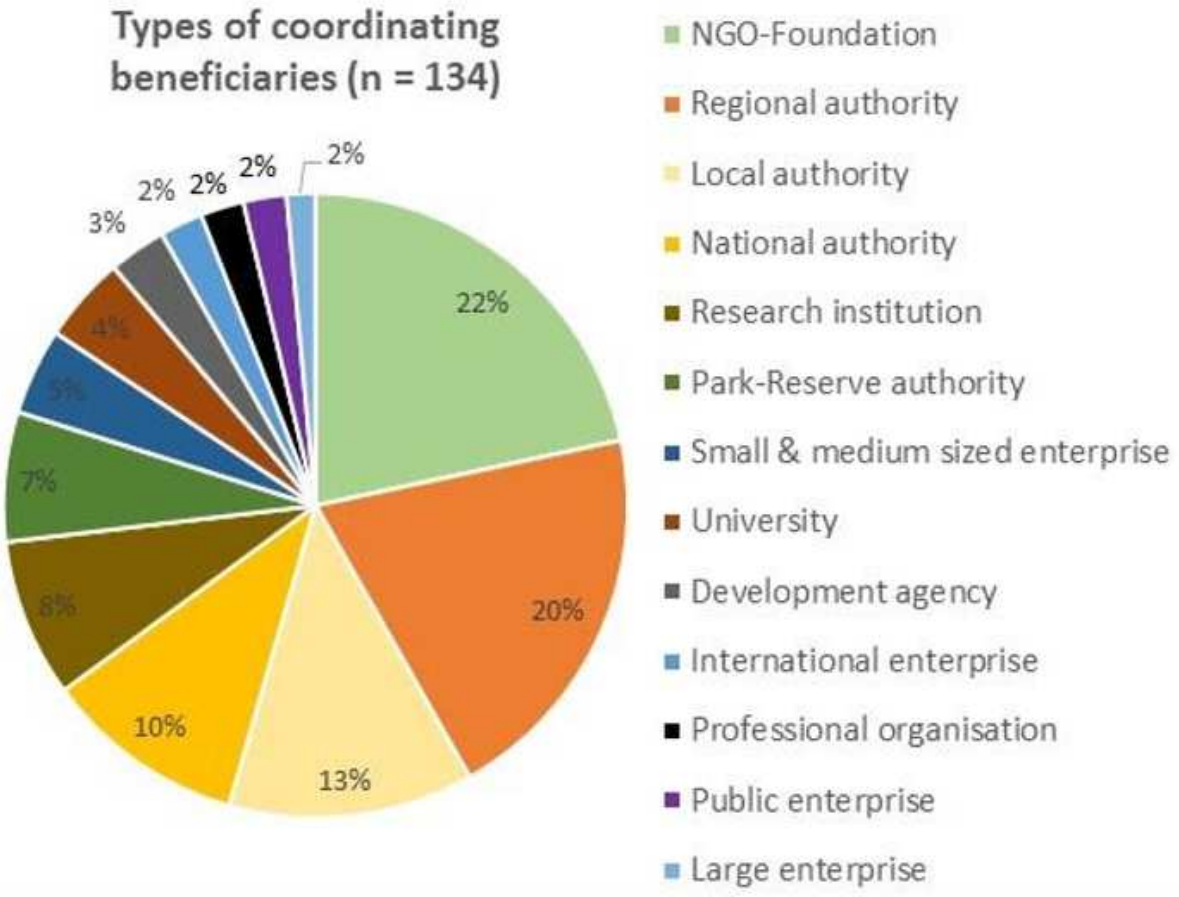

Forest Thematic Report, 2015

LIFE & Forests – policy relevance

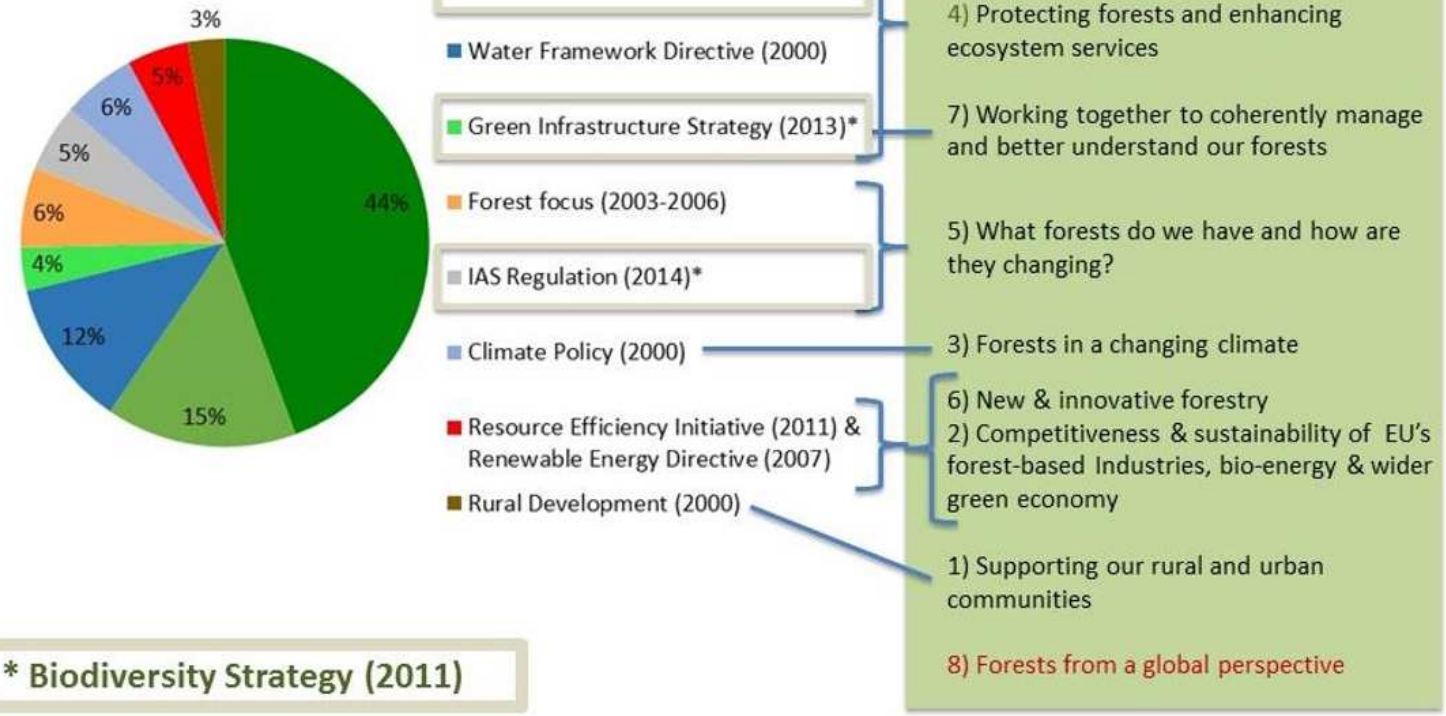

Figure 21. Policy relevance of forest related LIFE projects and their link with the priority areas of the EU Forest Strategy. The link with the Biodiversity Strategy (2011) is also provided.

Forest Thematic Report, 2015

Objectives of LIFE forest projects

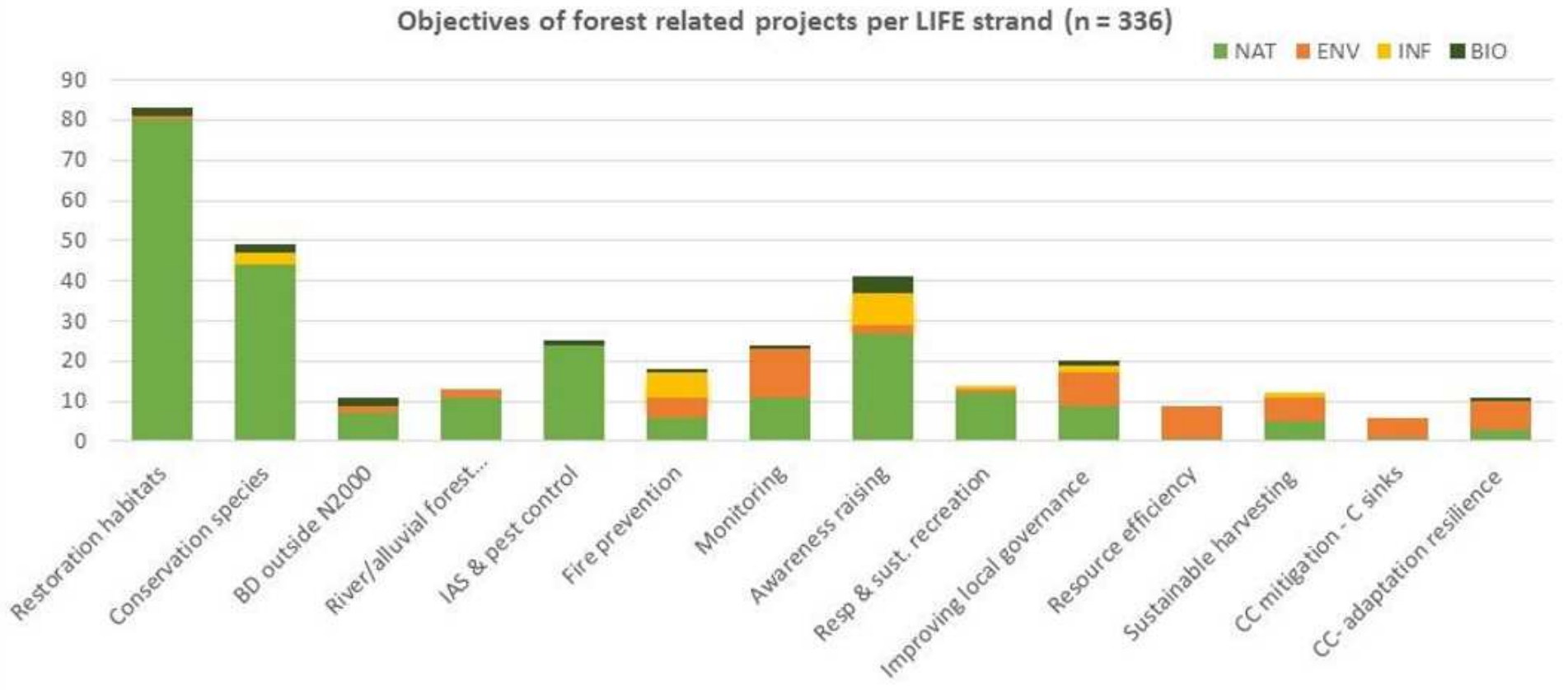

Forest Thematic Report, 2015

LIFE & Forests – diversity of project activities

Activities
Reforestation & spontaneous afforestation
Communication tools, media
Research
IAS controlling measures
Creating heterogenous forest structure, high diversity
Promoting native species
Environmental education
Land purchase/lease/compensation
Increasing connectivity
Training
Production of guidelines and procedures
Hydrological & soil measures
Conversion plantations
Stakeholder consultation
Developing monitoring systems
Setting up pilot initiatives & demonstration

Fire prevention measures
Species management plans
Creation of recreational structures
Traditional agro/silvo/pastoral practices
Forest management plans
Action plans and strategies
Climate change adapted forest management plan
Developing decision support system
Designation as protected area (legal status)
Developing early warning systems
Involvement of volunteers
Setting up coordination platforms
Promoting citizen science
Developing efficient pathways for bioenergy
Developing new technologies for recycle/use
Lobby and advocacy work
Develop environment-friendly technology for wood processing

Forest Thematic Report, 2015

Most occuring forest habitat types in LIFE projects

Forest Thematic Report, 2015

LIFE & Forests - successes and challenges

Successes of forest-related LIFE projects (n = 118, 65 projects)

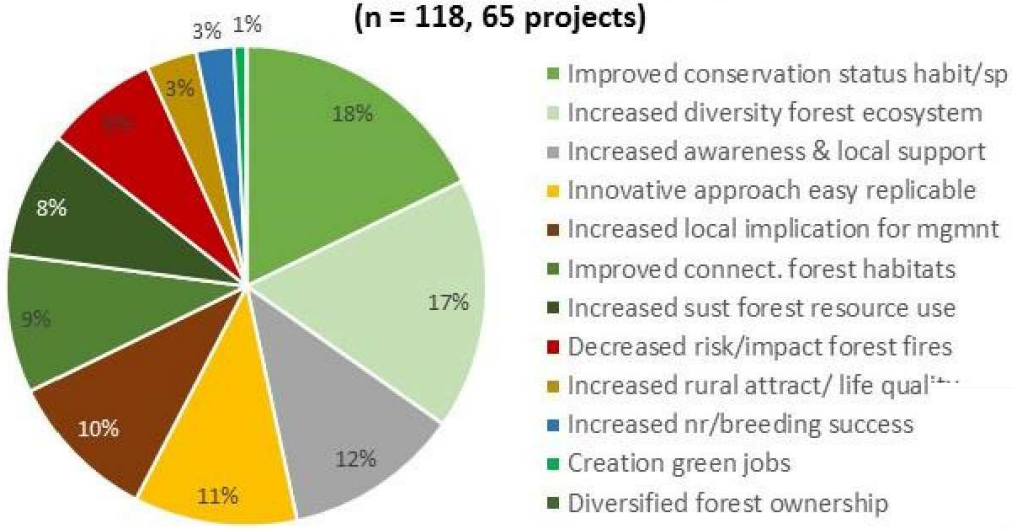

Challenges of forest-related LIFE projects (n = 129, 96 projects)

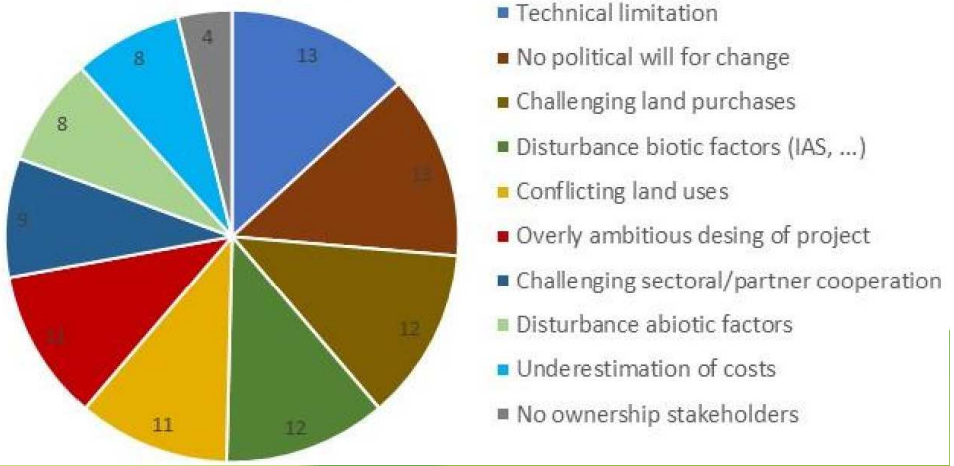

Forest Thematic Report, 2015

LIFE08 NAT/E/0072 – **Riparia-Ter**
Recovery of riparian habitats of the Ter river

HABITAT RESTORATION

Project beneficiary: CONSORCI ALBA-TER (Local Authority)

Main aim

Recovery of riparian habitats of the River Ter, especially 'Alluvial forests with Alnus glutinosa', 'Salix alba and Populus alba galleries' and 'Mediterranean temporary ponds'.

Project actions were aimed at conserving the diversity of the existing vegetation and creating sustainable habitats, with complementary measures to manage development and organise access to avoid further habitat degradation by human activity.

Riparia-Ter website

Riparia-Ter
LIFE08 NAT/E/0072

Threats: Invasion of exotic plant species, disappearance and deterioration of riverside forests, artificial development of banks and river margins, reduction of the abundance and diversity of fauna

Results

- recovery of 75 ha of river forest habitats. Forest management and the control of invasive species also benefitted other habitat types in the area, such as holm oak woods, pine woods and dry meadows;
- application of specific criteria to encourage vigorous, well-structured riparian woodlands;
- six ponds were created; another restored;
- regulated public use of the restored areas;
- involvement of local people in tree planting, bird-ringing and other activities

Riparia-Ter website

LIFE10 ENV/IT/0399 – **EMONFUR**

Establishing a monitoring network to assess lowland forest and urban plantation in Lombardy and urban forest in Slovenia

Project beneficiary: Körkövizig (regional authority)

Main aim

To develop a **monitoring protocol** to assess the status and adaptability of artificial and natural urban and periurban forests to climate change and their ability to mitigate rising temperatures and air pollution

Methodology

- To use **field** & **aerial technologies**
- To place **weather stations** within the urban and periurban forests
- To collect data for the **monitoring protocol**

Emonfur website

Results

→**Heat island effect** (city centre vs urban forests)

- difference in absolute maximum temperatures of between 1,5°C and 2,7°C
- daily differences greater than 10 °C (occasionally)

→**Defoliation** (city forests vs periurban forests)

- higher in the city forests (sensitive to abiotic & biotic factors)

→**Carbon sequestration** (urban forests vs national & regional average)

- mature urban woods showed better carbon storage capacity (112 tC/ha vs 94 tC/ha)

Periurban forests: **Better conservation status & ecosystem services**

Emonfur website

LIFE08 INF/D/0032 – **Netze des Lebens**

Biotope networks - networks of life : promoting a forest corridor system with a European perspective

Project beneficiary: Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland e.V. (NGO)

Main aim

To raise awareness and increase acceptance of the necessity of **connecting forest habitats**, through the creation of **green corridors** for mobile species such as the wildcat.

Combines habitat restoration, connectivity and awareness raising

Netze des Lebens website

LIFE & PARTNERSHIPS

Eastern Bakony - Restoration and conservation of priority habitats and species in the Eastern Bakony area
LIFE07 NAT/H/000321

Partnership with forestry experts

BRIGHT - Bussaco´s Recovery from Invasions Generating Habitat Threats (BIODIV)
LIFE10 NAT/PT/000075

Involvement of prisoners

More information

LIFE Regulation 2014-2020:
Regulation (EC) No 1293/2013

National Contact Points:
Information on eligibility and project preparation
http://ec.europa.eu/life/contact/nationalcontact

Funding:
General information
http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life.htm

LIFE Communication tools & services

- LIFE website
- Project database
- Thematic publications
- LIFE thematic brochures

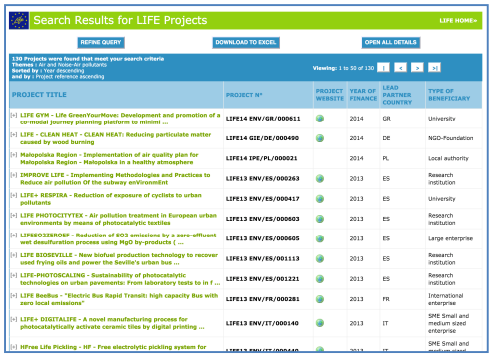

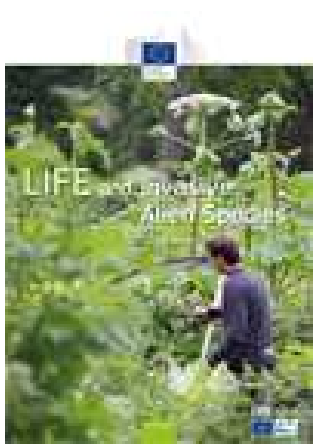

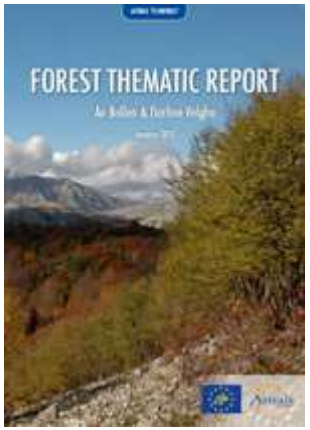

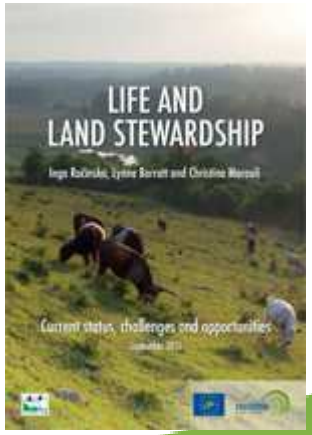

Photos: LIFE Programme

Thank you for your attention!

lucie.trokanova@neemo.eu

Follow the LIFE programme on
http://ec.europa.eu/life
www.facebook.com/LIFE.programme
twitter.com/LIFE_Programme
www.flickr.com/life_programme

** Disclaimer: Unless stated otherwise, all pictures and tables on this presentation belong to the LIFE project featured on the slides or EU.*

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Dr. Varga Ildikó
osztályvezető
Földművelésügyi Minisztérium
Természetmegőrzési Főosztály

NATURA 2000 ERDŐKEZELÉS MAGYARORSZÁGON

AZ ELMÚLT 13 ÉV TAPASZTALATAINAK TÜKRÉBEN

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Natura 2000 területek célja

- a közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása
- jelentős hozzájárulás a Natura 2000 hálózat egységességéhez, illetve a biológiai sokféleség megőrzéséhez
- Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Natura 2000 területek célja

- **Természetvédelmi helyzet**: mindazon hatások összessége, amelyek hatással lehetnek az élőhelyre/fajra és hosszú távon meghatározzák
  - az élőhelyek természetes elterjedését, felépítését és kapcsolatrendszerét, valamint jellegzetes fajainak hosszú távú fennmaradását
  - a fajok elterjedését és gyakoriságát
- **Kedvező természetvédelmi helyzet**: a természetes elterjedés és azon belül a lefedettség nem csökken, állandó vagy növekszik
  - az élőhelyek sajátos felépítése és kapcsolatrendszerei jelenleg és a jövőben is fennállnak, továbbá jellemző fajainak természetvédelmi helyzete kedvező
  - a fajok képesek önmagukat hosszú távon fenntartani, jelenleg és a jövőben is megfelelő kiterjedésű élőhely áll rendelkezésükre

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Területkijelölés

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

525 Natura 2000 terület

479 KTT (323 erdőre kijelölt)

56 KMT

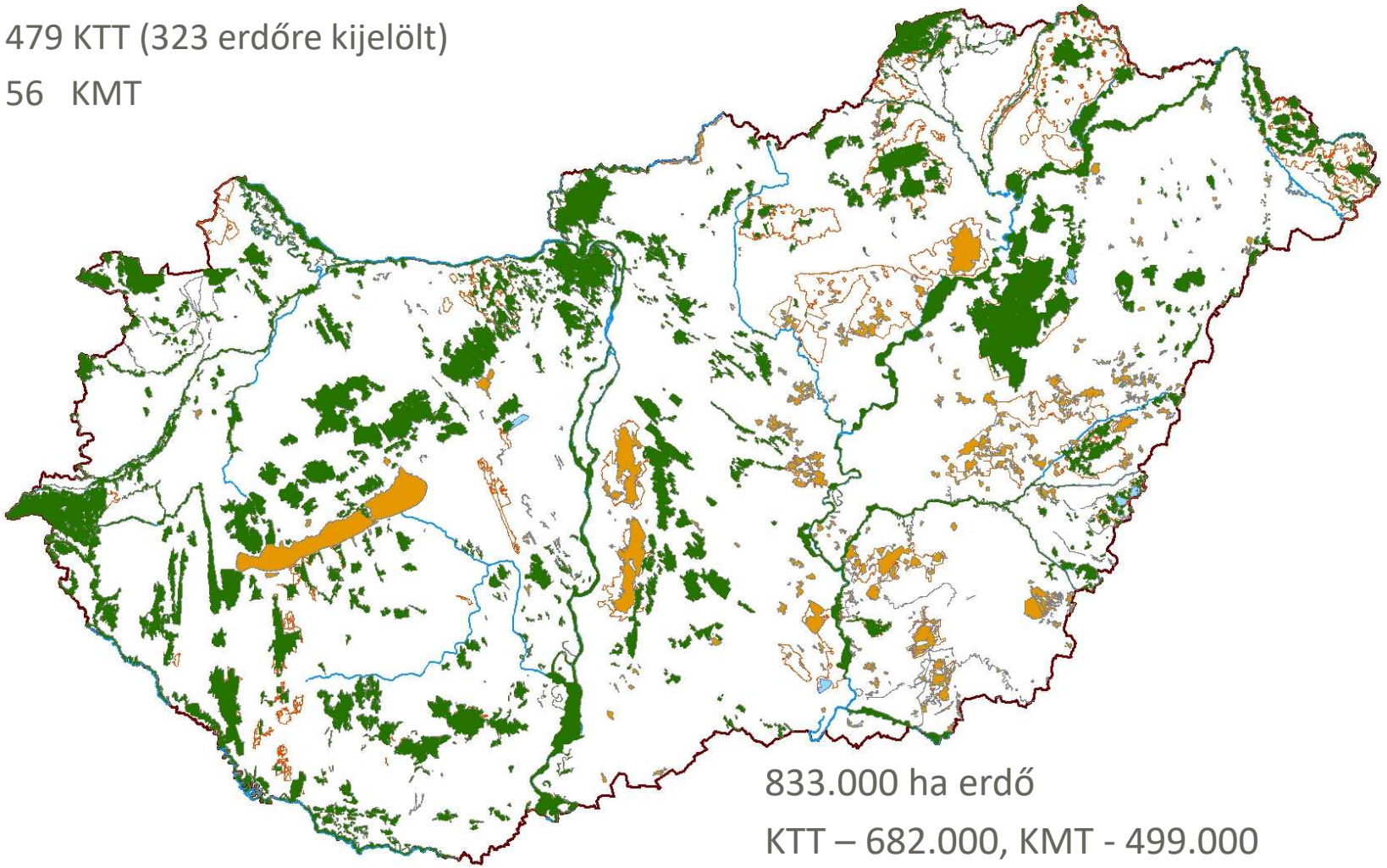

833.000 ha erdő

KTT – 682.000, KMT - 499.000

593.000 ha állami/180.000 ha magán

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Területkijelölés – erdei élőhelytípusok

9110 Mészkerülő bükkösök

9130 Szubmontán és montán bükkösök

9150 Közép-európai sziklai bükkösök

91F0 Keményfás ligeterdők

91K0 Illír bükk-erdők

91L0 Illír gyertyános-tölgyesek

91M0 Pannon cseres-tölgyesek

*91E0 Puhafa ligeterdők

*91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek

*91H0 Pannon molyhos tölgyesek

*91I0 Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek

*91N0 Pannon homoki borókás-nyárasok

* Kiemelt jelentőségű (prioritás)

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Erdei élőhelyek helyzete

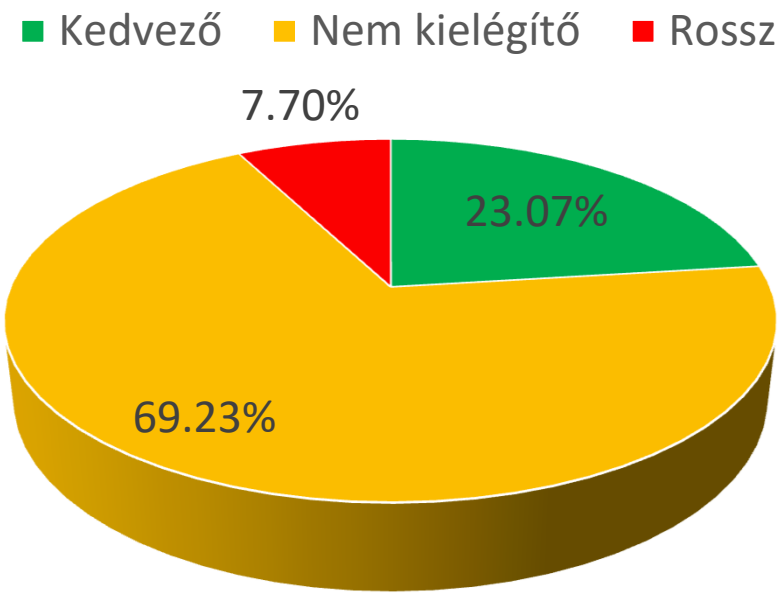

2013

- Elterjedés (range)
- Élőhely kiterjedése (habitat cover)
- Szerkezet és funkció (structure and function)
  - állomány jellegzetessége
  - tipikus fajok
- Jövőbeli kilátások (future prospect)
  - Veszélyeztető tényezők

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Erdős jogsértési eljárások

- Az élőhelyvédelmi irányelv nem megfelelő alkalmazása, illetve egyes rendelkezéseinek nem megfelelő átültetése
- **A Natura 2000 erdőterületek vizsgálatának, hatásbecslésének megfelelő integrálása a hazai erdőtervezés rendszerébe**
  - Sajóládi-erdő
  - Girincsi Nagy-erdő
  - Csaholc-Garbolci erdő

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Erdős jogsértési eljárások

Elvárt intézkedések

- Natura 2000 vizsgálat, hatásbecslés megvalósulását biztosítani az erdőtervezés rendszerében
- Új (kompenzációs) Natura 2000 területek kijelölése
- Élőhelyfejlesztési erdészeti intézkedések meghozatala az érintett és az újonnan kijelölt Natura 2000 területeken
- Natura fenntartási tervek készítése az új területekre
- Érintett fajra (díszes tarkalepke) kutatás, monitorozás, ismeretterjesztés
- Folyamatos jelentés az előrehaladásról

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Erdős jogsértési eljárások

Megtett intézkedések

- Új Natura 2000 területek (2) kijelölése
- Az erdőterv rendelet és a körzeti erdőterv készítéséről szóló (11/2010.) VM rendelet és a Natura (275/2004.) Korm. rendelet módosítása
- Útmutató az erdőtervezés során végzendő Natura vizsgálatról
- Nem védett Natura területeken az erdőtervi előírások felülvizsgálata az Evt. 113. § (15) alapján – „*Szakmai háttéranyag a hazai Natura 2000 területek kijelölésének alapjául szolgáló erdei élőhelytípusok kezelési irányelveinek meghatározásához*”
- Natura 2000 erdőkezelési elvárások érvényesítése - erdőterv rendeletek, körzeti erdőtervek, erdőterv határozatok, erdőgazdálkodási tevékenység bejelentés alapján történő gyakorlása

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Erdőtervrendeletek

Általános előírások

- Üzemmód – FANE kiemelt jelentőségű faj jelentős állománya
- Rendeltetés – Natura 2000 elsődleges (19.700 ha)
  - kiemelt közösségi jelentőségű, jelölő faj jelentős állományának élőhelye
  - kiemelt közösségi jelentőségű jelölő erdei élőhelytípus található
  - közösségi jelentőségű jelölő természetes vagy természetszerű erdő
- Natura 2000 fenntartási terv/Natura 2000 javaslat figyelembevétele – közösségi jelentőségű faj jelentős állománya esetén

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Erdőtervrendeletek

Általános előírások

- Természetességi állapot, biológiai és genetikai sokféleség, fajkészlet fenntartása/javítása vagy bővítése
  - fokozatos felújítóvágás/szálalóvágás tervezése
  - tarvágások térben és időben tagoltan
  - erdőborítás minél folyamatosabb fenntartása
  - véghasználat - kiterjedés, korosztályviszonyok, hagyásfa(csoportok), erdőszerkezet-átalakítás alternatív lehetősége
  - erdőnevelések – intenzíven terjedő fajok visszaszorítása, elegyesség fenntartása/javítása, szerkezeti változatosság, cserjeszint és erdőszegélyek megőrzése
  - vágásérettségi kor - vágásérettségi szakasz felső felében

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Erdőtervrendeletek

Körzetek tervezési alapelvei

- **Általános** elvek konkrét területhez, élőhelytípushoz, fajhoz kötése
- **Fajvédelmi** alapelvek
  - **Fában fejlődő rovarok/Denevérek** – hagyásfa/álló és fekvő holtfa, faüregek, böhöncös/odvas faegyedek
  - **Szegélylakó fajok** – cserjeszint és tápnövényfajok kímélete
  - **Madarak** – védőzóna (fészek körüli, lakott fészek körül szaporodási és utódnevelési időszakban 100-400 méter, nagyméretű fák, hagyásfák meghagyása)
  - **Növényfajok** – vegetációs időszak (tavaszi geofitonok), anyagmozgatás/készletezés

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Natura 2000 hatásbecslés - folyamata

SZAKASZ	KI VÉGZI/DÖNT	MIT VIZSGÁL	KIMENETE
ELŐVIZSGÁLAT (screening)	ERDÉSZETI HATÓSÁG (NPI – NATURA JAVASLAT)	VAN-E JELENTŐS HATÁS, KELL-E HATÁSBECSLÉST VÉGEZNI	NINCS JELENTŐS HATÁS – TERV ELFOGADHATÓ JELENTŐS HATÁS IGAZOLHATÓ VAGY FELTÉTELEZHETŐ – HATÁSBECSLÉST KELL VÉGEZNI
HATÁSBECSLÉS (appropiate assessment)	TERMÉSZET-VÉDELMI HATÓSÁG (ERDŐTERVEZŐ KÉSZÍTI)	HATÁS ÉRTÉKELÉSE KEDVEZŐTLEN/ NEM KEDVEZŐTLEN	KEDVEZŐTLEN HATÁS KIZÁRHATÓ – TERV ENGEDÉLYEZHETŐ KEDVEZŐTLEN HATÁS NEM ZÁRHATÓ KI – TERV ELUTASÍTÁSA

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Natura 2000 hatásbecslés - útmutató

- Erdőgazdálkodás élőhelytípusokra/fajokra gyakorolt hatása – területenként és értékenként elemezve – érintettség értékelése (nem kizárólag az erdei élőhelyeket vizsgálva!)
  - Faj: állománynagyság, elfoglalt terület, veszélyeztetettség, szaporodóképesség, regenerációs képesség
  - Élőhely: érintett állomány nagysága, elhelyezkedése, ritkaság, ellenálló-képesség, erdő szerepe a megőrzésben
  - Natura 2000 területi koherencia (puffer)
- Erdőterv-rendelet előírásainak való megfelelés
  - A negatív hatás elkerülése érdekében hozott intézkedések fajhoz/élőhelyhez kötve (korosztályviszonyok, állományszerkezet, véghasználati terület, szerkezet-átalakítás, természetes felújítás, szálaló vágás)

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Natura 2000 fenntartási tervek

Stratégiai dokumentum – célhoz illeszkedő intézkedések gyűjteménye

- aktuális, természetbeni állapothoz és használathoz, valamint a helyi adottságokhoz igazodó, összhangban a területrész rendeltetésével
  - Gazdálkodáshoz nem köthető – pl. létesítmények elhelyezése
  - Gazdálkodáshoz köthető
    - Általános – körzeti erdőtervezéshez illeszkedő, beépíthető – kitérve az erdőterv-rendeletben szabályozott valamennyi kérdésre – célállapot szerinti Natura 2000 irányelvek
    - Támogatási rendszerbe illeszthető – jövőbeli támogatások megalapozását szolgálja
- Kommunikáció – egyedi egyeztetés az erdőgazdálkodókkal

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Natura 2000 erdős támogatások

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap

Natura 2000 hálózatba tartozás az értékelési szempontnál plusz pont

- Erdőszerkezet-átalakítás
- Erdő-környezetvédelmi intézkedések
- Agrár-erdészeti rendszerek létesítése
- Fiatal erdők állománynevelése
- Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodás – erdőtervben meghatározott feladatok végrehajtása
  - Természetesség/faállomány-típus/korosztály szerint 40-230 (41-237 EUR/ha/év
  - 3000 (3500) kérelem/90.000 hektáron

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Gyakorlati tapasztalatok, meglátások

- Erdőgazdálkodók a korlátozásokat túlzottnak tartják – természetvédelmi alátámasztás mellett nincs erdőgazdálkodási
- A természetvédelmi szempontokkal szemben a fakitermelési hozamok biztosítása áll – hagyásfa-csoportok és FANE kimeríti a lehetőségeket
- Gyakran a védett Naturán is csak a közösségi érték jelenléte a mérvadó a korlátozás elfogadása tekintetében
- Erdőtervezés során saját kezdeményezésként ritkán terveznek természetvédelmi tervelőírásokat

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Gyakorlati tapasztalatok, meglátások

- Határ termőhelyen álló (extrazonális) erdők elvesztése
- Veszélyeztetett élőhelytípusok (maradvány állományok 91E0, 91F0, 91I0) – tarvágás és mesterséges felújítás tervezése, idős, egykorú állományok kíméletes felújítása nem megoldott
- A sokféleség megőrzése – ellenálló képesség és regenerációs képesség növelése – kis léptékű, mozaikos beavatkozások

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Összegzés

- Folyamatba épített hatásbecslés nagyobb arányban megvalósul
- Tervezést megalapozó adatátadás javult
- Fenntartás/helyreállítás biztosítékai – üzemmód, rendeltetés – részben megvalósult
- Célállapothoz igazodó hosszú távú tervezés hiánya - állománydinamika biztosítása
- Közös tervezés – természetvédelmi adatok és célok, valamint a gazdálkodási gyakorlat, technológia együtt, iteratív módon határozza meg a kezelést – van jó gyakorlat, de sablon nincs

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

LIFEINFORESTS

Összegzés

- Támogatási rendszer – a Natura kompenzáció megmaradt, következő pénzügyi ciklusra megalapozott javaslatok
- Szemléletben/látásmódban pozitív elmozdulás, területi különbségek, erősen személyfüggő
- Fenntartási tervezés – lehetőség egy másfajta kommunikációra
- További együttműködési lehetőségek – kölcsönös képzés, közös pályázatok, útmutatók aktualizálása

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

LIFEINFORESTS

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

Köszönöm a figyelmet!

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Király Gergely
Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar

Natura 2000 célok megvalósítása erdőterületeken

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA
2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

A Natura 2000 hálózat kijelölésnek szempontjai

- Madárvédelmi irányelv (79/409/EGK)
- Élőhelyvédelmi irányelv (43/92/EGK)
- Jelölő fajok: növények, „egyéb állatfajok”, madarak
- Jelölő élőhelyek
- Megfelelő reprezentáltság igénye
- Természetmegőrzési és madárvédelmi területek

- **275/2004. (X. 8.) „Natura 2000” kormányrendelet**

Tudományos előzmények

- Rendszertani kutatások
- Társulástani-élőhelytérképezési előrelépések
- Regionális térképezési programok
- Országos térképezési programok
- Természetvédelmi adatbázisok

Jogi / történeti előzmények

- Faji szintű védelem
- Védett területek hálózata
- Természetvédelmi törvény
- Erdőművelési szemléletváltás

Védett természeti területek Magyarországon

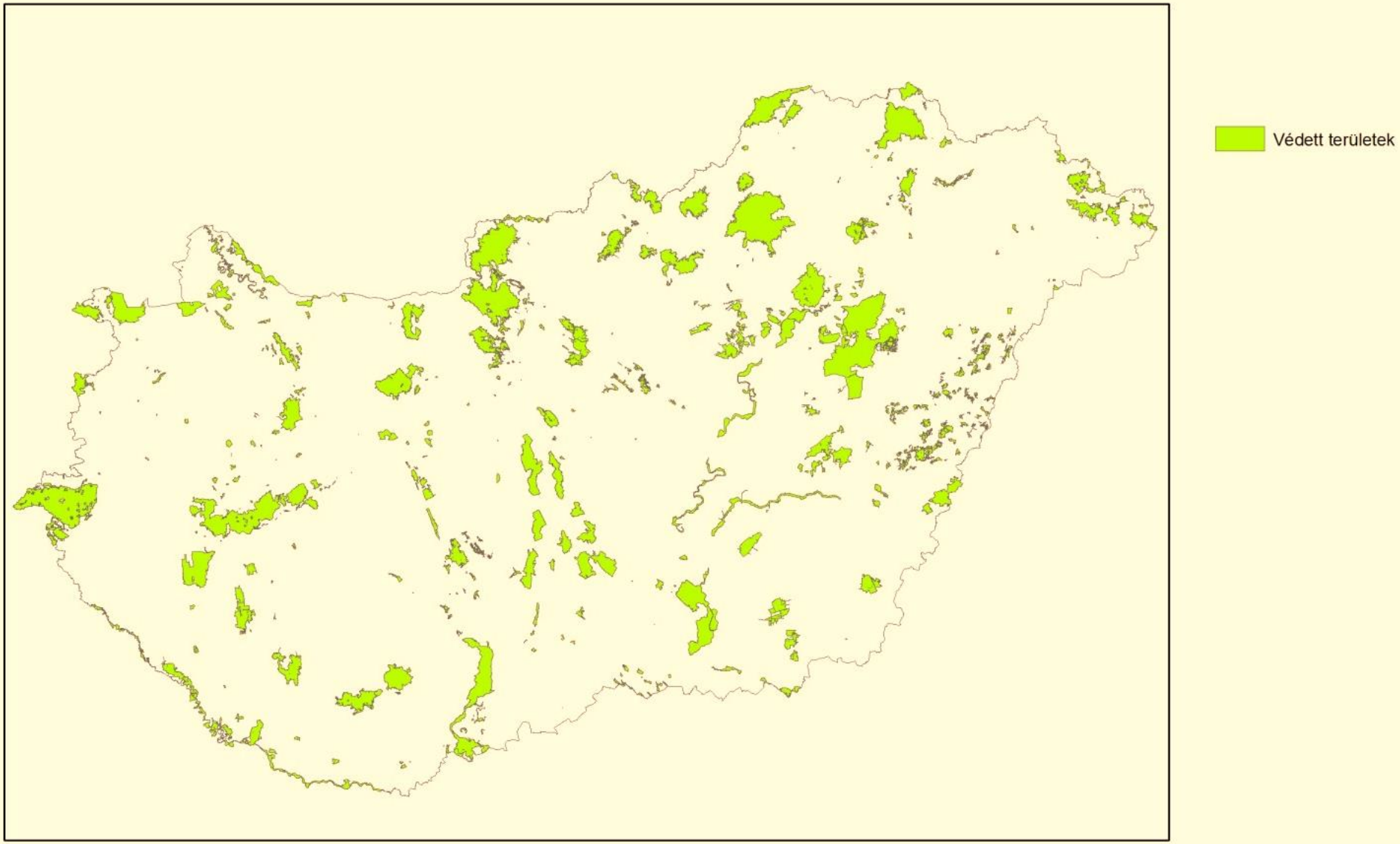

Natura 2000 területek Magyarországon

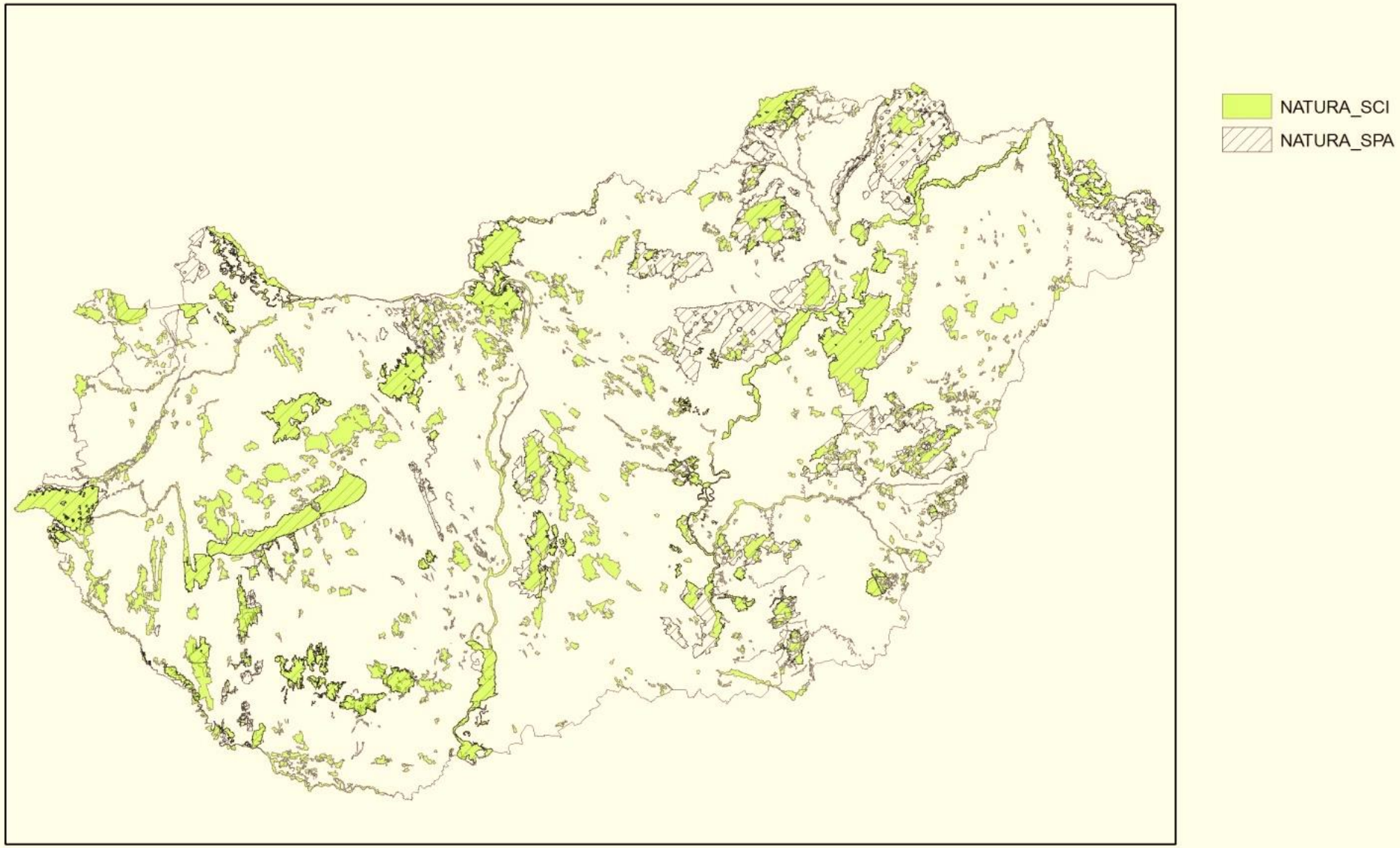

Erdők Natura 2000 területen

- Magyarország: 21% Natura 2000 terület
- Hazai erdők: 43% Natura 2000 terület
- természetmegőrzési területek (35%)
- madárvédelmi területek (25%)

Jelölés, lehatárolás:

- nem volt problémamentes
- 2004: fedvényként, szinte „rejtetten”
- 2010 után: hrsz alapon, kihirdetve

Természetességi kategóriák	Terület (ha)
Természetes és természetszerű erdő	448 156
Származék erdő	576 046
Átmeneti erdő	131 422
Kultúrerdő	656 793
Faültetvény	125 722
Összesen	1 938 139

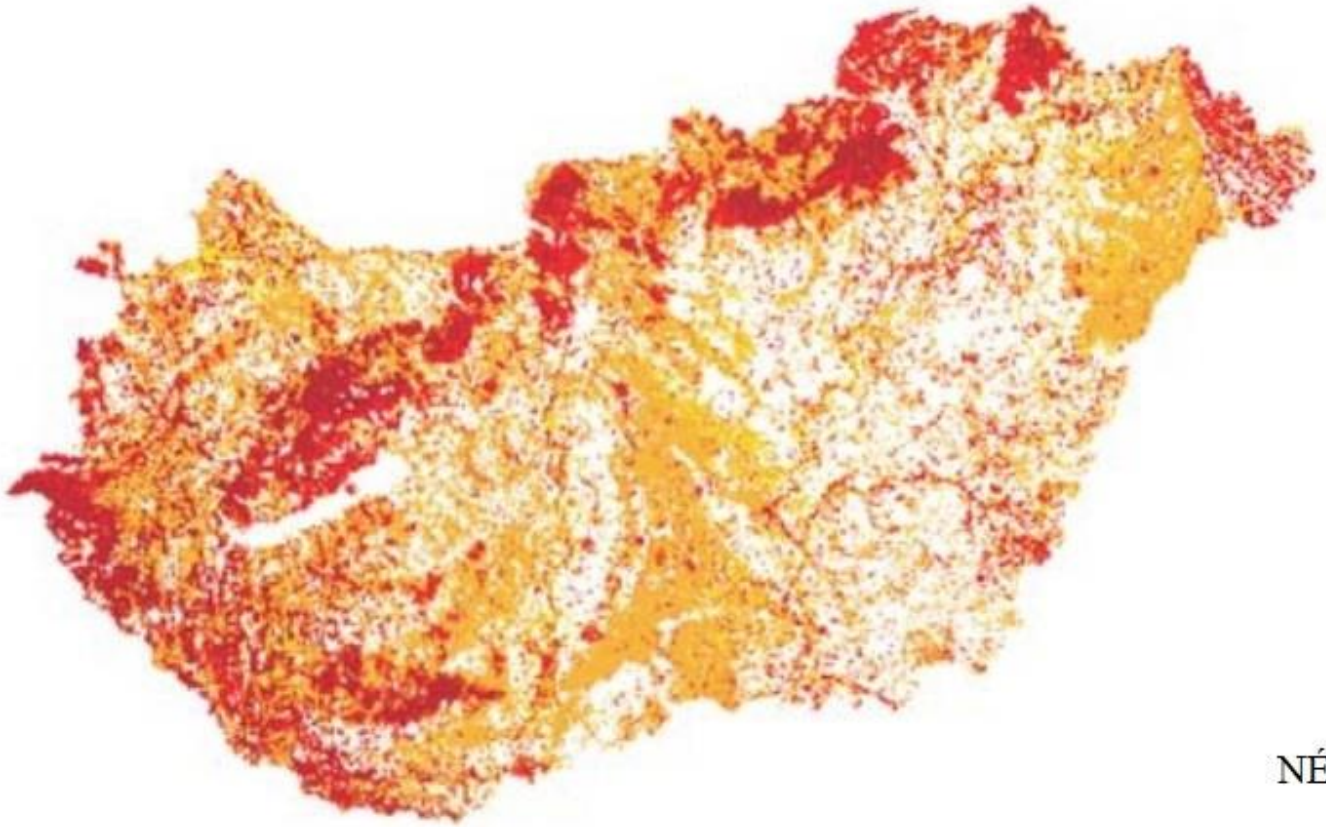

NÉBIH 2014

A Natura 2000 hálózatban található erdők természetessége

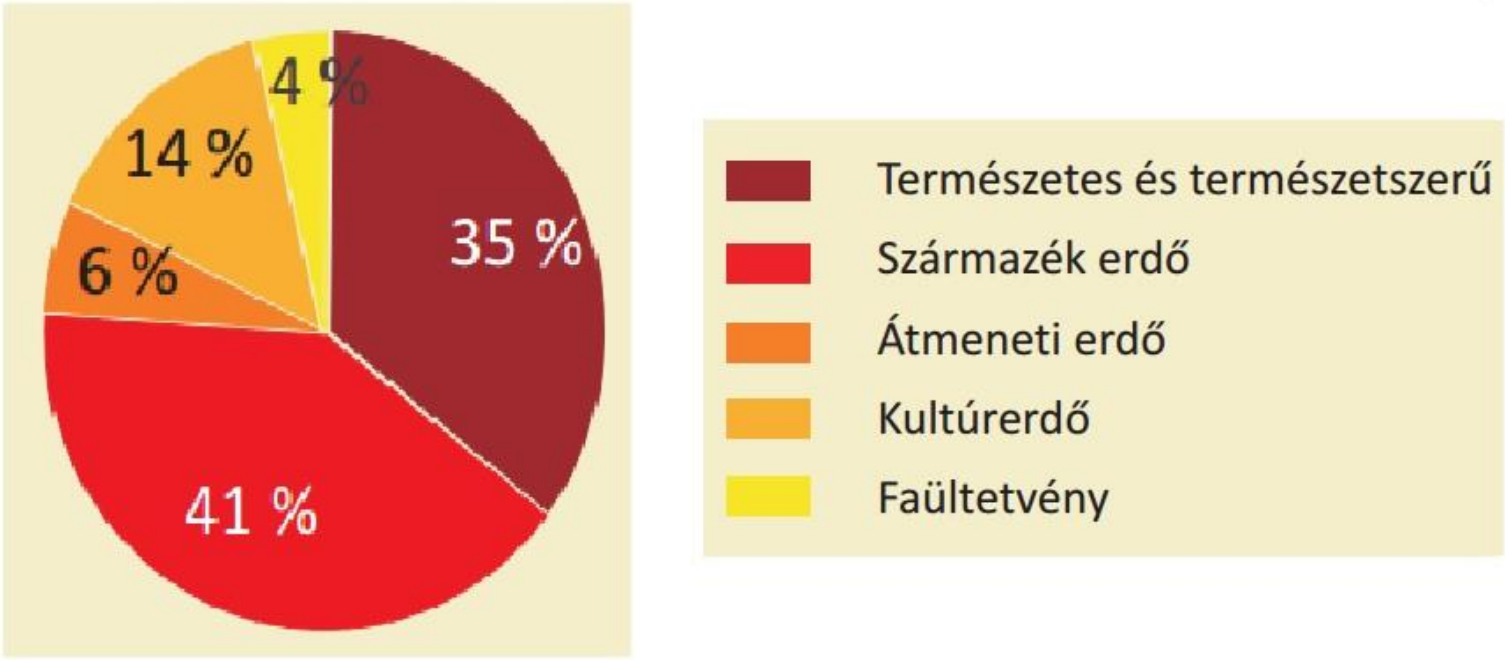

Forrás: NÉBIH Erdészeti Igazgatóság, Országos Erdőállomány Adattár 2014. jan. 1.

Erdőgazdálkodás Natura 2000 területeken

- Natura kormányrendelet (2004)
- Természetvédelmi törvény (1996)
- Erdőtörvény (1996, 2009)
- Natura 2000 fenntartási tervek
- Összhang az erdőkön kívüli Natura 2000 célkitűzésekkel
- Körzeti erdőtervek – az előírások realizálása az erdőművelés tekintetében
- Egyéb fejlesztések: általában engedélykötelesek
- Finanszírozás, támogatás: fontos tényező

Natura 2000 célok megvalósítása erdőkben – alaphelyzet

- A fenntartási célokat nem veszélyeztető, már korábban is folytatott tevékenység korlátozás nélkül folytatható

- Kedvező természetvédelmi helyzet megőrzése, fenntartása, helyreállítása – legalább szinten tartás, lehetőleg fejlesztés

- Erdők: speciális helyzet (magas arány a N2000 hálózatban, állami erdők aránya még magasabb)

- Adatbázisok és adathiányok

Natura 2000 célok megvalósítása – Jelölő fajok

- Jelölő növényfajok (36 faj)
  – kevés elterjedt faj: ezek nem erdeiek
  – sok ritka specialista: védelmük elsősorban nem Natura 2000 alapú

- Jelölő madárfajok (91 faj)
  – zömmel vízimadarak és ragadozók: jelentős korábbi tapasztalatok
  – viszonylag kevés elterjedt erdei faj: védelmük az általános irányelveken keresztül valósul/valósulhat meg

- Egyéb jelölő állatfajok (105 faj)
  – számos vízi faj
  – viszonylag kevés elterjedt erdei faj (köztük xilofág rovarok): védelmük az általános irányelveken keresztül valósul/valósulhat meg
  – viszonylag kevés ritka erdei faj: védelmüket számos más tényező is biztosítja
  – odúlakó denevérek

Natura 2000 célok megvalósítása – Jelölő élőhelyek

- Magyarországon 46 élőhelytípus, ebből 18 erdei (+ több átmeneti)
- Megfelelő leírás és azonosítási protokoll: ÁNÉR-könyv (2011)
- Fiatalos mint jelölő élőhely?
- Közösségi jelentőségű és kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok
- Néhány figyelemre méltó eset:
  - 91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)
  - 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea-val* és *Carpinus betulus*-szal
  - 91I0 Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.)

Natura 2000 célok *versus* erdőgazdálkodás

- Jelölő fajok tekintetében:
  - mérsékelt / regionális jelentőség
  - számos más jogszabályi kötöttség
- Jelölő élőhelyek tekintetében:
  - nagyvad-kérdés, víz-kérdés
  - folyamatos erdőborítás, „új” üzemmódok
  - tér- és időbeli korlátozások
  - fatermesztésre nem, vagy korlátozottan alkalmas élőhelyek (pl. sziklaerdők)
  - kiemelt ökológiai jelentőségű élőhelyek (pl. lápok, erdőssztyep)
  - gazdaságilag értékes, de konfliktusmentes élőhelyek (pl. bükkösök)
  - gazdaságilag értékes, problémás élőhelyek (pl. keményfás ligeterdők)
- Körzeti erdőtervezés felértékelődő szerepe – párbeszéd és tapasztalatcsere

LIFEINFORESTS

További fejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Király Gergely
Soproni Egyetem, Erdőmérnöki Kar

Köszönöm figyelmüket!

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA
2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Tímár Gábor

Heves Megyei Kormányhivatal

NATURA 2000 ELŐÍRÁSOK ALKALMAZÁSA

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Általános jogszabályok

275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet
az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

71/2007. (IV. 14.) Korm. rendelet
a fás szárú energetikai ültetvényekről

2009. évi XXXVII. Törvény (Evt)
73.§ (7), (8)

Általános jogszabályok

275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet

12. § (1) A védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területekkel érintett földrészlet tulajdonosa, vagyonkezelője, használója … **köteles tűrni** a természetvédelmi hatóságnak, az igazgatóságnak, illetve a természetvédelmi kezelést ellátó szervnek a védett természeti érték, **Natura 2000 terület oltalma, tudományos megismerése érdekében végzett tevékenységét**, így …

71/2007. (IV. 14.) Korm. rendelet

3. § (4) Védett természeti területen, valamint a védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területeken a külön jogszabályban meghatározott **invazív fajok** fás szárú **energetikai ültetvényként történő telepítése nem engedélyezhető**.

2009. évi XXXVII. Törvény (Evt)

73.§ (7), (8)

Általános jogszabályok

2009. évi XXXVII. törvény (Evt)

73.§ (7) Az erdészeti hatóság Natura 2000 erdőterületen a közösségi és kiemelt jelentőségű élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése érdekében **előírhatja**:
tisztítóvágás, gyérítés, készletgondozó használat, fokozatos felújítóvágás, szálalóvágás, szálalás esetén
• egyes fafajok,
• egyedi jellegzetességgel bíró (különösen odvas, böhönc) faegyedek,
• álló és fekvő holtfa,
• egészségügyi fakitermelés esetén legfeljebb 5 m3/ha mértékig álló és fekvő holtfa,
véghasználat esetén
• hagyásfák,
• a faállomány élőfakészletének 5 százalékos mértékéig facsoportok
visszahagyását.
(8) Az erdészeti hatóság a Natura 2000 erdőterületen a közösségi és kiemelt jelentőségű fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése érdekében a fakitermelés elvégzésére időbeli és térbeli korlátozást **állapíthat** meg.

Natura 2000 erdők Magyarországon

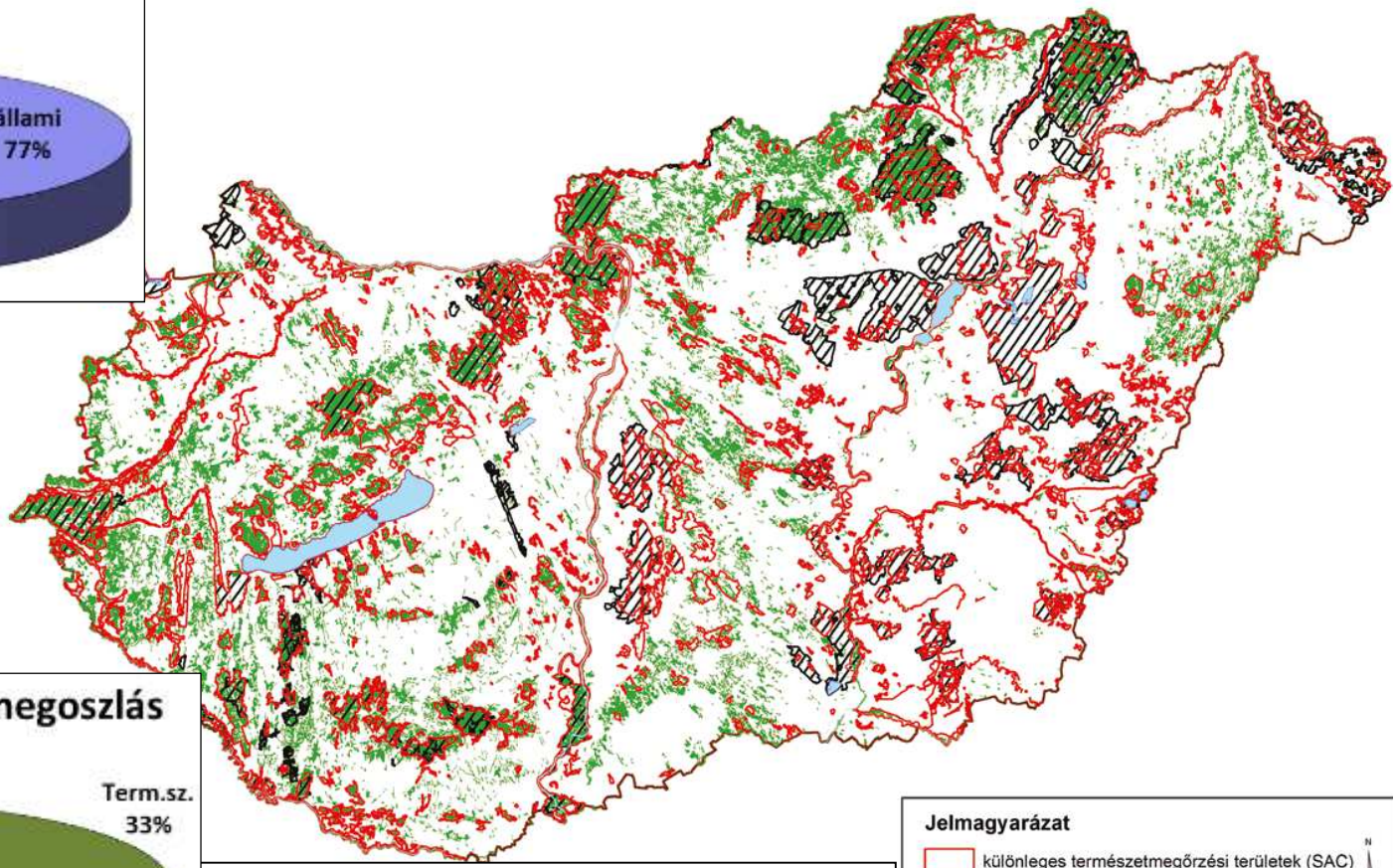

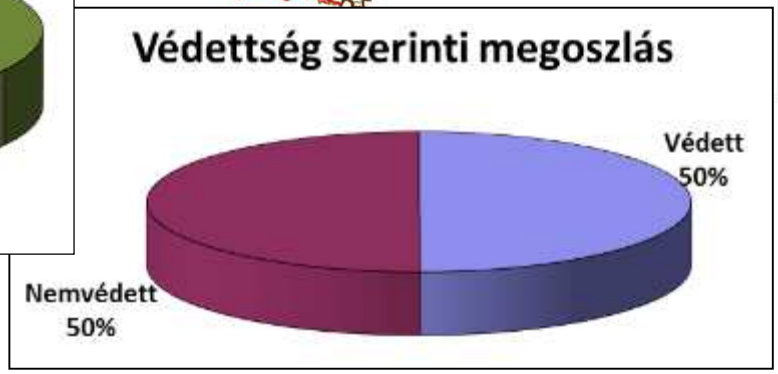

Különböző védettségek átfedése

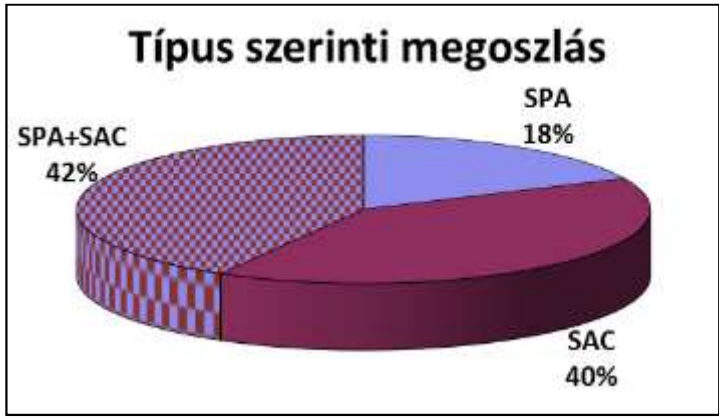

- különleges madárvédelmi terület (KMT)
- KMT + különleges természetmegőrzési terület (KTT)
- KMT + kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (KjTT)
- KMT + KjTT + védett természeti terület
- KMT + KjTT + védett természeti terület (+ ex lege védett terület)
- KMT + védett természeti terület
- KMT + ex lege védett terület
- KMT + KjTT + fokozottan védett természeti terület
- KMT + fokozottan védett természeti terület
- KMT + KjTT + fokozottan védett természeti terület + erdőrezervátum magterület
- KMT + KjTT + fokozottan védett természeti terület + erdőrezervátum védőzóna
- KMT + KjTT + védett természeti terület + erdőrezervátum védőzóna

FV: erdőrezervátum magterület, természeti övezet, a bioszféra-rezervátum magterület nemzetközi természetvédelmi kategóriák (bioszféra rezervátum, bioszféra rezervátum magterület, ramsari terület, világörökség helyszín)

Természetvédelmi jogszabályok

1996. évi LIII. Törvény (Tvt)

33.§ (3) Védett természeti területen lévő erdőben, a kezelési tervben foglaltakkal összhangban
b) **erdőfelújítást a termőhelynek megfelelő őshonos fajokkal** és - az (5) bekezdés a) pontja kivételével - természetes felújítási (fokozatos felújító vágás, szálalás, szálaló vágás) módszerekkel **kell végezni**.
(4) Védett természeti területen lévő erdőben a **fakitermelést vegetációs időszak alatt csak** természetvédelmi kezelési, növény-egészségügyi, erdővédelmi okból vagy havária helyzetben, a **természetvédelmi hatóság engedélyével lehet végezni**.

Kezelési tervek (pl. 6/2010. (III. 31.) KvVM rendelet)

- A középhegységi rekettyés tölgyesek*;* a törmeléklejtő erdők*;* a szurdokerdők*;* a hársas-kőrises sziklaerdők állományaiban **csak** nem őshonos, **invazív fás szárú növények visszaszorítása érdekében végzett beavatkozások végezhetők**.
- **Csak szálalás hajtható végre** a középhegységi mészkerülő bükkösök*;* mész és melegkedvelő tölgyesek és a molyhos tölgyes bokorerdők állományaiban.
- Az állami tulajdonú erdőben biztosítani kell, hogy az adott erdőrészletben becsült **teljes fatérfogat legalább 5%-a álló és fekvő holtfaként legyen jelen** a területen.

Alapcélok

275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet

4. § (1) A Natura 2000 területek **lehatárolásának és fenntartásának célja** az azokon található, az 1-3. számú mellékletben meghatározott **fajok** és a 4. számú mellékletben meghatározott **élőhelytípusok**
kedvező természetvédelmi helyzetének (*favourable conservation status*) megőrzése, fenntartása, helyreállítása,

valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló
természeti állapot, illetve **a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása**.

Alapcélok

- **elegyesség**
- **szerkezeti változatosság**
- **holtfa**
- **mikroélőhelyek**
- **működés, fennmaradás**

2009. évi XXXVII. törvény (Evt) 73.§

(7) Az erdészeti hatóság Natura 2000 erdőterületen … előírhatja:
- egyes **fafajok**,
- egyedi jellegzetességgel bíró (különösen odvas, böhönc) **faegyedek**,
- álló és fekvő **holtfa**,
- egészségügyi fakitermelés esetén legfeljebb 5 m3/ha mértékig álló és fekvő **holtfa**,
- véghasználat esetén **hagyásfák**, a faállomány élőfakészletének 5 százalékos mértékéig facsoportok visszahagyását.

(8) Az erdészeti hatóság a Natura 2000 erdőterületen … a fakitermelés elvégzésére **időbeli és térbeli korlátozást** állapíthat meg.

Erdőterv rendeletek

47/2014. (IV. 24.) VM rendelet (erdőterv-rendelet)

7. § (1) … a) az erdőnevelések során

aa) természetes, természetszerű és származék erdőkben a termőhelynek nem megfelelő, vagy az erdészeti **tájidegen elegyfafajokat** - különös tekintettel az **intenzíven terjedő fajokra** - *lehetőség szerint* teljes mértékben **vissza kell szorítani**;

ab) az átmeneti és kultúrerdőkben, valamint a faültetvényekben - *ahol arra lehetőség van*, de különösen a fekete- és erdeifenyves főfafajú erdőkben - megfelelő csoportos jellegű gyérítési módszerek alkalmazásával **elő kell segíteni az őshonos fafajok előretörését**;

ac) a nagy kiterjedésű, egykorú és kevés fafajból álló erdők lombkorona-, cserje-, valamint lágyszárú szintjében *elő kell segíteni* a **faji, életkori és szerkezeti változatosság növekedését**;

b) a fakitermelések során

ba) természetes, természetszerű és származék erdőkben *lehetőség szerint* egyenletes eloszlásban **böhöncös, odvas faegyedeket**, valamint **álló és fekvő holtfát kell visszahagyni** a területen;

bb) az **erdőszegélyek kialakulására**, valamint a meglévő erdőszegélyek **kíméletére** *különös hangsúlyt kell fektetni*;

bc) az erdészeti tájban őshonos fajokból álló cserjeszintet legalább olyan mértékben meg kell hagyni, vagy a cserjeszint szükségessé váló átmeneti eltávolítását olyan módon kell végrehajtani, hogy az adott **erdőtársulásra jellemző cserjeszint** kialakulásának **feltételei biztosítottak** legyenek;

bd) a készletező helyek és a közelítő nyomok kijelölése során a **természeti értékek** és a természetes újulat *lehetséges* **legkisebb mértékű károsítására** *kell törekedni*;

be) a **vágástéri maradék égetéssel** történő megsemmisítését … *lehetőség szerint* kerülni kell;

Erdőterv rendeletek, vegetációs időszak

kezdete

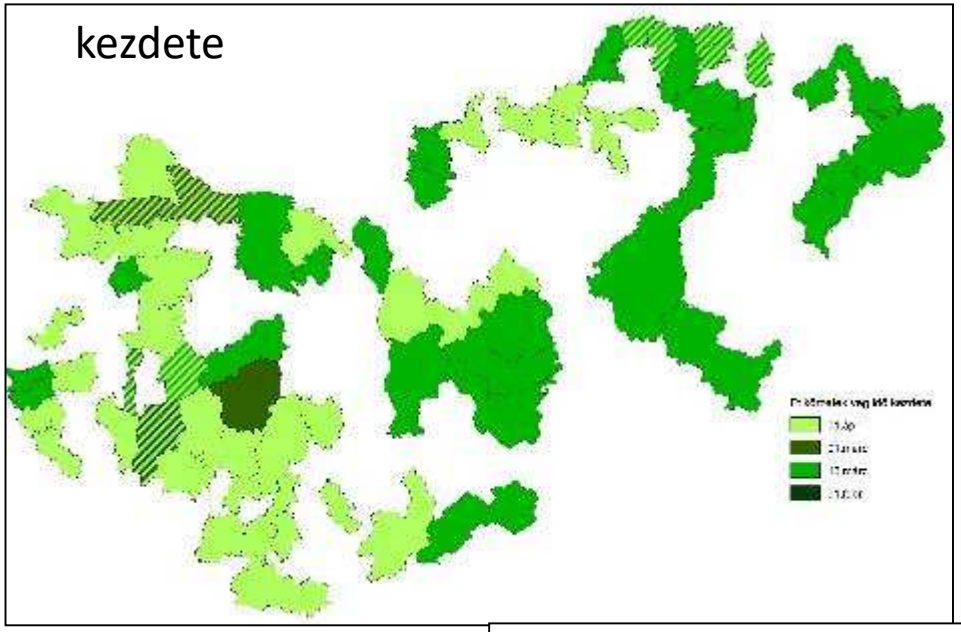

vége

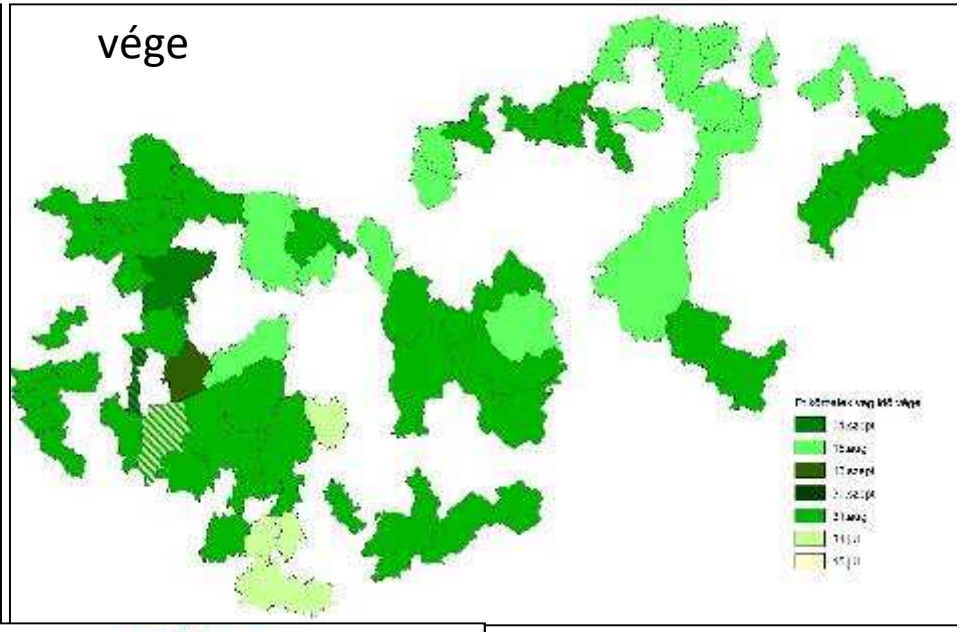

hossza

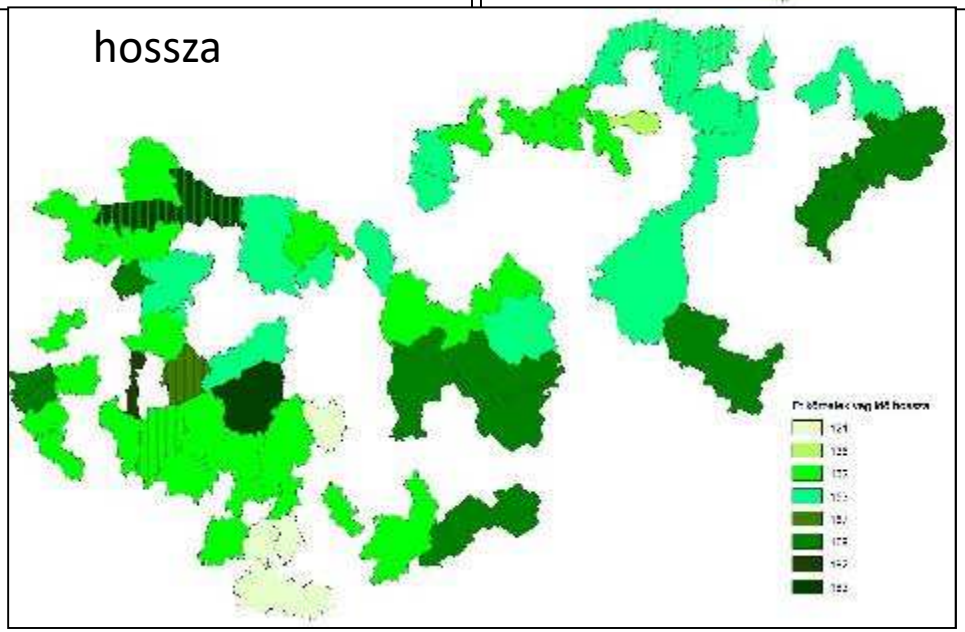

Erdőterv rendeletek, akácosok átalakítása

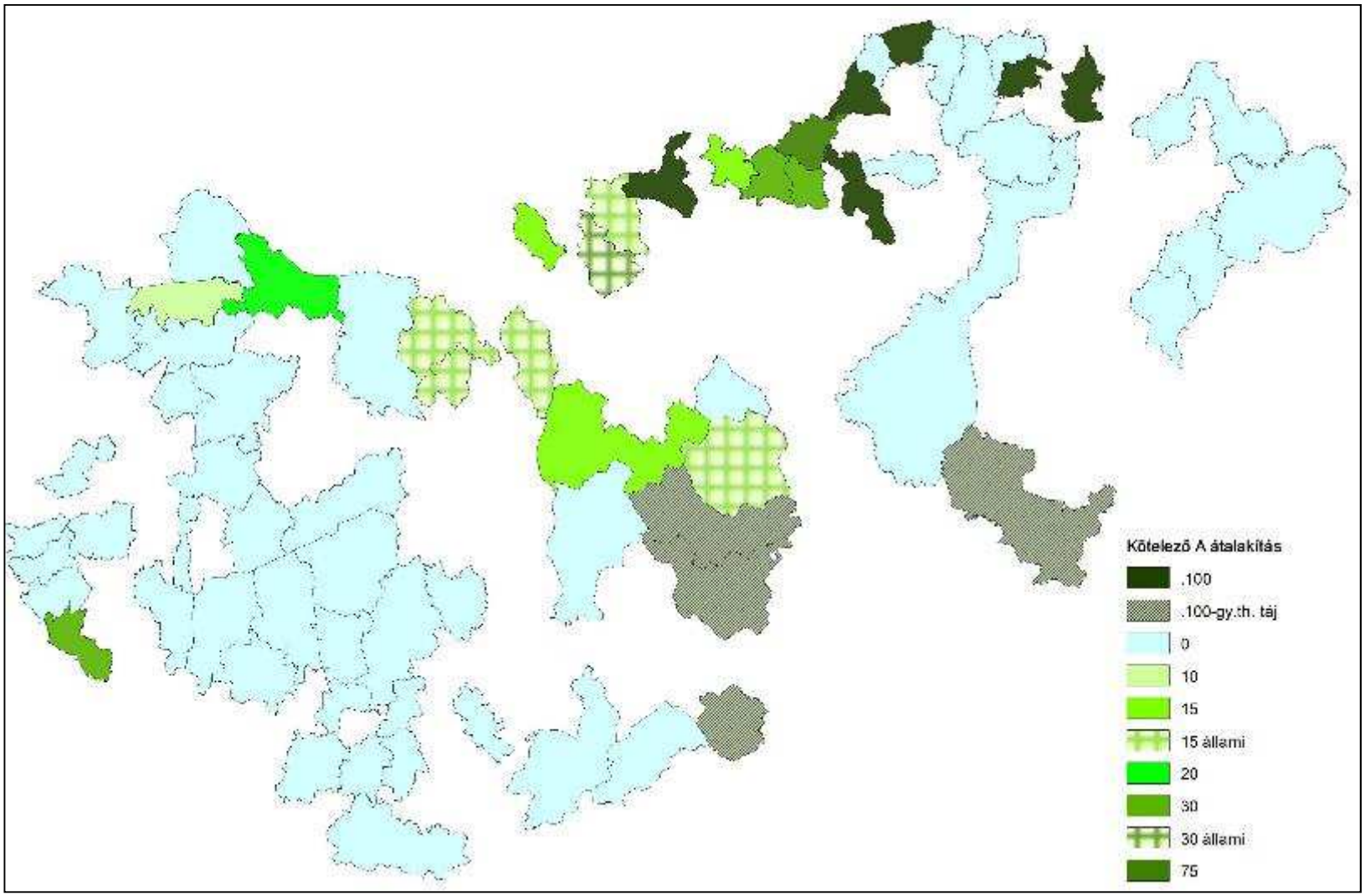

Erdőterv rendeletek, vágásérettségi korok

kocsányos és kocsánytalan tölgyesek

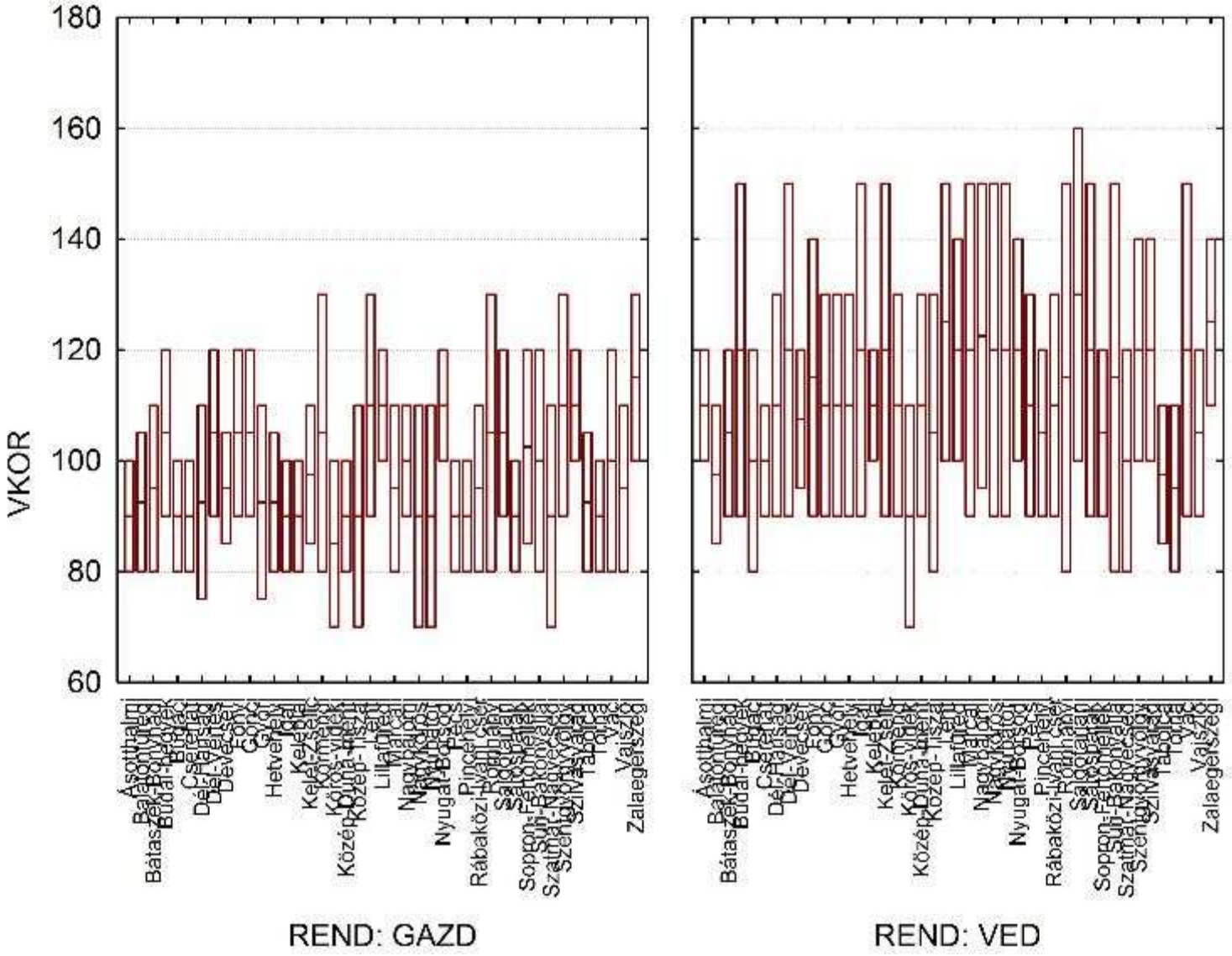

Erdőterv rendeletek, vágásérettségi korok

kocsányos és kocsánytalan tölgyesek

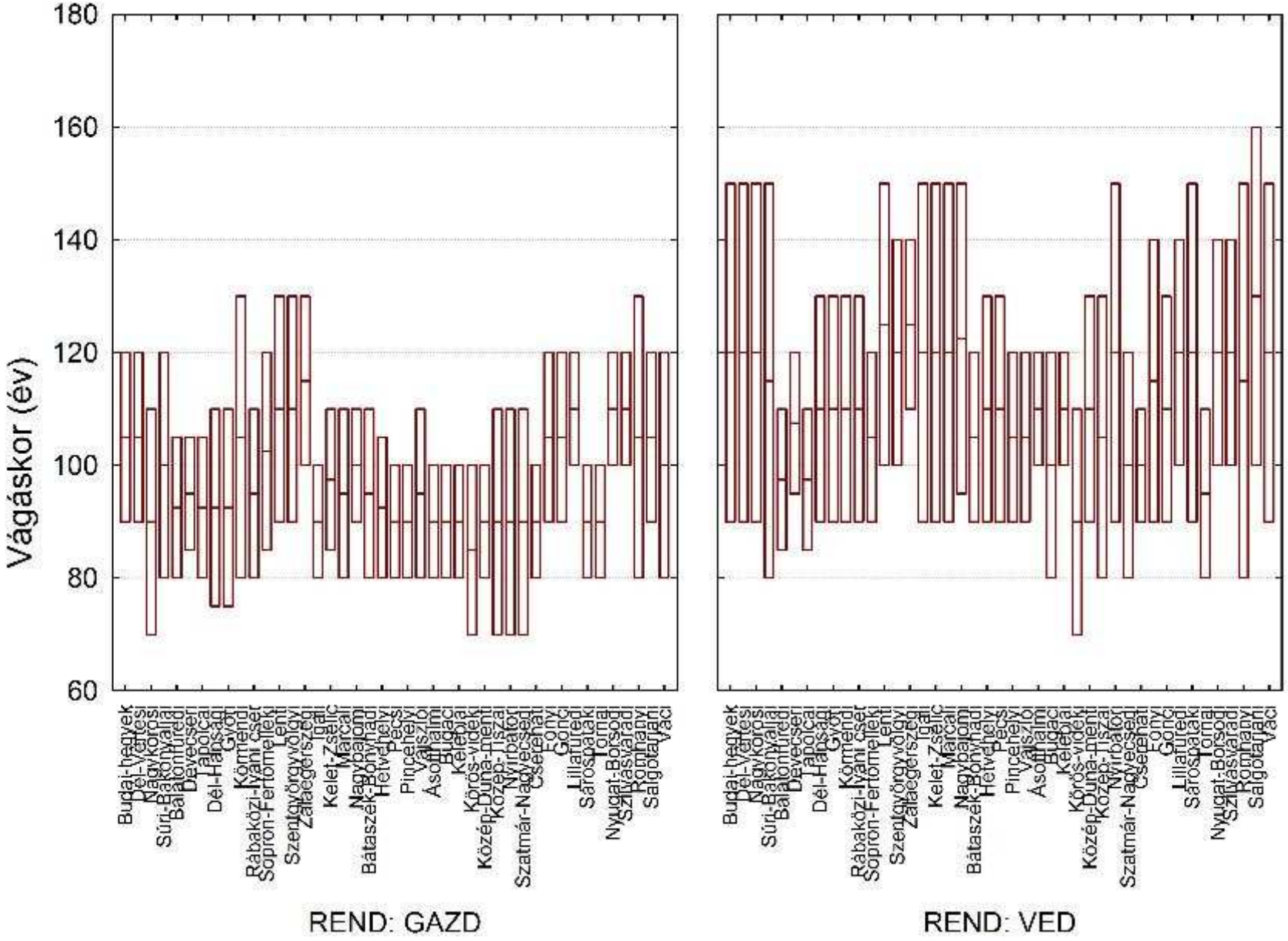

Erdőterv rendeletek, vágásérettségi korok

kocsányos és kocsánytalan tölgyesek

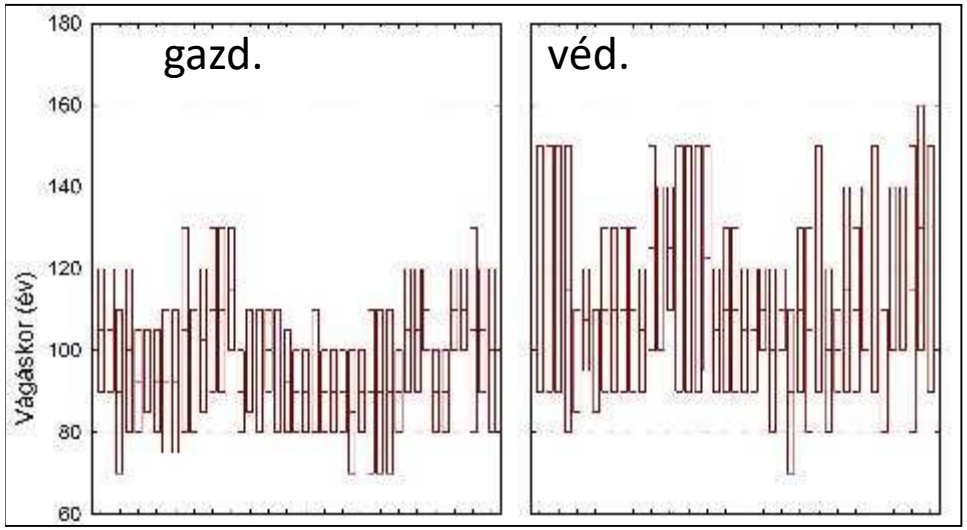

gyertyános-tölgyesek

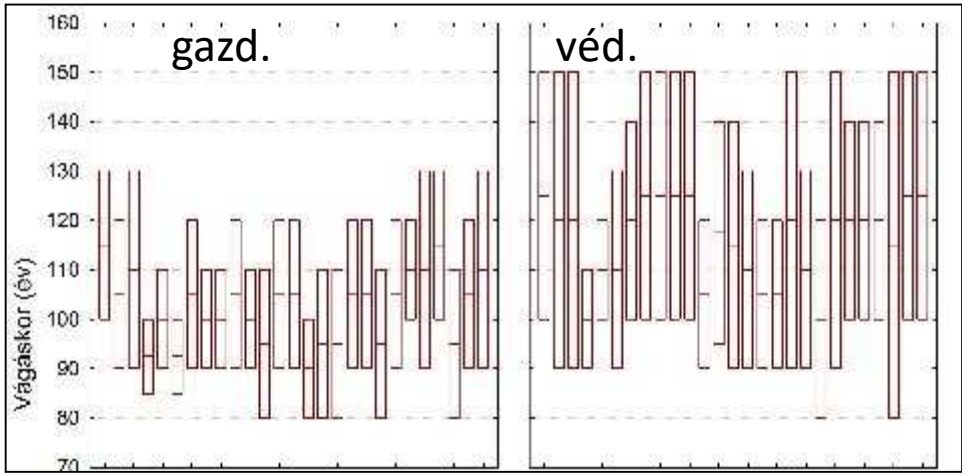

akácosok

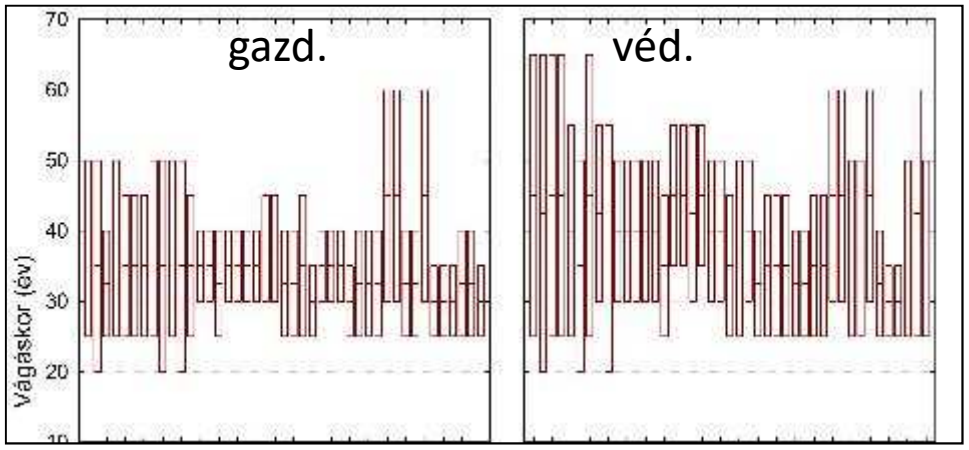

Erdőterv rendeletek, jó példák

Az … erdőnevelési munkák tervezése során a fafajonkénti beavatkozási erélyek mértékét úgy kell megállapítani, hogy … a **díszes tarkalepke** *(Euphydryas maturna)* előfordulási helyein a területen található **magas kőris faegyedek védelmére** kiemelt figyelmet kell fordítani.

A **tavaszi fésűsbagoly** (*Dioszeghyana schmidtii*) monitorozott adatok alapján ismert élőhelyén és annak környezetében … a véghasználatokat úgy kell tervezni, hogy az előfordulási helyül szolgáló élőhelytől számított **legalább 300 méteren belül** mindig legyen … **legalább 1,0 hektár** területű, **középkorú (50–60 éves) molyhos tölgyes vagy cseres tölgyes** faállománytípusú erdő.

Erdei forrás, illetve **lápfolt körül 1 famagasságnyi körben véghasználat nem tervezhető**.

A **tőzegmohás lápok és ingólápok** (7140) védelme érdekében a nevelővágások tervezése során *tekintettel kell lenni* az **intenzíven terjedő fa- és cserjefajok visszaszorítására**, és … *elő kell segíteni* a lápokat övező **akácosok erdőszerkezet-átalakítását**.

Erdőterv rendeletek, jó példák

A nevelővágások és az erdőfelújítások során az **intenzíven terjedő idegenhonos** és az **erdészeti tájidegen** fafajok és cserjék … teljes mértékű **visszaszorítását** célzó erélyekkel kell tervezni. A felsorolt fafajokkal/fajtákkal erdősítés nem írható elő még elegyfafajként sem.

Az **erdőneveléseket** úgy kell tervezni, hogy azok elősegítsék az idegenhonos, valamint az erdészeti tájidegen fafajok visszaszorítása mellett a termőhelynek megfelelő és az erdészeti tájban **őshonos elegyfafajok** (pl. ...) **megőrzését**.

Az alábbi **fakitermelési** tevékenységek **vegetációs időszakban való korlátozása nem indokolt**: a) az **intenzíven terjedő … főfafajú** erdőkben, a téli sarjelfagyás elősegítése, illetve az akác visszaszorítását célzó vegyszeres tuskókezelés hatékonyságának biztosítása érdekében augusztus 1-től végzett fakitermelések, valamint
b) árvíz, viharkár, tűzkár esetén a további károsítások elkerülése érdekében a **károsítással érintett faanyag** feldolgozása.

Farkasboroszlán (Daphne mezereum)	február 15-től március 31-ig,
Turbánliliom (Lilum martagon)	szeptember 1-től szeptember 30-ig

Natura 2000 fenntartási tervek

275/2004. (X. 8.) Korm. Rendelet 4. § (5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület **kezelésére vonatkozó javaslatokat**, valamint ezek **megvalósításának lehetséges eszközeit** tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati **szabályokat nem állapít meg**.

Táji léptékű, természeti egységre vonatkozó terv

A Mátra északi letörése (HUBN20047) erdeinek korcsoport és üzemmód szerinti megoszlása

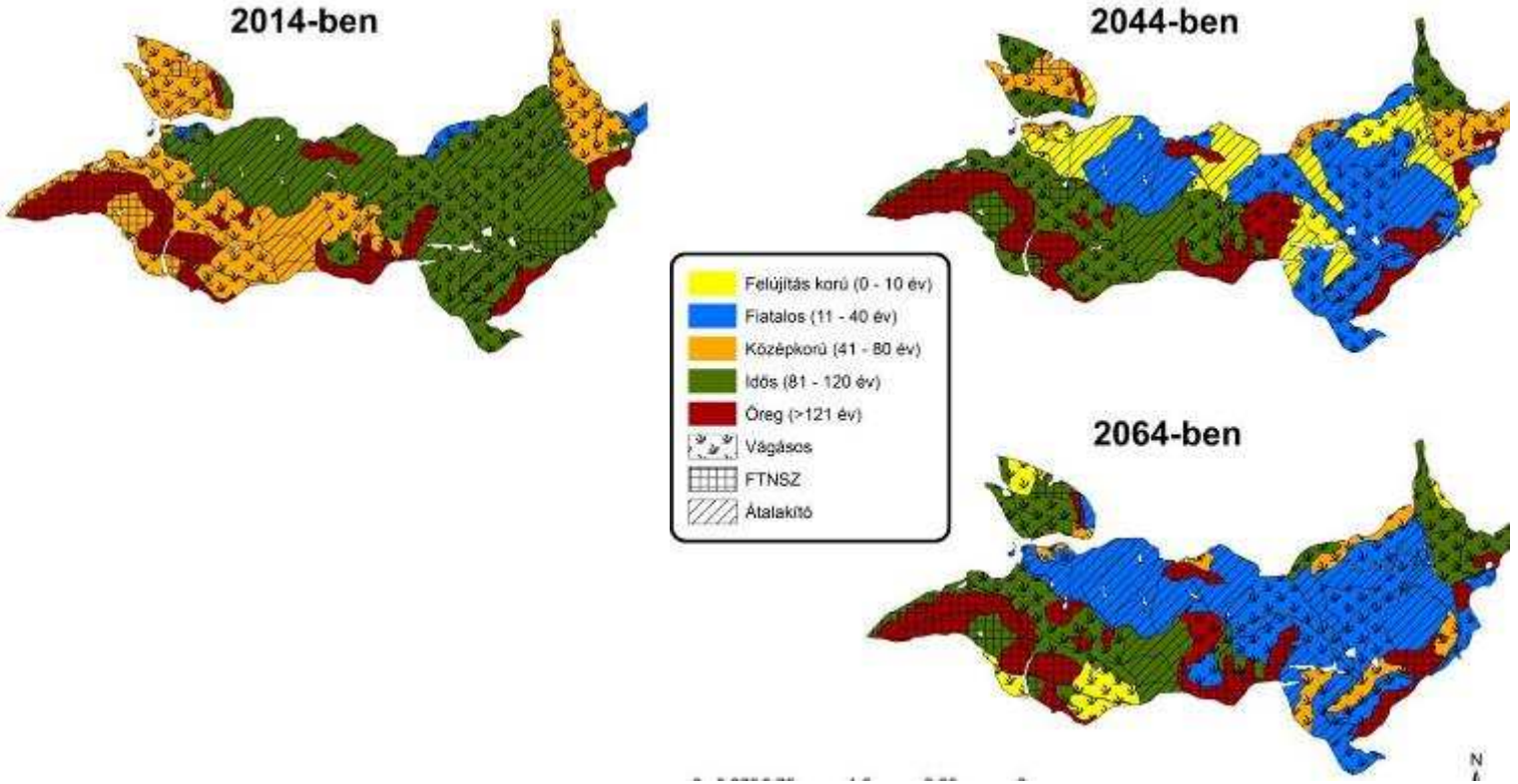

Pályázati elvárások

Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

Természetesség, fafaj, kor szerint differenciált támogatás, képzésen való részvétel

Erdő-környezetvédelmi kifizetések

- Szálaló erdőgazdálkodás
- Erdőállományok kézimunka igényes ápolása
- Természetkímélő anyagmozgatás

Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

- Intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása
- Tarvágást követő teljes erdőszerkezet átalakítás
- Erdőállomány alatti erdősítéssel történő teljes erdőszerkezet-átalakítás
- Alátelepítés során állománykiegészítéssel történő erdőszerkezet-átalakítás
- Erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása
- Klímarezisztens szaporítóanyaggal történő erdőfelújítás

Problémás területek

Pályázati keretösszegek csökkenése

Biotikai (jelölő élőhelyi) adatok

cseres-tölgyes FATI (Adattár) + L2a ÁNÉR (élőhely-térkép)

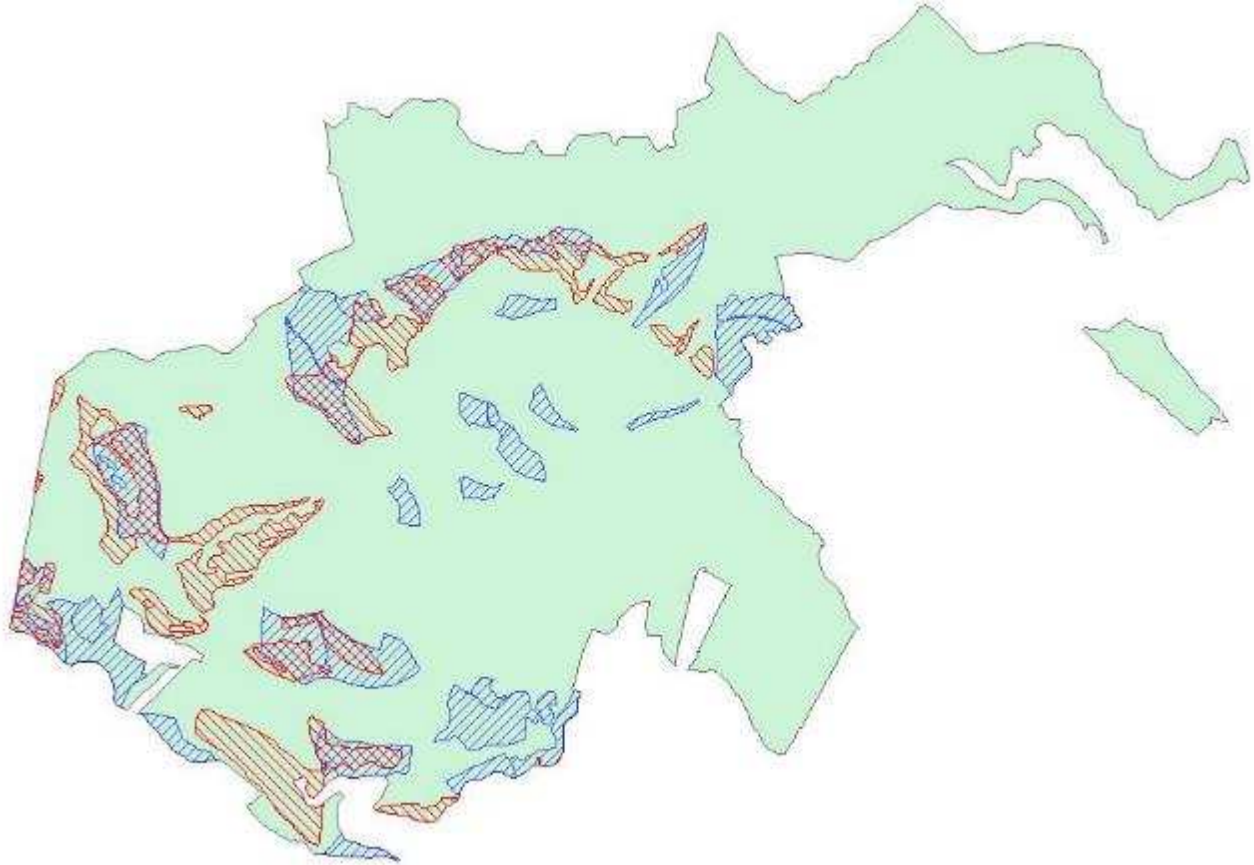

Problémás területek

Fajok, élőhelyek eltérő kezelése

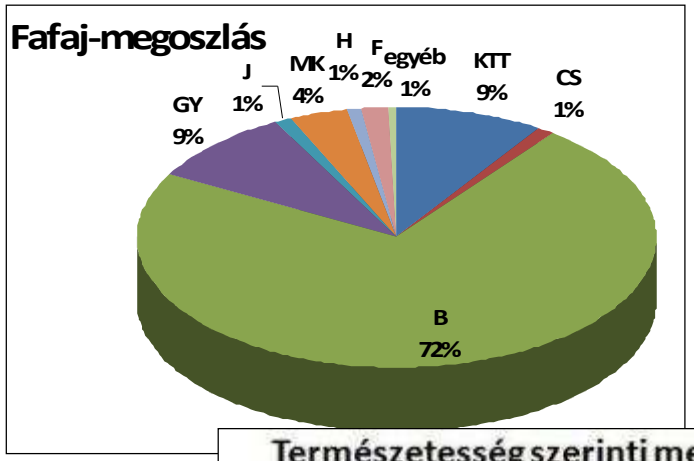

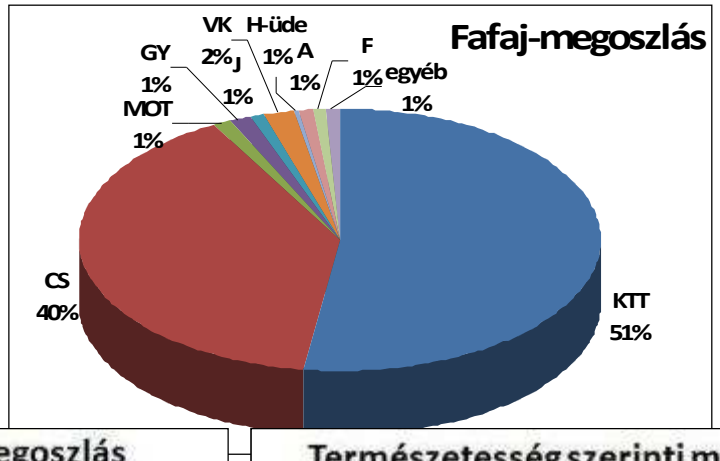

cseres-tölgyes

bükkös

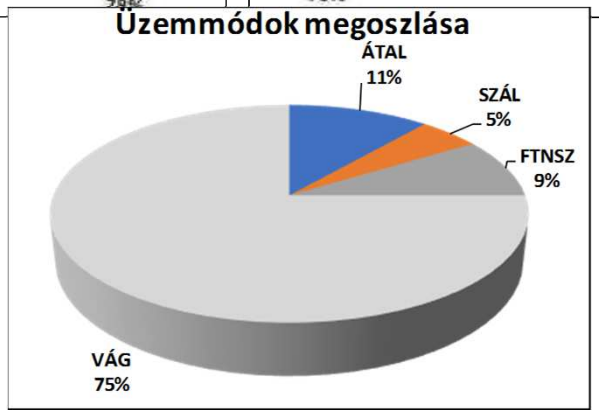

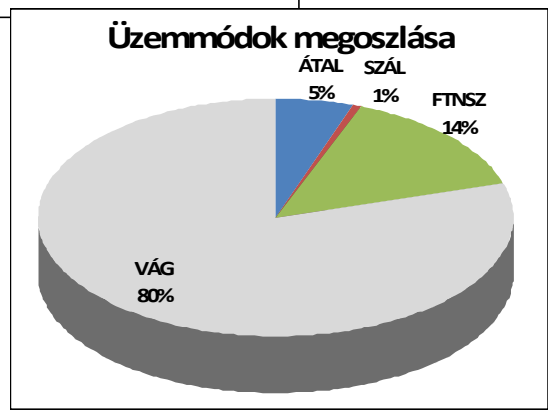

Jó példák

Parádfürdői erdészet,
Mátra északi letörése

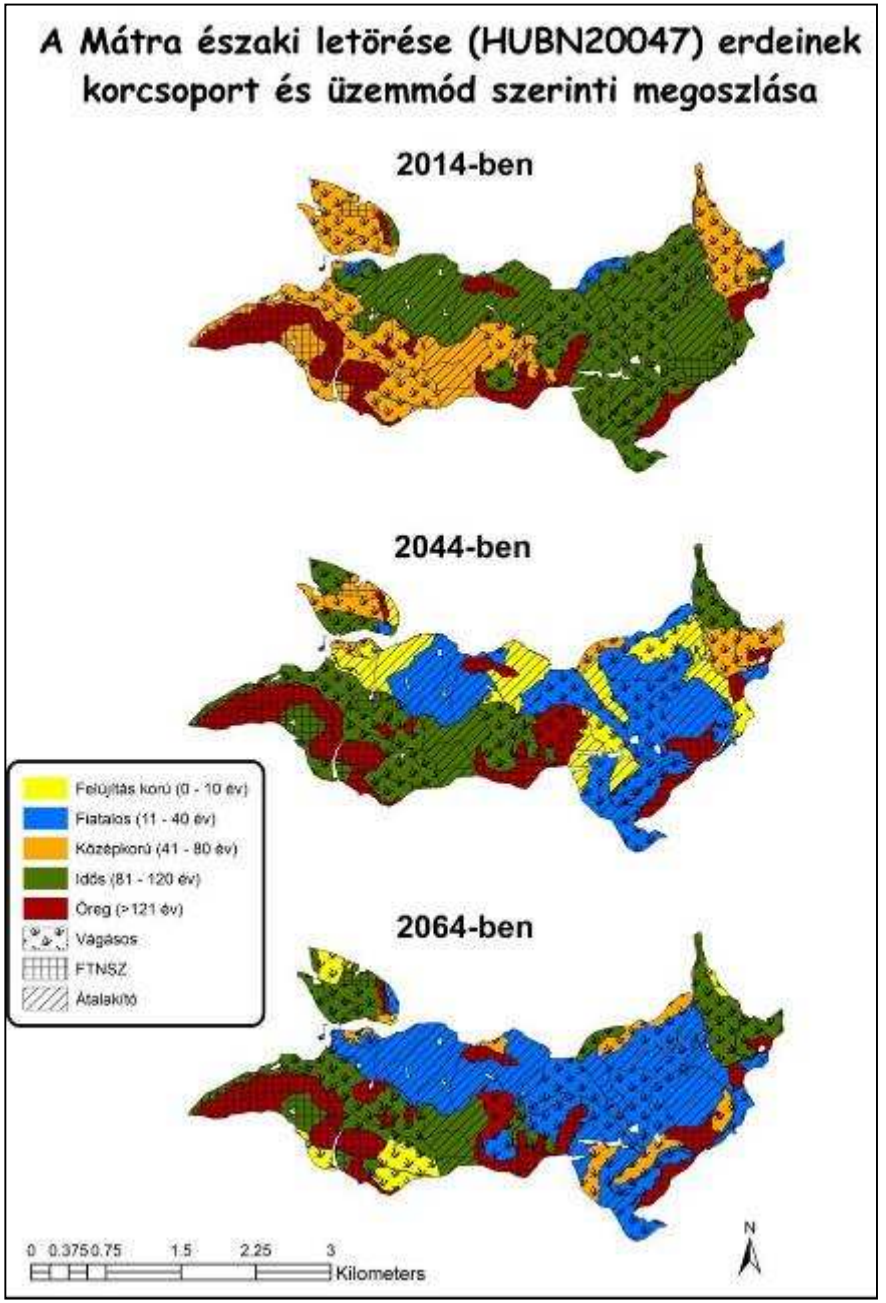

Jó példák

Királyréti Erdészet

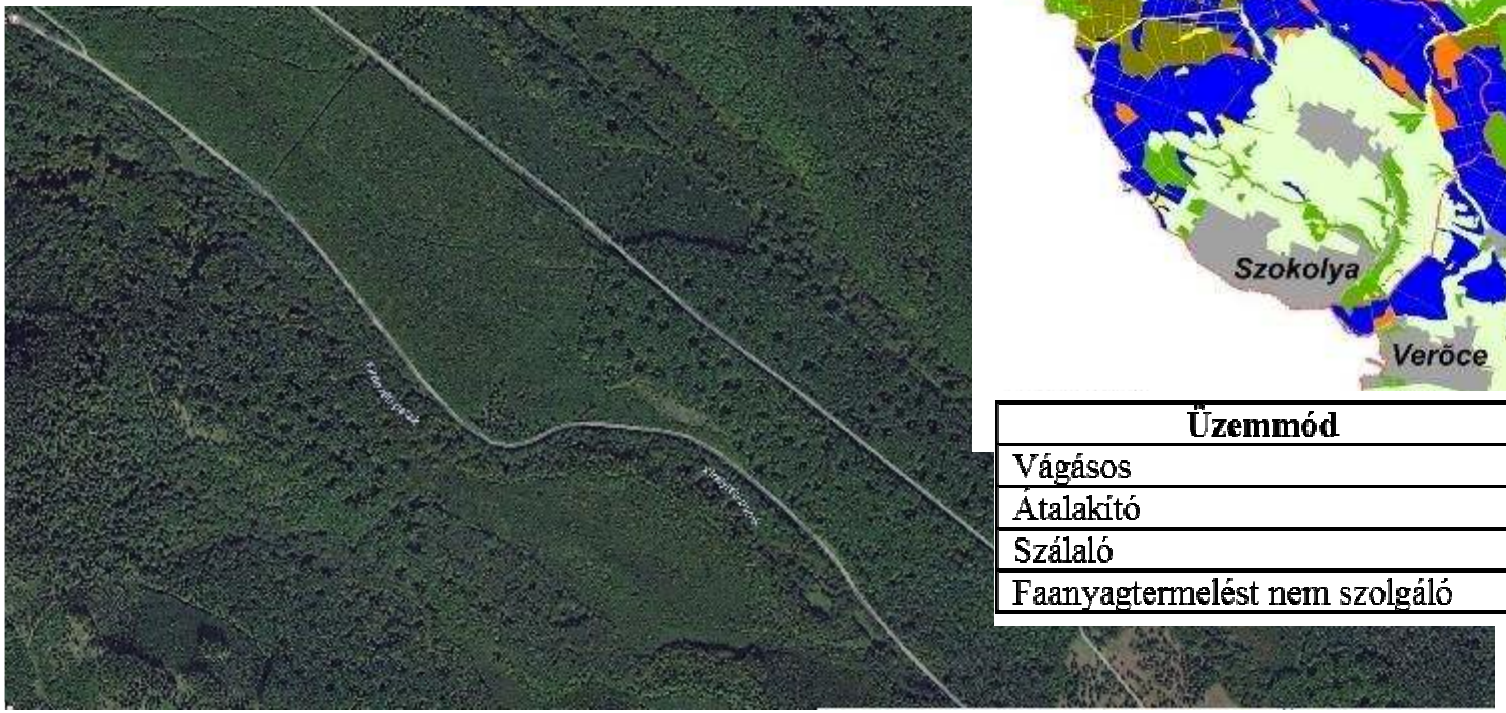

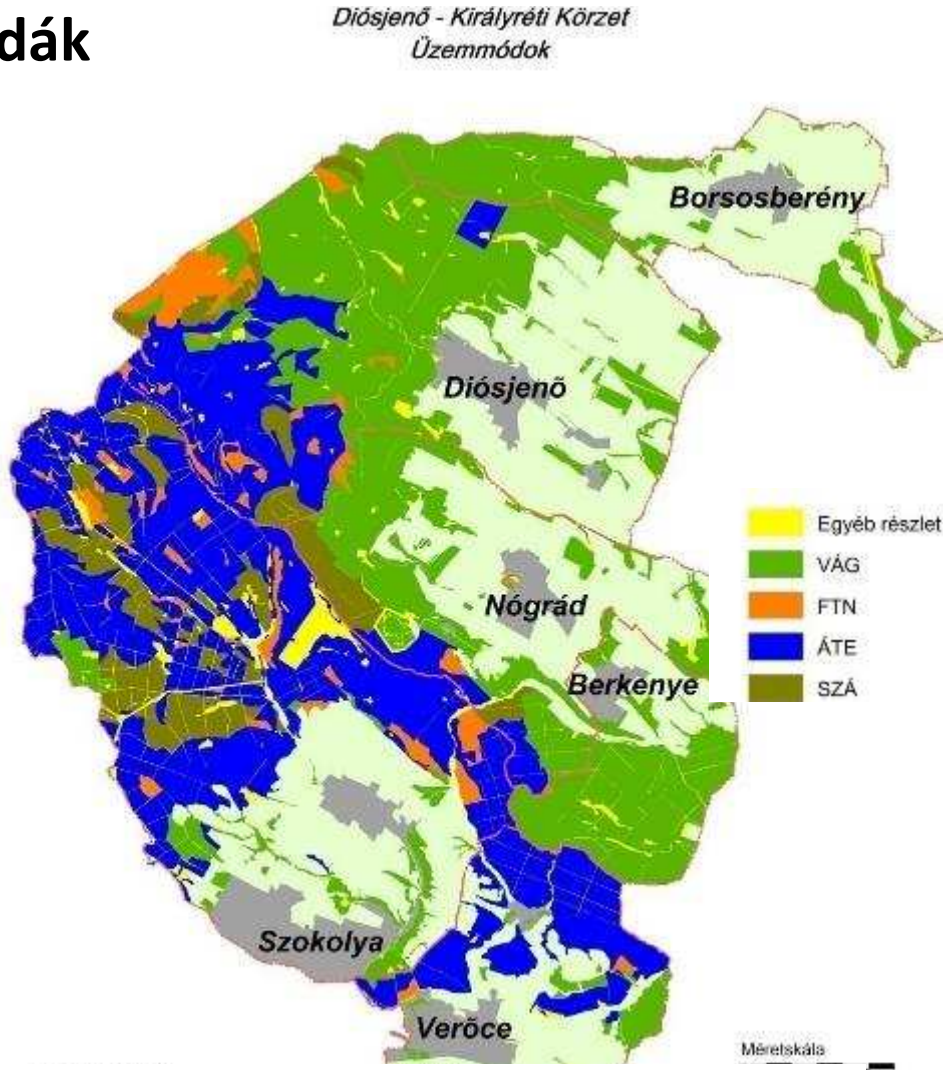

Üzemmód	terület (ha)
Vágásos	5.371,24
Átalakító	4.686,41
Szálaló	1.099,21
Faanyagtermelést nem szolgáló	616,44

Jó példák

Magánerdő

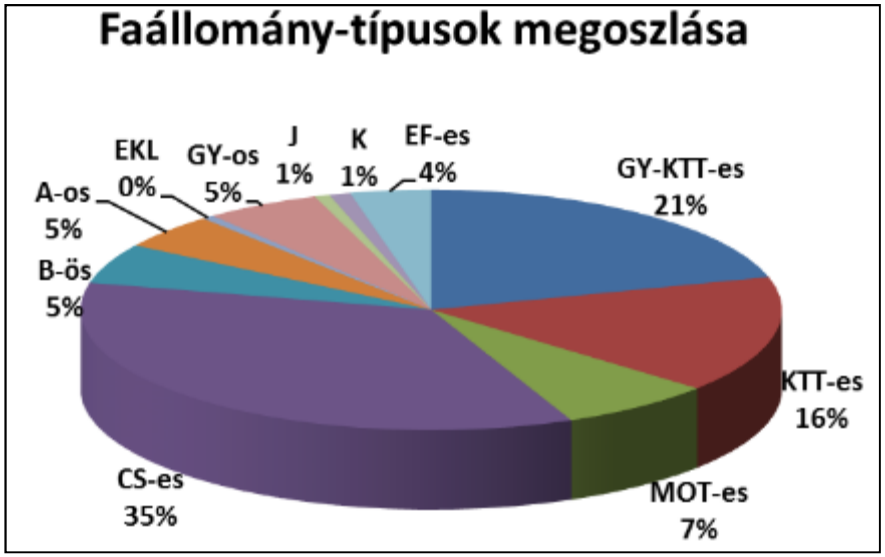

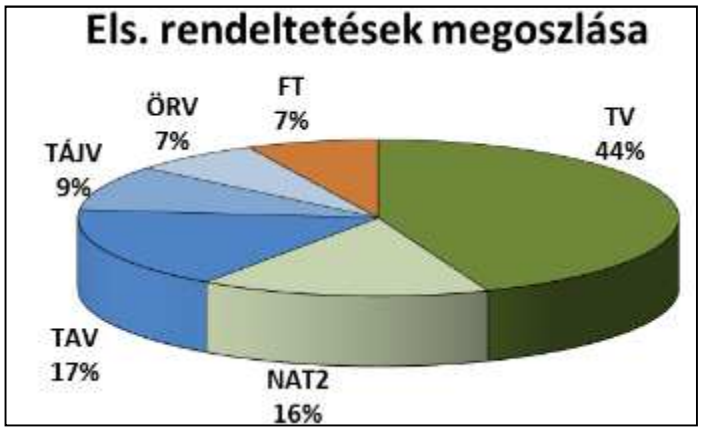

Jó példák

Magánerdő

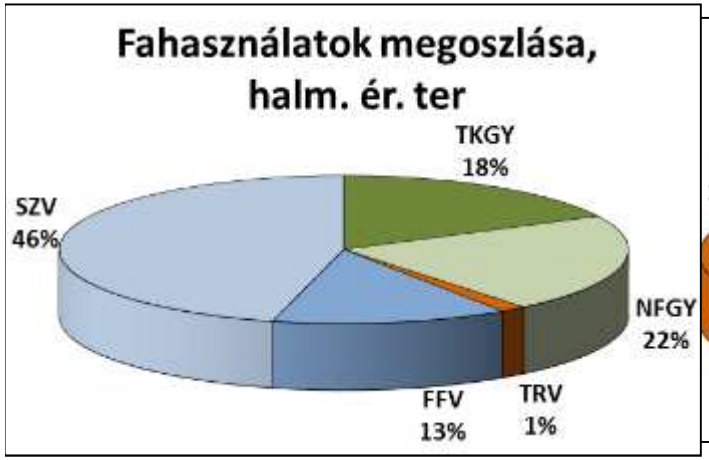

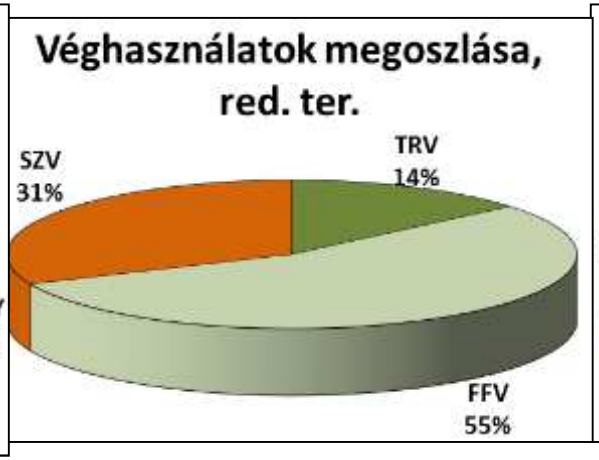

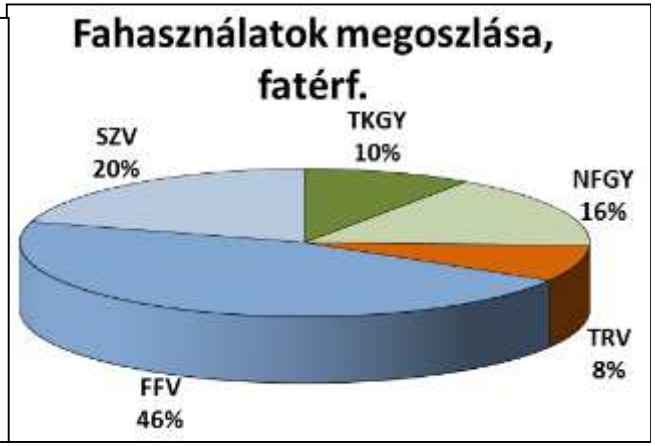

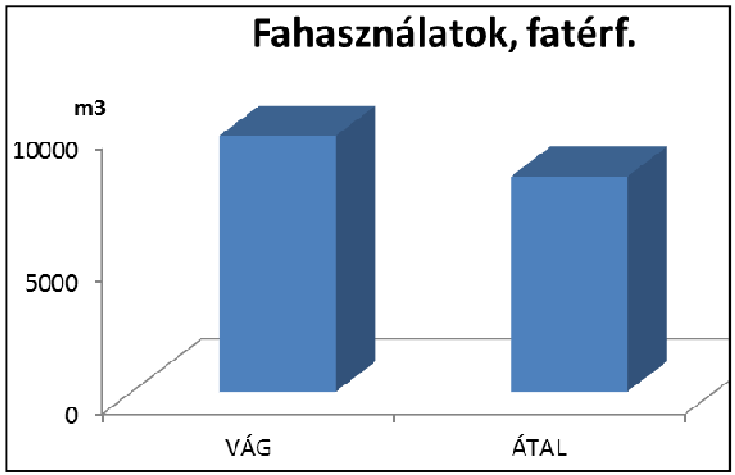

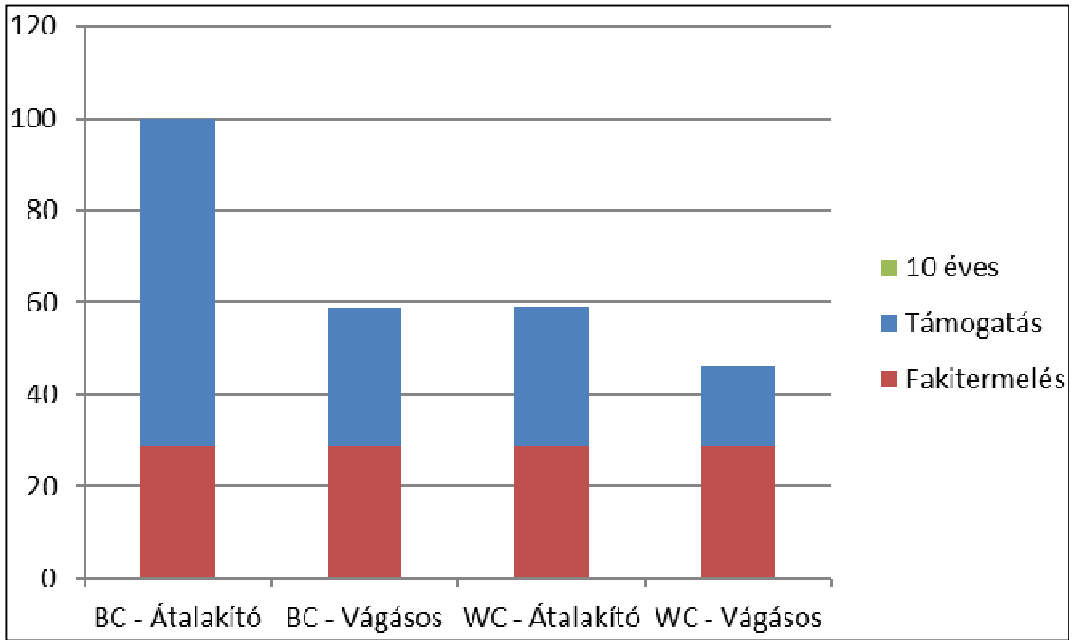

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Duska József
MEGOSZ

MIÉRT FONTOS A NATURA2000 A MAGÁN ERDŐGAZDÁLKODÓKNAK

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Magánerdő Magyarországon

- Jelen állapot kialakulása
  - 1945 előtt és 1990 után
  - birtok mérete
  - elhelyezkedése
- Tulajdonosok általános jellemzői
  - tulajdonlás formája

Tények

- Magyarország elvesztette erdeinek – ökológiai és ökonómiai értelemben véve is a kedvezőbb adottságú – 83%-át.
- 1935 óta az erdőterület megduplázódott
- Jellemzően nem természetközeli erdők jöttek létre.
- Az erdők természetességi kategóriáját elsősorban a fafajösszetételük határozza meg.

Magán erdőbirtok keletkezése

- Kárpótlás, tagi részarány, stb.

  kijelölés menete

  kijelölt terület minősége, termőképessége
- Eredmény

  rendkívül elaprózódott birtokszerkezet,

  sokszor rendezetlen, gazdálkodói

  viszonyok

- Az eredeti tulajdonosi kör elhalálozása és az ebből származó öröklések miatt a tulajdonosok száma közel megduplázódott és jelen pillanatban már eléri az 550 ezer főt.
- Az értéke és a jövedelmezősége is aprózódik.
- Kritikus mérték alatt a tulajdonos nem kezdi meg a birtokbavételt.

- A gazdálkodók nyilvántartott száma 38 ezer fő körüli
- Ezen gazdálkodók jelentős része vagy már elhalálozott, nem megtalálható, vagy nem végzi ténylegesen a gazdálkodó tevékenységet,

- Az ország erdőgazdálkodási célú területe 2 060,8 ezer ha.
- Erdőterületünk 22 %-a áll természetvédelmi oltalom alatt, 40 %-a pedig – a természetvédelmi területekkel jelentős átfedésben – a NATURA 2000 hálózat részeként került kijelölésre.

NATURA 2000 ERDŐK

- Az ország teljes területének közel 22%-a
- Az összes erdő 38%-a
  a 2 millió ha-ból 760 000 ha
- A 43.5 % magán tulajdonú erdőből
  860 000 ha-ból 215 000 ha
- Minden 4. ha magánerdő NATURA 2000
  területen van

Miért fontos a NATURA 2000 a gazdálkodónak

- Forrás lehetőség
  - egyszerű egy „fordulós” pályázat
  - konkrét vállalható célok és előírások
  - a köz érdekében tett szolgáltatások megtérülnek, megtérülhetnek
- Az előírások meghatároznak egy jól követhető technológiát

Az erdő mint élőhely

- Legtermészetesebb szárazföldi élőhely lánc
- Változatossága rendkívül nagy
- Sok faj egyedüli életlehetősége
- Eltűnése fajok sorozatát rántja magával
- Felújulás nélküli eltűnésekor az illető fafajok területre szelektálódott ökotípusa és annak génkészlete is megsemmisül

Az erdő által termelt nem anyagi javak: levegő

- Oxigéntermelés
- Széndioxid megkötés
- Levegőszűrés, porlekötés
- Klímaalakítás, klímamegőrzés

Az erdő által termelt nem anyagi javak: víz

- Párologtatás
- Vízfelvétel
- Erdőtalaj csapadékmegkötése
- Talajvédelem

Az erdő által termelt piacosítható nem anyagi javak:

- Gyógyászat
- Üdülés
- Sport
- Rekreáció

Az erdő által termelt anyagi javak:

- Faanyag
  - piacképes erdőből kihozható
  - erdőben maradó
- Vad
  - élő
  - lőtt
- Vadászat
- Erdei melléktermékek

Gazdálkodás

- Befektetés
- Bevétel
- Megtérülés
  - időtartam
  - költségek
    - gazdálkodással összefüggő közvetlen
    - elvárt szolgáltatásokból eredő

Erdőgazdálkodás

- Valódi gazdálkodás?

  Tisztán piaci körülmények?
- Mi a *FŐ TERMÉK*?

  kitermelt faanyag?

  maga az erdő?
- Ki fogyasztja a terméket?
- Ki fizeti meg /legalább/ az előállítás költségeit?

?

Köszönöm a figyelmet

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Csépányi Péter
termelési és természetvédelmi főmérnök
Pilisi Parkerdő Zrt.

AZ ÖRÖKERDŐ GAZDÁLKODÁS TAPASZTALATAI

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Bevezetés

Két fő erdőművelési rendszer:

- vágásos
- örökerdő
- erdő „örökké”?
- miért aktuális az örökerdő napjainkban?

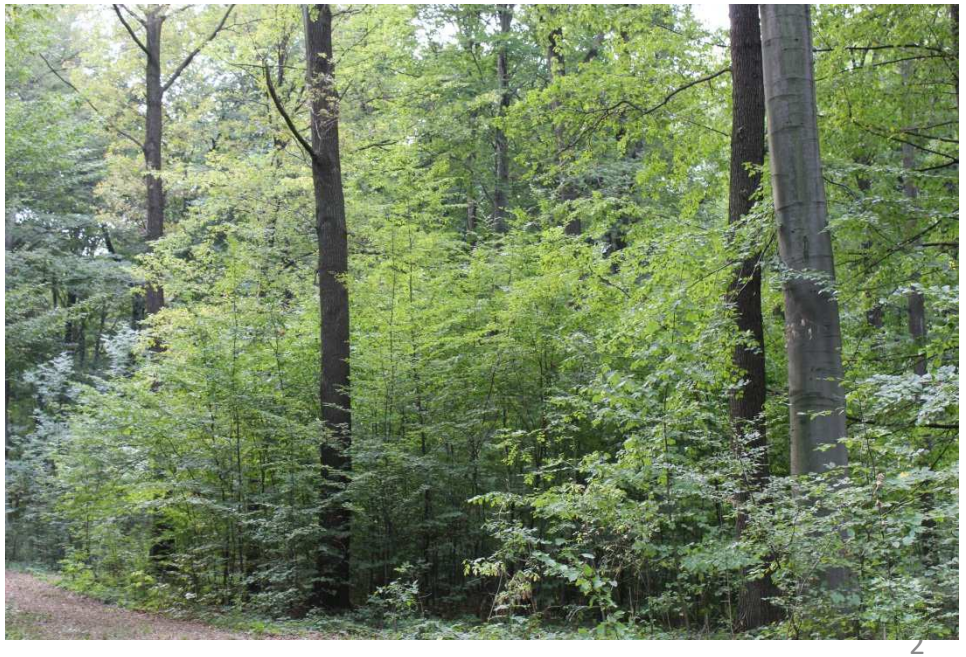

Történeti áttekintés

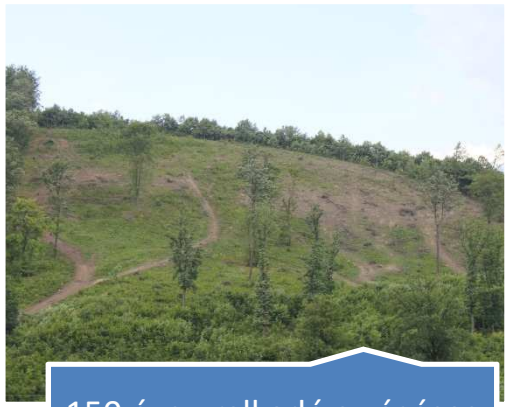

150 éve uralkodó a vágásos erdőgazdálkodás

egykorú erdők, kevés fafajjal

a termőhely és az erdőfunkciók legyengülése

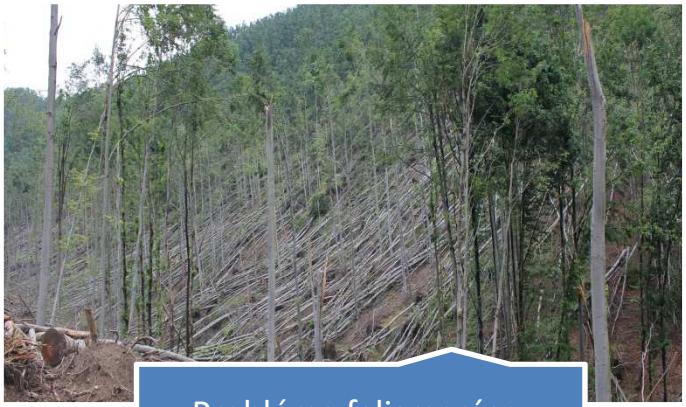

Probléma felismerése, konfliktusok, viták

Megjelenik az örökerdő-gazdálkodás

Vágásos erdőgazdálkodás

- egykorú faállomány (ritkán kétkorú),
- általában 1-3 fafaj alkotja,
- homogén erdőszerkezet,
- állományszintű vágáskor,
- vágásterület keletkezik – az erdőt fel kell újítani
  - TRV mesterséges erdőfelújítás
  - FV természetes erdőfelújítás
- elkülönülő fázisok

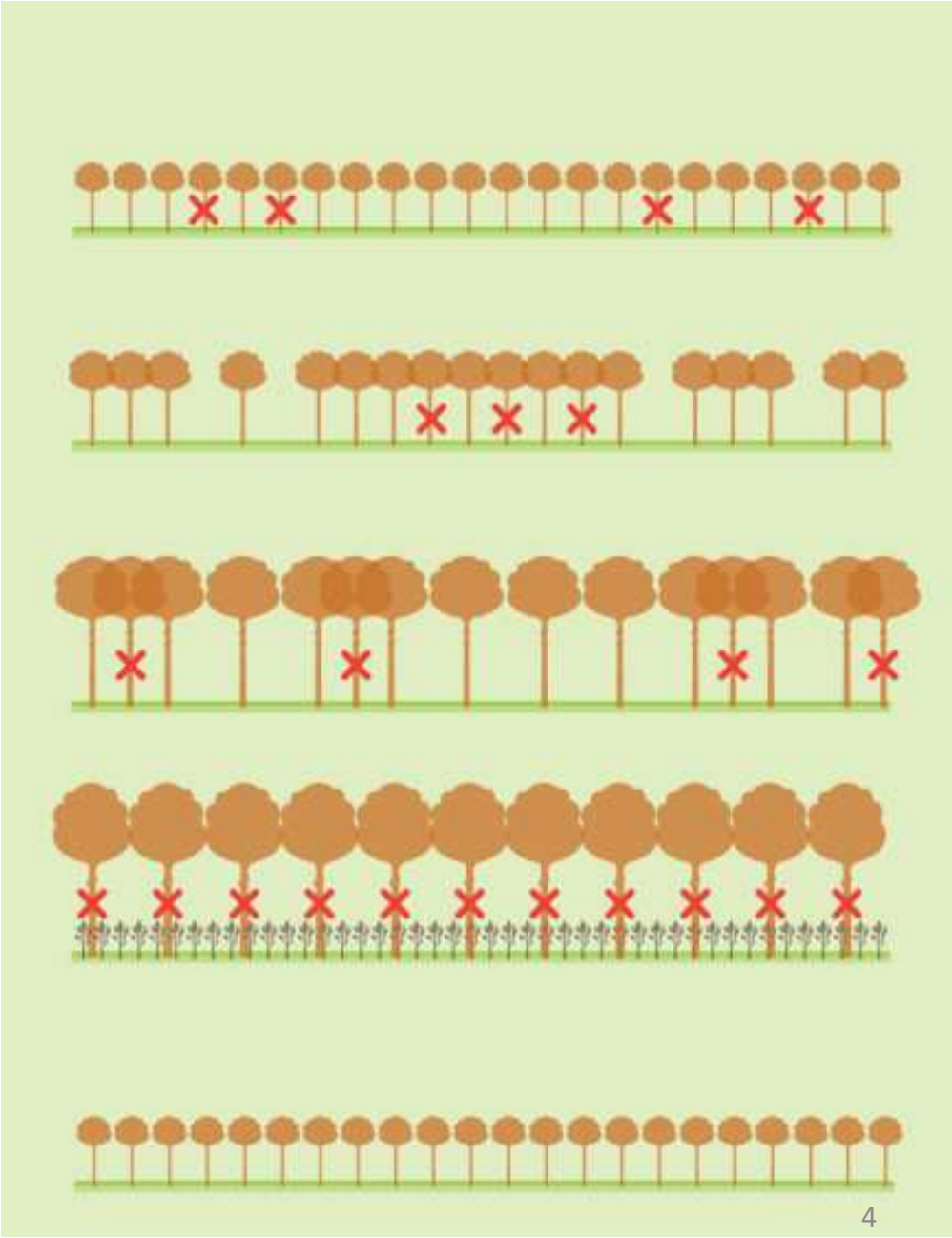

Vágásos erdőgazdálkodás sajátosságai

- Természetvédelmi: nagy konfliktusok
- Klímaváltozás: ökológiai kockázatok
- Gazdasági: ökonómiai kockázatok, csökkenő jövedelmezőség
- Turizmus: az egykorú erdők képe jóval szegényesebb, kevésbé vonzó
- Társadalom: szegényesebb ökoszisztéma szolgáltatások

Örökerdő-gazdálkodás

- többkorú faállomány,
- elegyes, sok fafaj,
- változatos erdőszerkezet,
- nincs vágáskor,
- vágásterület nem keletkezik
- a fákat egyesével vagy kis csoportokban termelik ki,
- az erdő felújítása helyett állandó önmegújulás folyik,
- az érett fák kitermelése, az erdőfelújítás és erdőnevelés egymás mellett, egyidőben zajlik

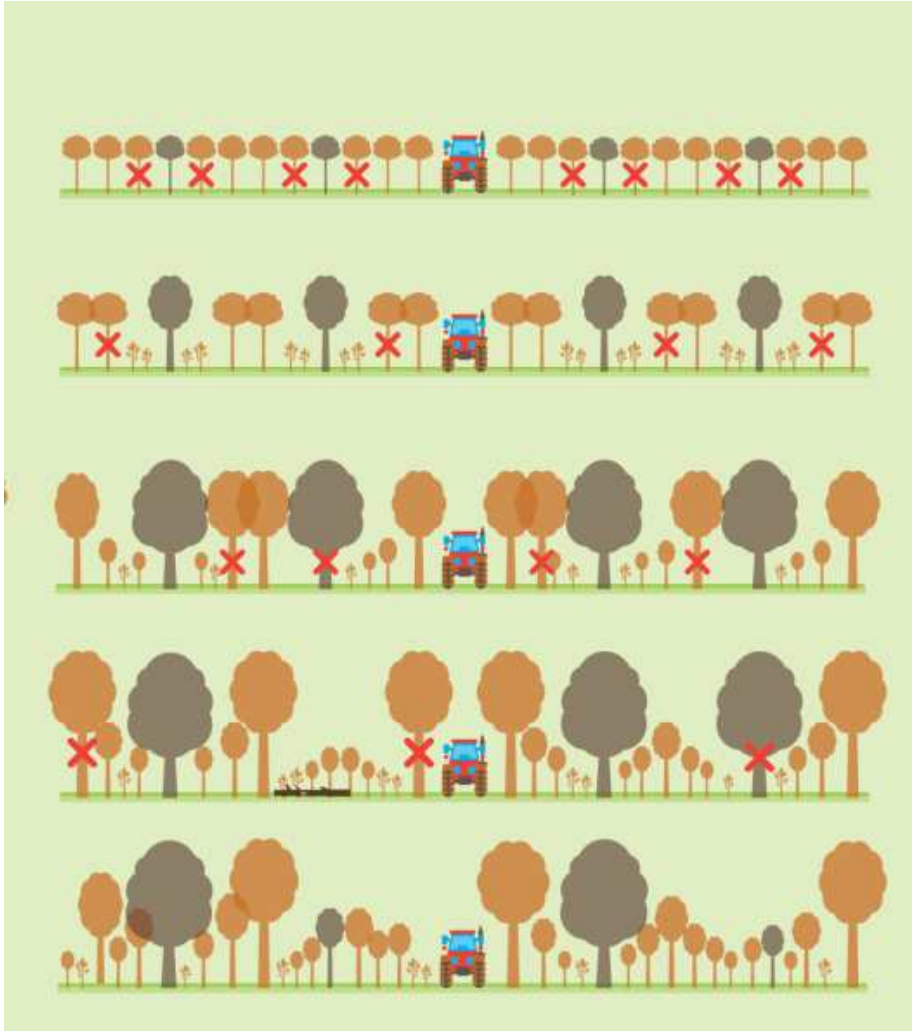

Örökerdő-gazdálkodás alapelvei

- Az erdő mint élő szervezet, ahol az önszabályozás és önmegújítás áll a központban (minta: az őserdők működése)
- A vágásterületek elkerülésével a talaj védelme és ápolása állandóan biztosítható.
- A jól teljesítő fák megtartandók, a gyengébbek kivághatóak.
- Az újulat nem cél, hanem következmény. Az erdő természetesen és folyamatosan újul.
- Tartamos és sokrétű (multifunkcionális) haszonvételeket és szolgáltatásokat tesz lehetővé.

Vágásos erdők átvezetése örökerdőbe – javafák kiválasztása

- Pozitív szelekció – Javafa – legjobb képességű faegyedek kiválasztása
- Javafák kitöltik az átmenethez szükséges időszakot
- A javafa tulajdonságai:
  - életerős és stabil
  - szép és értékes
- Finom feltárás kialakítása:
  - közelítőnyomok kijelölése 35-70 m- ként

Javafák kiválasztása

- 40-80 db/ha kijelölése
- 11-16 m tőtávolságban
- 6-10 m ágtiszta törzshossz elérésekor
- célállapot:
  - vastag göcsmentes tőrész hossza a famagasság átlag 30%-a,
  - élő egészséges korona borítja a famagasság átlag 70%-át.
- 5 évente beavatkozás
- javafákat elnyomó fák kivétele
- eredmény:
  - a javafák növőterének biztosítása
  - A fa felső 70 %-át borító élő korona
  - Javafák fokozott vastagodása

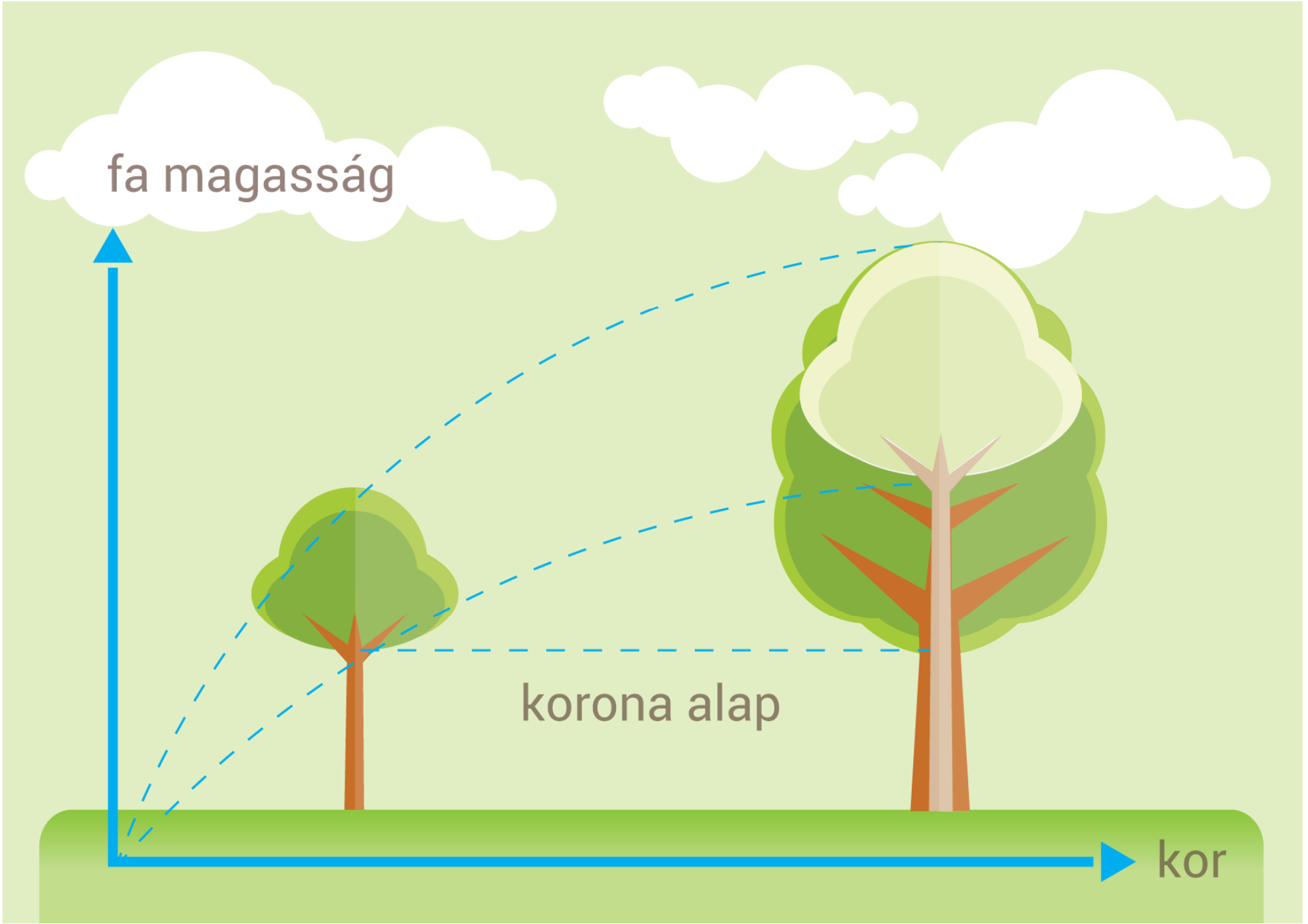
fa magasság
korona alap
kor

hagyományos
erdőművelési
gyakorlat
örökerdő
erdőművelési
gyakorlat
azonos korú javafák

Különbség a vágásos és az örökerdő között:

- Javafa az örökerdőben vastagabb azonos korban → egyenletesebb évgyűrűszerkezet
- Kevesebb a fahiba törzs legértékesebb alsó szakaszán → értékesebb a faanyag
- Nagyobb az egyedi stabilitás és az elegyesség, → kisebb érzékenység és ökonómiai kockázat
- Állandósul az erdőborítás → önfelújulás és önszabályozás, erdőtalaj védelme

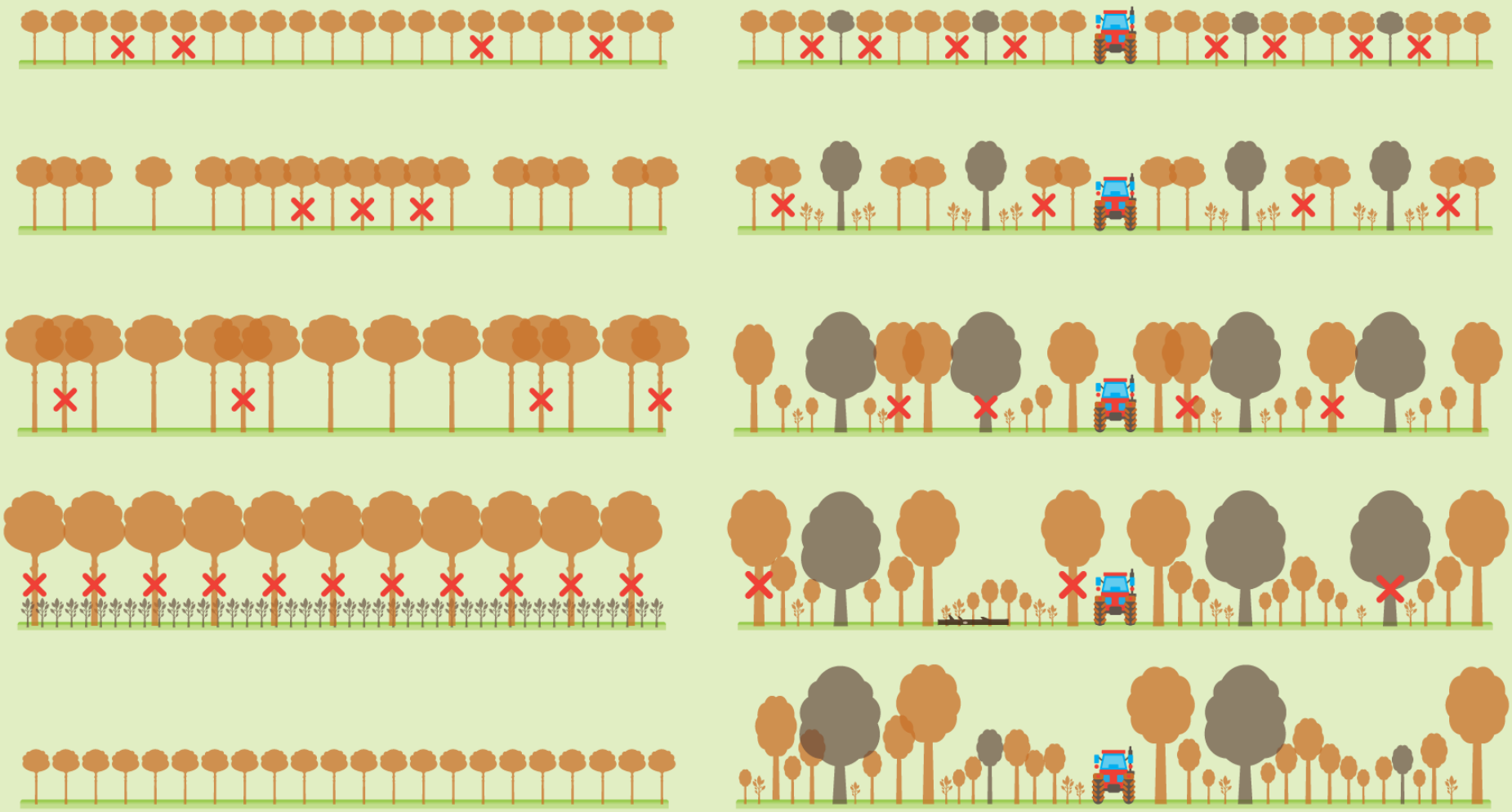

átalakulás az örökerdő művelési gyakorlat felé

Eredmények

- Kiegyenlített, jól tervezhető munkaszervezés (tömbösítés)
- Termelési folyamatokba integrált természetvédelem
- Felkészülés a klímaváltozásra:
  - Fajban gazdagabb
  - Változatos szerkezetű, vegyeskorú ellenállóbb erdők
- Jövedelmezőség vizsgálatok bükkösökben (2. fto.) és cseresekben (4 fto.)
  - kísérleti példák alapján pozitív eredmények
  - Kisebb erdőművelési erdőnevelési költségek
  - Kisebb kockázat

Ökonómiai modell: vágásos erdő (Márkus és Mészáros 2000)

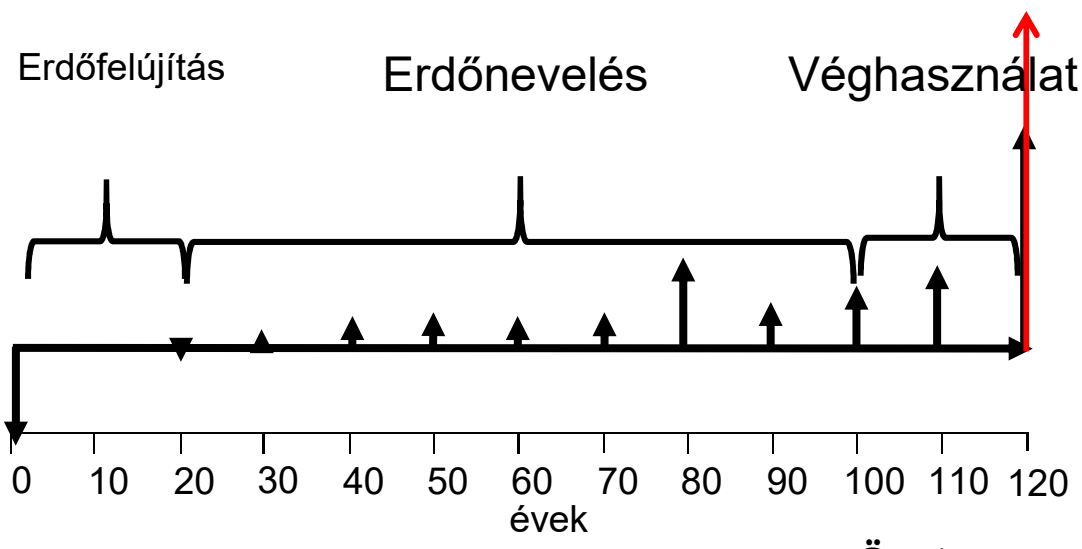

Korszaki járadék

$$R_V = \sum_{n=1}^{f} NPÁ_n(1{,}0p)^{f-n}$$

f (év) termelési ciklus, vágásforduló

n (év) az adott beavatkozás éve

Örökös éves járadék

$$r_V = R_V \frac{0{,}0p}{1{,}0p^f - 1}$$

PILISI PARKERDŐ ZRT.
PARKERDŐ AZ EMBERÉRT

Ökonómiai modell: örökerdő

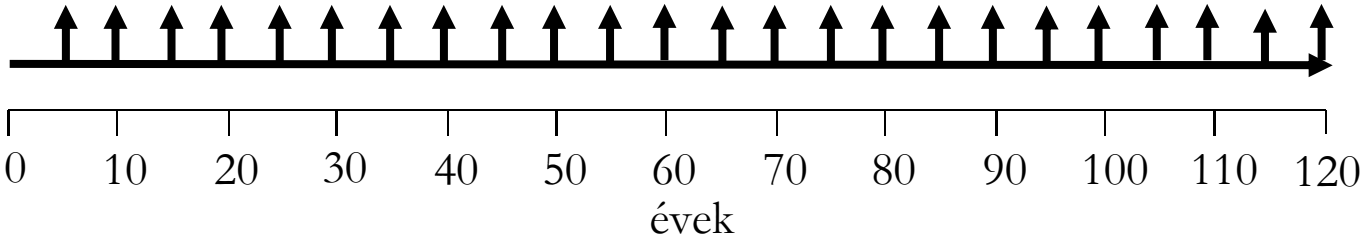

Korszaki jövedelem (R_c=NPÁ$_c$): az adott c=5 éves ciklusok végén

Örökös éves járadék: $r_{SZ} = R_c \frac{0,0p}{1,0p^c - 1}$

Kísérletek bükkösökben

- Bükkösök vizsgálata vágásos és örökerdő-gazdálkodás során
- Helyszín: Pilis, Visegrádi-hegység
- Klíma: Bükkös
- Azonos termőhelyi viszonyok: 2. fto. bükkösök
- Vizsgált terület összesen 360 ha
- Árak és költségek 2011. évi szinten

Ökonómiai modellek a bükkösök példáján

Beavatkozás	Kor év	Fahozam nm3/ha	Pénzáramok egyenlege Ft/ha
Erdőnevelés 1.	20	2	-5 200
Erdőnevelés 1.	30	4	17 600
Erdőnevelés 2.	40	22	193 600
Erdőnevelés 2.	50	28	246 400
Erdőnevelés 3.	60	25	246 500
Erdőnevelés 3.	70	30	295 800
Erdőnevelés 3.	80	92	907 120
Véghasználat	90	35	408 450
Véghasználat	100	67	781 890
Véghasználat	110	68	793 560
Véghasználat-Erdőfelújítás	120	325	3 522 750
Összes		698	7 408 470
éves átlagos korszaki jövedelem (Ft/ha/év)			61 737
örökös éves járadék (Ft/ha/év)			24 569

Beavatkozás	ciklus év	Fahozam nm3/ha	Pénzáramok egyenlege Ft/ha
Örökerdő kezelés	5	29,1	316 145
Összesen 120 évre		698	7 587 480
éves átlagos korszaki jövedelem (Ft/ha/év)			63 229
örökös éves járadék (Ft/ha/év)			60 750

Kísérletek cseresekben

- Helyszín: Gödöllői-dombság, Valkói Erdészet
- Klíma: erdőssztyep klímájú terület, gyakori aszályok
- A homok alapkőzetű erdőtalajok
- Azonos termőhelyi viszonyok: 4. fto. cseresek
- Májusi cserebogár mindhárom törzse és az erdei cserebogár megtalálható,
- Rajzásuk időben eltolt, ezért minden évben van
- Vizsgálati terület: 42 ha
- Árak és költségek 2011. évi szinten

Ökonómiai eredmények bükkösökben és cseresekben

Erdőművelési rendszer (alrendszer)	Erdő-társulás	Jövedelem szabályos állapotú erdőtömb szintjén Ft/ha/év	Jövedelem kisbirtok szintjén, kamatláb 2% Ft/ha/év
Vágásos erdő (Felújítóvágás-természetes erdőfelújítás)	Bükkös	61 737	24 569
Örökerdő	Bükkös	63 229	60 750
Vágásos erdő (TRV - mesterséges felújítás)	Cseres	6 100	1 954
Vágásos erdő (Felújítóvágás-természetes erdőfelújítás)	Cseres	15 645	5 011
Örökerdő	Cseres	21 074	6 749

Mind a két erdőtársulás esetében az örökerdő-gazdálkodás előnyös alternatívát jelent!

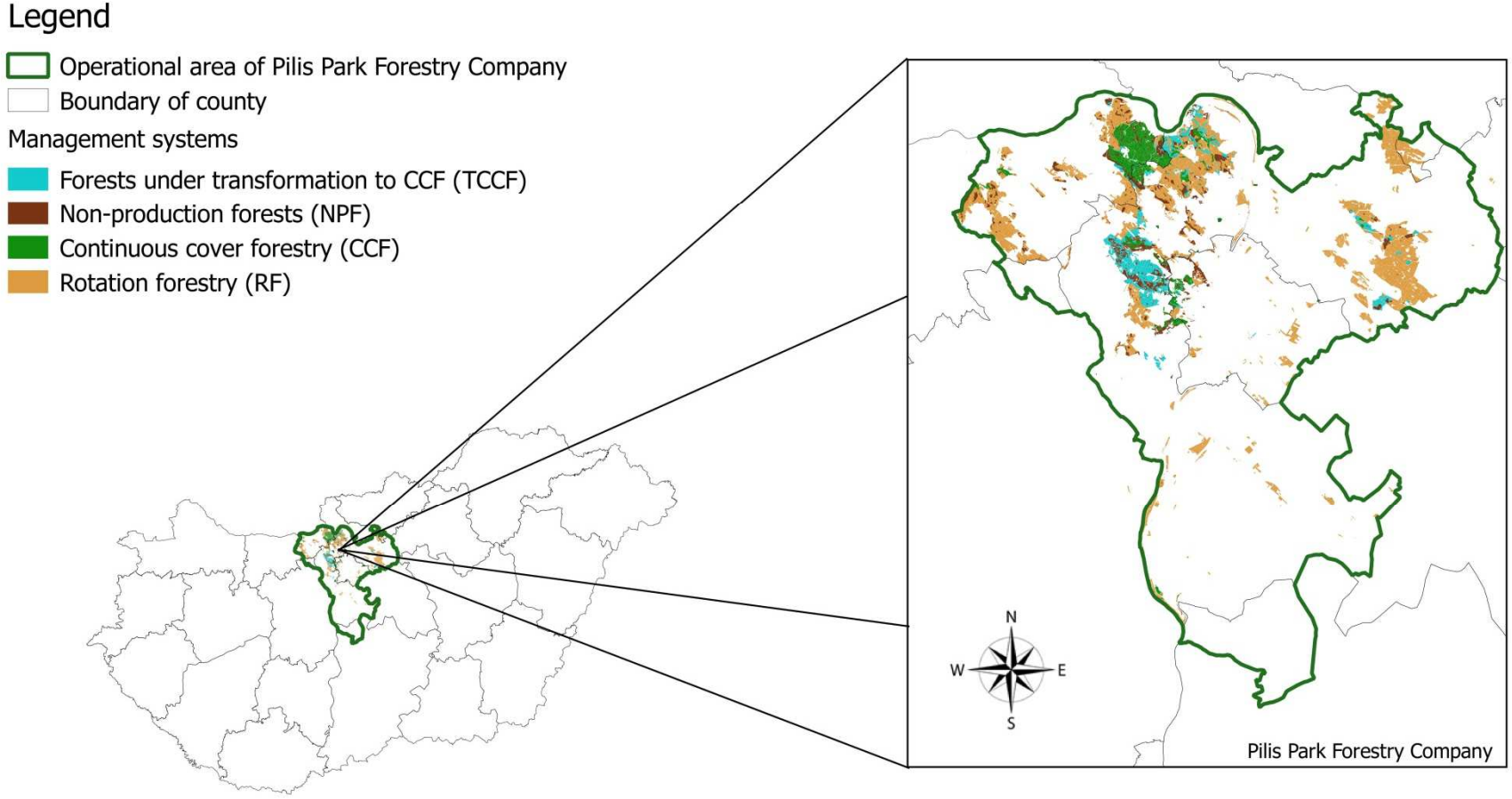
Legend
Operational area of Pilis Park Forestry Company
Boundary of county
Management systems
Forests under transformation to CCF (TCCF)
Non-production forests (NPF)
Continuous cover forestry (CCF)
Rotation forestry (RF)
N
W
E
S
Pilis Park Forestry Company

Összefoglalás

- Örökerdő-gazdálkodás előnyei:
- Természetvédelem: biológiai sokféleség (biodiverzitás) élőhelyek és fajok megőrzése
- Klímaváltozás: hosszabb távon várható változásoknak ellenállóbb, stabil erdők
- Gazdasági: alacsonyabb ráfordítások, kockázatmentesebb, jövedelmező gazdálkodás
- Turizmus: folyamatos és izgalmas erdőkép
- Társadalom: a városiasodás ellenpontjaként fontos az egészséges környezet biztosítása, ökoszisztéma szolgáltatások

Köszönöm a figyelmet!

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Laczkó Péter
szakirányító erdész
erdőgazdálkodó

NATURA 2000
CÉLKITŰZÉSEK ELÉRÉSE MAGÁNERDŐBEN

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Az erdőterület bemutatása

Füzérkajata 300 ha, Pálháza 67 ha

Állományalkotó fafajok aránya:

Ktt 55%, B 32%, Gy 6%, egyéb 6%

Korosztály eloszlás:

0-40 év 15%, 41-80 év 65%, 81- év 20%

Üzemmódok:

átalakító 80%, vágásos 15%, ft. nem szol. 5%

Feltártság: 45 fm/ha

Éves fakitermelési mennyiség: 3 m3/ha/

érintetlen terület

szintezettség és záródás

holtfa

odvas fa

gallyrakás, gyökértányér

biotóp fa, facsoport

pionír fafajok méretes egyedei

vizes élőhelyek

speciális élőhelyek

jelölés

Bolygatatlan erdőtalaj

Az erdőtulajdonosok elvárásai:

- kiszámítható, rendszeres bevétel
- részesedés a pályázatokon elnyert támogatásokból
- folyamatos erdőborítás

Köszönöm a figyelmüket!

Üdv az erdésznek!

LIFEinFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

PARTOS KÁLMÁN
MECSEKERDŐ ZRT.
Pécsváradi Erdészet
Erdőgondnok

NATURA 2000 CÉLKITŰZÉSEK ELÉRÉSE

HAGYOMÁNYOS ÉS TERMÉSZETKÖZELI ERDŐGAZDÁLKODÁS

MELLETT

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Előzmények – PTE-Mecsekerdő Zrt. kutatási együttműködés

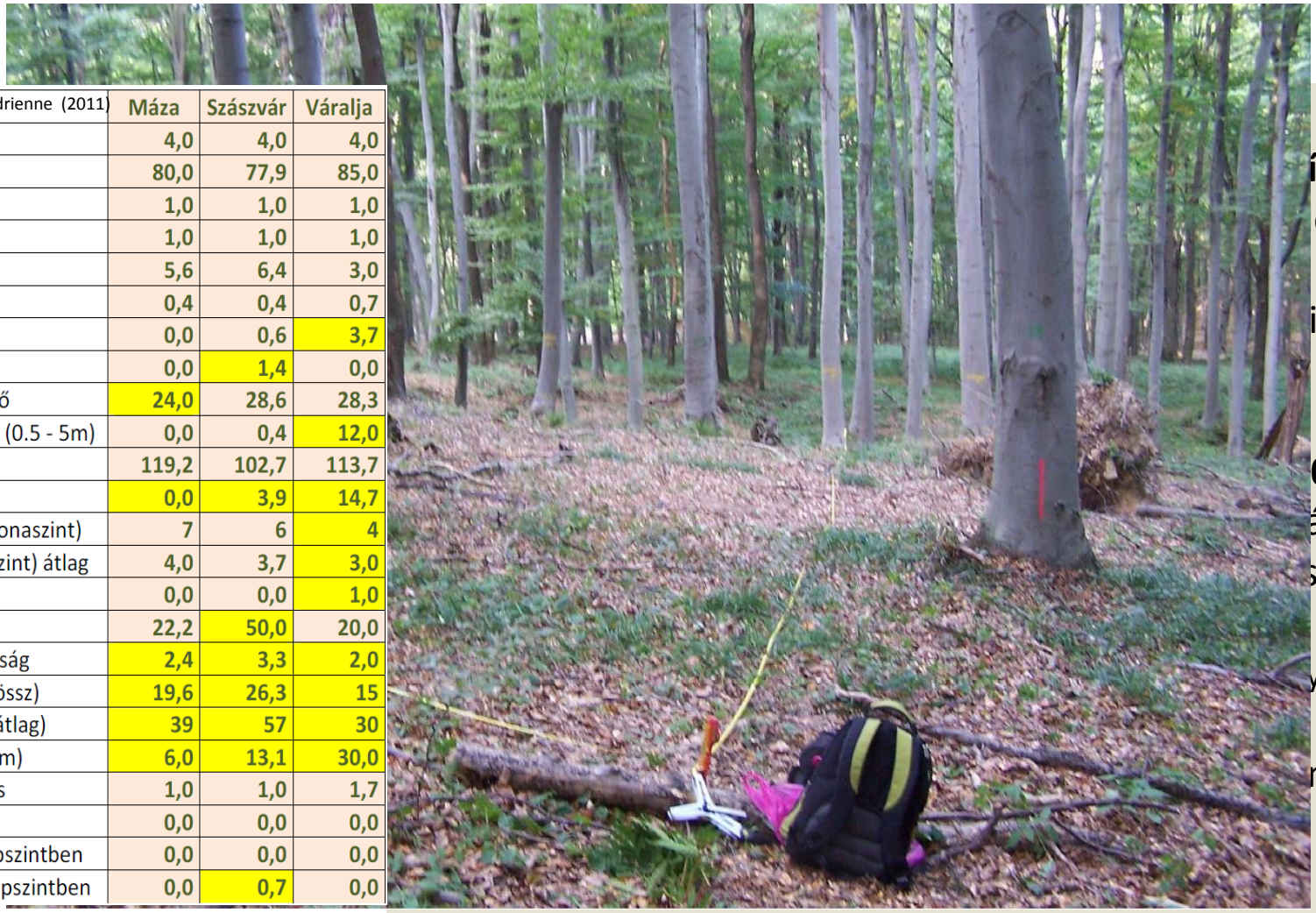

Ortmann-né Dr. Ajkai Adrienne (2011)	Mája	Szászvár	Váralja
MÉTA term	4,0	4,0	4,0
Záródás	80,0	77,9	85,0
Szintek száma	1,0	1,0	1,0
Korosztályok száma	1,0	1,0	1,0
Álló HF (>5 cm)	5,6	6,4	3,0
Álló HF (>30 cm)	0,4	0,4	0,7
Fekvő HF (>30 cm)	0,0	0,6	3,7
Idős fák (>60 cm)	0,0	1,4	0,0
Fatörzsek átl átmérő	24,0	28,6	28,3
Cserjeszint borítása (0.5 - 5m)	0,0	0,4	12,0
Fa db	119,2	102,7	113,7
nagy fa (40 cm)	0,0	3,9	14,7
Össz fafajszám (koronaszint)	7	6	4
Fafajszám (koronaszint) átlag	4,0	3,7	3,0
cserjeszint fajszám	0,0	0,0	1,0
Gyepszint borítása	22,2	50,0	20,0
gyepszint fajgazdagság	2,4	3,3	2,0
gyepszint fajszám (össz)	19,6	26,3	15
gyepszint fajszám (átlag)	39	57	30
Újulat borítása (0-2m)	6,0	13,1	30,0
Holt faanyag borítás	1,0	1,0	1,7
Inváziós újulat	0,0	0,0	0,0
Idegenhonos a gyepszintben	0,0	0,0	0,0
Gyom, nitrofil a gyepszintben	0,0	0,7	0,0

ísérletes
ehetővé

izsgálata

0 m^2
áralja
sa

yökológiai

nológiai,

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Erdő - Erdőkezelési eljárás illeszkedése

termőhe
adottság

60 %

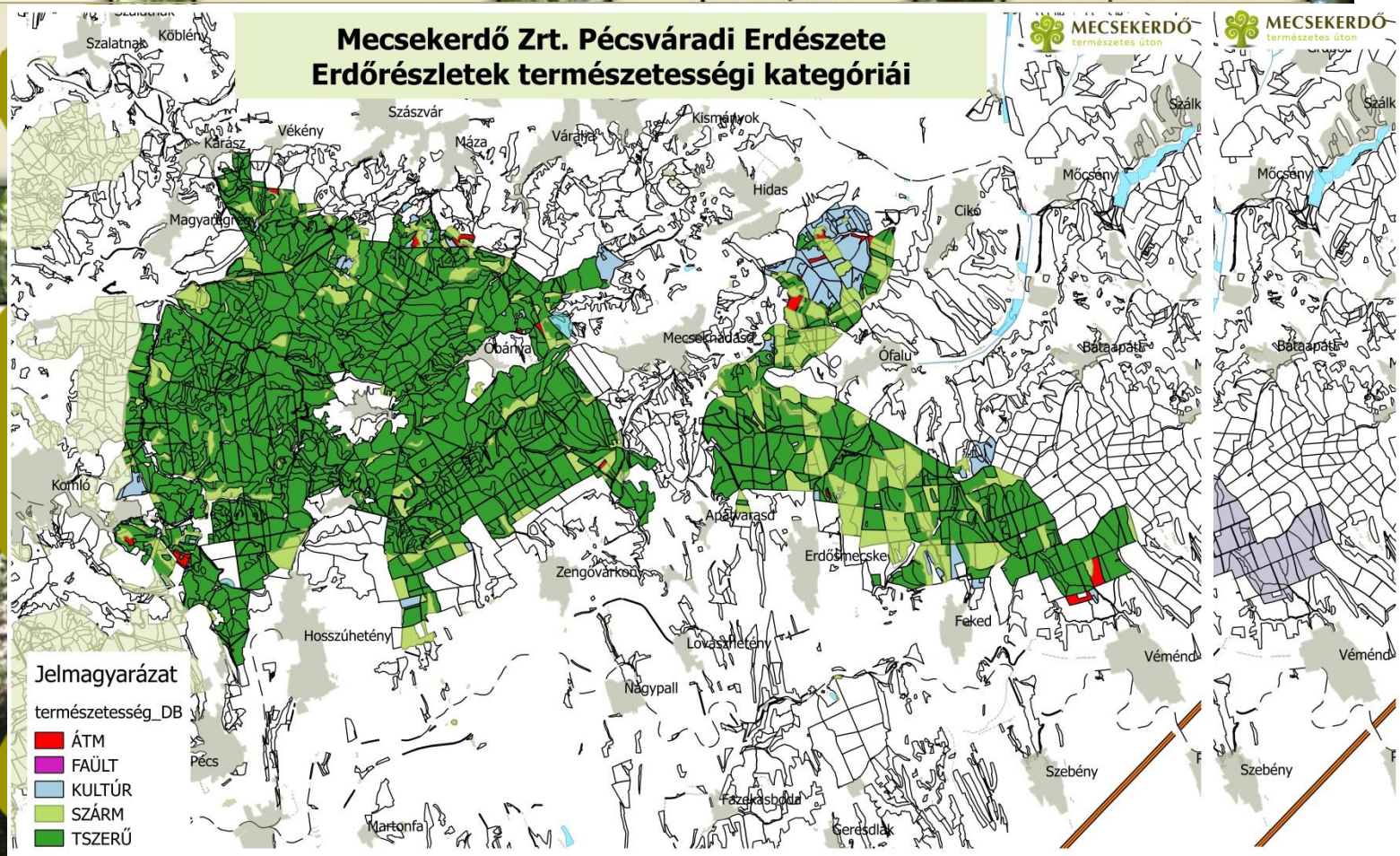

VÁG - Vágásos
SZÁL - Szálaló
FANE - Faanyagtermelést nem szolgáló
ÁTAL - Átalakító

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 célok megvalósulása

Faanyagtermelést nem szolgáló erdők (FANE)

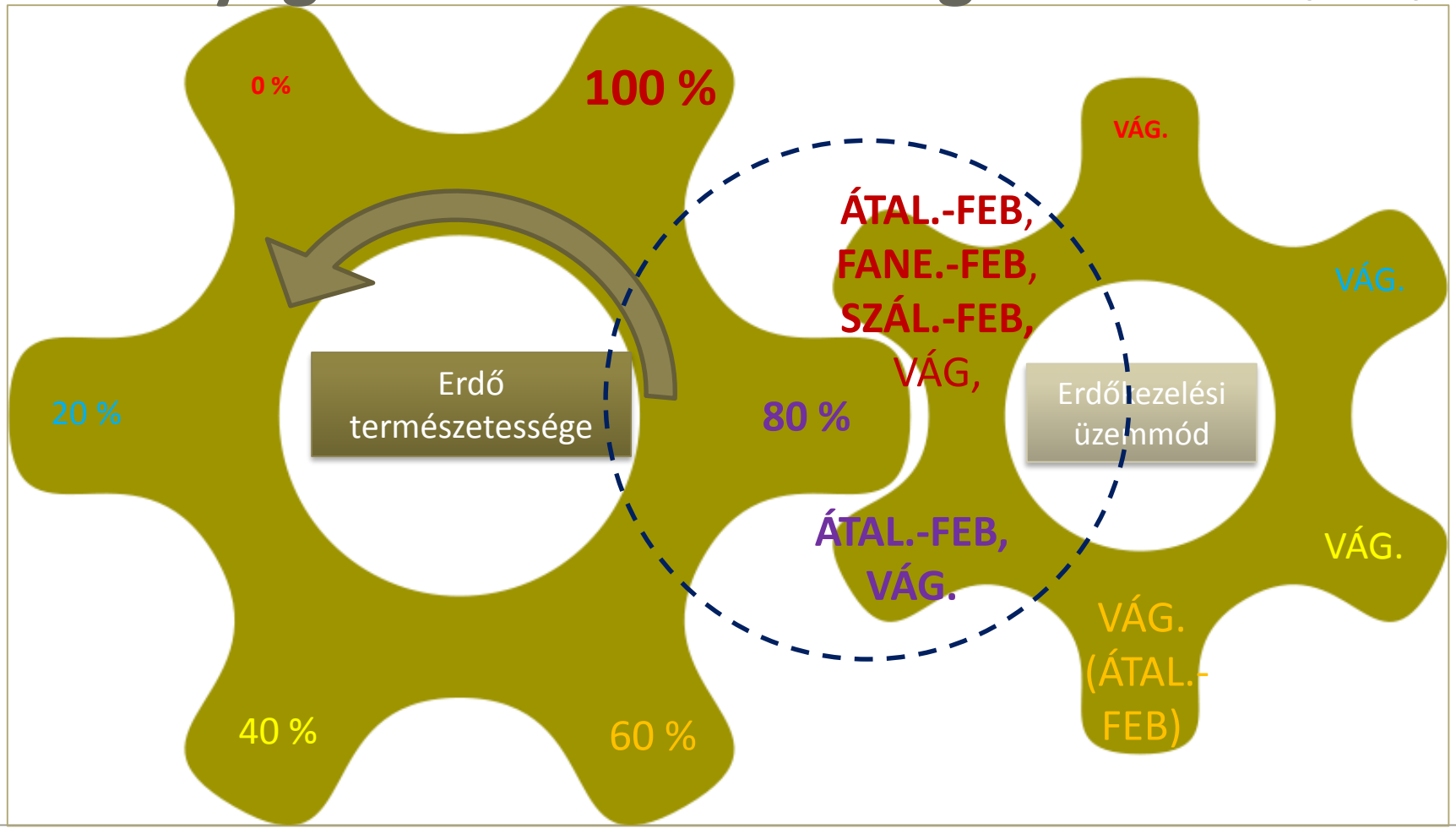

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 célok megvalósulása

Faanyagtermelést nem szolgáló erdők (FANE)

- Faanyagtermelést nem szolgáló erdőrészletek – 5% (630 ha)
- Összegzés => „**gyakorlati útmutató**”

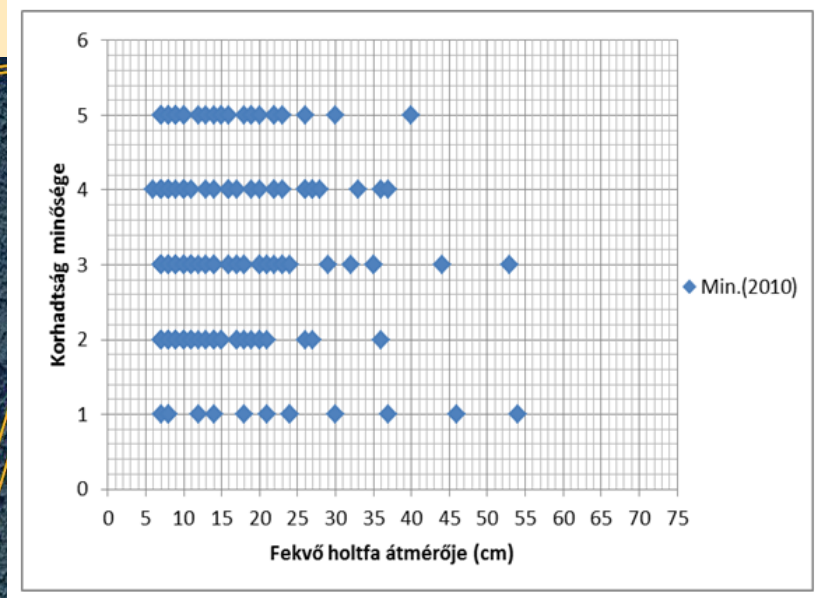

Korhadtság minősége (fázisa) vastagsági csoportonként 2010

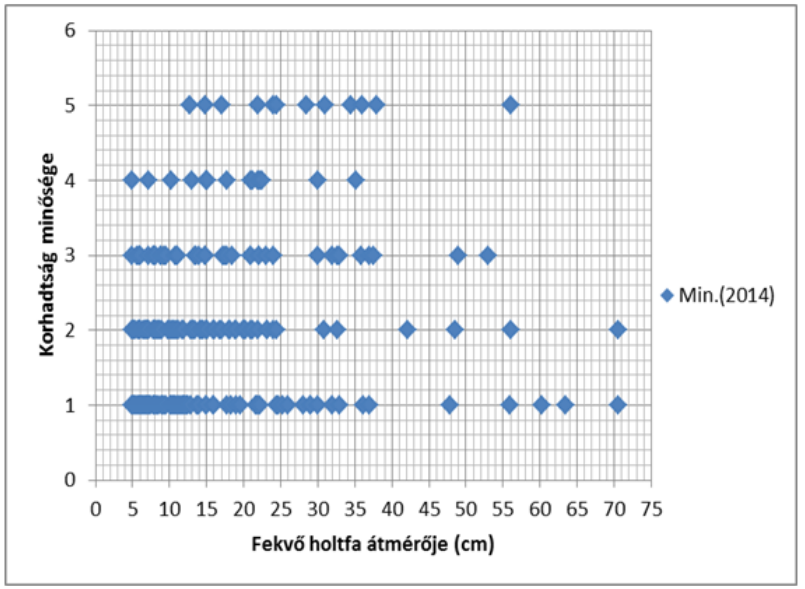

Korhadtság minősége (fázisa) vastagsági csoportonként 2014

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 célok megvalósulása

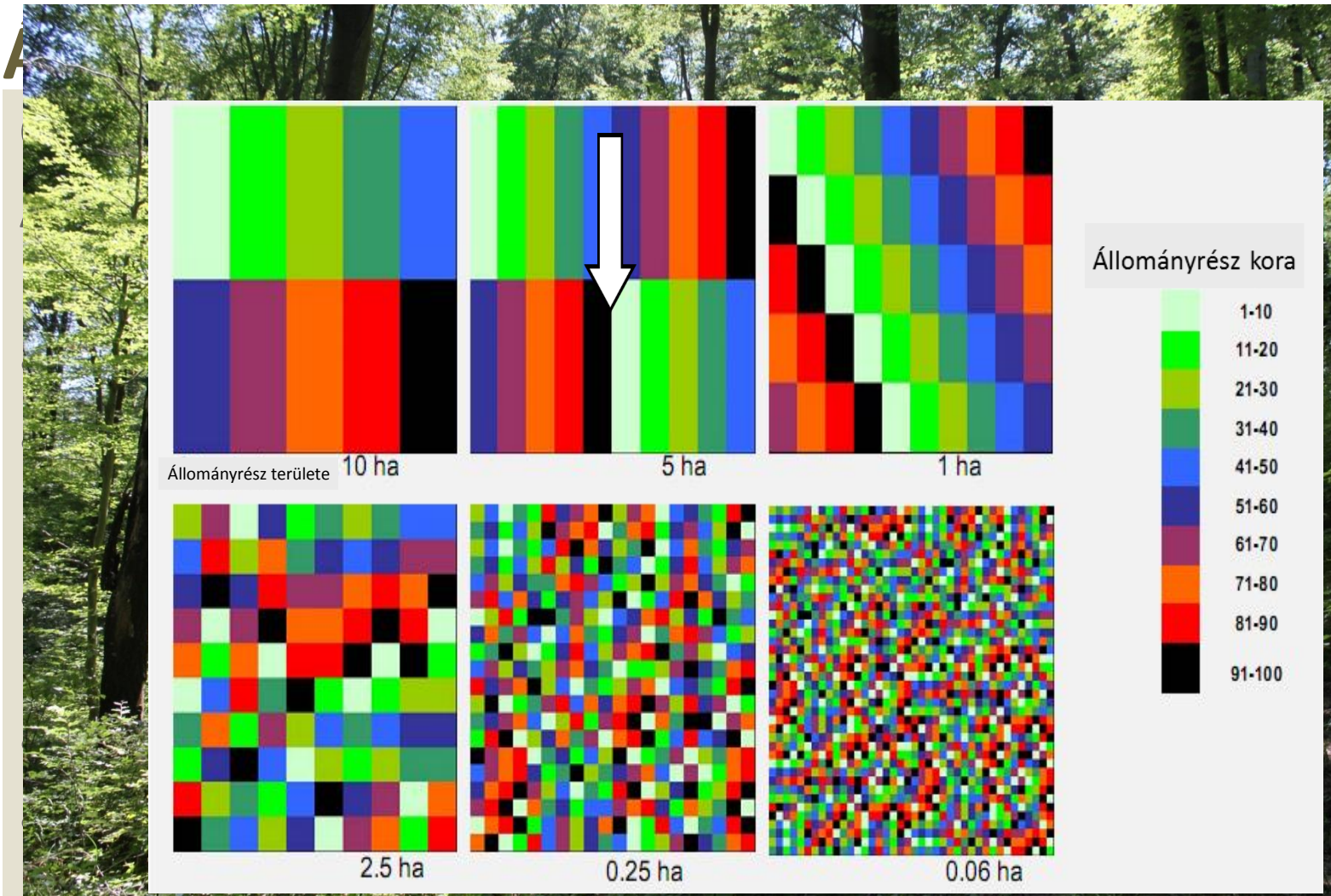

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 célok megvalósulása

Átalakító üzemmódban kezelt erdőkben (ÁTAL)

Vékény 5A 3. sz. mintaterület (2013) Vékény 5 A 3.sz. mintaterület (2017)

3.r	2011-2016
Java	%
Nem j	**127%**
Össze	89%

éke

edék)

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 célok megvalósulása

Szálaló, átalakító üzemmódban kezelt erdőkben (ÁTAL, SZÁL)

Elegya

100%
80%
60%
40%
20%
0%

09
11
1
13
3

28 29

Léknyitás helyszínválasztása, formája–> „elegyarányterv ezés!

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 célok megvalósulása

Szálaló, átalakító üzemmódban kezelt erdőkben (ÁTAL, SZÁL)

Elegy

Magy

Csopo

Mecs

=> Te

=> M

Arán ?!

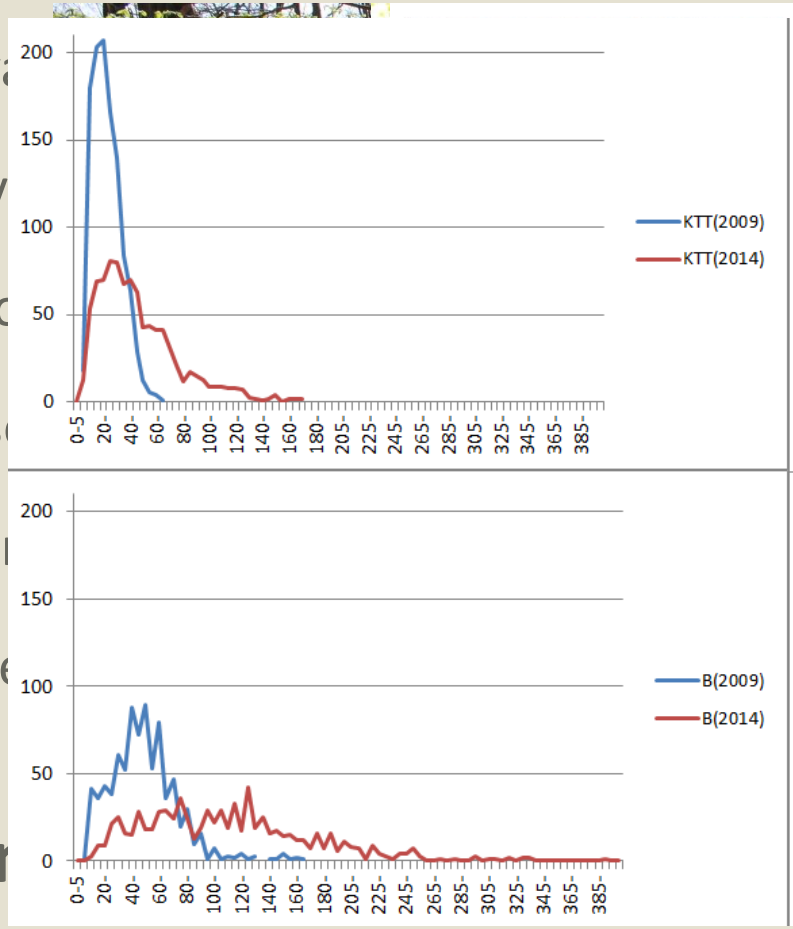

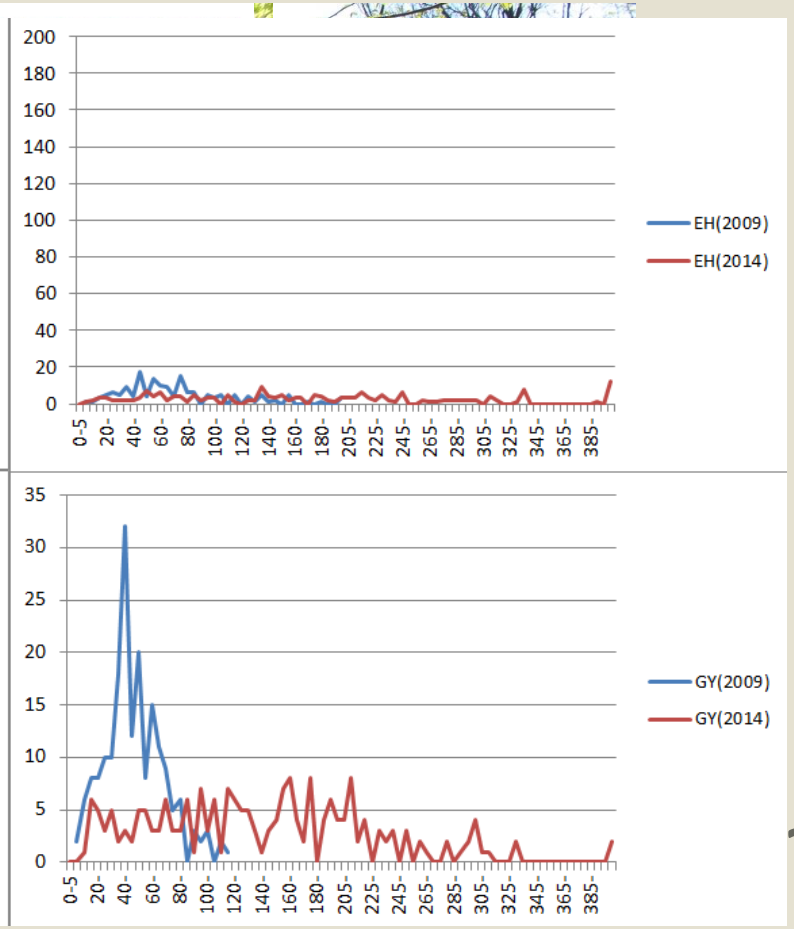

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Köszönöm a figyelmet!

Folyamatos erdőborítás elérésének alternatív lépései a Natura 2000 célok mind teljesebb megvalósulását jelenthetik!

Az, hogy választunk egy utat, azt jelenti, hogy a többit elhagyjuk – aki megpróbál követni minden lehetséges utat, a végén mindegyiket elveszíti.

Paulo Coelho

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Dr. Szmorad Ferenc
erdőmérnök,
természetvédelmi szakértői tevékenységet
végző egyéni vállalkozó

A KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ ERDŐS ÉLŐHELYTÍPUSOK FENNTARTÁSÁNAK KÉRDÉSEI

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

1. Természetmegőrzési területek Magyarországon

- összesen 479 terület (SAC)
- 323 erdők miatt (is) kijelölt terület (SAC)
- az összes Natura 2000 területre eső erdő: ~ 833.000 ha
- ebből SAC területére esik: ~ 682.000 ha
- a természetmegőrzési területre eső erdők az ország erdőterületének kb. 35%-át teszik ki!
- védett területre eső erdő arány/terület: nincs pontos adat
- SAC területekre eső védett erdők: kb. 450.000-500.000 ha

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

2. Közösségi jelentőségű erdős élőhelytípusok Magyarországon

9110 – Mészkerülő bükkösök

9130 – Szubmontán és montán bükkösök

9150 – A *Cephalanthero-Fagion* közép-európai sziklai bükkösei mészkövön

9180 – Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői

91E0 – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*)

91F0 – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)

91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal

91H0 – Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel

91I0 – Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.)

91K0 – Illír bükk (*Fagus sylvatica*)-erdők (*Aremonio-Fagion*)

91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronio-Carpinion*)

91M0 – Pannon cseres-tölgyesek

91N0 – Pannon homoki borókás-nyárasok (*Junipero-Populetum albae*)

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Kiemelt gazdasági jelentőséggel rendelkező élőhelytípusok

- nagy területfoglalás
- jelentős kiterjedés védett természeti területeken kívül
- erős gazdálkodási „nyomás”
- gazdasági erdők
- vadhatás és inváziós fenyegetettség
- meghatározó szerep az ország természeti állapota és a Natura 2000 hálózat sorsa szempontjából

- zonális erdők + síkvidéki ligeterdők
- 9130, 91E0*, 91G0, 91F0, 91K0, 91L0, 91M0

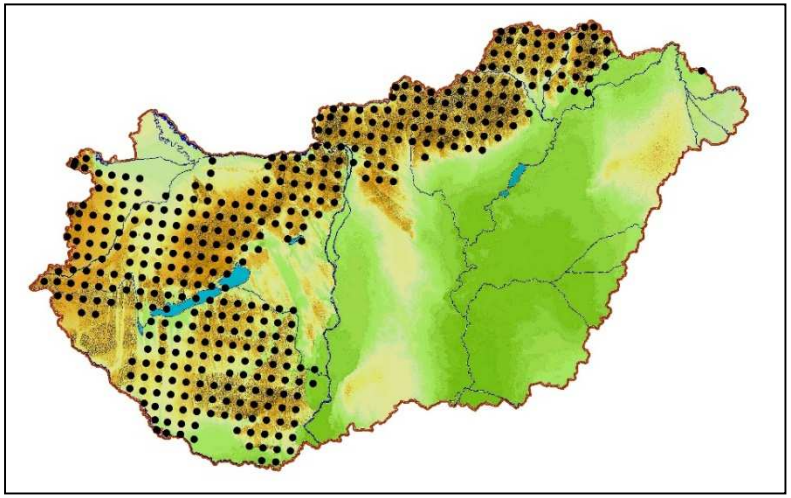

Pannon cseres-tölgyesek (91M0)

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Gazdasági jelentőséggel nem rendelkező élőhelytípusok

- csekély területfoglalás
- az állományok zöme védett természeti területekre esik
- gazdálkodási „nyomás” nincs (alig)
- jelentős arányban véderdők
- vadhatás és inváziós fenyegetettség
- meghatározó szerep a Natura 2000 hálózat sorsa szempontjából

- xerofil intrazonális erdők, hegyvidéki ligeterdők, erdősztyepp erdők
- 9110, 9150, 9180, 91E0*, 91H0, 91I0, 91N0

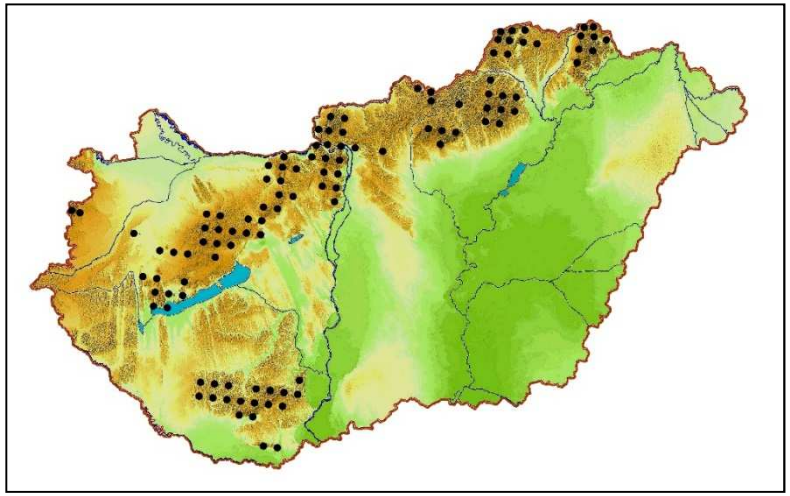

Lejtők és sziklatörmelékek Tilio-Acerion-erdői (9180)

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

3. A Natura 2000 célok megvalósításához rendelkezésre álló eszközök

- hatósági eszközök
- szakmai ajánlások
- kompenzáció
- támogatások

- körzeti erdőtervezések
- üzemmód-besorolások / fakitermelések tervezése
- szakirányú képzések, tanfolyamok

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

4. A Natura 2000 területeken folytatott erdőgazdálkodás fontosabb hatásai

- A fafajösszetétel alakítása
- Az állományszerkezeti jellemzők alakítása
- A holtfa-ellátottság meghatározása
- A faállományhoz kapcsolódó mikrohabitatok jelenlétének/mennyiségének meghatározása

- Korosztályviszonyok alakítása
- Táji szintű mintázatok meghatározása

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

5. Az erdők állapotát leginkább befolyásoló, erdőtervben is rögzíthető tevékenységek

- Nevelővágások
  - vágásos és átalakító üzemmód +
    - tisztítások (TI), törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések (TKGY, NFGY)

- Véghasználatok és felújítások
  - vágásos üzemmód +
    - tarvágás (TRV), fokozatos felújítóvágás (FFV), szálalóvágás (SZV)
  - átalakító üzemmód +
    - fokozatos felújítóvágás (FFV), szálalóvágás (SZV)
  - szálaló üzemmód +
    - szálalás (SZÁL)
  - faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód +
    - (egyéb termelés, ET)

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Forrás: Standovár T. – Szmorad F. – Kelemen K. – Kenderes K. (2017)

Börzsöny: 35048 mintapont, Mátra: 13513 mintapont, Aggteleki-karszt: 11055 mintapont

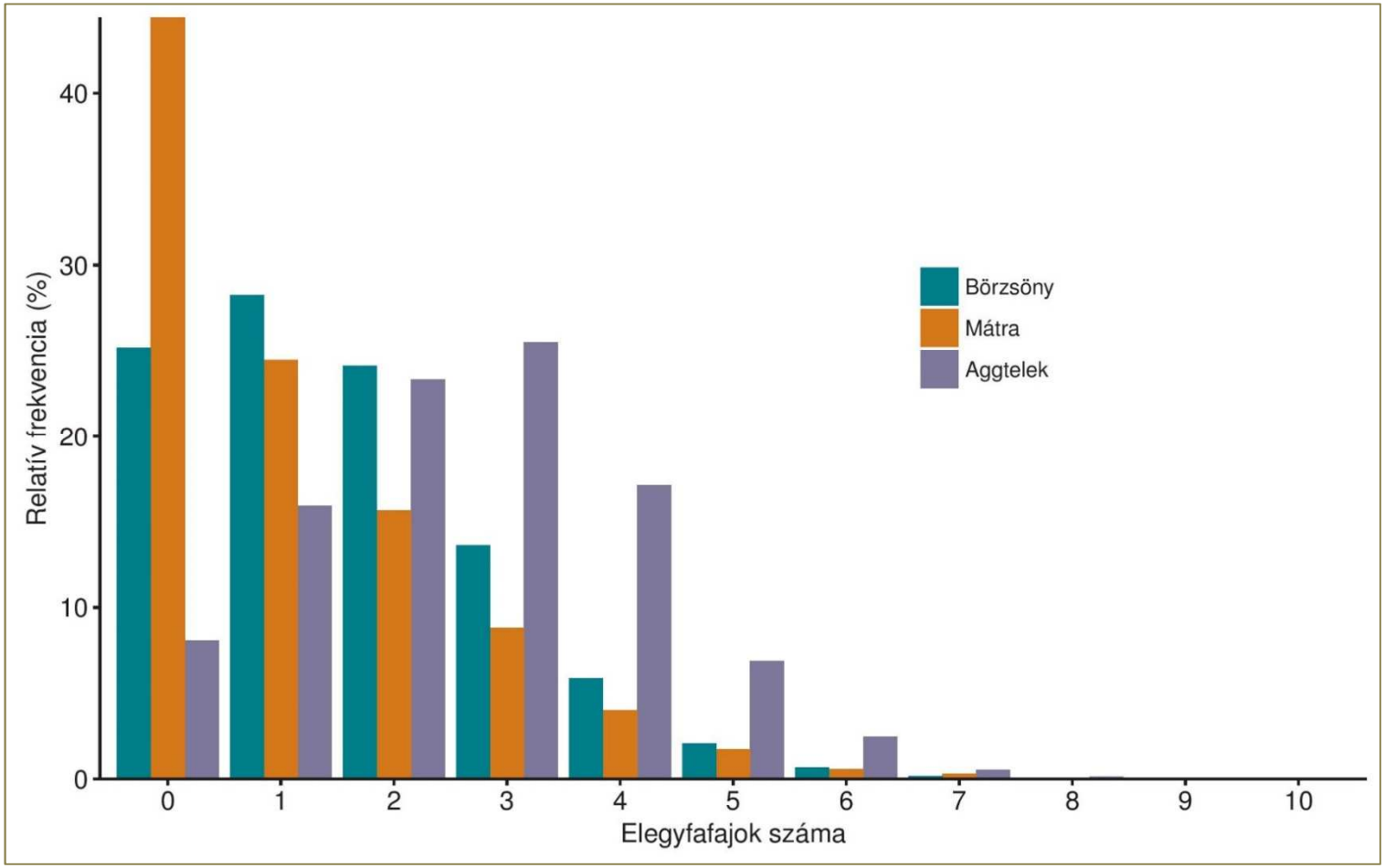

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

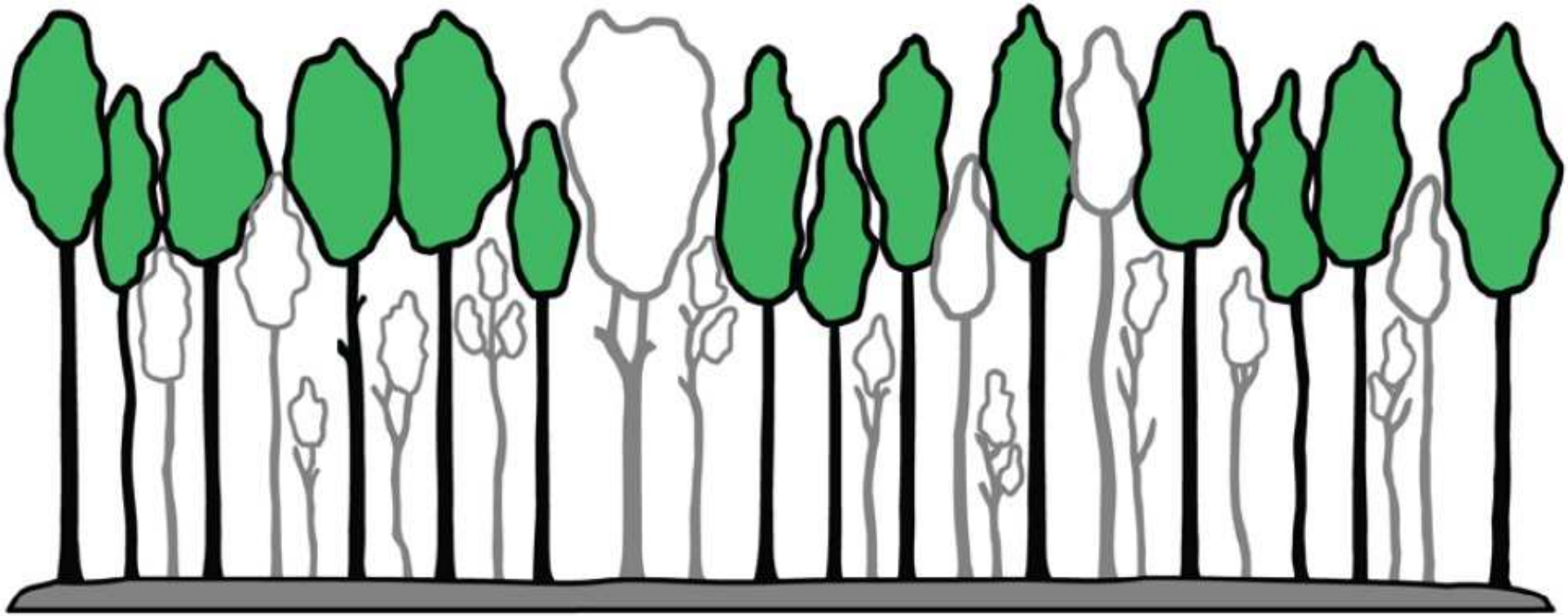

Alsószintű gyérítések

Forrás: http://www.forestry.gov.uk

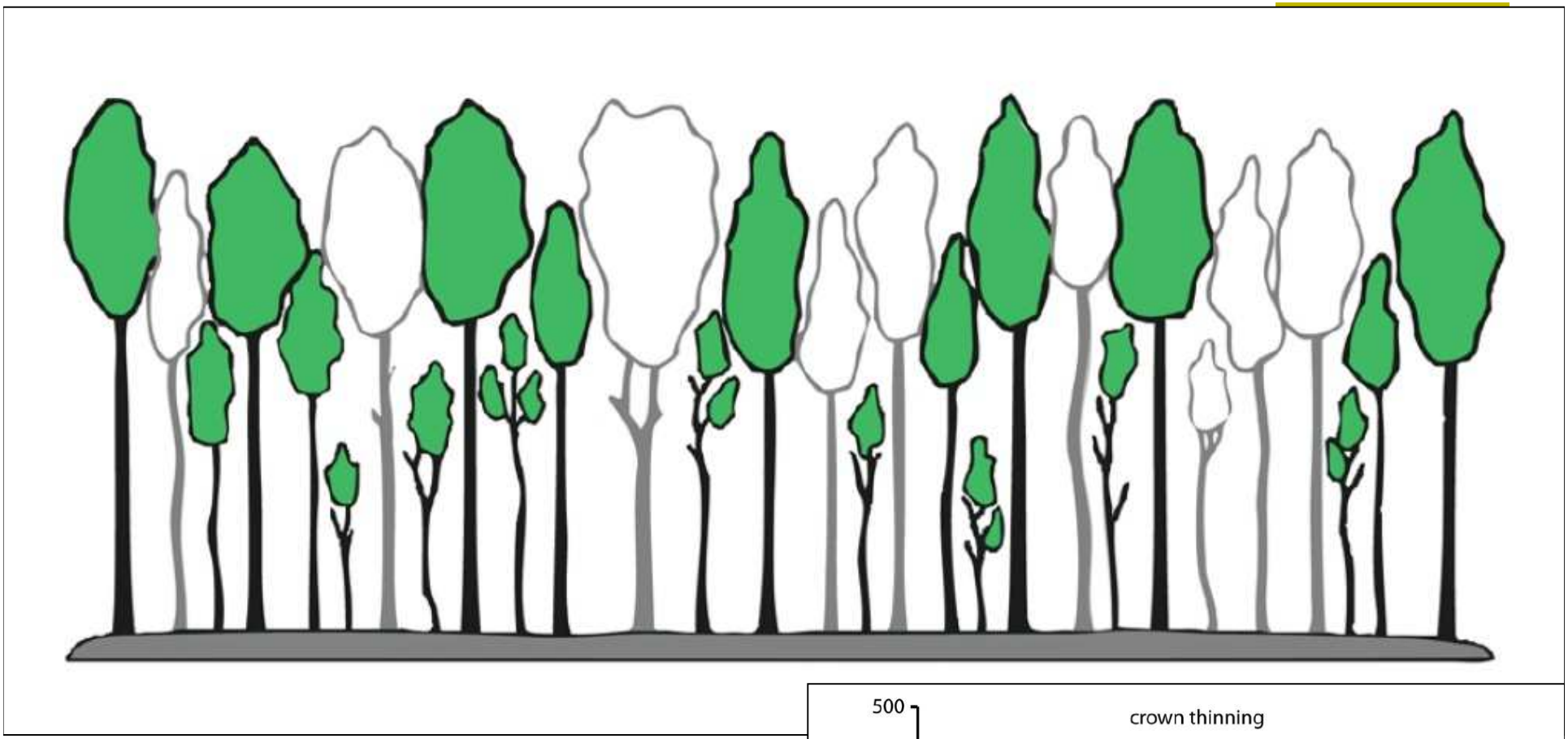

Felsőszintű gyérítések

Forrás: http://www.forestry.gov.uk

Forrás: Szmorad F. – Standovár T. – Tímár G. (2015)

A Mátra erdeinek korosztályviszonyai 50 év múlva, a jelenleg üzemmódok és vágáskorok alapján

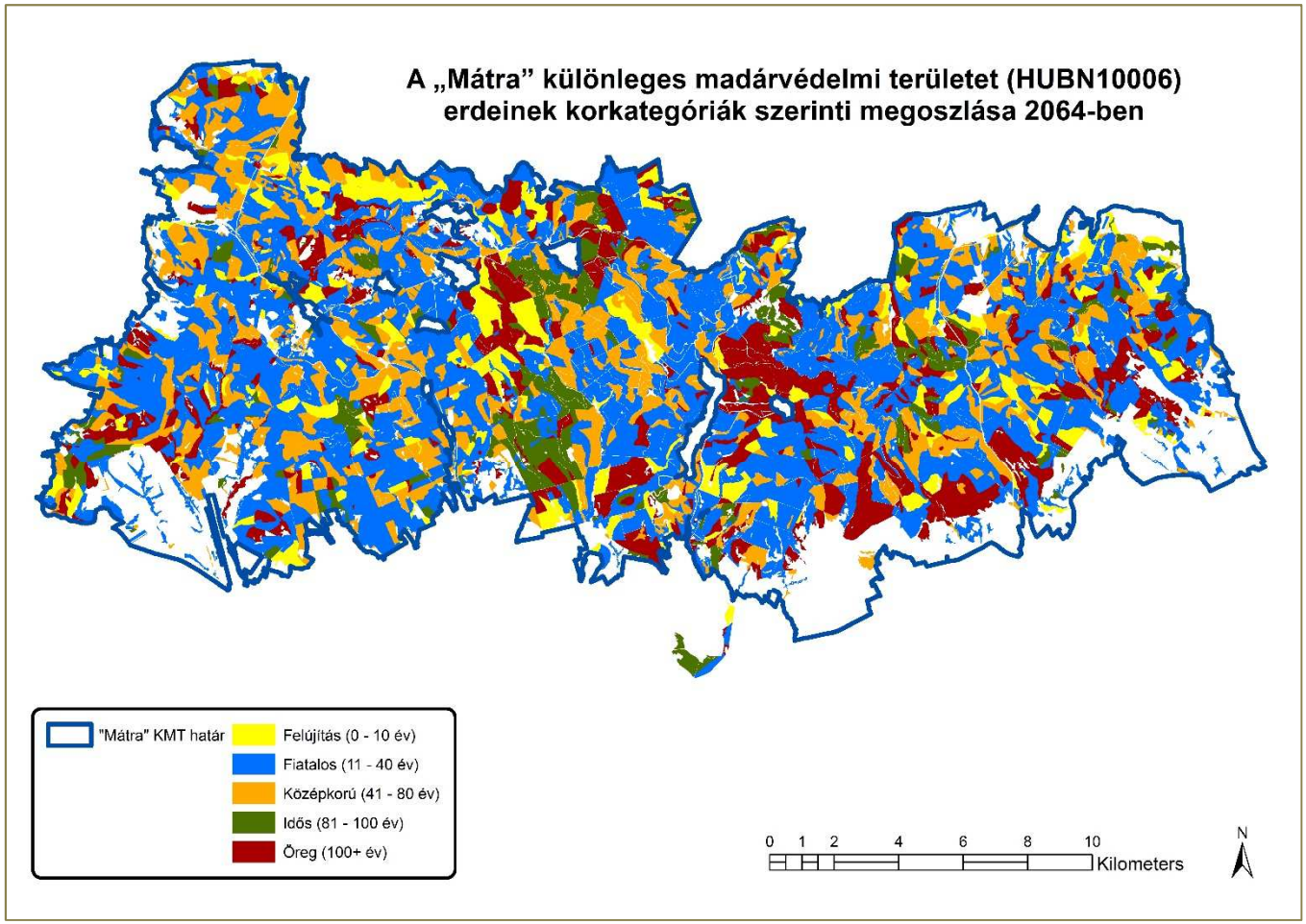

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

5. A Natura 2000 területeken folytatott természetvédelmi erdőkezelés lehetőségei

- elsősorban védett természeti területeken, nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében levő erdőben
- projektekben és egyéb speciális esetekben más szereplők is

- idegenhonos fafajok előfordulásainak/állományainak felszámolása
- az elegyarányviszonyok változtatása, javítása
- az állományszerkezet javítása
- holtfa mennyiségének növelése
- mikrohabitatok kialakítása

- sok esetben a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében levő erdőkben is megjelenik a gazdasági érdek

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

6. A Natura 2000 célkitűzések megvalósításának súlypontjai (kitekintés)

- önmagában a Natura 2000 minősítés elsősorban a nem védett területeken hozhat(na) plusz eredményeket az erdők kezelésében/fenntartásában
- a nem védett területeken főleg a zonális erdők és a síkvidéki ligeterdők érintettek
- a mindennapi erdőgazdálkodási gyakorlat további reformjára lenne szükség
- nagy hatékonysággal működő támogatási jogcímeket kellene elérhetővé tenni a magánszektor számára
- ki kellene dolgozni a Natura 2000 erdőkezelés állami erdőgazdasági zrt.-k keretein belül megvalósítható, működőképes rendszerét
- fontos lenne a folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodás síkvidéki eljárásainak további kutatása, fejlesztése
- középszintű és felsőszintű erdészeti szakoktatás további korszerűsítése!

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Köszönöm a figyelmet!

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Králl Attila
MME

JAVASLATOK A FOKOZOTTAN VÉDETT NAGYTESTŰ MADÁRFAJOK ERDEI FÉSZKELŐHELYEINEK VÉDELMÉRE

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Javaslatok a fokozottan védett nagytestű madárfajok erdei fészkelőhelyeinek védelmére

Pongrácz Ádám[1]-Horváth Márton[2]-Nagy Károly[2]-Králl Attila[2]

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017.Március 21-22 Sopron

1, Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger
2,Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest

Védelem célja, alappillérei

- Cél: kiemelt jelentőségű erdei madárfajok védelme
  - Madárvédelmi Irányelv I. függeléke
  - globálisan veszélyeztetett fajok (IUCN)
  - Magyarországon fokozottan védett fajok

- Az erdei élőhelyeken költő fajok megőrzése a természetvédelmi szervezetek és a gazdálkodók közös felelőssége

- A sikeres költést és a fészkelőhelyek fennmaradását veszélyeztető emberi tevékenységek lehetőség szerinti kizárása

- A korlátozások
  - a fajok ökológiai igényeinek megfelelő minimális területre terjed ki
  - a felesleges korlátozások elkerülésével

Egységes javaslatok

- Sok esetben területileg eltérő megközelítés a korlátozások esetében (nemzeti park igazgatóságok és természetvédelmi hatóságok)
- Magyar Ragadozómadár-védelmi Tanács egységes útmutatót készít
- országos fajvédelmi koordinátorok és 26 természetvédelmi szervezet bevonásával
- a Tanács 2011. februárjában jóvá hagyja
- a 2012. évi *Heliaca* évkönyvben publikálásra kerül
- Natura 2000 fenntartási tervekben hivatkozási alap

Pongrácz, Á. & Horváth, M. (2012): Javaslat a fokozottan védett ragadozómadár és bagolyfajok, valamint a fekete gólya fészkelőhelyei körül alkalmazandó időbeni és területi korlátozásokra. Heliaca 8: 104-107.

Pongrácz, Á. & Horváth, M. (2016): Javaslatok a fokozottan védett nagytestű madárfajok erdei fészkelőhelyeinek védelmére. In: Korda M. (ed.): Az erdőgazdálkodás hatása az erdők biológiai sokféleségére. Tanulmánygyűjtemény. Duna Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest. pp. 259-280.

Időbeni korlátozás

- A revírfoglalástól a fiókák kirepüléséig (fajonként eltérő)
- Célja a költések adott évi sikerességének biztosítása
- Nagyobb térbeli kiterjedésű
- A jelentős emberi zavaró tényezőkre terjed ki (erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás, turizmus)

Területi korlátozás

- Egész évre vonatkozik
- Célja a költésre alkalmas erdőállomány hosszú távú fenntartása
- Kisebb térbeli kiterjedésű
- A fészkelőhelyet teljes mértékben átalakító fahasználatokra terjed ki:
  - felújító vágás (bontó és végvágás)
  - tarvágás
  - szálalóvágás

Korlátozások térbeli lehatárolása

- A költőhely egyedi sajátosságainak figyelembe vétele
- Síkvidéken az állományviszonyok és a fészek állományon belüli elhelyezkedése
- Hegy és dombvidéken a domborzati viszonyok is befolyásolják
- Terepi lehatárolás
- Térinformatikai programban véglegesítés
- Lehatárolásnál fontos tényezők:
  - milyen messze lát el a madár a fészekről (fészek elhelyezkedése, domborzat)
  - mennyire érzékeny a madár az emberi jelenlétre
  - milyen erdőállományban költ a pár (állomány kora, záródása, cserjeborítás)

A korlátozások térbeli megoszlása fajonként

Fokozottan védett madárfaj	Időbeni korlátozás intervalluma	Időbeni korlátozás kiterjedése	Területi korlátozás kiterjedése
Fekete gólya *(Ciconia nigra)*	március 1. - augusztus 31.	400 m, 50,24 ha	100-300 m, 3,14-28,26 ha
Darázsölyv *(Pernis apivorus)*	április 15. - augusztus 31.	200 m, 12,56 ha	100 m 3,14 ha
Vörös kánya *(Milvus milvus)*	március 1. - július 31.	300 m, 28,26 ha	50-100 m 0,8–3,15 ha
Barna kánya *(Milvus migrans)*	március 15. - július 31.	300 m, 28,26 ha	50-100 m 0,8–3,15 ha
Rétisas *(Haliaetus albicilla)*	január 1. - július 15.	400 m, 50,24 ha	100-200 m 3,14–12,56 ha
Hamvas rétihéja *(Circus pygargus)*	május 1. - július 31.	100 m, 3,14 ha	-
Kígyászölyv *(Circaetus gallicus)*	március 15. - augusztus 31.	200-300 m 12,56-28,26 ha	100-200 m 3,14-12,56 ha
Kis héja *(Accipiter brevipes)*	május 1. - július 31.	200 m 12,56 ha	100 m 3,14 ha
Pusztai ölyv *(Buteo rufinus)*	március 15. - június 30.	200 m 12,56 ha	50 m 0,8 ha
Törpesas *(Hieraetus pennatus)*	március 15. - augusztus 15.	200-300 m 12,56-28,26 ha	100-200 m 3,14-12,56
Parlagi sas *(Aqula heliaca)*	február 1. - augusztus 15.	300-600 m 28,26-113,04 ha	100-200m 3,14-12,56 ha
Békászó sas *(Clanga pomarina)*	március 15. - augusztus 31.	400 m 50,24 ha	300 m 28,26 ha
Szirti sas *(Aquila chrysaetos)*	február 1. - augusztus 15.	300 m 28,26 ha	100 m 3,14 ha
Kék vércse *(Falco vespertinus)*	március 1. - augusztus 31.	200 m 12,56 ha	50 m 0,8 ha
	április 15. - augusztus 31.	100 m 3,14 ha	50 m 0,8 ha
Kerecsensólyom *(Falco cherrug)*	február 15. - július 15.	200-400 m 12,56-50,24 ha	50-100 m 0,8-3,14 ha
Vándorsólyom *(Falco peregrinus)*	február 15. - július 15.	300 m 3,14 ha	100 m 3,14 ha
Uráli bagoly *(Strix uralensis)*	február 1. - július 15.	100-200 m 3,14-12,56 ha	100 m 3,14 ha
Réti fülesbagoly *(Asio flammeus)*	május 1. - július 31.	100 m 3,14 ha	-
Uhu *(Bubo bubo)*	február 1. - július 31.	50-200 m 0,8-12,56 ha	-

I. Zavarásra fokozottan érzékeny fajok

Fekete gólya (*Ciconia nigra*)

- Leggyakrabban zárt erdőállományok belsejében
- 380-420 pár

Időbeni korlátozás:
- március 1. – augusztus 15.
- max. 400 méter (50,24 ha)

Területi korlátozás:
- max. 300 méter (28,26 ha) zárt idős állományokban
- 100 méter (3,14 ha) állományszéleken vagy kis erdőfoltokban

I. Zavarásra fokozottan érzékeny fajok

Rétisas (*Haliaaetus albicilla*)

- Főleg síkvidéki ligeterdőkben
- 300 pár

<u>Időbeni korlátozás:</u>
- január 1. – július 31.
- 400 méter (50,24 ha)

<u>Területi korlátozás:</u>
- 100-200 méter (3,14-12,56 ha)

I. Zavarásra fokozottan érzékeny fajok

Parlagi sas (*Aquila heliaca*)

- Síkvidéki facsoportok és erdők állományhatára
- Hegyvidéki erdőkben már nagyon ritka
- 190-200 pár

<u>Időbeni korlátozás:</u>
- február 1. - augusztus 15.
- 300-600 méter (28,26-113,04 ha)

<u>Területi korlátozás:</u>
- 100-200 méter (3,14-12,56 ha)

I. Zavarásra fokozottan érzékeny fajok

Békászó sas (*Clanga pomarina*)

- Hegy- és dombvidéki öreg, zárt erdőtömbök
- 40-50 pár

<u>Időbeni korlátozás:</u>
- március 15. - augusztus 31.
- 400 méter (50,26 ha)

<u>Területi korlátozás:</u>
- 300 méter (28,26 ha)

II. Zavarásra közepesen érzékeny fajok

Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*)

- Főleg hegy- és dombvidéki tölgyesek, fenyvesek
- 40-50 pár

<u>Időbeni korlátozás:</u>
- március 15. – augusztus 31.
- 300 méter (28,56 ha)

<u>Területi korlátozás:</u>
- 100-200 méter (3,14-12,56 ha)

II. Zavarásra közepesen érzékeny fajok

Darázsölyv (*Pernis apivorus*)

- Zárt erdőállományok, kisebb erdőfoltok
- gyakran épít új fészket
- 500-750 pár

<u>Időbeni korlátozás:</u>
- Április 15 – augusztus 31.
- 200 méter (12,56 ha)

<u>Területi korlátozás:</u>
- 100 méter (3,14 ha)

II. Zavarásra közepesen érzékeny fajok

Vándorsólyom (*Falco peregrinus*)

- Főleg hegyvidéki erdőállományokban található sziklákon, ritkán gallyfészekben
- Zavarásra közepesen érzékeny faj
- 50-60 pár

<u>Időbeni korlátozás:</u>
- február 15. – július 15.
- 300 méter (28,56 ha)

<u>Területi korlátozás:</u>
- 100 méter (3,14 ha)

II. Zavarásra közepesen érzékeny fajok

Kerecsensólyom (*Falco cherrug*)

- síkvidéki facsoportokban, erdőkben, magasfeszültségű tartóoszlopokon
- 150-200 pár

<u>Időbeni korlátozás:</u>
- február 15. – július 15.
- 200-400 méter (12,56-50,24 ha)

<u>Területi korlátozás:</u>
- 50-100 méter (0,8-3,14 ha)

III. Zavarásra kevésbé érzékeny fajok

Kék vércse (*Falco vespertinus*)

- Síkvidéki szárnyékerdők, facsoportok, főleg vetésivarjú-telepeken
- 700-1200 pár

<u>Időbeni korlátozás:</u>
- április 15. - augusztus 31.
- 100 méter (3,14 ha)

<u>Területi korlátozás:</u>
- 50 méter (0,8 ha)

III. Zavarásra kevésbé érzékeny fajok

Uráli bagoly (*Strix uralensis*)

- Domb- és hegyvidéki idős erdőállományokban gallyfészkekben, odúkban, faüregekben
- 160-260 pár

<u>Időbeni korlátozás:</u>
- február 1. – július 15.
- 100-200 méter (3,14-12,56 ha)

<u>Területi korlátozás:</u>
- 100 méter (3,14 ha)

III. Zavarásra kevésbé érzékeny fajok

Uhu (*Bubo bubo*)

- Főleg domb- és hegyvidéki bányákban, sziklákon, ritkábban gallyfészkekben
- 80-100 pár

<u>Időbeni korlátozás:</u>
- február 1. – július 31.
- 50-200 méter (0,8-12,56 ha)

<u>Területi korlátozás:</u>
- nincs

Natura 2000 kompenzáció erdőterületeken

Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések - VP4-12.2.1-16

- Kedvező természetvédelmi helyzet fenntartása közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok esetében
- Többségi magántulajdonban lévő erdők esetében, 1 ha felett
- Évente az egységes kérelem részeként kell beadni az igényt
- 41-237€/ha/év, korösszetételtől, fafajtól függően

Korlátozások valósak, de erre kompenzációs (és fejlesztési) források vehetők igénybe

Az uniós forrás elosztása, szabályozása hazai döntések nyomán alakul. Az MME üdvözölné a kompenzáció kiterjesztését valamennyi tulajdonosi körre.

Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM)

1999-2016

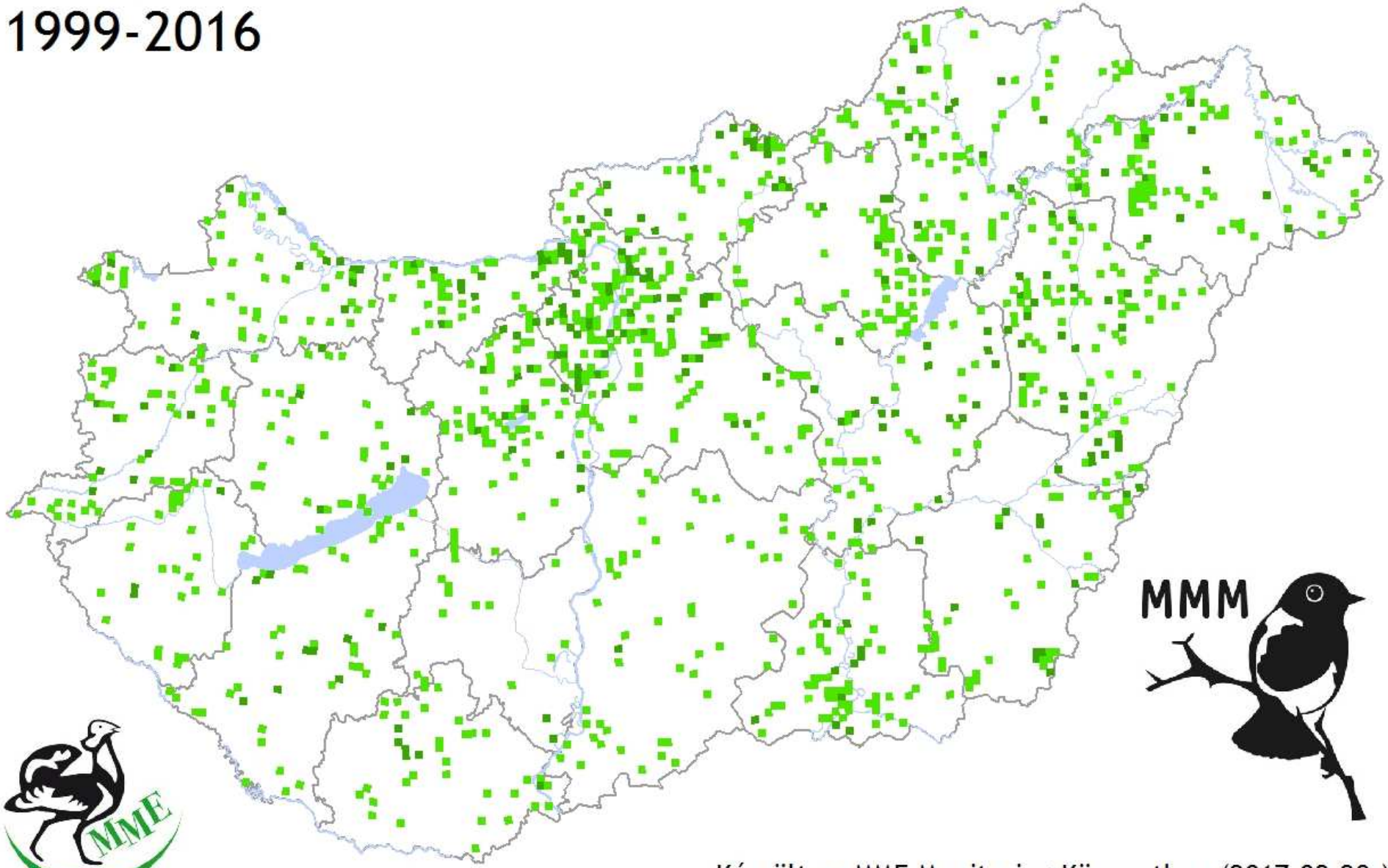

Készült az MME Monitoring Központban (2017.02.28.)

Speciális magyar FBI* és erdei indikátorok

Agrár (FBI HU) (16 faj):

Vörös vércse
Fogoly
Fürj
Bíbic
Gyurgyalag
Búbos pacsirta
Mezei pacsirta
Parlagi pityer
Sárga billegető
Réti tücsökmadár
Karvalyposzáta
Mezei poszáta
Tövisszúró gébics
Kis őrgébics
Seregély
Sordély

Erdei (22 faj):

Kék galamb
Fekete harkály
Nagy fakopáncs
Közép fakopáncs
Kis fakopáncs
Erdei pacsirta
Ökörszem
Erdei szürkebegy
Vörösbegy
Énekes rigó
Léprigó
Sisegő füzike
Csilpcsalpfüzike
Örvös légykapó
Barátcinege
Fenyvescinege
Kék cinege
Csuszka
Rövidkarmú fakusz
Szajkó
Erdei pinty
Meggyvágó

* Farmland Bird Index

Magyar FBI* és erdei indikátorok értékek

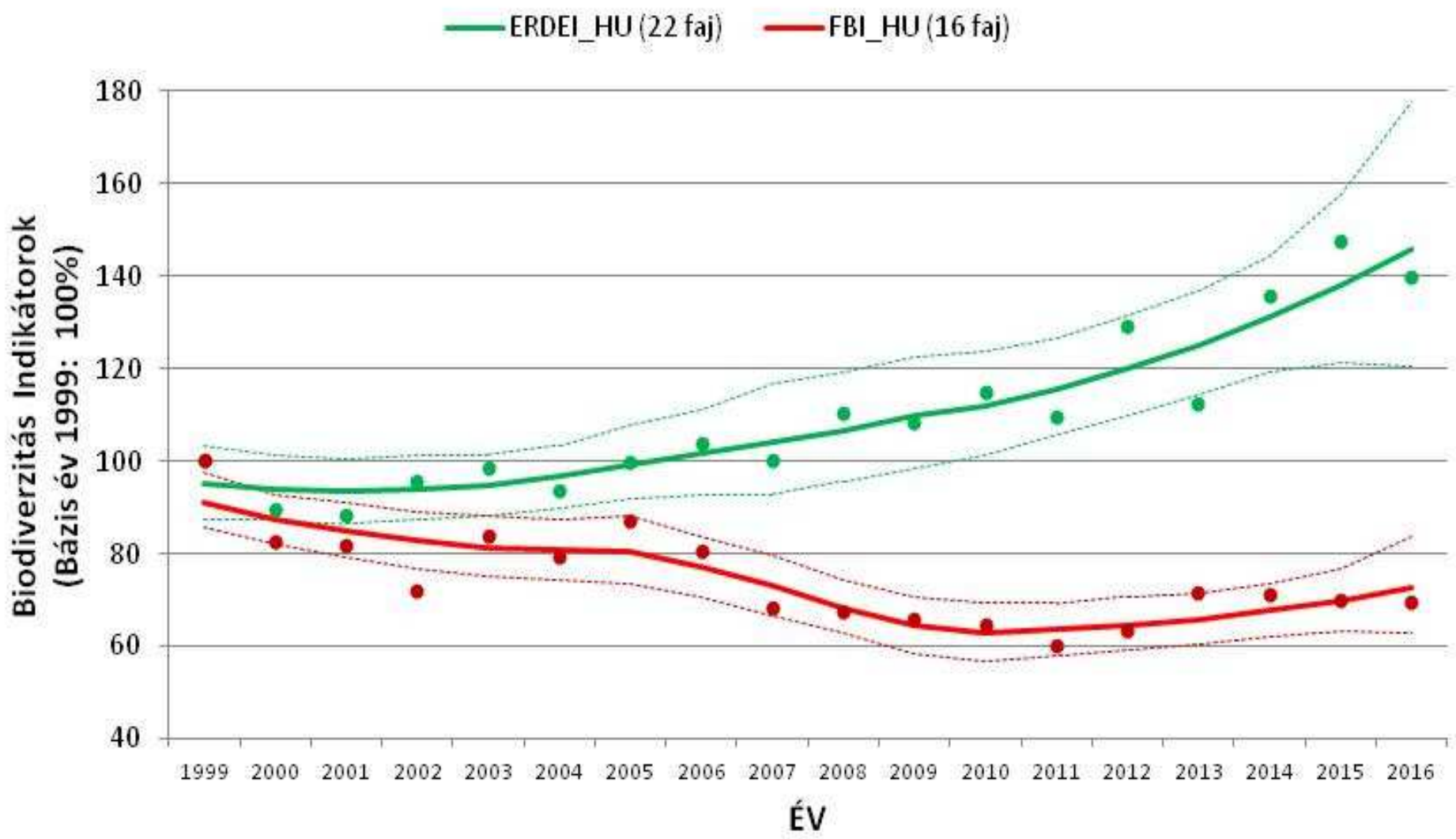

Élőhely használat és trend típus Magyarországon 1999-2016

(TRIM trend kategóriák: csökkenő, stabil, növekvő)

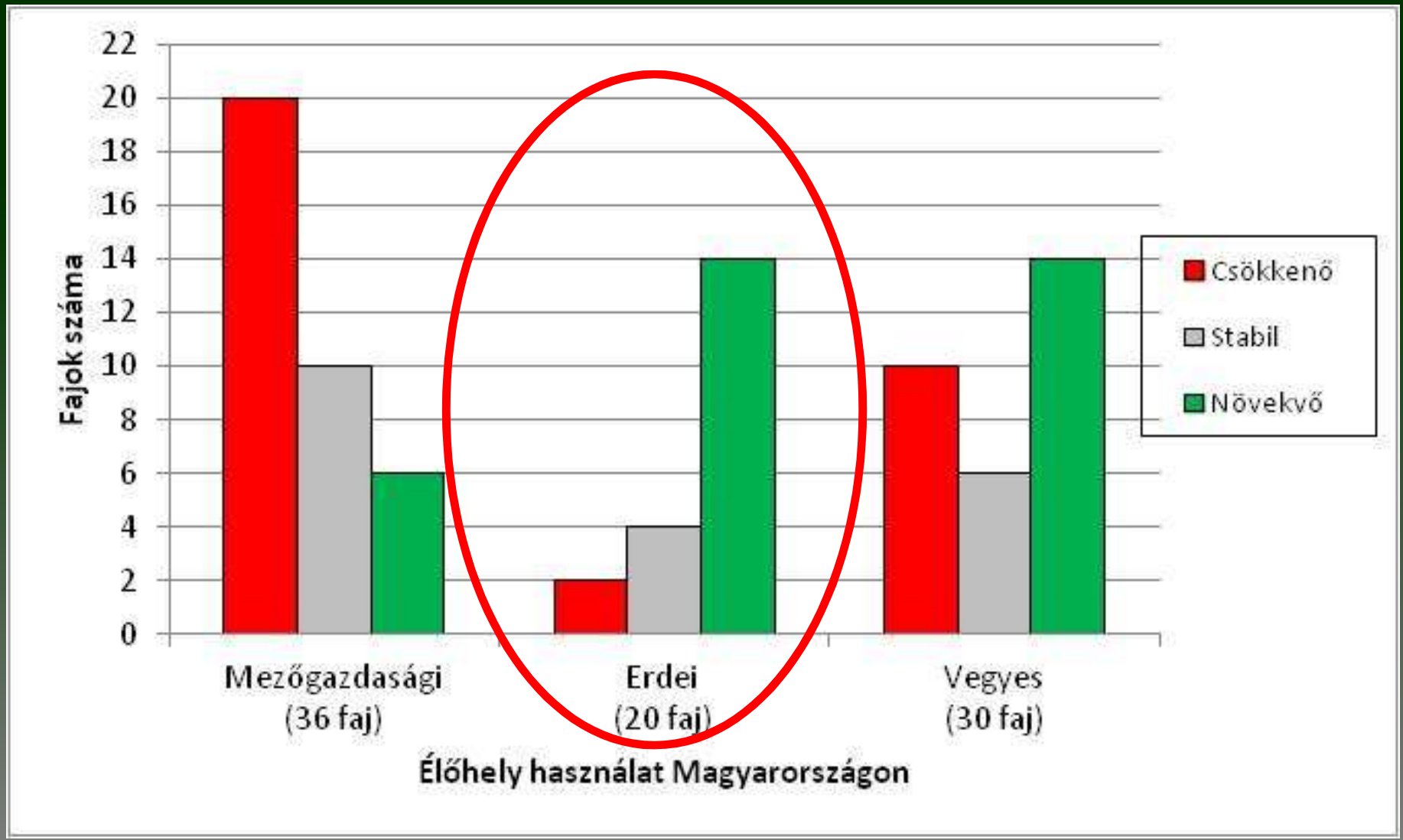

Vonulási stratégia és állomány trend

Hosszútávon vonulók: -25.5% (-39.4%, -11.6%) változás 18 év alatt (P<0.01)
Többi csoport kis mértékű növekedés, stabil állomány

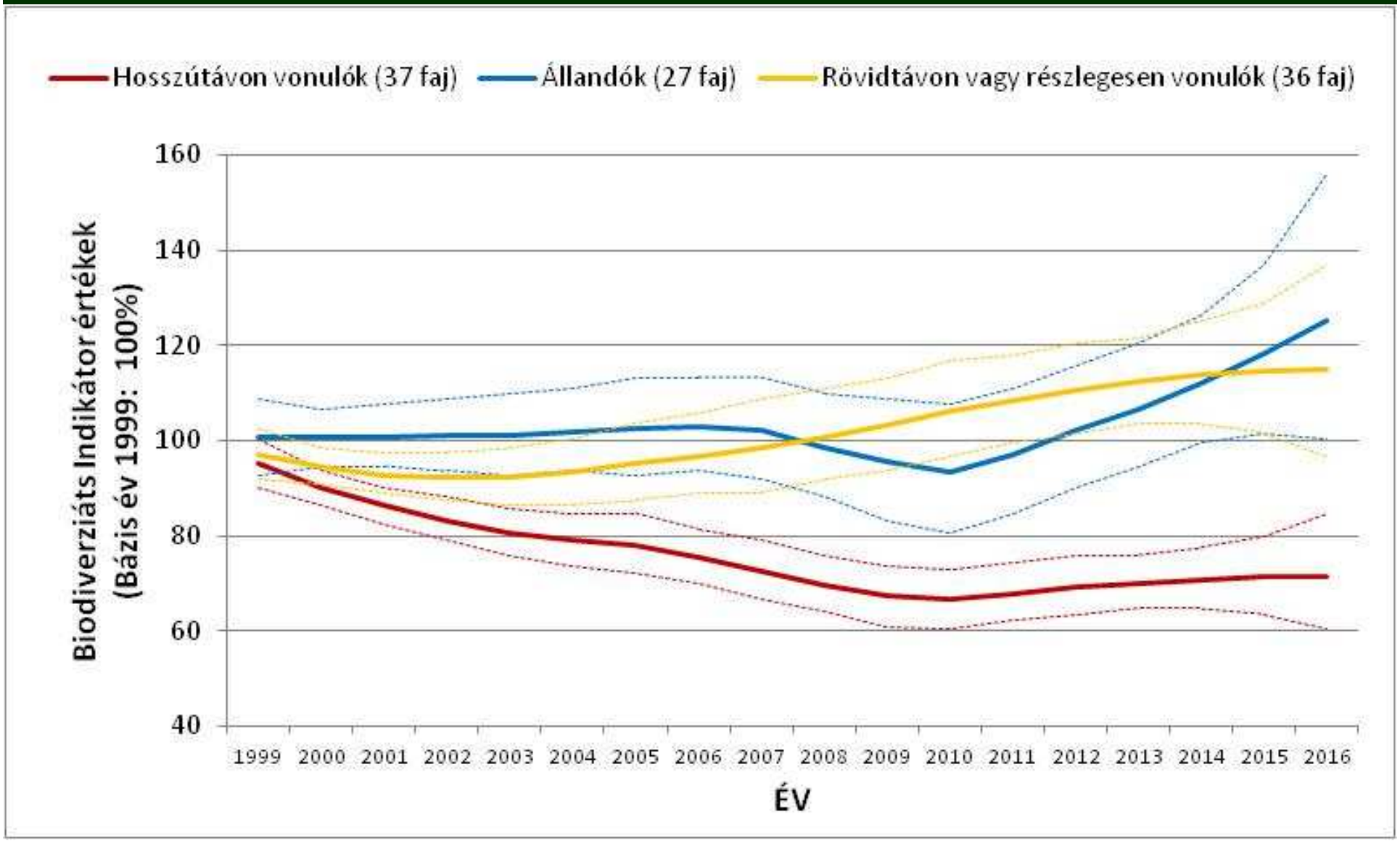

A stabil és/vagy növekedést mutató állandó, részlegesen, rövidtávon vonulók trendjei az élőhelyhasználat függvényében

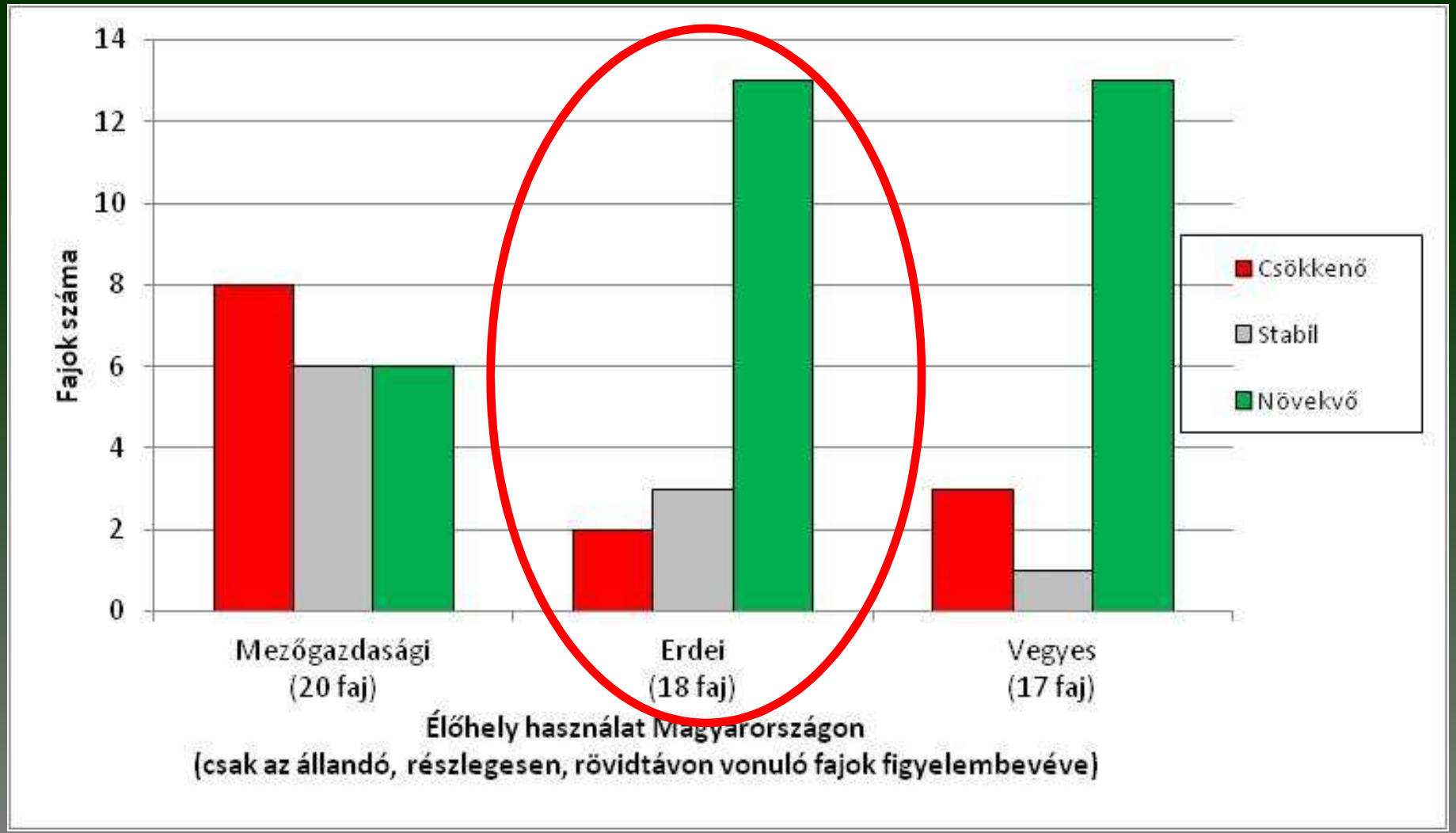

MME – tájékoztató kiadványok

Köszönetnyilvánítás

A Ragadozómadár Védelmi Tanácsnak és tagszervezeteinek.
Azoknak a szakembereknek akik ezeknek a fajoknak az aktív védelmében nap mint nap részt vesznek.
Továbbá azoknak a gazdálkodóknak akik segítenek ezeknek a fajoknak a költőhelyeit megőrizni az utókor számára.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Contribution

A fajok fotóiért a Raptorimages.hu fotósainak Kovács Andrásnak és Papp Gábornak, valamint Majercsák Bertalannak.

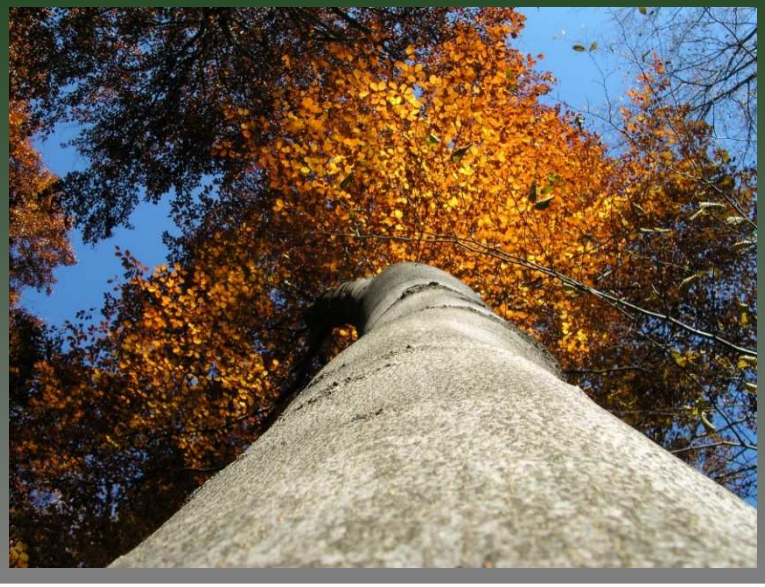

Köszönjük a figyelmet!

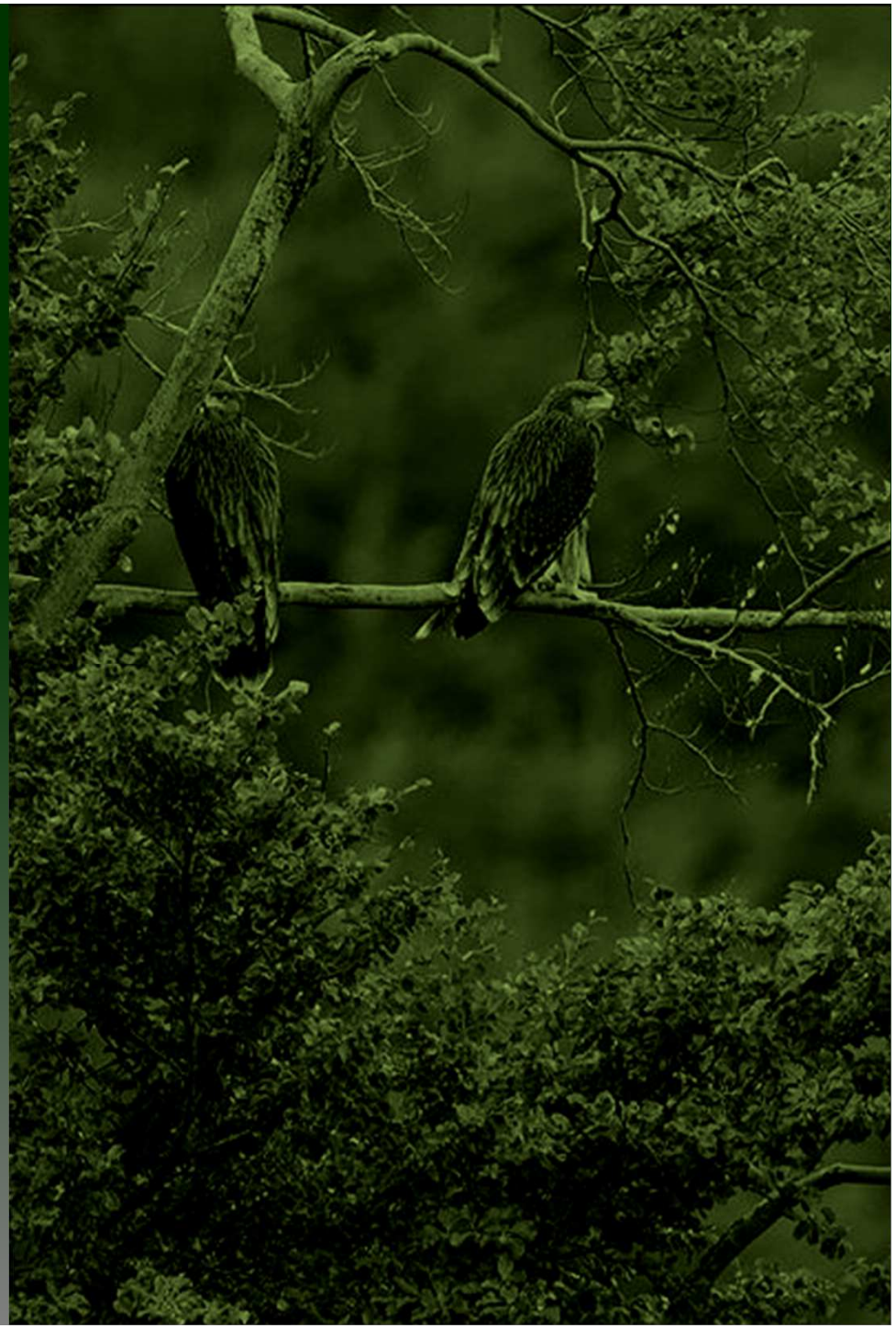

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Dr. Vadász Csaba
Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

A HOMOKI ERDŐSSZTYEPP MINTÁZATAI, ÉRTÉKEI ÉS FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI A DUNA-TISZA KÖZÉN

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

A homoki erdőssztyepp mintázatai, értékei és fejlesztési lehetőségei a Duna-Tisza közén

Patterns, conservation values and the developmental potential of the sand forest-steppe in the Danube-Tisza Interflow region

Dr. Vadász Csaba[1] és Molnár Ábel[2]
[1]Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, [2]Szent István Egyetem

Élő erdő konferencia, Sopron, 2017.03.21-22.

Két közösségi jelentőségű élőhelytípus hazai elterjedése (az ÁNÉR 2011 alapján)

Tudjuk:

- Kedvezőtlenek a tendenciák (természetvédelmi helyzet: B/U)
- Mi az érték az erdőssztyeppben, amit meg kívánunk őrizni
- Sok veszélyeztető tényezőt ismerünk
- Voltak nem kifejezetten sikeres próbálkozások bizonyos veszélyeztető tényezők elhárítására

Nincs világosan meghatározva:

- Mi az erdőssztyepp?
- Statikusan megőrizhető-e az erdőssztyepp?
- Hogyan kívánjuk megőrizni/helyreállítani?

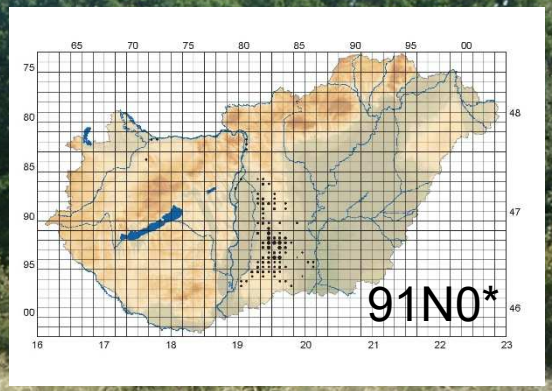

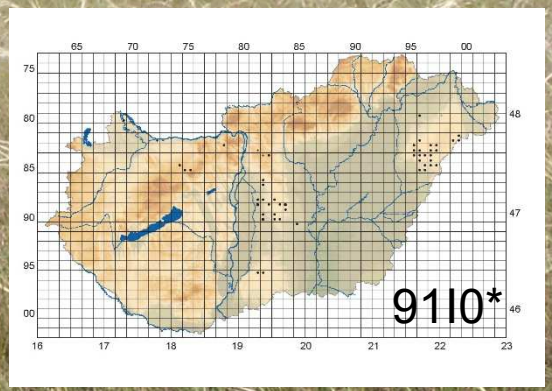

Az előadás vázlata

- **Az erdőssztyeppek változatai** (mi is az erdőssztyepp)
- **A meszes homoki erdőssztyepp dinamikai modellje** (milyen folyamatok figyelhető meg napjainkban)
- **A homoki erdőssztyepp leendő vezérlési modelljének elemei** (mit tehetünk a megőrzés vagy a helyreállítás érdekében)

Hol található erdőssztyepp Európában?

- Az erdőssztyepp öv és típusai:
- Kontinentális, szubmediterrán, (szubkontinentális)

Forrás: Varga Z., Borhidi A., Fekete G., Debreczy Zs., Bartha D., Bölöni J., Molnár A., Kun A., Molnár Zs., Lendvai G., Szodfridt I., Rédei T., Facsar G., Sümegi P., Kósa G. És Király G. (2000): Az erdőssztyepp fogalma, típusai és jellemzésük. In: Molnár Zs. és Kun A. (szerk.): Alföldi erdőssztyeppmaradványok Magyarországon. WWF füzetek 15., WWF Magyarország, Budapest. pp. 7–19.

Milyenek az erdőssztyeppek Európában?

Jellemző állományképek:

- Kontinentális: zárt erdő, fátlan gyep, éles szegély
- Szubmediterrán: diffúz, „záródáshiányos” fás vegetáció
- Szubkontinentális: átmenet az előzők között
- Hazánkban mindhárom jelen van.
- A Duna-Tisza közi erdőssztyeppeket a szubkontinentális csoportba soroljuk.

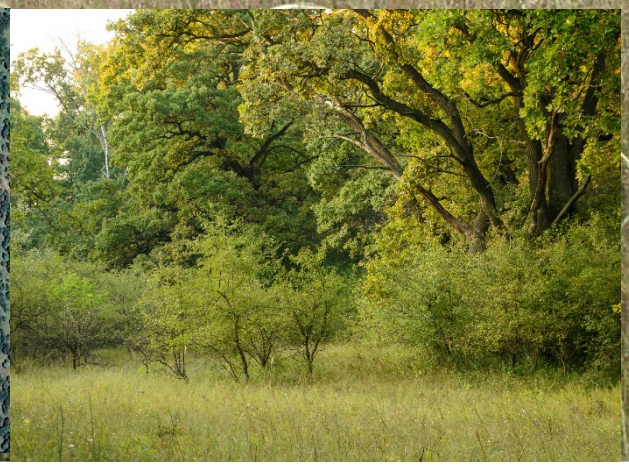

A kocsányos tölgy természetes, vitális újulata a Duna-Tisza közén

„Homokon a tölgyes alatt nincs vitális kocsányos tölgy újulat.”

A KNPI működési területén legalább 200 olyan, a homoki termőhelyekhez köthető helyszín van, ahol megfigyelhető vitális újulat.

A természetes újulatból származó, az első 3-4(-10) évet túlélt KST egyedek száma cca. 100.000.

Ennek döntő többsége a Felső-Kiskunságban található.

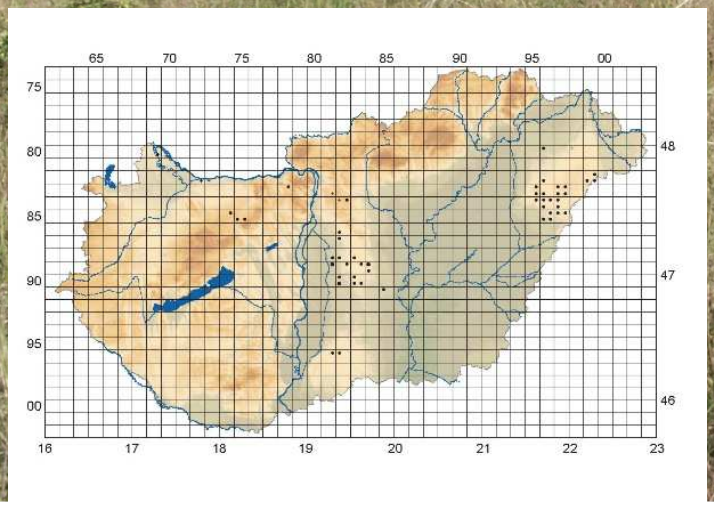

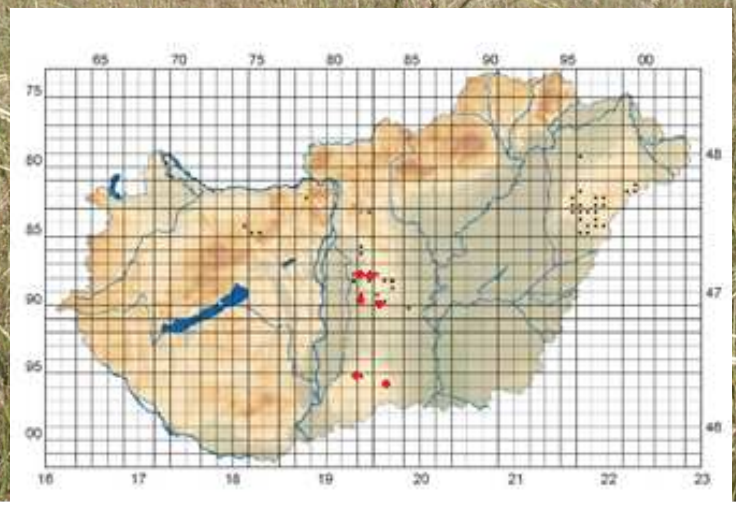

Hol jelenik meg a kocsányos tölgy vitális újulata a Felső-Kiskunságban?

- Kvalitatív (narratív) modellünk szerint a kocsányos tölgy vitális újulatának tér-időbeli tömegességi viszonyait meghatározhatja:
- a makktermő anyafáktól való távolság **90-100 m**
- vegetációszerkezet **Ld. következő ábrák**

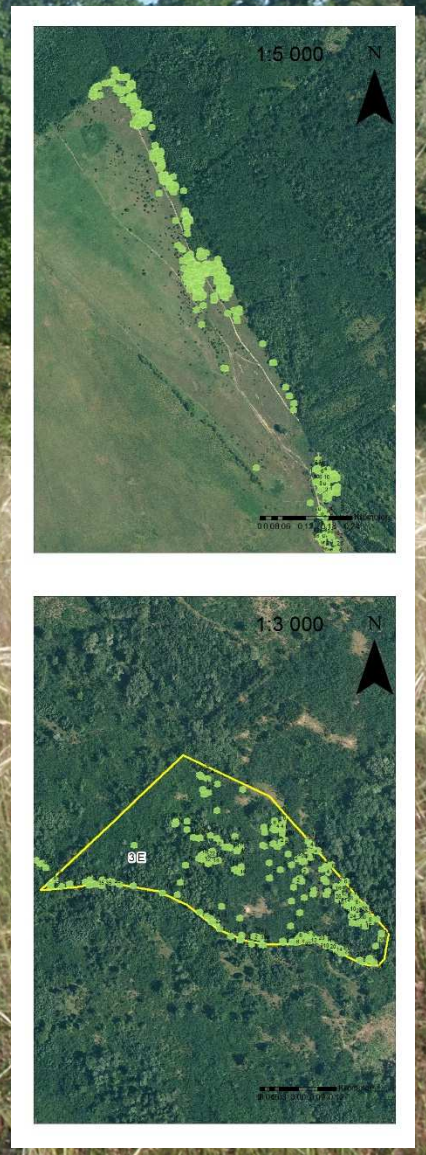

Az erdőssztyepp dinamika egyes stádiumai

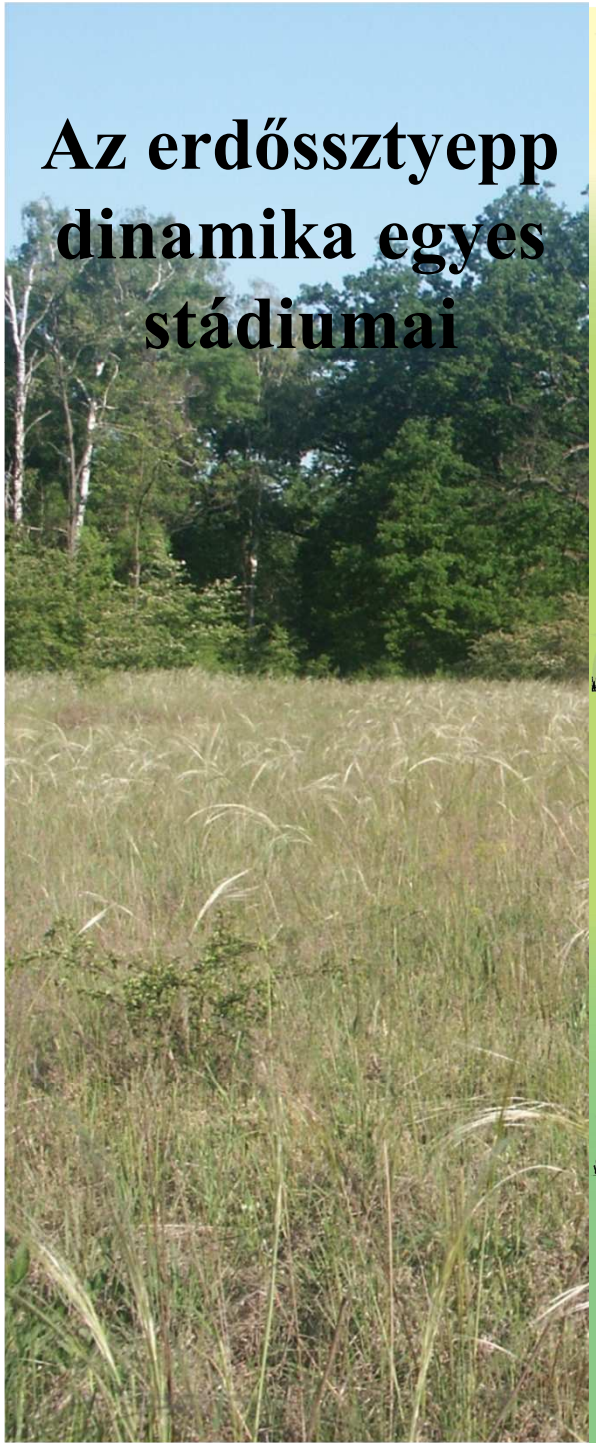

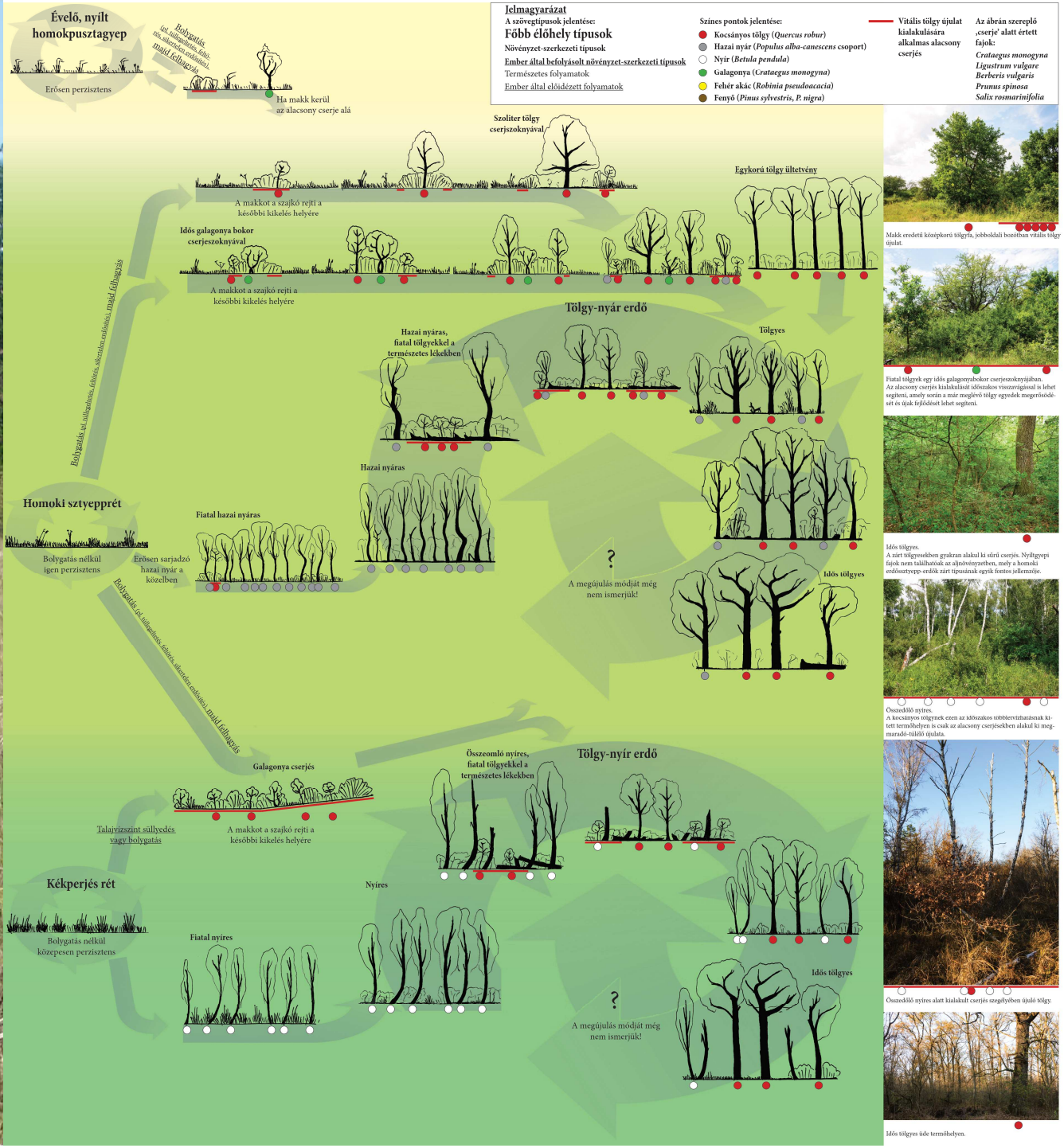

Makk eredetű középkorú tölgyfa, jobboldali bozótban vitális tölgy újulat.

Fiatal tölgyek egy idős galagonyabokor cserjeszoknyájában. Az alacsony cserjés kialakulását időszakos visszavágással is lehet segíteni, amely során a már megjelenő tölgy egyedek megerősödését és újak fejlődését lehet segíteni.

Idős tölgyes.
A zárt tölgyeseken gyakran alakul ki sűrű cserjés. Nyíltgyepi fajok nem találhatóak az alnövényzetben, mely a homoki erdőssztyepp-erdők zárt típusának egyik fontos jellemzője.

Összedőlő nyíres.
A kocsányos tölgynek ezen az időszakos többletvízhatásnak kitett termőhelyen is csak az alacsony cserjésekben alakul ki megmaradó-túlélő újulata.

Összedőlő nyíres alatt kialakult cserjés szegélyében újuló tölgy.

Idős tölgyes üde termőhelyen.

ESZTY-IDOSZ-HH/R-SE-HA

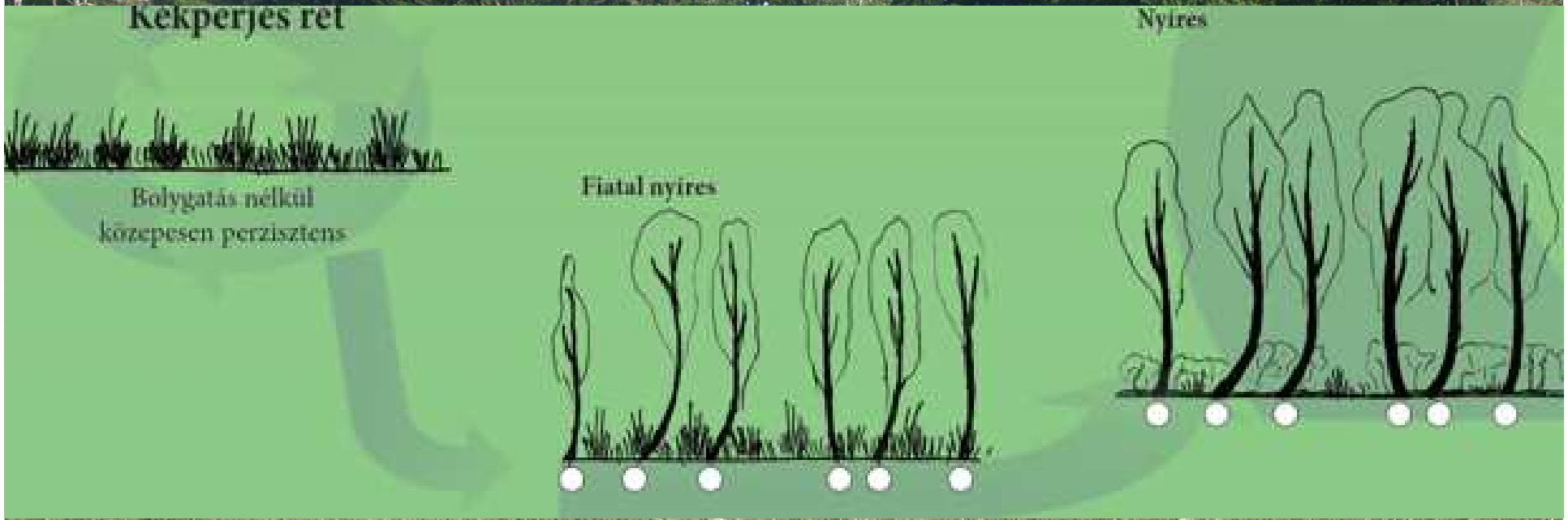

Tölgy-nyír erdő

Összeomló nyíres, fiatal tölgyekkel a természetes lékekben

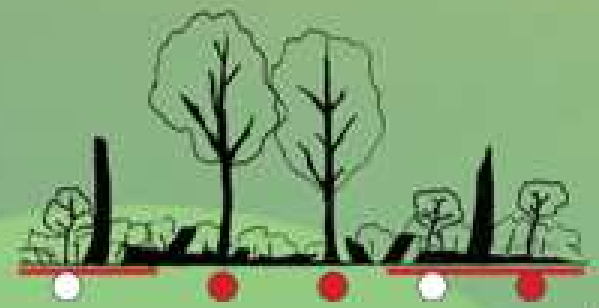

Nyíres

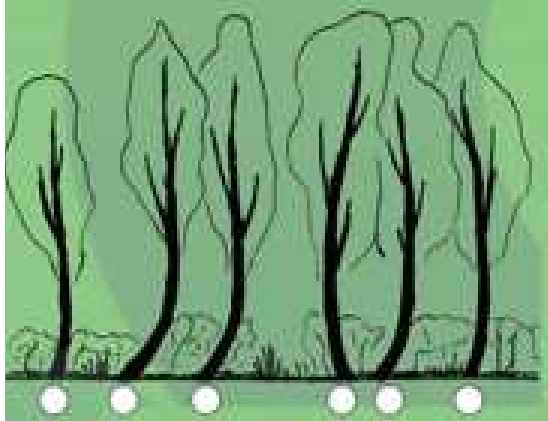

?

A megújulás módját még nem ismerjük!

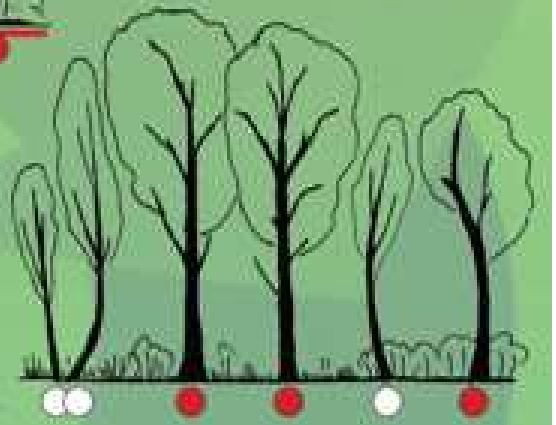

Idős tölgyes

ESZTY-IDOSZ-HH-SE-H

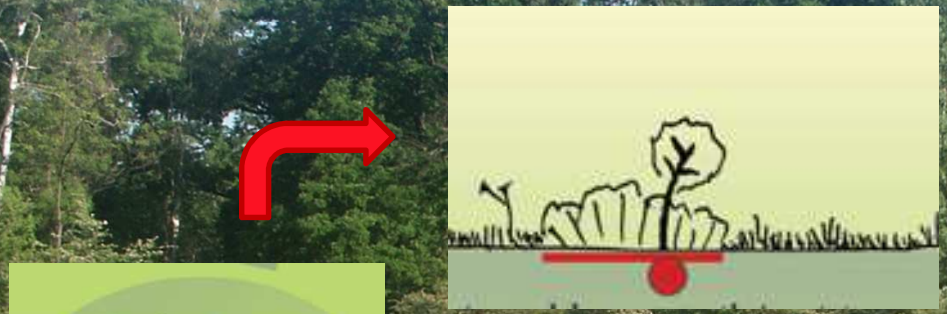

Tölgy-nyár erdő

Hazai nyáras,
fiatal tölgyekkel a
természetes lékekben

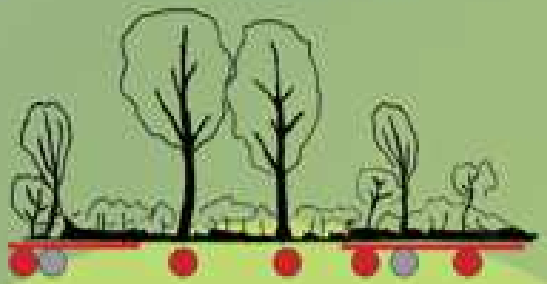

Tölgyes

Hazai nyáras

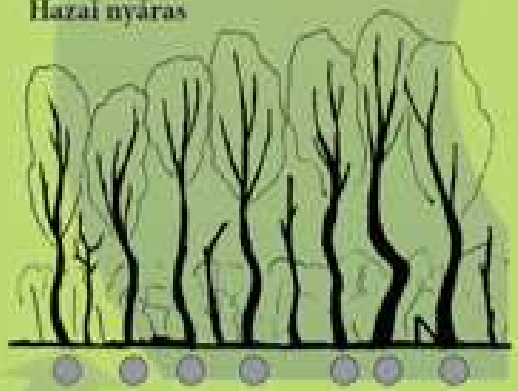

A megújulás módját még
nem ismerjük!

Idős tölgyes

ESZTY-TVFLN-FH-ISE-DH

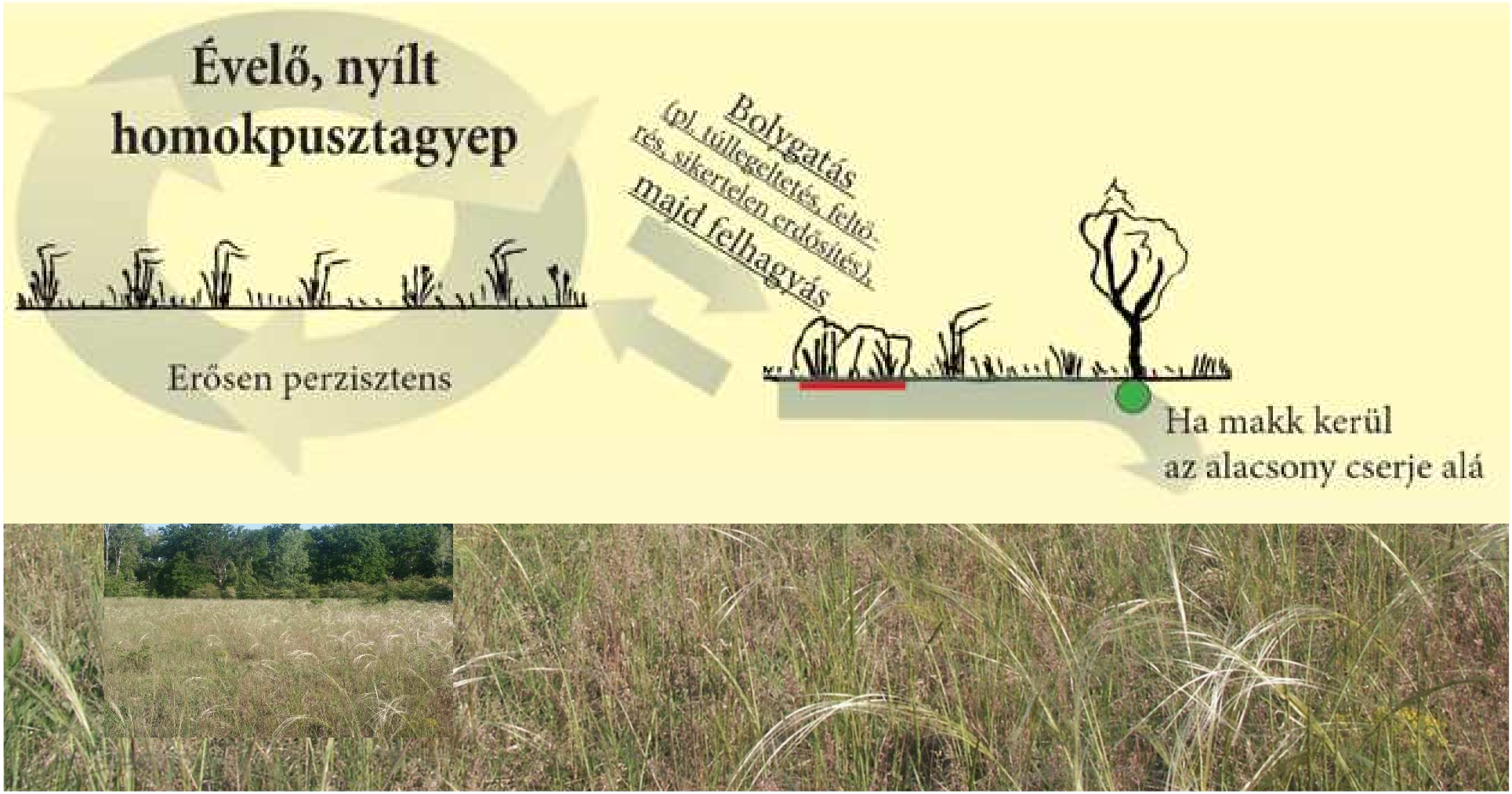

Hol jelenik meg a kocsányos tölgy vitális újulata?

- Kvalitatív (narratív) modellünk szerint a kocsányos tölgy vitális újulatának tér-időbeli tömegességi viszonyait meghatározhatja:
- a makktermő anyafáktól való távolság **90-100 m**
- a terjesztő szervezetek által preferált és a tölgymagoncok/csemetéke túléléséhez szükséges struktúrák jelenlététől **Ld. ábra**
- a magonc/csemete számára elérhető víz mennyiségétől
- a kocsányos tölgy ökotípusától **Vizsgálandó hipotézis**
- legeltetett/vadon élő növényevők számától/legelőnyomásától **Elemzendő mintázat**

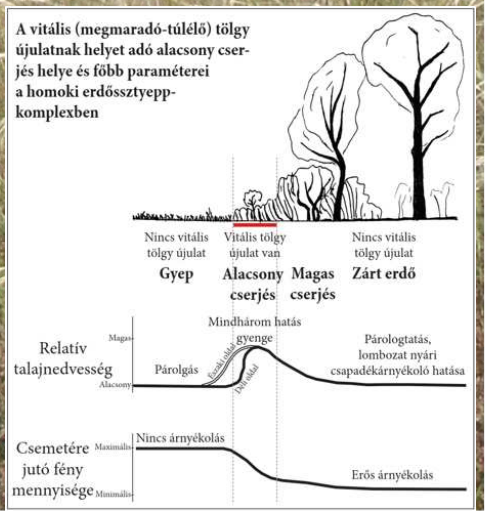

Hol jelenik meg a kocsányos tölgy vitális újulata?

- Puhafa állományok lékeiben, ha vannak alacsony cserjék
- Cserjés (külső vagy belső) erdőszegélyekben
- Cserjés tisztásokon
- Cserjésedő gyep művelési ágú területeken
- …függetlenül a termőhelyi tényezőktől…
- …de a növekedési erélyben nagyságrendi különbség van.
- **Nincs olyan terület, ahol hektáros kiterjedésben megfigyelhető a kocsányos tölgy természetes, túlélő újulata – kisebb léptékben kell keresnünk.**

KST=91I0*?

- 91I0*=KST + …
- …+ egyéb fafajok (KT, HNY, MSZ, NYI) + …
- … + cserjék (EGG, FA, SBO, KOK, stb.) + …
- …+ lágyszárúak (*Iris vaeriegata, Ephedra dystachia, stb.)*+ …
- … + gerinctelenek (szaproxylofágok, specialisták) +
- … + egy rakás egyéb taxon.

Mekkora a rossz diszperziós képességű edényes növényfajok terjedési sebessége?

- Rekolonizált területek és a rekolonizációra alkalmas idő alapján számolt értékek:
- Tarka nőszirom: 1 m/év
- Csikófark: 0,6 m/év
- Tarka sáfrány: 0,3 m/év

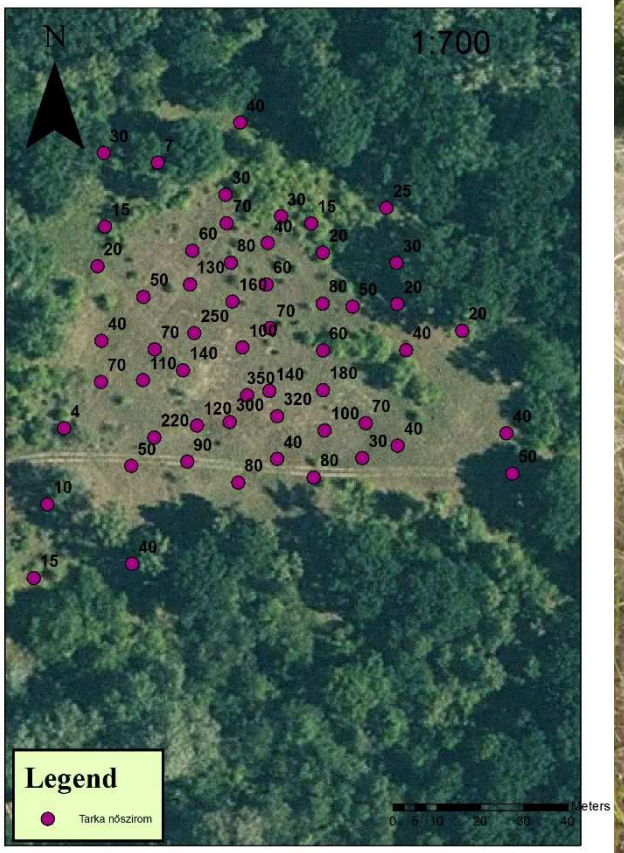

Lehetőségek az erdők kezelésében

A folyamat-szemlélet érvényesítése (szemben a statikus szemlélettel)

A vezérlési modellben az irányítási komponens kihangsúlyozása (szemben a szabályozási komponenssel)

Az értéket hordozó struktúrák megőrzése/kialakulásuk elősegítése

A rossz terjedőképességű fajok bevitele (megfelelő szakmai és hatósági kontroll mellett)

Finomabb léptékben kell a megoldást keresni (az Alföld sík, de korántsem egyhangú…): az erdőrészlet több hektáros léptékénél jóval finomabb a mintázat (termőhelyi heterogenitás, vegetációszerkezeti egységek szintjén egyaránt)

Köszönjük figyelmüket!

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Dr. Markovics Tibor
igazgató
Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság

AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG VAGYONKEZELÉSÉBEN LÉVŐ ERDŐK ERDŐKEZELÉSI KONCEPCIÓJA

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA
2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Az Őrségi Nemzeti Park területén található erdők néhány jellemzője:

- A Nemzeti Park területének több, mint 70%-a erdő.
- Az erdők fele magántulajdonban van.
- Sok a fenyő monokultúra és a lombelegyes fenyves.
- Nyomokban még fellelhető a kisparaszti szálalóerdő.

A vagyonkezelésünkben lévő területek változása: 2002. 2016.

887 ha → 5331 ha

Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság saját kezelésű erdeinek a gyarapodása

De hogyan is kezeljük ezeket az erdőket?

Őserdőkben a természetvédelmi kezelés a terület őrzésére, kutatására és bemutatására korlátozódik – hazánkban azonban nincsen őserdő, csak másodlagos erdeink vannak.

Ettől még mondhatnánk, hogy a természetvédelmi oltalom alatt álló erdőket magukra kell hagyni, melyek állapota idővel az őserdőkéhez hasonlóvá válik, de hazánkban közmegegyezés van arról, hogy a védett erdők zömében is folytatunk erdőgazdálkodást.

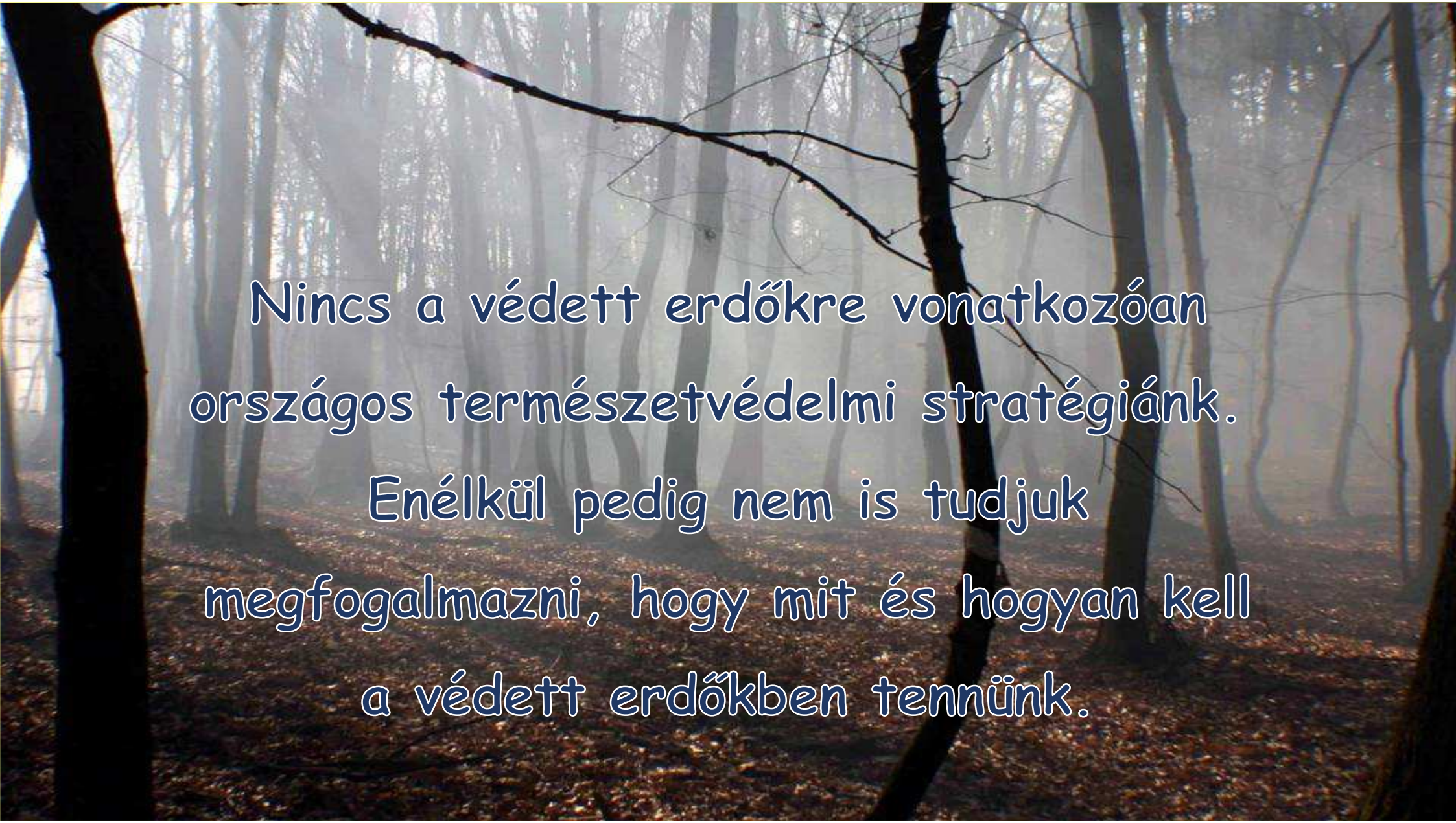
Nincs a védett erdőkre vonatkozóan
országos természetvédelmi stratégiánk.
Enélkül pedig nem is tudjuk
megfogalmazni, hogy mit és hogyan kell
a védett erdőkben tennünk.

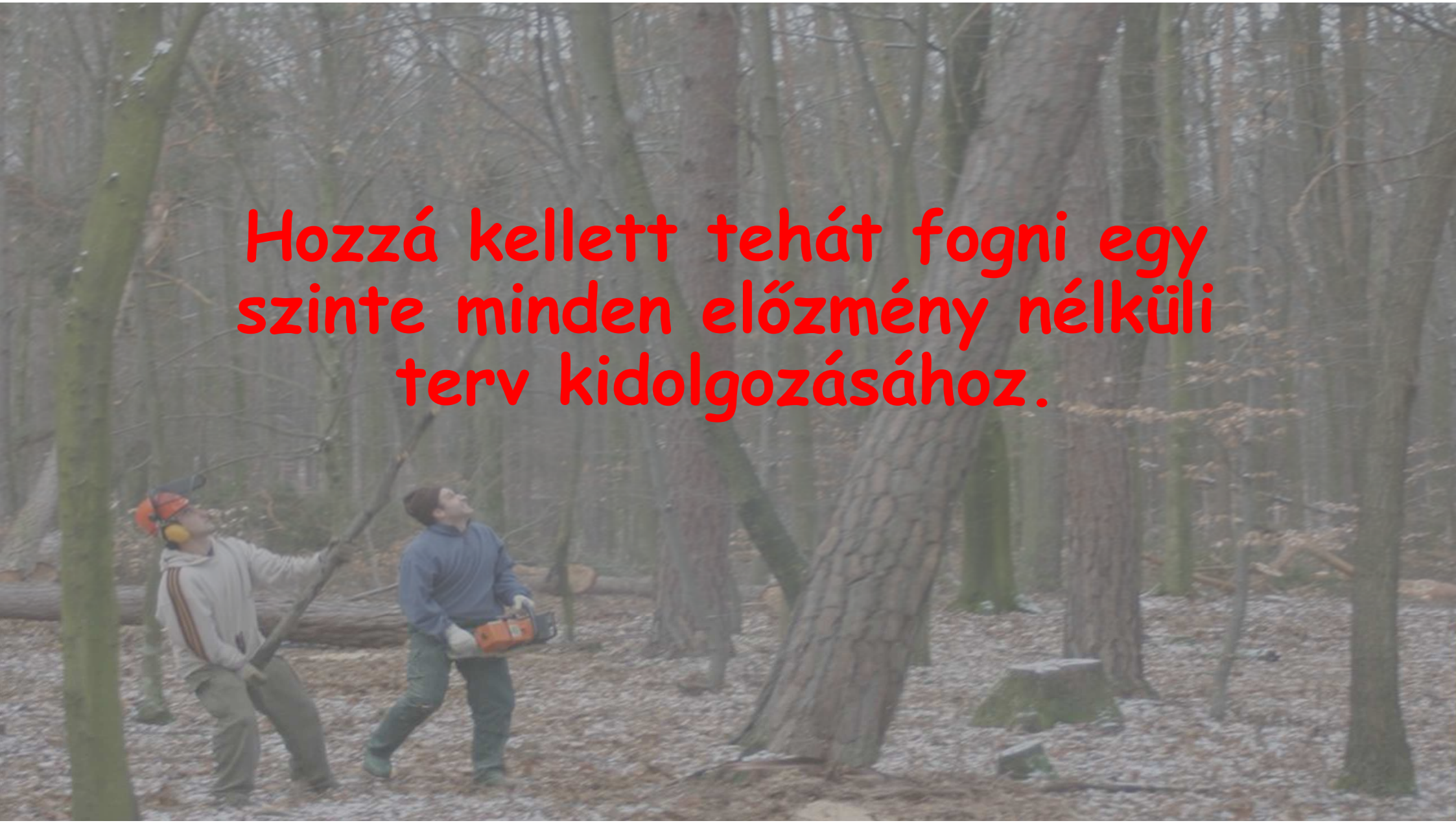
Hozzá kellett tehát fogni egy
szinte minden előzmény nélküli
terv kidolgozásához.

Igazgatóságunk és a Soproni Egyetem Növénytani és természetvédelmi intézetének munkatársai elkészítették Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság erdőstratégiáját és a saját kezelésű erdők kezelési tervét.

A nemzeti park igazgatóságoknak sajátos módon, példamutatóan és tervszerűen kell kezelniük a vagyonkezelésükben lévő erdőket.

A nemzeti parki erdőkezelésnek a természetes folyamatokra alapozott, folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodásnak kell lennie. A kezelés célja a lehető legtermészetesebb állapotú erdők kialakítása.

Az erdő fejlődési ciklusai

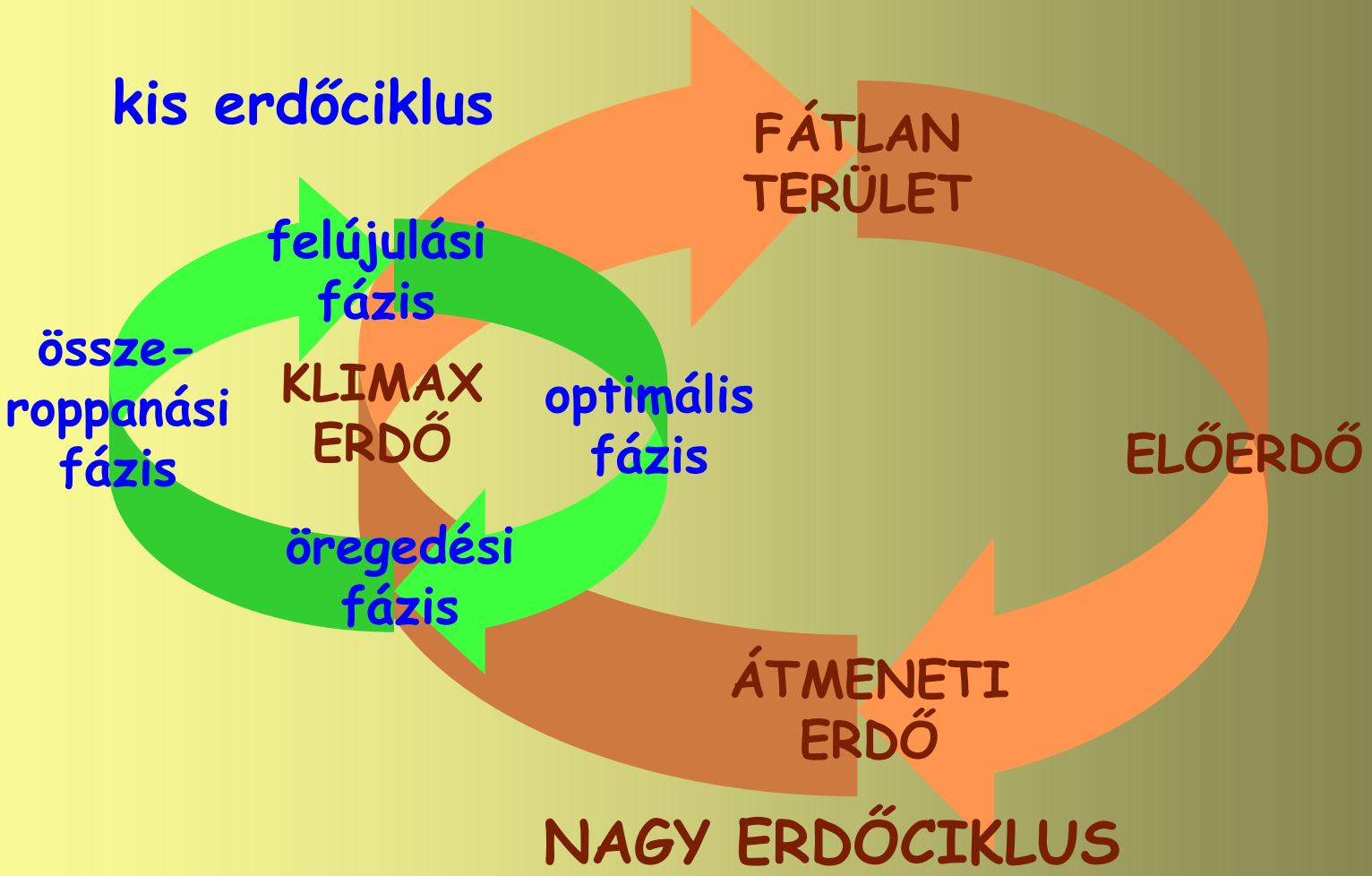

A folyamatos erdőborítást
- szálalással, vagy
- kis lékes erdőmegújítással érhetjük el.

Ez utóbbi

1, jellemzőbb a természetes erdőkre,
2, könnyebb a kivitelezése,
3, egyszerűbb a fenntartása.

Az Őrségi Nemzeti Park övezeti besorolása "A hazai nemzeti parkok övezeti besorolásának szakmai koncepciója" alapján
2013. április

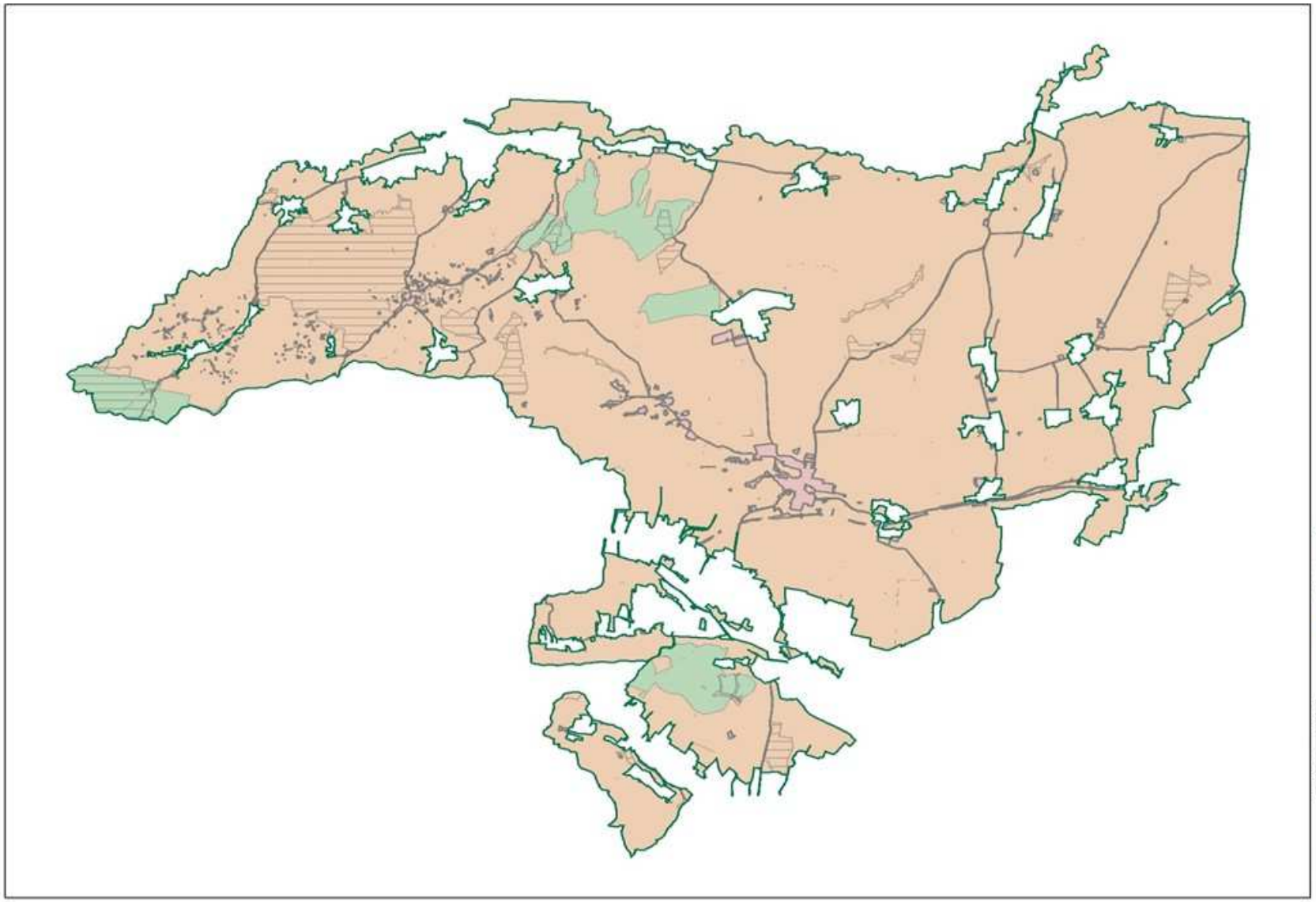

Jelmagyarázat

A nemzeti park határa

Fokozottan védett természeti terület

Övezeti besorolás

Természeti övezet

Természetkímélő hasznosítási övezet

Szolgáltató övezet

Övezet	Ter. (ha)	Ter. (%)
Természeti övezet	1994	5
Természetkímélő hasznosítás övezete	41156	94
Szolgáltató övezet	790	2
Nemzeti park összesen	**43940**	**100**

0 2 4 km

Alaptérkép: 1: 100 000 ma. EOTR

Elsősorban bemutató céllal régi gazdálkodási módokat is fenn kívánunk tartani, mint a

- kisparaszti szálalóerdőgazdálkodás,
- legelőerdő gazdálkodás,
- ligetes gesztenyés,
- sarjerdő gazdálkodás,
- gyantászás,
- alomszedés.

Néhány speciális erdőtípus különleges kezelést igényel, mint a fenyérek, az acidofil erdeifenyvesek.
Különleges kezeléssel biztosítható számos ritka faj megőrzése, mint a korpafüvek, körtikék, bordaharaszt, vörösáfonya, fecsketárnics, számos fában élő rovar, fekete gólya, rétisas stb.

FELMÉRTÜK VALAMENNYI VAGYONKEZELÉSÜNKBEN ÁLLÓ ERDŐRÉSZLETET.

ADATLAP AZ ŐRSÉGI NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG SAJÁT VAGYONKEZELÉSÉBEN LÉVŐ ERDŐK FELMÉRÉSÉHEZ

A felmérést készítő neve:.....

A felvétel készítésének időpontja: 2016. .....

AZ ERDŐRÉSZLET ALAPADATAI

Községhatár:	Erdőtag:	Erdőrészlet:	Az erdőrészlet területe: ha
Üzemmód:	Az állami tulajdonrész aránya: / ; %	Gazdálkodó:	
Védettség foka: fokozottan védett / védett / nem védett	N2000 státusz: igen / nem	Tervezet zóna: A B C	
Erdőrezervátum: magterület / védőzóna	ÁNÉR kategória:	Németh-Seregélyes féle természetességi mutató:	
Megközelíthetőség: burkolt úton / stabilizált úton / stabilizálatlan földúton / nehezen járható földúton / nincs út			

AZ ERDŐRÉSZLET TERMÉSZETESSÉGE

1,	Nagy erdőtömb része-e az erdőrészlet?		igen		nem			
2,	Táji léptékben mozaikos-e az erdőtömb?		igen		alig		nem	
3,	Erdőszegélyekben gazdag-e az erdőtömb?		igen		kevéssé		nem	
4,	Vannak-e ritka fajok az erdőtömbben, erdőrészletben?		igen	nem	igen	nem		
5,	A faállomány	mozaikossága	mozaikos		kisfoltos		egynemű	
6,		elegyessége	elegyes		alig elegyes		monokultúra	
7,		fajgazdagsága	fajgazdag		fajszegény		egyfajú	
8,		monokultúra: lucfenyves	erdeifenyves	akácos	egyéb:			
9,		korosztályeloszlása	vegyes korú		kétkorú		egykorú	
10,		szintezettsége	szintezett		kétszintű		egyszintű	
11,		záródásának egyenletessége	változó		egyenletes			
12,	Van-e lékesedés, vannak-e összeroskadó erdőfoltok?		igen	nem	igen	nem		
13,	Van-e több éves újulat?		tömegesen		elszórtan		nincsen	
14,	Idős, nagyméretű fák, facsoportok jelenléte		van		nincsen			
15,	Odvas fák, elszáradt, korhadó fák jelenléte		tömegesen		elszórtan		nincsen	
16,	Pionír fafajok jelenléte		vannak		kevés		nincsenek	

17,	Tájidegen fafajok jelenléte	kizárólag	tömegesen	kevés	nincsen	
18,	Van-e látható vadkár, ha igen milyen formában?	rágáskár	hántáskár	túráskár	nincsen	
19,	A cserjeszint	fajgazdag, tömeges	fajszegény, tömeges	fajgazdag, szórványos	fajszegény, szórványos	nincsen
20,	A cserjeszint alkotói	kizárólag őshonos fajok	részben özönfajok	kizárólag özönfajok		
21,	A lágyszárú szint	fajgazdag, tömeges	fajszegény, tömeges	fajgazdag, csekély	fajszegény, csekély	nincsen
22,	A lágyszárú özönfajok jelenléte	tömeges	elszórt	nincsen		
23,	A jelentősebb özönfajok felsorolása:					
24,	Az alom- és humuszszint	háborítatlan vastag	háborítatlan vékony	erősen bolygatott		
25,	Mikroélőhelyekben gazdag-e az erdőrészlet?	igen	nem			
26,	Álló-, vagy folyóvíz, forrás van-e az erdőrészletben?	igen	nem	megnevezése:		
27,	Van-e ismert régészeti vagy kultúrtörténeti emlék az erdőrészletben?	igen	nem	megnevezése:		
28,	Van-e turisztikai létesítmény az erdőrészletben?	igen	nem	megnevezése:		

A SZÜKSÉGES TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉS MEGHATÁROZÁSA

1,	A zónába sorolt erdőrészlet-e?	igen	nem	
2,	Folyik-e az erdőrészletben kísérlet?	igen	nem	
3,	Beavatkozás nélkül magára hagyható-e?	igen	nem	A szükséges beavatkozás leírása:
4,	Láthatóak-e a paraszti szálalás nyomai?	igen	nem	Milyen nyomok láthatóak? :
5,	Alkalmas-e bemutató paraszti szálalóerdőnek?	igen	nem	A szükséges beavatkozás leírása:
6,	Láthatóak-e egykori legeltetés nyomai?	igen	nem	Milyen nyomok láthatóak? :
7,	Alkalmas-e bemutató legelőerdőnek?	igen	nem	A szükséges beavatkozás leírása:
8,	Önvetényült, pionír erdőrészlet-e?	igen	nem	
9,	Egykori határsáv-e?	igen	nem	
10,	Nyíres fenyér-e?	igen	nem	A szükséges beavatkozás leírása:
11,	Van-e valamilyen különleges kezelést igénylő társulás, vagy faj az erdőrészletben?	van	nincsen	A társulás, vagy faj megnevezése: A szükséges beavatkozás leírása:
12,	Alkalmas-e közvetlenül az átalakító üzemmódra?	igen	nem	
13,	Túl fiatal-e az állomány a közvetlen átalakításra?	igen	nem	
14,	Az üzemtervben előírt beavatkozás/ok/:			
15,	A tervezett természetvédelmi kezelés okán előírandó beavatkozás/ok/:			

A NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG ÁLTAL VAGYONKEZELT ERDŐK BESOROLÁSÁNAK A FOLYAMATÁBRÁJA

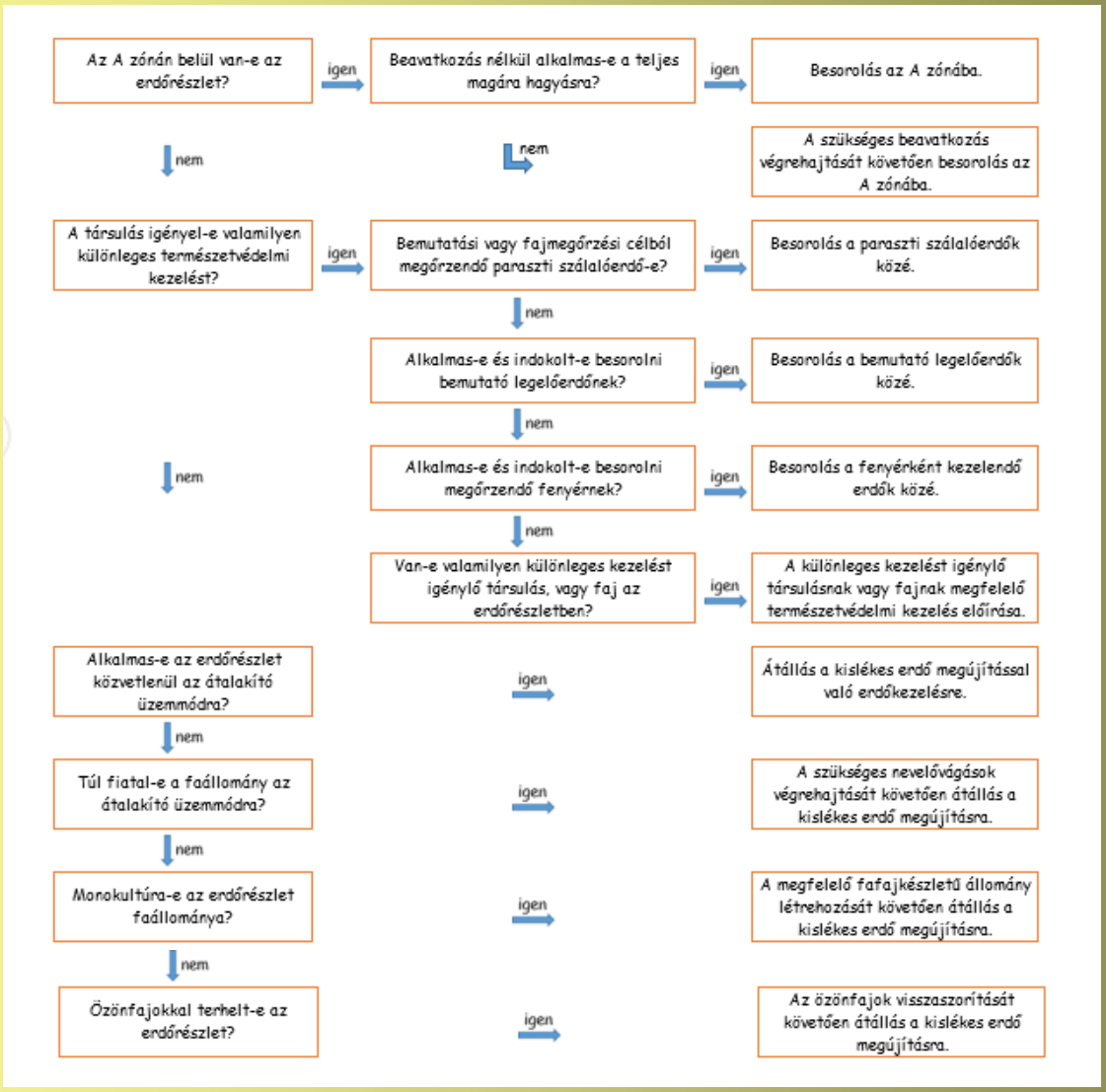

Az elkészült anyag megfogalmazza az általános kezelési elveket és célokat, az alkalmazandó üzemmódokat, a fafaj politikát.

Foglalkozik továbbá
- az erdőnevelés és egyéb erdőhasználatok kérdéseivel
- az erdőfelújítások kérdéseivel
- a cserjefajok, ritka fafajok védelmével
- az idegenhonos fajok kérdéskörével
- az elegyesség kérdésével
- az árnyaló koronaszinttel
- a hagyásfákkal
- a holtfával
- az erdőszegélyekkel
- a mikroélőhelyekkel és
- a monokultúrákkal
- a folyamatban lévő kísérleti erdőkkel.

Az elkészült munka erdőrészlet szintű iránymutatást ad az erdőtervezés, illetve a természetvédelmi erdőkezelés során követendőkről és teendőkről.

Köszönöm a megtisztelő
figyelmeteket!

LIFEINFORESTS

Továbbfejlesztett kommunikáció, együttműködés és kapacitásbővítés
a Natura 2000 erdők biodiverzitásának megőrzése érdekében

Lapos Tamás
közigazgatási főtanácsadó
NÉBIH Erdészeti Igazgatóság

Jogszabály és támogatás – ostor és kenyér

ÉLŐ ERDŐ KONFERENCIA

2017. MÁRCIUS 21-22.
SOPRON, MAGYARORSZÁG

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Uniós környezetjogi szabályozás

Riói Földcsúcs – igény arra, hogy az erdőgazdálkodással kapcsolatban széles körű, a fenntarthatóság fogalomkörébe tartozó elvárásokat érvényesítsenek.

Globális színtéren, ENSZ fórumokon a mai napig nem sikerült kötelező joghatással bíró egyezményt tető alá hozni az erdők védelmére, az erdőgazdálkodásra vonatkozóan.

Az erdőgazdálkodási ágazat az EU alapszerződésekben is „sikeresen” kivédte azt, hogy közös európai politika vonatkozzon rá.

Uniós környezetjog – kötelező és a környezetvédelmi szabályokat az erdőgazdálkodás területén is betartatják, sőt az erdő rendkívüli biodiverzitására figyelemmel ezeket egyre fokozottabban számon is kérik.

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 területek kijelölése – hatások vizsgálata

A kijelölések határozták meg a különböző szintű korlátozások hatásterületét. Miért pont ott?

A kijelölt területeken milyen szempontok alapján, milyen korlátozásokat kell teljesíteni?

Hogyan lehet mérni, értékelni az erdőgazdálkodási tevékenység hatásainak Natura 2000 területekre és fajokra gyakorolt hatásait?

Hogyan lehet a környezetvédelmi célokat a gazdálkodási gyakorlatban elfogadtatni?

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 területek kijelölése

Az EU Bíróság ítéletei alapján:

„A területkijelölések szempontjából tehát alapvető fontosságú a tudományos adatok megléte és azok megfelelő minősége.”

„olyan területeken, ahol a védett állatfaj állománya csökken, nem a kijelölés visszavonása a megoldás, hanem az aktív védelmi beavatkozás.”

„a konkrét területkijelölések és azokra alapozottan a szükséges intézkedések meghozatala a szubszidaritás elve alapján a tagországokra tartozik, csakúgy, mint a területkijelölésekkel kapcsolatos hatékony jogorvoslat biztosítása.”

Sajólád – környezetvédelem vs. szociális, gazdasági környezet

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 területek kijelölése Magyarországon

Hazánk európai uniós csatlakozásának előfeltétele volt a Natura 2000 hálózat kijelölése is.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet mellékletei tartalmazták a Bizottság számára elfogadásra javasolt területek jegyzékét.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet – terület lehatárolás hazánkban.

Az Országgyűlés Fenntartható Fejlődés Bizottságának 2011. október 18-i ülése: „Az új tagországok közül elsőként zártuk le így a Natura 2000 kijelölési folyamatot, … és az összes tagállam közül harmadikként tudtuk teljes mértékben akkreditáltatni a Natura 2000-et.”

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 területek kijelölése Magyarországon

Uniós környezetjog – globális gondolkodás – nemzeti végrehajtás – lokális konfliktusok

- a kijelölést végző szervek nem minden esetben rendelkeztek megfelelő minőségű, az irányelvben is megkövetelt tudományos igényű információval
- a nyilvánosság bevonását mellőzték, amely már eleve ellenérzést szült azokban, akiket a kijelölések, illetve az abból fakadó intézkedések korlátoztak valamely tevékenységükben
- 90 napos véleményezési határidő – intézkedés nem történt

Hazánkban nem született meg az a jogszabályi környezet, amely egyértelműen biztosítaná a Natura 2000 kijelölésekkel kapcsolatban az érintettek jogorvoslati lehetőségét.

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 területek kijelölése Magyarországon

A Bizottság részére leadott térképek , az uniós támogatások alapjául szolgáló Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben (MePAR) és az ingatlan-nyilvántartásban való lehatárolás egységesítése.

A háromféle területkijelölés térképi alapja jelentősen eltér egymástól - technikai problémák - rendszeres egyeztetések.

Függetlenül attól, hogy az elfogadott Natura 2000 kijelölések nagyságrendileg nem fognak változni, a kijelölések helyi indokoltságának vizsgálatát egyedi esetekben biztosítani kell.

A területkijelölések szempontjából alapvető fontosságú a tudományos adatok megléte és azok megfelelő minősége, így azokon a területeken, ahol a kijelölés tudományos megalapozottsága még hiányos, ezt mielőbb a megfelelő felmérések elvégzésével, adatgyűjtéssel pótolni kell.

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 hatások vizsgálata

Az élőhely-irányelv 6. cikke a következőképpen rendelkezik:

„megfelelő vizsgálatot kell folytatni minden olyan terv vagy program hatásait illetően, amely nem kapcsolódik közvetlenül, illetve nem nélkülözhetetlen a természeti terület kezeléséhez, de **akár önmagában, akár pedig más terv vagy program részeként valószínűleg jelentős hatással lesz** arra.”

A Bíróság **a megfelelő vizsgálat** összetettségére vonatkozó álláspontjában kifejti, hogy annak **során több vizsgálati szakaszra kerülhet sor**.

A jelentős hatások valószínűségét **megbízható és megfelelő vizsgálatokon, felméréseken alapuló, legújabb tudományos ismereteket is tartalmazó adatok alapján lehet vizsgálni**.

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 hatások vizsgálata

Az erdőterv rendelet készítése

A körzeti erdőterv készítése

Erdőtörvény 73. § (7) – (8) bekezdés: erdőgazdálkodás időbeli és térbeli korlátozása, holtfa, egyes fa, facsoport, fafajok védelme.

A nyilvánosság biztosítása a körzeti erdőtervezés során.

A körzeti erdőtervek Natura 2000 hatásvizsgálata a 11/2010 (II. 4.) FVM rendelet alapján.

A körzeti erdőtervek Natura 2000 hatásbecslése – jelentős hatás valószínűsítése esetén.

Rendelkezésre állnak azok a szakmai anyagok, útmutatók, eljárásrendek, amelyek alapján a körzeti erdőtervek Natura 2000 vizsgálata és hatásbecslése megfelelő színvonalon elvégezhető.

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Natura 2000 hatások vizsgálata

Az erdők környezeti szolgáltatásainak hosszú távú biztosítása szempontjából kulcsfontosságú az **állami feladatként készülő körzeti erdőterv.**

A körzeti erdőtervek hatásvizsgálata/becslése során egyértelműen az **elővigyázatosság elvét** kell alkalmazni

A hatásbecslést csak megbízható, megfelelő vizsgálatokon, felméréseken alapuló, a **legújabb tudományos ismereteket** is tartalmazó adatokra alapozva lehet eredményesen elvégezni.

A hatásbecslést végző államigazgatási szervek munkájához **biztosítani kell a szükséges anyagi és humán erőforrást**, ellenkező esetben a körzeti erdőtervezés és azok Natura 2000 szempontú hatásbecslése nem lesz elvégezhető az élőhely-irányelv által elvárt színvonalon

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Támogatás és kompenzáció

Hazánkban a Natura 2000 területek kijelölésekor a kormányzati természetvédelem nagyon sok esetben azt kommunikálta az érintett erdőgazdálkodók felé, hogy a korábban már engedélyezett erdőgazdálkodási tevékenységeket a későbbiekben is korlátozás nélkül lehet majd folytatni, ezért ez így terjedt el a köztudatban is.

Natura 2000 kötelezettségszegési eljárások – erdőtervek felülvizsgálata – általános elégedetlenség.

A Natura 2000 fenntartási tervek gyakorlatilag még nem léteztek.

A konfliktusok enyhülését a NATURA 2000 támogatások bevezetése jelentette.

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Támogatás és kompenzáció

A Nemzeti Vidékstratégia

„a Natura 2000 területek hazánkban összesen közel 2 millió hektár kiterjedésű, amelyen belül **… az erdők több mint 800 ezer hektárral részesülnek**.

Stratégiai irányok és teendők

A gazdálkodók természet-közeli földhasználatának és természetkímélő gazdálkodásának támogatása a **Natura 2000 területek**, … és az **erdő-környezetvédelmi (EKV)** intézkedések keretében.

Az erdők környezeti szolgáltatásainak hosszú távú biztosítása szempontjából kulcsfontosságú marad tehát továbbra is az állami feladatként készülő **körzeti erdőterv.”**

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Támogatás vagy fejlesztés politika?

Darányi Ignác - Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) 2007-2013

Az ÚMVP mintegy 1200 Mrd Ft összes forrásának 10 %-a lett az erdők támogatására tervezve.

Az erdészeti támogatások forrásainak 70 %-a új erdő telepítésére, míg 30 %-a a meglévő erdők fejlesztésére lett beállítva, a felhasználás azonban másként alakult.

Vidékfejlesztési Program 2014-2020

A korábbihoz hasonló mértékű, mintegy 120 Mrd Ft forrás lett az erdők támogatására tervezve – amelynek 70 %-a a meglévő erdők fejlesztését hivatott szolgálni.

A támogatási arány tehát a meglévő erdők védelme, alkalmazkodó képességük növelése érdekében változott.

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Támogatás és kompenzáció

Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó **kompenzációs támogatás**

Erdőtervi kötelező előírások miatt kieső jövedelem megtérítése, nem önként vállalt tevékenység támogatása.

41/2012. (IV.27.) VM rendelet – 47 millió euró – ÚMVP program módosítás 2012-ben

Támogatás mértéke: 40-230 euró/ha

Területalapú kompenzáció, az erdők kor- és fafajcsoportos, valamint természetességi állapot szerinti besorolása alapján

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Támogatás és kompenzáció

Kizárólag a magán tulajdonú erdőkre adható.

Az erdőgazdálkodók részére jövedelem kiesést okozó, kompenzálandó kötelező előírások:

- távlati célállomány megváltoztatása,
- erdőszegély kímélete,
- vágásérettségi kor emelése,
- fahasználatok időbeli,térbeli korlátozása,
- holtfa hagyásfák, hagyásfa, egyedi jellegzetességgel bíró (böhöncös, odvas, fészektartó, stb.) fák csoportok visszahagyása és fenntartása.

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Támogatás és kompenzáció

Erdő-környezetvédelmi kifizetések (EKV)

124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet – 22 millió euró – 7-10 éves **önkéntes vállalások**

- agresszíven terjedő, idegenhonos fa- és cserje fajok visszaszorítása célprogram,
- szálaló erdőgazdálkodás célprogram,
- őshonos erdőállományok tarvágásos felújításának visszaszorítása célprogram;
- mikroélőhelyek kialakítása, fenntartása célprogram,
- véghasználat során facsoportok visszahagyása célprogram,
- véghasználat elhalasztása talaj és élőhely védelem céljából célprogram,
- erdei tisztások kialakítása és fenntartása célprogram

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Támogatás és kompenzáció

A VP keretében a Natura 2000 kompenzációs program lényegileg nem változott.

Az EKV célprogramok egyszerűbbé váltak, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás hangsúlyosabb cél lett.

A Natura 2000 célok az EKV pontozási szempontrendszerében továbbra is jelen vannak.

Kérdés: **Mi az elsődleges cél?**

A meglévő erdők védelme, fejlesztése, vagy az új erdők, fával borított területek növelése?

Készült a LIFEinFORESTS projekt keretében az Európai Unió LIFE+ Information and Communication programjának és a Földművelésügyi Minisztérium pénzügyi támogatásával.

Köszönöm megtisztelő
figyelmüket!